ئۈمەرجان سىدىق (مىسكىن)

قايىسىڭ دىلدار

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

ئۆمەرجان سدىق (مىسكىن) 1971 ـ يىل 2 ـ ئاينىڭ 23 ـ كۈنى تۇرپان شەھىرىنىڭ سىگىم يېزىسىدا تۇغۇلغان . 1988 ـ يىلى سىگىم ئوتتۇرا مەكتەپنى تاماملىغان . 1992 ـ يىلى قەشقەر پېداگوگىكا ئىنستىتۇتىنىڭ ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنى پۈتكۈزۈپ ، « تۇرپان گېزىتى » ئۇيغۇر تەھرىر بۆلۈمىگە تەقسىم قىلىنغان . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئەدەبىي بەت مۇھەررىرى ۋە مۇخبىر بولۇپ ئىشلەپ كەلمەكتە .

ئۆمەرجان سدىق (مىسكىن) 1989 ـ يىلىدىن باشلاپ ئەدەبىي ئىجادىيەتكە كىرىشكەن بولۇپ ، ھازىرغا قەدەر « تارىم » ، « تەڭرىتاغ » ، « شىنجاڭ ياشلىرى »،

ئۆمەرجان سدىق (مىسكىن)

قايدىسەن دىلدار

(ھېكايە ـ نەسرلەر)

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

心上人，你在何方/吾买尔江·斯迪克著. —喀什：喀什维吾尔文出版社，2001.8
ISBN 7-5373-0877-2

Ⅰ.心… Ⅱ.吾… Ⅲ.①维吾尔族—短篇小说—作品集—中国—当代—维吾尔语(中国少数民族语言) ②维吾尔族—散文—作品集—中国—当代—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.I291.5

中国版本图书馆CIP数据核字(2001)第063652号

喀什维吾尔文出版社出版发行
(喀什市塔吾古孜路14号 邮编:844000)
各地新华书店经销
喀什维吾尔文出版社印刷厂印刷
850×1168毫米 1/32开本 4.625印张 1插页
2001年9月第1版 2001年9月第1次印刷
印数：1——2570 定价：8.00元

مۇندەرىجە

ھېكايىلار

كېچىكىپ كەلگەن خەت 3
ھالقىش 12
چۈبىن 18
چۈش 24
سىناق 29
يانچۇقچى 32
ماڭا سۇ بېرىڭلار 41
قايىسىن دىلدار 44
كۈسۈتكە 58
بولۇمسىز ستودىنت 72
ئۈزۈك 92
توغرا‌قتا ئايلانغان ئادەملەر 98

نەسرلەر

ئۇلۇغ ئىنسان 117

رەڭدار سۈرەتلەر (چاتما) 118
مۇقەددەس مۇھەببەت 125
ئاھ، پەرىشتەم 129
يېنىمدىكى قۇياشلارغا 132
سەن 136
ئىزلىرىڭ بەرقىدە مەڭگۈ ھاياتسەن 140

ٹھیکیدار

كېچىكىپ كەلگەن خەت

پراكتىكىدىن مەكتەپكە قايتىپ كەلگىنىمگە ئىككى ئايدىن ئاشقان ، ئوقۇغۇچىلىرىمدىن كېلىدىغان خەتلەرنىڭ ئاخىرى ئۇزۇلەي دەپ قالغان كۈنلەرنىڭ بىرىدە ، بىر ساۋاقدىشىم : « ئوقۇغۇچىڭىزدىن خەت كەپتۇ » دەپ ماڭا بىر كونۋېرتنى تۇتقۇزدى . كونۋېرتنىڭ ئۈستى تەرىپىگە مېنىڭ ئادرېسىم ، ئاستى تەرىپىگە « ×× ناھىيە 1 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ تولۇق 2 ـ يىللىق 1 ـ سىنىپ ئوقۇغۇچىسى رىزۋان » دەپ يېزىلغان ئىدى . «رىزۋان » ئاتلىق بۇ ئوقۇغۇچىمنىڭ چىرايىنى دەماللىققا ئەسلىيەلمىدىم . پراكتىكا قىلغان ۋاقتىمىز 45 كۈن ، ئۇنىڭ ئۈستىگە مەن دەرس بەرگەن سىنىپتىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ سانى بەك كۆپ بولغاچقا ، ھەممىسىنى تونۇۋالغان بولسامۇ ، يېرىمىدىن كۆپرەكىنىڭ ئىسمىنى تۇتۇۋالالمىغان ئىدىم . كونۋېرت ناھايىتى قېلىن ئىدى ، مەن زور قىزىقىش بىلەن كونۋېرتنى ئاچتىم . شۇئان چىرايلىق ، دانە ـ دانە يېزىلغان سۆزلەر كۆزۈمگە چېلىقتى . خەتنى تېز ـ تېز ئوقۇپ چىقتىمىۋ بىر خىل گاڭگىراش ، ھاياجان ئىچىدە تېڭىرقاپ تۇرۇپ قالدىم . خەت مۇنداق يېزىلغان ئىدى :

قەدىرلىك ئەنۋەر مۇئەللىم ، ياخشىمۇسىز ؟ تېنىڭىز سالامەت ، ئۆگىنىشىڭىز ئۈتۈقلۇق ، تۇرمۇشىڭىز كۆڭۈللۈك كېتىۋاتامدۇ ؟ مەن ئەزىز تېنىڭىزنىڭ مەڭگۈ سالامەت بولۇشىنى چىن كۆڭلۈمدىن تىلەيمەن .

ئەنۋەر مۇئەللىم ، ئېھتىمال خېتىمنى تاپشۇرۇۋېلىپ ناھايىتى ھەيران قالغان بولۇشىڭىز ھەم رىزۋان ئاتلىق مەندەك بىر ئاددىي ئوقۇغۇچىڭىزنى

ئەسلىيەلمەسلىكىڭىز مۇمكىن . مەن سىنپتا بار بىلەن يوقىنىڭ ئارىلىقىدىكى بىر قىز ، باشقىلارنىڭ كۆزىگە چېلىقىپ تۇرىدىغان ئالاھىدىلىكىمۇ ، ئارتۇقچىلىقىمۇ يوق . دېمەك ، مېنىڭ ئاشۇنداق تېپتىنچ ، ئاددىي تۇرمۇشۇمغا ، خىلۋەتتىكى كۆل سۈيىگە ئوخشاش جىمجىت تۇرغان قەلبىمگە سىز تۇيۇقسىز بۆسۈپ كىرىدىگىز ، خىلۋەتتىكى كۆل سۈيى بىر-دىنلا داۋالغۇپ كەتتى ، قەلبىم ئازابقا تولدى . ئاخىر مەن ناھايىتى ئۇزاق ئويلىنىش ۋە بۇ چىدىغۇسىز ھەسرەتنىڭ مەجبۇرلىشى بىلەن بۇ خەتنى يېزىۋاتىمەن ، گەرچە مېنىڭ بۇ ئىشىم ئىجتىمائىي ئەخلاققا ئۇيغۇن بولمىسىمۇ ، سىز بىلەن بىللە بولغان ۋە سىز كەتكەندىن كېيىنكى ئىككى ئاي جەريانىدا تارتقان ئازابلىرىم مېنى بۇ خەتنى يېزىشقا مەجبۇر قىلدى .

مەن سىزنى دەسلەپتە كوچىدا تۆت ـ بەش ساۋاقدىشىڭىز بىلەن تاماق يېگىلى كېتىۋاتقاندا (بىز شۇنداق پەرەز قىلدۇق) كۆرگەن ئىدىم . سىز دوستلىرىڭىز بىلەن خۇشال كۈلۈشۈپ ، چاقچاقلىشىپ كېتىۋېتىپتىكەنسىز ، بىز ئۆچ دوست يېگى ئوقۇتقۇچىلارغا بولغان قىزىقىش (سىلەرنىڭ مەكتىپىمىزگە كەلگەن پراكتىكانت ئوقۇتقۇچىلار ئىكەنلىكىڭلارنى بىلەتتۇق) بىلەن سىلەرنى باھالاپ چىققان ئىدۇق . ئەتىسى سىزنى سىنپ مەسئۇلىمىز باشلاپ كىردى ۋە تونۇشتۇرۇپ :

ــ بۈياق قەشقەر پېداگوگىكا ئىنستىتۇتىدىن كەلگەن پراكتىكانت ئوقۇتقۇچى ، ئىسمى ئەنۋەر مەخسۇت . بۇنىڭدىن كېيىن سىلەرگە ئەدەبىيات دەرسى بېرىدۇ ۋە قوشۇمچە سىنپ مەسئۇلى بولىدۇ ، ــ دېدى . سىز بىزگە ئىللىق كۈلۈمسىرەپ بېشىڭىزنى لىڭشىتىپ قويدىڭىز ۋە بۇنىڭدىن كېيىن يېقىن ئارىلىشىپ ئۆتۈشنى خالايدىغانلىقىڭىزنى بىلدۈرۈپ چىقىپ كەتتىڭىز . ئارىدىن ئۇچ كۈن ئۆتۈپ ، سىز تۇنجى سائەتلىك دەرسكە كىردىڭىز . ھەممىمىز سىزگە سىنچى كۆزلىرىمىز بىلەن تىكىلدۇق . سىز تەمكىنلىك بىلەن يوقلما قىلىپ ۋە ئالدىنقى سائەتلىك دەرسنى سوراپ بولغاندىن كېيىن ، يېگى دەرسنى باشلىدىڭىز . چىرايىڭىز جىددىي تۇس ئالدى . نەۋائىنىڭ « تىل ھەققىدە » ناملىق شېئىرىنىڭ بىرىنچى مىسراسىنى ئوقۇغىنىڭىزدا ، قۇلاقلىرىمىزغا ئىشەنمىگەن ھالدا ئاغزىمىزنى كامارەك ئېچىشىپ داڭ قېتىپ قېلىشتۇق . سىز تولۇق ئەدەبىي تەلەپپۇزدا شۇنچىلىك جانلىق ۋە ھېسسىياتلىق ئوقۇدىڭىزكى ، دەرسخانا

يـگـنـه چـۇشـۇپ كـەتـسـه ئاڭلانـغۇدەك دەرىجىده تىمتاسلىققا چۆمدى . ئاۋۇالـقـى ئوقۇتقۇچىمىزنىڭ تېكىست ئوقۇغان چاغدا هه دېسه دۇدۇقلاپ ، جـانسىز ئوقۇشلىرىغا كۆنۈپ قالغان ئوقۇغۇچىلارنى سىزنىڭ قوڭغۇراقتەك جاراڭلىق ئاۋازىڭىز بىردىنلا هەيران قالدۇرغان ئىدى . ناهايەت بىر سائەت ۋاقـىـتـمـۇ تـوشـتى . سىز دەرسخانىغا مۇددەتلىك بومبىدىن بىرنى تاشلاپ قـويـۇپ چـىـقـىـپ كـەتـتـىـگـىز ، سىز دەرسخانا بوسۇغىسىدىن پۇتىگىزنى ئېلـىـشـىـگىز بىلەن تەڭ بۇ بومبا پارتلىدى ـــ تالاش ـ تارتىش ، بەس ـ مۇنازىرە باشلاندى :

قالتىس ياخشى ئوقۇيدىكەن !

ـــ ئاۋازىنىڭ جاراڭلىقلىقىچۇ ؟

ـــ قەيەرلىكتۇ ؟

ـــ ئەتتەڭگەي ، ئوقۇش پۈتكۈزۈپ مۇشۇ مەكتەپكە كەلسىچۇ .

ـــ قاپىقى سەل يامانمۇ ، قانداق ؟

قىسقىسى ، بىرىنچى سائەتلىك دەرسته سىز ئوقۇغۇچىلاردا ناهايىتى يـاخـشى تەسىر پەيدا قىلغان ئىدىگىز . مەن هېچقانداق گەپكە قوشۇلماي ، چـوڭـقـۇر ئىچكى هاياجان ئىچىده بىر نۇقتىغا تىكىلگىنىمچه جىمجىت ئولـتـۇرۇپ قالدىم . نېمىشقىكىن قەلبىمنى ساماۋى خىياللار ئىگىلىۋالغان ، كۆز ئالدىمدا ئاجايىپ بىر دۇنيا گەۋدىلەنگەن ئىدى .

چـۇشـتـىن كېيىن سىز يەنه كىردىگىز ۋه بىرنەچچه ئوقۇغۇچىنىڭ ئائىلـه ئەھۋالـى ، ئوقـۇشـى تـوغـرىـسـىـدا پاراڭلاشتىگىز (مەن سىزنىڭ مـەنـدىنمۇ سوراپ قېلىشىگىزنى شۇنچىلىك ئارزۇ قىلغان ئىدىم) ۋه دەرس ئىـنـتـىـزامـى ، تـازىـلـىـق تـوغـرىـسىدا ئازراق سۆزلەپ چىقىپ كەتتىگىز . شـۇنـىـگـدىن كېيىن سىز كۆنده دېگۈدەك چۈشتىن كېيىنكى مۇزاكىره ۋاقـتـلـىـرىـدا دەرسخانىغا كىرىپ بىز بىلەن پاراڭلاشتىگىز . بىز سىزنىڭ قـاپىقى يامان بولماستىن ، بەلكى ناهايىتى خۇش چاقچاق ، ئوچۇق كۆڭۈل ئىكەنلىكىگىزنى بارا ـ بارا هېس قىلدۇق .

سـىـز دەسلەپكى ئىككى سائەتلىك دەرسنى ئۆتكەندىن كېيىن مەن ئۆز قەلبىمده قانداقتۇر بىر خىل هېسسىياتنىڭ پەيدا بولۇۋاتقانلىقىنى هېس قـىـلـدىـم . مـەن بـۇنـى پـەقـەت ئەنۇەر مۇئەللىمگه بولغان زىياده هۆرمەت هېسـسـىـياتىمدىن مۇشۇنداق بولسا كېرەك دەپ ئويلىدىم . لېكىن ، نېمىشـ

قىدۇر سىزگە گەپ قىلىشتىن خىجىل بولاتتىم ، سىزگە ئۇچراپ قېلىشتىن قورقۇيتتىم ھەم دەرس ۋاقتىدا قول كۆتۈرۈپ سوئالغا جاۋاب بېرىشتىنمۇ خىجىل بولاتتىم . بىر قېتىم سىز كونسېپىك دەپتەرلەرنى تەكشۈرۈپ مېنىڭ يېنىمغا كەلگەندە ، ناھايىتى ھودۇقۇپ كەتتىم (سىز بۇنى تۇيمىدىڭىز) ۋە خاتىرەمنى ئېچىپ بېرىشنىمۇ ئۇنتۇپ ئالدىڭىزغا سۇرۇپ قويدۇم . سىز خاتىرەمنى ۋاراقلاپ كۆرۈپ :

ـــ ياخشى ، سىز خېلى ئالدىدا ئىكەنسىز ، خېتىڭىزمۇ چىرايلىقكەن ، ـــ دېدىڭىز . مەن مۇشۇ بىر ئېغىز سۆزىڭىزدىن ئىچ - ئىچىمدىن سۆيۈنۈپ كەتتىم ۋە نەچچە كېچە ئۇخلىيالمىدىم . بۇ خىل ھېسسىيات كېيىنچە تېخىمۇ كۈچىيىشكە باشلىدى . سىز كېيىنكى كۈنلەردە دەرسخانىغا كىرىپ مىللەت ، ئەدەبىيات ، تارىخ ، خەلقئارا ۋەزىيەت ، غايە ، ۋىجدان قاتارلىق تېمىلاردا ناھايىتى چوڭقۇر ، تەسىرلىك پىكىرلىرىڭىزنى ۋە مۇلاھىزىلىرىڭىزنى سۆزلەپ بەردىڭىز ۋە مەشھۇر شائىرلاردىن بايرۇن ، گېيىنرىخ گېينى ، پۇشكىن ، ئابدۇللا ئارىپوۋ قاتارلىقلارنىڭ شېئىرلىرىنى ئوقۇپ بەردىڭىز . مەن ئۆزۈمنى سىزنىڭ سۆزلىرىڭىزنى ۋە سىز ئوقۇپ بەرگەن شېئىرلارنى ئەڭ دىققەت بىلەن ئاڭلىغان ئوقۇغۇچى دېيەلەيمەن . چۈنكى ، مەن ئەدەبىياتقا ئالاھىدە قىزىقاتتىم ، ھېكايە ، رومانلارنى كۆپ ئوقۇيتتىم . شۇڭلاشقىمۇ ھېسسىياتچان ، رومانتىك ئىدىم . سىز بايرۇن قاتارلىقلارنىڭ مۇھەببەت لىرىكىلىرىنى ئوقۇپ بەرگەندە ، مەن شۇنچىلىك ھاياجانلىنىپ كەتتىمكى ، خۇددى بۇ شېئىرلار ماڭلا ئاتاپ ئوقۇلۇۋاتقاندەك يۈرىكىم ئەنسىز دۈپۈلدەپ ، بەدىنىم ياپراقتەك تىترەپ كەتتى . سىز مېنىڭ قەلبىمدە تېخىمۇ يۇكسەكلىككە كۆتۈرۈلمەكتە ئىدىڭىز . بۇنىڭ بىلەن سىزدىن تېخىمۇ تارتىنىدىغان ، ئۆزۈمنى سىزنىڭ ئالدىڭىزدا تېخىمۇ ئاددىي ، ئەرزىمەس چاغلايدىغان بولۇپ قېلىۋاتاتتىم .

ئېسىڭىزدىمۇ ، بىر قېتىم سىز دەرسخانىدا ئوقۇغۇچىلارغا تېكىست ئوقۇتۇۋاتاتتىڭىز ، ھەربىر ئابزاس ياكى بۆلەك تۇگىگەندە ئوقۇغۇچىلارنى ئالماشتۇرۇپ ئوقۇتاتتىڭىز ، مەن كىتابقا قاراپ ئولتۇرۇپ خىيالغا چۆكۈپ كېتىپتىمەن . سىز تۇيۇقسىزلا :

ـــ قېنى ، سىز ئوقۇڭ ، ـــ دېدىڭىز . چۈنكى ، سىز ئىسمىمنىمۇ بىلمەيتتىڭىز . مەن ھودۇقۇپ ئورنۇمدىن تۇرۇپ ، كىتابنى ۋاراقلاپ ئوقۇپ

كېلىنگەن جاينىڭ داۋامىنى ئىزدەشكە باشلىدىم . سىز كۈتمەيلا :

ـــ بولدى ، دەرس ۋاقتىدا دىققەت قىلىڭ ، ـــ دەپلا باشقا ئوقۇغۇچىغا ئوقۇتتىڭىز . مەن قاتتىق ئازاب ئىچىدە قالدىم ، بولۇپمۇ سىزنىڭ ئالدىڭىزدا تۇرۇپ قالغانلىقىمغا قاتتىق خىجىل بولدۇم . كەچتە ئۆيگە بېرىپ قانغۇچە يىغلىدىم .

مەن دەرس ۋاقىتلىرىدا ، مۇزاكىرە ۋاقىتلىرىدا سىزگە تويماي قارايتتىم . سىزنىڭ ئاق يۈزىڭىز ، سارغۇچ چاچلىرىڭىز ، كېلىشكەن قامىتىڭىز ماڭا شۇ قەدەر سۆيۈملۈك كۆرۈنەتتى . دەرس سۆزلىگەن چاغدىكى جىددىي ھالىتىڭىز ، ھەربىر قول ھەرىكىتىڭىز ، ھەربىر ئىبغىز سۆزىڭىز يۈرىكىمگە مۆھۈردەك بېسىلاتتى . مۇھەببەت دېگەن نېمە ؟ ياخشى كۆرۈش دېگەن نېمە ؟ سىزنى ياخشى كۆرۈپ قالدىممۇ ؟ زادى قەيىرىڭىزنى ياخشى كۆرۈپ قالدىم ؟ مەن بۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنى بىلمەيتتىم . پەقەت داۋاملىق سىزنى خىيال قىلاتتىم ، سېغىناتتىم . ئەتراپىمدىن ، مەكتەپنىڭ ھەممىلا يېرىدىن سىزنى ئىزدەيتتىم . سىزنى كۆرۈش ئىستىكىدە پۈچىلىناتتىم . دەرسخانىدا ، تەنەپپۇس ۋاقىتلىرىدا ئوقۇغۇچىلار ئەتراپىڭىزغا ئولىشۋېلىپ سىزدىن ئۇنى ـ بۇنى سورىشاتتى ، سىزگە چاقچاق قىلاتتى . مەنمۇ سىزدىن نۇرغۇن سوئاللارنى سوراشقا ، سىزگە گەپ قىلىشقا تەمشىلەتتىم ، بىراق يەنىلا جۇرئەت قىلالمايتتىم . چاندۇرۇپ قويۇشتىن ، ئالدىڭىزدا ھودۇقۇپ قېلىشتىن قورقۇيتتىم . سىزنى ماڭا بىر قاراپلا ئىچ سىرىمنى بىلۈۋالىدىغاندەك ھېس قىلاتتىم . شۇڭا ، بىر چەتتە بويۇن قىسقىنىمچە سىزگە تەلمۈرۈپ تۇراتتىم ۋە ئەتراپىڭىزدا يۈرگەن ساۋاقداشلىرىمغا ھەسەت قىلاتتىم . سىز بۇنى پەقەتلا سەزمەيتتىڭىز .

بولۇپمۇ سىز بىلەن بىللە بولغان ئاخىرقى بىرنەچچە كۈن مەڭگۈ ئېسىمدىن چىقمايدۇ . سىز ئوقۇغۇچىلارنىڭ كوللېكتىپ خاتىرە سۈرىتىگە چۈشۈش تەلىپىگە قوشۇلدىڭىز ۋە بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن سۈرەتچىنى باشلاپ كېلىپ ، ئوقۇغۇچىلارنى سەپكە تۈرغۇزدىڭىز . مەن نەدە تۇرۇشۇمنى بىلەلمەي تۇراتتىم ، سىز مېنىڭ چەتتە تۇرۇپ قالغانلىقىمنى كۆرۈپ :

ـــ سىز بۇ يەردە تۇرۇپسىزغۇ ؟! ئەڭ ياخشىسى ئوتتۇرىدا تۇرسىڭىز بولغۇدەك ، ـــ دېدىڭىز ـ دە ، مۇرەمدىن يېنىك تۈرتۈپ ، مېنى

ئوتتۇرىغا ئەكىلىپ تۇرغۇزۇپ قويدىڭىز . شۇ بىرنەچچە سېكۇنتنى ھايا-
تسمدىكى ئەڭ بەختلىك پەيت دېيەلەيمەن . قولىڭىز مۇرەمگە تەگكەن شۇ
بىرنەچچە سېكۇنت ئىچىدە بەدىنىمگە توك ئۆتۈپ كەتكەندەك بىر خىل
ئوتلۇق سېزىم پۈتۈن ۋۇجۇدۇمغا تارىدى . بۇ كۈنى مەن ئۆزۈم ئەڭ
چىرايلىق دەپ قارىغان كىيىمىمنى كىيىپ كەلگەن ئىدىم ، شۇڭا ھەممە
ئوقۇغۇچى ماڭا قاراۋاتقاندەك ھېس قىلىپ قاتتىق خىجىل بولدۇم .
شۇنداقتىمۇ نەچچە كۈنگىچە سىز يەنىلا مۇرەمنى تۈتۈپ تۇرغاندەك ھايا-
جانلاندىم . شۇ ئارىدا يېنىمدىكى ساۋاقداشلىرىمدىن بىرى :

ــ مۇئەللىم ، سىز ئوتتۇرىدا تۇرسىڭىز بولمامدۇ؟ ــ دېدى . سىز:

ــ بولدى ، مەن مەشھەدە ئولتۇرۇۋېرەي ، ــ دەپ ئالدىنقى
رەتتىكى ئەڭ كىچىك ساۋاقدىشىمىزنىڭ يېنىغا بېرىپ زوڭزىيىپ ئولتۇر-
دىڭىز . شۇ مىنۇتتا سىزنىڭ ئوتتۇرىدا ــ مېنىڭ يېنىمدا تۇرۇپ سۆرەتكە
چۈشۈشىڭىزنى نەقەدەر ئارزۇ قىلاتتىم ـ ھە !

ئەتىسى ساۋاقداشلارنىڭ پۇل يىغىشى ۋە سىزنىڭ تەشكىللىشىڭىز
بىلەن خوشلىشىش ئولتۇرۇشى قىلدۇق . مەن بۇ كۈننى مەڭگۈ
ئۇنتۇيالمايمەن . سىز توق كۆڭ رەڭلىك شىم ـ كاستۇم كىيىپ ، بىر
قولىڭىزدا ئۇنئالغۇ ، يەنە بىر قولىڭىزدا گىتار كۆتۈرۈپ دەرسخانىغا
كىرگىنىڭىزدە ، ئوقۇغۇچىلار چۈرقىرىشىپ قىزغىن چاۋاك چېلىشىپ كې-
تىشتى . كەينىڭە تارالغان سارغۇچ چېچىڭىز ، گالستۇك تاقالغان ئاپئاق
كۆڭلىكىڭىز سىزنى تېخىمۇ سالاپەتلىك كۆرسىتىپ تۇراتتى . مەن گويا
سىزنى بىر يىل كۆرمىگەندەك ، سىزگە مەستانىلەرچە تەلمۈردۇم . سىز
خۇشخۇيلۇق بىلەن :

ــ سىلەر ئۇستەل ـ ئورۇندۇقلارنى رەتلەپ تۇرۇڭلار ، مەن
بازاردىن ئولتۇرۇشقا لازىملىق نەرسىلەرنى ئېلىپ كىرەي ، ــ دەپ
بىرنەچچە ئوغۇلنى باشلاپ سىرتقا ماڭدىڭىز . شۇ چاغدا ساۋاقدىشىم
گۈلنۇر :

ــ مۇئەللىم ، مېنىڭ تۇرلۇك ماللار ماگىزىنىدا مال ساتقۇچى
ھەدەم بار ، مەنمۇ چىقايمۇ ؟ ــ دېدى . سىز ماقۇل بولدىڭىز . مەن شۇ
چاغدا نېمىشقا مېنىڭمۇ مال ساتقۇچى ھەدەم بولمىغان بولغىيتتى دەپ
قاتتىق ئۆكۈندۇم . بىر تەرەپتىن سىز بىلەن سىرتقا چىققۇم كەلگەن

بولسا ، بىر تەرەپتىن گۈلنۇرغا ئۆچلۇكۈم كەلدى .

ئۇ كۆنى ئولتۇرۇش ناھايىتى قىزىدى . سىز ئۇسسۇل ، دېسكو ئويناپ بەردىڭىز ، قىزىقچىلىق قىلىپ بەردىڭىز ، ئوقۇغۇچىلارنى ناخشا ئېيتقۇزدىڭىز . ئوقۇغۇچىلار ناھايىتى خۇشال ئولتۇرۇشتى . مەن پۈتۈن ئولتۇرۇش داۋامىدا سىزدىن بىر مىنۇتمۇ كۆزۈمنى ئۈزمىدىم ، سىزگە بولغان ئامراقلىقىم ھەسسىلەپ ئاشماقتا ئىدى . ئاخىرىدا سىز ئوقۇغۇچىلارنىڭ تەلىپىگە بىنائەن گىتار چېلىپ ، بىرنەچچە ناخشا ئېيتىپ بەردىڭىز . ئاخىرقى ناخشىنى ئېيتقان ۋاقتىڭىزدا پۈتۈن ۋۇجۇدۇم لەرزىگە كېلىپ ، تەسۋىرلىگۈسىز قايغۇ يۈرىكىمنى پارە - پارە قىلىۋەتتى . بارماقلىرىڭىز ھەر قېتىم گىتار تارىسى ئۈستىدە سىيرىلغاندا ، كۆز ياشلىرىم مارجانىدەك تۆكۈلدى . بۇ ناخشا خۇددى ماڭىلا مەنسۇپتەك ، خۇددى ماڭىلا قارىتىپ ئېيتىلىۋاتقاندەك تۇيۇلماقتا ئىدى . ھېلىمۇ ياخشى ئوقۇغۇچىلارنىڭ ھېچقايسىسى ماڭا دىققەت قىلمىدى . بېشىمنى ساڭگىلىتىپ ، كۆز ياشلىرىمنى سۈرتۈۋەتتىم . ناخشا ئاخىرلاشتى ، سىز ئاستا ئورنىڭىزدىن تۇرۇپ گىتارنى قويدىڭىز . ھەممەمز سىزگە ئۇنسىز تىكىلگەن ئىدۇق . يۈرەكنى ئەزگۈچى ئېغىر سېكۇنتتىن كېيىن سىز ئاستا ئېغىز ئاچتىڭىز :

— ئىنىلىرىم ، سىڭىللىرىم (تىترەپ چىقىۋاتقان ھاياجانلىق ئاۋازىڭىزدىن يۈرىكىم شۇرىدە ئېرىپ كەتتى) ، مەن بۇ يەرگە كەلگىلى بىر ئايدىن ئاشتى . دىلىڭلارنى رەنجىتىپ قويغان يەرلىرىم بولغان بولسا ، مېنى ئەپۇ قىلىڭلار . سىلەر بىلەن ئاكا - ئۇكىدەك ئۆتۈشۈپ ، ئەمدىلا سىرداشلاردىن بولۇپ قالغاندا ئايرىلىدىغان بولدۇق . خەير ، مېنىڭ ئاخىرقى سۆزۈم شۇكى ، ياخشى ئۆگىنىڭلار ، ھازىر بىلىمدىن باشقا نەرسە ئەسقاتمايدۇ . مېنىڭ دەيدىغان سۆزۈم شۇ . سىلەر ئادرېسىمنى ئۇقسىلەر ، ماڭا خەت يېزىشنى ئۇنتۇماڭلار . مەن سىلەرگە خەت يېزىپ تۇرىمەن . خوش ئەمىسە ، تېنىڭلار مەڭگۈ سالامەت بولسۇن ، — دېدىڭىز - دە ، سىنىپتىن چىقىپ كەتتىڭىز . ئوقۇغۇچىلارنىڭ ھەممىسى كەينىڭىزدىن يۈگۈرۈپ چىقىپ : « خوش مۇئەللىم ! خوش مۇئەللىم ! » دەپ ئۇزىتىپ قېلىشتى . سىز ۋەزمىن قەدەم تاشلاپ گۈگۈم قاراڭغۇلۇقىدا كۆزدىن غايىب بولدىڭىز . « خوش مۇئەللىم ! » دېگەن سادا يىراق - يىراقلاردا جاراڭلايتتى . « خوش » مەن قەلبىمدىن ئۇنسىز ئىدا قىلدىم ، كۆز يېشىم

تاراملاپ تۆكۈلمەكتە ئىدى . سىزنى يۇتۇپ كەتكەن قاراڭغۇلۇققا تىكىلگىنىمچە ھەيكەلدەك تۇرۇپ قالدىم . مەن نېمىشقىدۇر سىزنى كەتمەيدىغاندەك ، يەنە قايتىپ كېلىدىغاندەك ھېس قىلاتتىم ، خېلى كۆنلەرگىچە مۇشۇنداق شېرىن خىياللاردا ئەللەيلىنىپ يۈردۈم . سىزنى تۈيۇقسىزلا دەرسخانا ئىشىكىدىن كۆلۈمسىرەپ كىرىپ كېلىدىغاندەك ، كۆچىدا ئۇچراپ قالىدىغاندەك ھېس قىلاتتىم . مەن سىزگە ئاتاپ كۆز ياشلىرىم بىلەن ئىشلەپ پۈتكۈزگەن قولياغلىقنى ۋە چوڭ ئانامدىن ماڭا مىراس قالغان بىر دانە يېشىل قاشتېشىنى تەييار قىلغان ئىدىم ، لېكىن ئاخىرقى پۇرسەتمۇ قولدىن كەتتى . كەچتە ياتىقىڭىزغا ئەكىرىپ بېرىشنى ئويلىغان بولساممۇ ، يەنىلا جۈرئەت قىلالمىدىم .

قەدىرلىك مۇئەللىم ، ئەمدى سەل يەڭگىللەپ قالغاندەك ، ئىچىم سەل بوشىغاندەك بولدۇم . ئەگەر بۇ بىغۇبار ، ھەسرەتلىك ئەقدەمنى سىزگە زاھىر قىلالماي ئۆتۈپ كەتكەن بولسام ، نەقەدەر ئېچىنارلىق ئىش بولاتتى ـ ھە ! ئەڭ پاجىئەلىك يېرى شۇكى ، سىز ماڭا قىلچە دىققەت قىلمىغان ، بىر ئايدىن ئارتۇقراق ۋاقىت جەريانىدا ماڭا پەقەت ئۇچ ئېغىزلا گەپ قىلغان ئىدىڭىز . بىراق ، سىزنىڭ كۆلۈمسىرەپ تۇرغان كۆزلىرىڭىز ، تەمكىن قىياپىتىڭىز ماڭا ھەر مىنۇت ھەمراھ بولۇپ كەلدى . مانا سىز 45 كۈنلۈك ھاياتىڭىزنى ئۆتكۈزگەن شۇ چەت ناھىيىدىكى بىر غېرىب خانىدە مەن چەكسىز جۈدالىق ئىلكىدە كېچىككىنە گەۋدەمنى ئۇستەلگە تاشلاپ ، ئېڭىكىمنى يۆلەپ ئولتۇرماقتىمەن . ئالدىمدىكى ئاجىز پىلىلداپ تۇرغان شامنۇ ماڭا ئوخشاشلا ياش سىرغىتماقتا ، مەنمۇ مۇشۇ شامغا ئوخشاشلا بارا ـ بارا كۆيۈپ ، سىرغىپ تۈگەرمەنمۇ ؟ مېنىڭ پېشانەمگە مۇشۇنداق كېچىككىنە تۇرۇپلا دەرد تارتىش پۈكۈلگەنمىدۇ ؟ بۇ رەھىمسىز تەقدىر نېمىشقا مېنى سىز بىلەن ئۇچراشتۇرۇپ قويىدۇ ؟ چەكسىز ئازاب ئىلكىدە ئوتتىكى قىلدەك تولغىنىۋاتقان مۇشۇ دەقىقىلىرىمدە ، سىز نېمە ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇۋاتقانسىز ؟ كىملەرنى ئويلاۋاتقانسىز ؟

قەدىرلىك ئەنۋەر مۇئەللىم ، سىز بەلكىم يۇقىرىقىلارنىڭ ئوقۇپ «ئۆتكۈنچى ھېسسىيات ، باللارچە خىيال » دەپ ئويلىشىڭىز مۇمكىن . ئەگەر مۇشۇنداقلا ئويلىغان بولسىڭىز ، ماڭا ھاقارەت قىلغان بولسىز . مەنمۇ شۇنداق بولۇشنى تىلەپ غايەت زور چىدام بىلەن ئۆزۈمگە ئەھدە

قىلغان ئىدىم . بىراق ، زادى بەرداشلىق بېرەلمىدىم . ئىككى ئايدىن بۇيانقى تارتقان ئازابلىرىمنى خۇدا ھېچكىمگە كۆرسەتمىسۇن . تاماق ۋە ئۇيقۇدىن قېلىپ ، دەرستە كۆپ چېكىنىپ كەتتىم . كېچىلىرى ئىسمىگىزنى توۋلاپ جۆيلۈپ ئويغىنىپ كېتىمەن ، كۈندۈزلىرى داۋاملىق سىز بىلەن خىيالىي مۇڭدىشىمەن . ئاخىر قاتتىق ئازاب ئىلكىدە بۇ خەتنى يازدىم .

مۇئەللىم ، مەن سىزدىن ھېچقانداق نەرسە كۈتمەيمەن ، سىز بىر يىلدىن كېيىن ئوقۇش پۈتكۈزۈپ يىراقتىكى يۇرتىڭىزغا كېتىسىز ، مەن سىزنىڭ ئوقۇش پۈتكۈزۈپ مۇشۇ يەرگە تەقسىم قىلىنىشىڭىزنى نەقەدەر ئارزۇ قىلاتتىم ـ ھە ! ئەمدى سىزنى مەڭگۈ كۆرەلمەيمەن . مېنىڭ پاك ، تۇنجى مۇھەببتىم چېچەك ئاچماي سولىشىدىغان بولدى . مېنىڭ ئۈمىدىم پەقەت ناھايىتى يىراقتىكى بىر قىزنىڭ ، ئوتىڭىزدا كۆيگەن ، سىزنى سەمىمىي سۆيگەن بىر قىزنىڭ بارلىقىنى ئۇنتۇپ قالمىسىڭىزلا بولدى . مۇشۇنداق بىر قىز بار ئىدى دەپ ئەسلەپ قويسىڭىزلا ، ماڭا شۇ كۇپايە . ئاخىرىدا خالىسىڭىز ، ئازابىمنى ئازراق بولسىمۇ يېنىكلىتەي دېسىڭىز ، بىر پارچە يالغۇز چۈشكەن سۈرىتىڭىزنى ئەۋەتىپ بەرسىڭىز ، مەن شۇ سۈرەتكە ھەمراھ بولۇپ مەڭگۈ تەنھا ئۆتۈشكە رازى .

خەير مۇئەللىم ، تېنىڭىزگە مەڭگۈ سالامەتلىك تىلەيمەن .

بەختسىز ئوقۇغۇچىڭىز رىزۋان .

××[19] ـ يىل 20 ـ دېكابىر ، كېچە .

خەتنى ئوقۇپ بولۇپ بىرھازا داڭ قېتىپ ئولتۇرۇپ قالدىم . غايەت زور بىر تاش يەلكەمنى بېسىپ تۇرغاندەك ھارغىن ھالەتتە ئاستا مېڭىپ ياتاقتا كىرىپ ، ساندۇقۇمدىن ئوقۇغۇچىلىرىم بىلەن بىللە چۈشكەن سۈرەتنى ئالدىم . رىزۋان ئوتتۇرىدا خىيالچان كۆزلىرىنى ماڭا تىككىنىچە تۇراتتى . توغرا ، بۇ زىلۋا ، ئاق سېرىق كەلگەن ، قارا كۆزلۈك ، غەمكىن قىز شۇ ئەمەسمۇ ؟ مەن ئەجەب ئۇنىڭغا زەن قويماپتىمەن ـ ھە ! بىر خىل بىئارام قىلىش يۈرىكىمنى قۇرتتەك غاجاپ مېنى ئازابلىماقتا ئىدى . ئەمدى قانداق قىلىشىم كېرەك ؟ ھەسرەتلىك گاڭگىراش ئىچىدە سۈرەتكە تىكىلىگىنىمچە ئۇنسىز ئولتۇرۇپ قالدىم .

ھالقىش

سورۇن بارغانسېرى قىزىماقتا ، كەيپىيات يۇقىرى پەللىگە كۆتۈرۈلمەكتە ئىدى . ئەتراپتىكى دوستلىرىم قىزغىن چاقچاققا چۈشۈپ كېتىشتى . بۇگۈن نېمىشقىدۇر كەيپىياتىم ياخشى بولمايۋاتاتتى ، ئاچچىق ھاراق مېنى تېخىمۇ بىئارام قىلىۋەتتى . ماڭا بېغىشلانغان مەدھىيىلەر گويا ھەر خىل شەكىلدە ئېچىلىپ - يۇمۇلۇۋاتقان ئېغىزلاردىن ، پۈرۈشۈپ - ئېچىلىۋاتقان چىرايلاردىن تۆكۈلۈۋاتقان مۇز پارچىلىرىدەك تۇيۇلماقتا ئىدى . تۇيۇقسىز ئۆزۈمنى شۇنچىلىك يالغۇز ، يەككە - يېگانە ھېس قىلدىم . ئالدىمدا ماڭا كۈلۈمسىرەپ ئولتۇرغان ئوماق سۆيگىنىمنىڭ مېھرىلىك چىرايى بىردىنلا ناھايىتى يات ۋە ناتونۇش بىلىندى . ئۇنىڭ سۆيۈزۈك يۈز تېرىسى بىردىنلا سۇلياۋغا ئوخشاش يىرتىلىپ ، ئەينەككە ئوخشاش چېقىلىپ ، ئۇنىڭ ئاستىدىن ناتونۇش ، مەسخىرە ئويناپ تۇرغان كۆزلەر پەيدا بولۇۋاتقاندەك ھېس قىلدىم . مەن نېمىلەرنى ئويلاپ كېتىۋاتىمەن ؟ دەرھال ئورنۇمدىن تۇردۇم - دە ، ياندىكى ئۆيگە چېقىپ كەتتىم . ئىچ - ئىچىمدىن يىغا ئۆرلەپ ، كۆز ياشلىرىم ئىختىيارسىز تۆكۈلدى . زادى نېمە ئۈچۈن يىغلايمەن ، نېمە ئۈچۈن ھەسرەت چېكىمەن ؟ ئۆزۈمۈمۇ بىلمەيتتىم . بىر چاغدا ئاغىنەم كىرىپ كەلدى :

ـــ ھوي ئۆمەر ، سېنىڭ تۇغۇلغان كۈنۈڭنى ئۆتكۈزۈۋاتساق ، بۇ يەردە مۇڭلىنىپ ئولتۇرۇپ كېتىپسەنغۇ ، جۇرە ...

ئۇ شۇنداق دېگىنىچە قولۇمدىن تارتىپ مېنى سورۇنغا ئېلىپ

كىردى . كۆز ئالدىم خىرەلىشىشكە ، تۇمانلىشىشقا باشلىدى . تەخسىدىكى بېلىق بىردىنلا تىرىلىپ ئاغزىنى يۇمۇپ ـ ئاچقىنىچە پىلتىڭلىغىلى تۇر- دى . لېگەندىكى قوي گۆشىمۇ تۈيۈقسىز بىر پۇتۇن قويغا ئايلىنىپ ، ئۈستەلدىكى قورۇمىلارنى ئىشتىها بىلەن يېيىشكە باشلىدى . دوستلىرىم 24 تال شام سانجىلغان تورتنى ئېلىپ كىردى ۋە مېنى شاملارنى پۈۈلەپ ئۆچۈرۈشكە مەجبۇرلىدى . ئورنۇمدىن ئاستا قوپۇپ جىمجىت تۇرۇپ قال- دىم . ئاھ خۇدا ، نېمىشقا ئۆز هايات شامىمنى ئۆزۈم ئۆچۈرىدىكەنمەن ؟ ئۇلار نېمىشقا مېنى ئۆلۈمگە ئىتتىرىدىغاندۇ ؟ ئۇلار مېنى ئارىغا ئېلىۋېلىپ هەدەپ چۇرقىراشقىلى تۇردى :

ـــ تېز بولە .

ـــ تېز پۇۋلىمەمسىز ...

ئۇلار مېنىڭ شامىمنىڭ ئۆچۈشىگە تەقەززا بولۇۋاتامدىغاندۇ ؟ مۇشۇ ئارقىلىق خۇشاللىنامدىغاندۇ ؟ چەكسىز ئۈمىدسىزلىك ئىچىدە بار كۈچۈمنى يىغىپ قاتتىق پۇۋلىدىم ، ئۆي بىردىنلا زۇلمەتكە چۆكتى . ئۆلۈم ... ئۆلۈم ... ئۆلۈم ... كۆز ياشلىرىم تاراملاپ تۆكۈلدى . ئۇلار چۇر- قىرىشىپ تەنتەنە قىلىشتى . خۇددى سوغۇق لەھەت ئىچىدە مۇنكىر ـ نەكىرلەرنىڭ قېيىن ـ قىستىقىغا دۇچ كېلىۋاتقاندەك سەقلىدىم . مانا ، ئۇلار تورتنى پارچىلاشقا ، هاياتىمنى پارچە ـ پارچە قىلىشقا باشلىدى . تورت- نىڭ كىچىككىنە قېپقىزىل گۈل قوندۇرۇلغان بىر پارچىسىنى مېنىڭ ئالدىمغا ، شۇنىڭغا ئوخشاش يەنە بىر پارچىسىنى سۆيگىنىمنىڭ ئالدىغا قويۇشتى . سۆيگىنىم پەخرلىنىش ، ئىپتىخارلىنىش تۇيغۇسى بىلەن مەن تالاي قېتىم سۆيگەن نازۇك ، هارارەتلىك ، يۇمران لەۋلىرىدە تورتنىڭ بىر پارچىسىنى ـــ هاياتىمنىڭ بىر پارچىسىنى پاك ـ پاكىز يەۋەتتى . ئۇنىڭ قىپقىزىل لەۋلىرى ماڭا قان تامچىلاۋاتقاندەك كۆرۈندى . ئۇلارنىڭ هەم- مىسى مېنىڭ پارچىلانغان تېنىمنى بىر پارچىدىن يېيىشتى . ئالدىمدا بىرپارچە تورت قېپقالدى . ئۇنىڭ ئۈستىدىكى كىچىككىنە گۈل بارغانچە قىزارماقتا ، بارغانچە جۇلالانماقتا ئىدى . ئۇلار مېنى تورتنى يەۋېتىشكە

دەۋەت قىلدى . قارىغاندا ، ئۇلار مېنى يەپ تۈگەتمىگۈچە توختىمايدىغان-دەك قىلاتتى . بولدىلا ، يەۋېتەي ، ئۆزۈمنىڭ تەمى قانداقكىن ؟ ئۆز بۆلىكىمنىڭ ئۆزۈمگە قوشۇلۇشى بىلەن تەسەۋۋۇرۇمنى تېخىمۇ غەلىتە خىيالار قاپلاشقا باشلىدى .

سۆيگىنىمنى ۋېلىسىپىتنىڭ كەينىگە مىندۈرۈپ ئۇنىڭ ئۆيىگە قاراپ ماڭدىم . يول بويىدىكى قاتار كەتكەن بوتكىلار چوقچيىپ تۇرغان قەبرىلەردەك ، سۇس قىزىرىپ تۇرغان كوچا چىراغلىرى ئۆگزۈپ كەتكەن قانلىق يۈرەكتەك ، چىراغ نۇرىدا يالىلداپ تۇرغان ئاسفالت يول كۆز يېشى بىلەن تولغان ئېقىندەك كۆرۈندى . ۋېلىسىپىت مىنىپ كېتىۋېتىپ سۆيگىنىم بىلەن ئىككىمىزنىڭ هازىرقى ئورنى ئۈستىدە ئويلىنىپ قالدىم : مەن داۋاملىق ئۇنى ۋېلىسىپىتنىڭ كەينىگە ئولتۇرغۇزۇپ بىر ياقلارغا ئېلىپ ماڭمەن ، ئۇنداقتا ۋېلىسىپىتنى تەقدىرنىڭ هارۋىسىغا ئوخشاتساق ، ئۇ بۇ هارۋىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغان خوجايىنغا ، مەن هارۋىنى سۆرىگۈچى ئېشەككە ئايلىنىپ قالامدىمەن ؟ ئۇ مېنىڭ تەقدىرىمنى باشقۇرۇۋاتامدۇ ياكى مەن ئۇنىڭ تەقدىرىنى سۆرەپ كېتىۋاتمەنمۇ ؟ بىر هارۋىدا ئولتۇرۇپ بىر يۆنىلىشكە قاراپ كېتىۋاتقان ، بىر - بىرىگە مەھكەم باغلىنىپ قالغان بۇ ئىككى جانلىقنىڭ روهىي دۇنياسى ، ئوي - خىيالى ، مىجەز - خاراكتېرى باشقا - باشقا بولسا - هە ! خىيال بىلەن بولۇپ كېتىپ دوقمۇشتىن قايرىلىشىمغا ، ئۇچقاندەك كېلىۋاتقان بىر ئاپتوموبىل يېنىمدا قاتتىق تورمۇز قىلىپ توختىدى .

— ۋاي ، ئۆمەر ...

سۆيگىنىم ئەنسىز ۋارقىرىۋەتتى . مەن ماشىنىغا قاراپ پىچىرلىدىم : « ئەخمەق ، مېنى نېمە ئۈچۈن بەختتىن مەھرۇم قىلسەن ، بېسىپ ئۆتۈپ كەتسەڭ بولمامدۇ ؟ » ئاۋازىم ئۇنلۇك چىقىپ كەتتى .

— نېمىدېدىڭىز ؟ — ئۇ ۋېلىسىپىتنىڭ كەينىدە ئولتۇرۇپ مەندىن سورىدى . مەن « هېچنېمە » دەپ قويۇپ يولۇمنى داۋاملاشتۇردۇم . خىيالىمدا مېنى ئاپتوموبىل بېسىپ ئۆتۈپ كەتكەن كۆرۈنۈش گەۋدىلەندى:

يولنىڭ ئوتتۇرىسىدا قانغا مىلەنگىنىمچە سۈنايلىنىپ يېتىپ قالدىم . يولدىن ئۆتكەن كىشىلەر كۆرۈپ : « ۋاي ئىسىت ، ئەجەب ساغلام ئېشەككەنتۇق ، كىمنىڭ ئېشىكىدۇ ؟ » دەپ ئىچ ئاغرىتىشتى . سۆيگىنىم : «ۋاپادار ئېشىكىمدىن ئايرىلىپ قالدىم ، ئەمدى باشقا ئېشەك تاپاي » دەپ ، ماكچى يىپ كەتكەن تەقدىر ھارۋىسىنى سۆرىگىنىچە مېڭىپ كەتتى ...

سۆيگىنىمنىڭ ئۆيى ئالدىغا كېلىپ ۋېلىسىپىتتىن چۈشتۈم ۋە ۋېلىسىپىتنى ئۇنىڭغا بېرىپ ، ئۇنسىز تۇرۇپ قالدىم . يەنە شۇ چاقناۋاتقان قاپقارا بىر جۈپ كۆز ، سۇپسۈزۈك ، سۆيۈملۈك چىراي ... ئۇنىڭ مۇرىسىگە ئاستا قولۇمنى قويدۇم .

ـــ مېھراي ، جېنىم مېھرام ، مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن ، بىراق بىراق ، سىز مېنى چۈشەنمەيسىز ... ئاھ خۇدا ، بولدى خوش ...

كەينىمگە ئۆرۈلۈپلا مېڭىپ كەتتىم .

ـــ ئۆمەر ، نېمە بولدىڭىز ؟

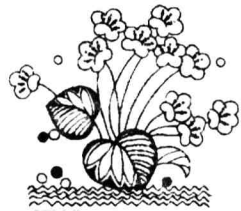
ئۇنىڭ ئىلتىجالىق ئاۋازى قايغۇلۇق ھاۋانى يېرىپ ئۆتۈپ ئۇلىقمغا ئۇرۇلدى . قىزىق ، مېنى چۈشەنمەيسىز ؟ دۇنيادا كىم مېنى چۈشىنىدۇ ؟ دۇنيادا زادى كىم بىر ـ بىرىنى چۈشىنىدۇ ؟ مۇمكىن ئەمەس ، ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس . سەن ئۆزۈڭنى قىلچە چۈشەنمەيۋاتقان يەردە ، باشقىلارنىڭ چۈشىنىشىدىن ئۈمىد كۈتۈش مۇمكىنمۇ ؟ كوچا سوغۇق ، چىراغلار سوغۇق ، يۈرىكىم سوغۇق ، ھەممە نەرسە سوغۇق ئىدى . سوغۇق مۇھىتتا چاپىنىمغا مەھكەم ئورىنىپ يالغۇز كېتىۋاتاتتىم ، پىيادىلەر يولدا يېپىلىپ ياتقان سارغۇچ غازاڭلارنىڭ سۇس ئىگىراشلىرى قۇلىقمغا ئاڭلانغاندەك بولدى . بىر تال يوپۇرماقنى قولۇمغا ئېلىپ يۈزۈمگە ، كېيىن كۆكسۈمگە باستىم . يوپۇرماقنىڭ مۇزدەك يۈزى خۇددى مېنىڭ مۇزدەك يۈرىكىمگە ئوخشاش ئاجىز تىترەيتتى . ئالدىمدىن بەش ـ ئالتە مەست چىقىپ كەلدى ، ئۇلار ھەدەپ ۋارقىرايتتى . تۇيۇقسىز ئۇلار مىسكىن يۈرىكىمنى كوچىدىكى غازاڭلارنى دەسسىگەندەك دەسسەپ چەيلەۋاتقاندەك ، يۈرىكىم پەريادلىق ئىگىراۋاتقاندەك تۇيۇلدى . يۈرىكىمنى دەسسەۋاتقان

زادى كىم ؟ ئۇلارمۇ ، مەنمۇ ياكى مېھرايمۇ ؟

ئۆزۈمنى يۇرەكسىز تەسەۋۋۇر قىلدىم . ئەپسۇس ، تاشقى دۇنيانى ھېس قىلىۋاتقان كۆزۈم ، بۇرنۇم ، قۇلىقىم ھېلىھەم ئازابنى سۈمۈرمەكتە . تۇغرا ، ئەگەر باشسىز بولسامچۇ ؟ كاستۇمۇنى كىيىپ ، باشسىز بوينۇمغا گالستۇكنى تاقاپ كوچىغا چىقسام ، خەقلەر قانداق ئويلاپ قالار ؟ ئەگەر ھەممە كىشى مۇشۇنداق بولسىچۇ ؟ ھېچ نەرسنى كۆرمىسەم ، ھېچ نەرسنى سەزمىسەم ، ھېچ نەرسنى ھېس قىلمىسام ... ئاھ خۇدا ، بۇ يەنە ئۆلۈمدىن ئىبارەتقۇ ؟! ئۆلۈم ... ئۆلۈم ... ئۆلۈم ... ئۆلۈۋېلىش ئانچە تەس ئەمەس ، لېكىن ئۆلۈمدىن كېيىنكى ئاقىۋەت بەك قورقۇنچلۇق بولامدۇ ـ قانداق ؟ جانسىز مۇردىغا ئايلىنىپ دوزاخ ئوتىدا كۆيسەك ، قۇرت ـ قوڭغۇزلارغا يەم بولساق ، ياق ـ ياق ... ھېلىمۇ كۆيۈۋاتقىنىمىز ئازمۇ ؟ ھېلىمۇ كۈندە كۆيۈپ كۈلكە ئايلىنىۋاتىمەنغۇ ؟! مەن ئۇچۇن دۇنيادىكى ئەڭ ئىللىق جاي بولغان كارىۋتىمغا قايتىپ كەلدىم . ئىسسىق يوتقان ئىچىدە قىپيالىڭاچ ياتماقتىمەن . تۇيۇقسىز تېنىمنىڭ ھەربىر پارچىسى ئايرىم-ئايرىم ئۇزۇلۇپ ، قالايمىقان ئۇچۇشقا باشلىدى . مانا ، قولۇم ، پۇتۇم ، سۆڭگىچىم ئۇچماقتا . توغرا ، ئەگەر كۆكتە پەرۋاز قىلىدىغان قۇشقا ئايلىنىپ قالسامچۇ ؟ قۇشلارنىڭ دەردى يوقمىدۇ ؟ بىپايان ئاسماندا ئۇياقتىن بۇياققا غەمسىز ئۇچۇپ يۈرسەم . ياق ، ياق ، قۇشلارمۇ خاتىرجەم مۇھىتقا ، ئىللىق ئۇۋىغا ، دائىملىق يېمەكلىككە موھتاج بولىدۇ . بۇ نەرسىلەر ئۇلارغا ھەر ۋاقىت تەييار تۇرمايدۇ ـ دە . توغرا ، بىرەر ھايۋانغا ئايلىنىپ قالسامچۇ ؟ مەسىلەن ، بىرەر موزاي ياكى كۇچۇككە . موزاي بولسام ، ئىگەم مېنى ئىللىق ئېغىلغا سولاپ قويۇپ ئەتىدىن كەچكىچە باقسا ، يېگەن نەرسىلىرىمنى كۆشەپ ھېچقانداق ئىش قىلماي ياتسام ... ئاندىن سەمرىپ كەتسەم ... ئاھ خۇدا ، بۇ چاغدا ئۇلار چوقۇم مېنى ئۆلتۈرۈشىدۇ ... شۇ تاپتا پۇت ـ قولۇم مەھكەم باغلىنىپ ، يۈزۈم قىبلىگە قارىتىلدى ـ دە ، قاسساپنىڭ يوغان پىچىقى بوينۇمغا رەھىمسىزلەرچە سۈرۈلۈپ كەلدى ، قېنىم شارىلداپ ئېقىشقا باشلىدى ، كۆزۈم دۇنياغا نەپرەت بىلەن

تـىكىلگىنىچە ھەربىر ئىككىسى قېتىپ قالدى . ئۇلار مېنى ئۆلتۈرۈشكەندىن كېـيـىـن تـېـرەمـنـى سـويـۇپ ، ئەيـلـەپ نـاغـرا ياساشتى . تېرەم سۈپسۈزۈك بولغاچقا ، شۇنداق كۆركەم ، چىرايلىق ناغرا پۈتۈپ چىقتى . ناغرا توقمىقى ھەر قېتىم ناغرا گەردىشىگە كىيدۈرۈلگەن تېرەمگە ئۇرۇلغاندا ، مەن «ۋايـجـان ، ۋايـيـەي » دەپ ۋايساپ چىقاتتىم . كىشىلەر : « بۇ ئاۋازى بەك ساز نـاغـرىكەن » دەپ ماختاپ كېتىشتى . ئەگەر تېرەمدىن خۇرۇم چاپان ئىشـلـەنـسـچـۇ ؟ مـېنىڭ تېرەمدىن ئەڭ سۈپەتلىك بىر ئايالچە خۇرۇم چاپان ئـىـشـلـەنـسـە ، بۇ چاپاننى كىيمىگە ئامراق سۆيگىنىم مېھراي قىممەت باھادا سـېـتـۈۋېلىپ كىيىپ ، كەچلىرى باشقا يىگىتلەر بىلەن بىرگە بولسا ... ئاھ خـۇدا ، بۇ ئازابقا مەن قانداق چىدايمەن ، قانداق چىدايمەن ... ياق ـ ياق ، مـەن ھەرگـىـز مـوزاي بولمايمەن ، ئۇ چاغدا مەن ئۆلگەندىن كېيىنمۇ يەنە مەڭگۈ ئازابلىنىۋېرىدىكەنمەن . دوزاخ ئازابى دېگەن مۇشۇمىدۇ ؟

مـانـا ، ئـىـسسىق يوتقان ئىچىدە قىپيالىڭاچ ياتماقتىمەن . ۋۇجۇدۇمـدىكى ھەربىر ئەزانى ، ھەربىر ھۈجەيرىنى ئاستا ـ ئاستا ، تەپسىلىي سىلاپ چـىـقـتـىـم . نېمىدېگەن راھەت ! ئۆز تېنىدىن يالغۇز ھۇزۇرلىنىش نەقەدەر راھەت ـ ھە ! بـولـدى ، يـۈرەكـسـىزمۇ بولماي ، باشسىزمۇ بولماي ، قۇشمۇ بـولـمـاي ، مـوزايـمۇ بولماي ، پەقەت ئۆز ـ ئۆزۈمگە ھەمراھ بولۇپ ، ئۆز ـ ئۆزۈمـگـە تـەسـەللـى بېرىپ ، ئىسسىق كارىۋىتىمدا گىرىمسەن خىياللارغا ھەمراھ بولاي ، مەڭگۈ چۈش دۇنياسىدا ياشاي ، مەڭگۈ تۇغۇلغان كۈنۈمدە ياشاي ...

چۈشەن

قاتناش ۋەقەسىدە قازا قىلغان مەرھۇم دوستۇم توغرۇلۇق ئەسلىمە يېزىپ قويۇشنى ئۆزاقتىن بۇيان ئويلاپ كېلىۋاتقان بولساممۇ ، خىزمەت ئالدىراشلىقى ۋە تۇرمۇش قاتىلاقچىلىقى تۆپەيلىدىن ۋاقىت چىقىرالمىغان ئىدىم . بۇگۈن دەم ئېلىش كۈنۈمدىن پايدىلىنىپ بىرنەرسە يېزىپ قويۇشنى كۆڭلۈمگە پۈكۈپ ، دېرىزە ئالدىغا توختىتىلغان يېزىق ئۈستىلىنىڭ ئالدىغا كەلدىم ـ دە ، ئورۇندۇققا چۆكتۈم . قولۇمغا قەلەم ئېلىشىم بىلەن تەڭ مەرھۇم دوستۇمنىڭ دائىم پارقىراپ تۇرىدىغان قاپقارا بۇدۇر چاچلىرى ، چوڭ ـ چوڭ قوي كۆزلىرى ، ئاق كۆڭۈل ، خۇش چاقچاق ئوبرازى كۆز ئالدىمدا نامايان بولدى . مەرھۇم دوستۇم ئاغىنىلىرىمىز ئىچىدە ئەقىدىلىك ، غۇرۇرلۇق ، باشقىلارغا كەڭ قوللۇق بەلەن ياردەم بېرىدىغان ، كىشىلەرنىڭ دەردىگە دەرمان بولىدىغان پەزىلىتى بىلەن ھۆرمەتكە ئىگە ئىدى . بىز نۇرغۇن قېتىملىق سىناقلاردا بىرگە بولۇپ ، قايغۇ ۋە كۈلكىمىزگە ئورتاقلىشىپ ، ھەمدەم بولۇپ ياشاپ كەلگەن ئىدۇق . ئۇنىڭ تۇيۇقسىز قاتناش ۋەقەسىگە ئۇچرىشى بىزنى چوڭقۇر قايغۇغا سالدى . مەن چوڭقۇر سېغىنىش ۋە ھەسرەتلىك خىياللار ئىلكىدە قەلەمنى تىركەپ ، خاتىرىنى باشلاشقا تۇتۇندۇم . تۇنجى جۈملىنى يازاي دەپ تۇرۇشۇمغا ، تۇيۇقسىز غۇڭۇلدىغان يېقىمسىز بىر ئاۋاز دىققىتىمنى چېچىۋەتتى . بېشىمنى كۆتۈرۈپ دېرىزە تەكچىسىدە يوغان بىر چۈننىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردۇم . بۇ ئۆيدە ئەجەب چۈن يوق ئىدى ، بۇ چۈن

نەدىن پەيدا بولغاندۇ ؟ دېگەن ئوي بىلەن چۈشىنگە نەزىرىمنى ئاغدۇردۇم . بۇ چۈش ئادەتتىكى چۈشلەردىن سەل پەرقلىق بولۇپ ، ئۇنىڭ قورسىقى ئالىچىپار ، كۆزلىرى سارغۇچ ، قاناتلىرى ئۇزۇن ، گەۋدىسىمۇ سەل يوغان ئىدى . ئۇ يىراقتا ئۇچماستىن ، ئۆزىنى ھەدەپ ئەينەككە ئۇراتتى ياكى ئەتراپىمدا ئايلىناتتى . مەن قوللىرىمنى پۇلاڭلىتىپ چۈشىنى كۆزۈمدىن سەل نېرى قىلدىم ، ئاندىن دىققىتىمنى يىغىپ ئىشىمغا كىرىشتىم . بىراق ، تېخى بىر جۈملە يازمايلا ھېلىقى چۈش يەنە غۇڭۇلدىغانچە پەيدا بولۇپ يۈزۈمگە ، قوللىرىمغا قونۇشقا باشلىدى . مەن سەل كەيپسىزلىنىپ ئۇرۇمدىن تۇرۇپ چۈشىنى قوغلىدىم . بىر چاغدا چۈش قاياققىدۇر غايىب بولدى . ئورنۇمغا قايتىپ كېلىپ يېزىشقا باشلىشىم بىلەن تەڭ ھېلىقى غۇڭۇلدىغان لەنتى ئاۋاز يەنە پەيدا بولدى . ئەمدى رەسمىي ئاچچىقىم كەلدى ، ئورنۇمدىن چاچراپ تۇرۇپ سىرتقا چىقىپ ، تاشلىنىپ قالغان كونا پالاقنى تېپىپ كىردىم ۋە چۈشىنى قوغلاشقا باشلىدىم ، چۈش ئۇياقتا ئۇچۇپ ، بۇياققا ئۇچۇپ ئاخىر دەل مەن ئەسلىمە يازماقچى بولغان ئىش قەغەزىنىڭ ئۈستىگە قوندى . چۈش قەغەز ئۈستىدە خۇددى تەختتىكى پادىشاھتەك كېرىلىپ ، ئارقا پۇتلىرى بىلەن قانىتىنى تارايتتى ، بېشىنى ئايلاندۇراتتى . مەن ئاۋايلاپ ئۈستەل يېنىغا كەلدىم ـ دە ، پالاقنى ئېگىز كۆتۈرۈپ چۈشىنى چەنلەپ زەرب بىلەن ئۇردۇم . « پاق » قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ يۈرىكىم پۇلاڭلاپ كەتكەندەك بولدى . بىرنەچچە تامچە قان پالاقنىڭ تۆشۈكچىلىرىدىن سىرغىپ چىقتى . مەن پالاقنى كۆتۈرۈپ ، چۈشىنى قەغەزگە چاپلىشىپ قالغان ھالەتتە كۆردۇم . ئۇنىڭ ئىنچىكە ، ئۇزۇن پۇتلىرى سوزۇلغانچە قەغەزگە يېپىشىپ قالغان ، بېشى مجىلىپ كەتكەن ، قاناتلىرى كېرىلىپ قالغان بولۇپ ، ئاپئاق قەغەز يۈزىدە سۈس قان دېغى تۇراتتى . مەن سەسكىنىش ۋە بىزارلىق تۈيغۇسى بىلەن چۈشىنىڭ ئۆلۈكى بار ۋاراقنى يىرتىپ ئېلىپ ، مجىقلىغانچە ئەخلەت سېۋىتىگە تاشلىۋەتتىم . شۇنىڭدىن كېيىن كەيپىم ئۇچۇپ ، قەلبىمنى بىئارامىلىق قاپلىۋالدى . ئەسلىمە يېزىشنى كېيىنگە قويۇپ ئۆيدىن چىقىپ

كەتتىم .

شۇ كېچىسى نېمىشقىدۇر زادىلا ئۇخلىيالمىدىم . كېچە نۇرغۇن قالايمىقان ، قورقۇنچلۇق چۈشلەرنى كۆردۈم . بىردە مەرھۇم دوستۇمنىڭ قاتناش ۋەقەسىگە ئۇچرىغاندىن كېيىنكى ئېچىنىشلىق قىياپىتى ، قانغا مىلەنگەن بېشى ، ئاسفالت يولغا چاپلىشىپ قالغان پۇت ـ قوللىرى ئايان بولسا ، بىردە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۆتكۈزگەن دەقىقىلەر ، كۆڭۈللۈك سورۇنلار ئايان بولاتتى ؛ بىردە دوستۇم تەبەسسۇم يېغىپ تۇرغان كۆز-لىرى بىلەن ماڭا مىننەتدارلىق بىلدۈرگەندەك بولسا ، بىردە غەزەپلىك ھومىيىپ ماڭا نەپرەتلەنگەندەك قىلاتتى .

سەھەردە ناھايىتى خاموش ۋە چۈشكۈن ھالەتتە ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئەينەكنىڭ ئالدىغا كەلدىم . ئەينەكتىكى ئەپتىمگە قاراپ بېقىپ چۆچۈپ كەتتىم . ساقاللىرىم بىر كېچىدىلا ئۆسۈپ كەتكەن ، كۆزلىرىم ئولتۇرۇشقان . ھېچقانداق ئىشقا قولۇم بارمايتتى . چىرايىم سارغىيىپ كەتكەن بولۇپ ، ئاغزىم ۋە بۇرنۇمنىڭ ئەتراپىغا ھۇررەك ـ ھۇررەك بىرنەرسىلەر چىقىپ كەتكەن ئىدى . ئەتىگەنلىك ناشتىدا گېلىمدىن ھېچ نەرسە ئۆتمىدى . ناھايىتى چۈشكۈن ۋە ھارغىن ھالەتتە ئىشقا ماڭدىم . شۇنىڭدىن كېيىنكى ئۈچ كۈن جەريانىدا روھىي دۇنيايىم پۈتۈنلەي پا-چاقلىنىپ كەتكەندەك خاموش يۈردۈم . ماڭا دائىم بىر خىل قورقۇنچ ، ۋەھىمە ئەگىشىپ يۈردى . كۆز ئالدىمدا داۋاملىق مەرھۇم دوستۇمنىڭ قانغا مىلەنگەن گەۋدىسى ، ئوچۇق قېتىپ قالغان كۆزلىرى پەيدا بولاتتى . يولدا ماڭساق كەينىمدىن بىرى قوغلاپ كېلىۋاتقاندەك ، كارىۋاتتا ياتسام بىرسى گېلىمنى بوغۇۋاتقاندەك ھېس قىلاتتىم . ئىشقا ئۆزۈمنى قانچە ئۇرۇپ باقسامۇ ، ھېچقانداق نەتىجىسى بولمىدى . كىتابقا زورمۇزور تىكىلىپ تۇ-رۇۋالسامۇ ، كاللامغا ھېچنېمە چۈشمەيتتى . ئولتۇرغان جايىمدا سائەت ـ سائەتلەپ ھاڭۇبقىپ ئولتۇرۇپ قالاتتىم ، تىت ـ تىتلىق ، گاڭ-گىراش ، ۋەھىمە يۈرىكىمنى قۇرتتەك غاجايتتى . ئاخىر بىر كۈنى زادىلا چىدىيالماي ، بۇ ئىشلارنىڭ سەۋەبىنى تېپىپ چىقىش ئۈچۈن دېرىزە ئالـ

دىغا توختىتىلغان يېزىق ئۇستىلىمىدە ئولتۇرۇپ ، چېچىمنى چىڭ قاماللىغىنىمچە خىيالغا پاتتىم . تەپەككۇرۇمنى ئەڭ زور قۇدرەت بىلەن بىر يەرگە يىغىپ ، كاللامدا داتلىشىپ قالغان بارلىق ئەقلىمنى ئىشقا سېلىپ ، ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەشكە باشلىدىم . تۇيۇقسىز كۆزۈم شىرە ئۇستىدىكى ئىش قەغەزىگە چۈشتى ، شۇئان كۆڭلۈم پاللىدە يورۇپ كەتكەندەك بولدى . بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى ھېلىقى چۈنىگە ، مەن ئۇچ كۈن بۇرۇن مۇشۇ ئىش قەغەزنىڭ ئۈستىدە ئۆلتۈرۈۋاتقان ، قورسىقى ئالىچىپار ، گەۋدىسى يوغان چۈنىگە مۇناسىۋەتلىكمۇ يا ؟! توغرا ، ئۇ روھ چۈنى بولۇشى ، مەرھۇم دوستۇمنىڭ ئەتراپىمدا ئۇچۇپ يۈرگەن روھى بولۇشى مۇمكىن . بۇ روھ چۈنى مېنىڭ ئەتراپىمدا ئەگىپ ، دوستۇم توغرۇلۇق خاتىرە يېزىشىمغا مەدەت بەرگەن ، ئىلھام بەرگەن گەپ ، بىراق مەن ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىپتىمەن ، خۇددى دوستۇمنىڭ ئۆلۈمىگە ئوخشاش پاجىئەلىك تۇردە ئۆلتۈرۈۋېتىپتىمەن ...

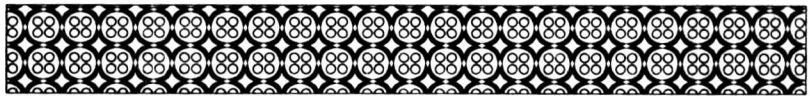
ياپىرىم ، مېڭەمدىن تۇتۇن چىقىپ كەتتى . ئەمدى قانداق ئاقۇەت يۈز بېرەر ، قانداق قىلىش كېرەك ؟ يۈرىكىم بىر خىل قورقۇنچتىن ئادەتتىن تاشقىرى دۈپۈلدەپ سوقۇپ كەتتى . ئەقلىم ھېچنېمىگە ئىشلىمەيۋاتاتتى . ئەگەر دەرھال ئامال تاپمىسام ، بۇنداق چىدىغۇسىز سىقىلىشتىن ئۆلۈپ كېتىشىمۇ مۇمكىن ئىدى . ئۆينىڭ ئىچىدە ئۇياقتىن بۇياقتا مېڭىپ چارە ئىزدەشكە باشلىدىم . تۇيۇقسىز خەلق چۆچەكلىرىدىكى بىر كىشىنىڭ ئۆلۈپ قالغان قارلىغاچنى دەپنە قىلىپ ، تۇيۇقسىز ئامەتلىك بولۇپ كەتكەنلىكىدەك بىر ۋەقەلىك ئېسىمگە كەلدى ۋە خۇشلۇقتىن ھاياجانلىنىپ ۋارقىرىۋېتىشكە تاسلا قالدىم .

توغرا ، شۇنداق بىر ئىش قىلىپ بېقىش كېرەك . « سەۋەب قىلساڭ ، سېۋەتتە سۇ توختايدۇ » دېگەن گەپ بار . مەن يۇقىرىقى خىيالدىن ئۈمىدلىنىپ ، دەرھال سىرتقا قاراپ يۈگۈردۈم . ئۇ چۈنىنىڭ ئۆلۈكىنى ئۈچ كۈن بۇرۇن بىر ۋاراق ئىش قەغىزى بىلەن قوشۇپ پۈرلەپ ئەخلەت سېۋىتىگە تاشلىۋەتكەن ، ئاندىن سىرتتىكى ئەخلەت تۇڭىغا تۆ-

كۇۋەتكەن ئىدىم . ئۆيدىن چىقىپلا ئۇدۇل يول ياقىسغا توختىتىپ قويۇلغان ئەخلەت تۇگۈنكۈ يېنىغا باردىم ۋە تۇگىنى ئۆرۈپ ئەخلەتلەرنى ئاختۇرۇشقا باشلىدىم . شۇ مىنۇتتا كاللامدا بىرلا ئوي ـــ ھېلىقى چىۋىنىنىڭ ئۆلۈكىنى تېپىۋېلىش ئويىلا ھۆكۈمران ئىدى . يولدىن ئۆتۈۋاتقان كىشىلەرنىڭ ماڭا ھەيرانلىق بىلەن قاراشلىرى خىيالىمغا كىرىپمۇ چىقمايتتى . يېرىم سائەتكە يېقىن ئىزدەش ئارقىلىق ئاخىر ئەخلەت ئىچىدىن ھېلىقى پۇرلەنگەن ئىش قەغىزىنى تاپتىم . مەن تىترەپ تۇرغان قوللىرىم بىلەن قەغەزنى ئاۋايلاپ يايدىم . چۇۋىنىنىڭ ئۆلۈكى قۇرۇپ ، ئىنچىكە پۇتلىرى يىغىلىپ قالغان ئىدى . يۇرىكىم پۇلاڭلاپ كەتكەندەك بولدى ، خۇددى قەغەز يۈزىدە مەرھۇم دوستۇمنىڭ قېتىپ قالغان جەسىتى سوزۇلۇپ ياتقاندەك ھېس قىلىپ قالدىم ، قەغەزنى ئېھتىيات بىلەن قاتلاپ ئۆيگە قايتىپ كىردىم . بۇنىڭدىن كېيىن نېمىلەرنى قىلماقچى بولغانلىقىم كاللامدا پىشىپ بولغان ئىدى . ئۆيگە كىرىپ چۇۋىنىنىڭ ئۆلۈكىنى يېڭى بىر كونۇبرتقا سېلىپ ، ۋېلىسپىتىمنى مىنىپ ئاشلىق بازىرىغا قاراپ ماڭدىم . ئۇ يەردىن كىچىك سۇلياۋ خالتىغا ئازراق قوناق سېتىۋالغاندىن كېيىن ، يول بويىدىكى ياۋاگۈل ۋە ئوت ـ چۆپلەردىن بىر باغلام يۇلۇپ ئېلىۋېلىپ ، شەھەر سىرتىدىكى قەبرىستانلىققا چىقتىم . زومىچەك ـ زومىچەك قەبرىلەر ئارىسىدىن دوستۇمنىڭ قەبرىسى ئالدىغا كېلىپ يۇكۇنىدۇم ، شۇ ھامان جۇدالىق ، سېغىنىش ھېسسىياتى قەلبىمدە ئىسيان كۆتۈرۈپ ، دوستۇم بىلەن ئۆتكەن جۇشقۇن ، كۆكۈللۈك مىنۇتلار كۆز ئالدىمدىن ئۆتۈشكە باشلىدى . كۆزلىرىمگە ياش ئېلىپ تۇرۇپ ، دوستۇمغا بىخەستەلىكتىن ئۇنىڭ ئۈچۈپ يۇرگەن روھ چۇۋىنىنى ئۆلتۈرۈپ قويغانلىقىمنى ، بۇنىڭ ئۈچۈن كۆپتىن ـ كۆپ ئەپسۇسلىنىدىغانلىقىمنى ۋە ئەپۇ سورايدىغانلىقىمنى بىلدۈردۇم . ئەتراپقا گۈگۈم پەردىسى يېيىلىشقا باشلىدى . ئورنۇمدىن تۇرۇپ قەبرە يېنىدىكى يۇمشاق توپىنى ئىككى غېرىچتەك كولاپ ، چۇۋىنىنىڭ ئۆلۈكىنى شۇ ئورەككە كۆمدۇم . شۇنىڭ بىلەن دوستۇمنىڭ قەبرىسى يېنىدا كىچىككىنە بىر قەبرە پەيدا بولدى .

مەن ئېلىپ كەلگەن ياۋا ئوت - چۆپنى بۇ روھ چۈشەنمەك قەبرىسى ئۈستىگە يېپىپ ، قوناقنى دوستۇمنىڭ قەبرىسى ئۈستىگە چېچىۋېتىپ ، قەبرىستانلىقتىن ئايرىلدىم . شۇنىڭدىن كېيىن ئېغىر روھىي يۇكتىن قۇتۇلغانىدەك بولۇپ يەڭگىللەپ قالدىم ، كەيپىياتىمۇ ئەسلىگە كەلدى . دوستۇم ئۆزىنىڭ روھ چۈشەنىنى ئۆلتۈرۈپ قويغانلىقىمنى كەچۈرگەنىدەك ھېس قىلدىم . كېيىنچە يۇقىرىقى ئىشلار بارا - بارا ئېسىمدىن كۆتۈرۈلۈپ ، ئەسلىدىكى تۇرمۇش رېتىمىغا چۈشۈپ قالدىم .

ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن كۈن بويى مەشغۇل بولۇۋاتقان بىرلا خىل خىزمەت ، ئىستېخىيىلىك ماددىلاشقان تۇرمۇش ، ئادەمگە تۇيدۇرماي ئۆتۈپ كېتىۋاتقان مەنسىز ۋاقىتلار مېنى زېرىكتۈرۈپ ، قەلبىمنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىدا يوشۇرۇنۇپ ياتقان مىسكىنلىك ، چۈشكۈنلۈك ، ھاياتتىن بىزار بولۇش تۇيغۇلىرى غەلىيان كۆتۈرۈشكە باشلىدى . بۇرچ تۇيغۇسى مېنى قىينايتتى . مەرھۇم دوستۇم ناھايىتى يىراق بىر جايدا تۇرۇپ مېنى ئەيىبلەۋاتقانىدەك تۇيۇلدى . تۇرمۇشۇمنى ئازراق بولسىمۇ يادلىغۇدەك ، پەخىرلەنگۈدەك بىر مەنگە تولدۇرۇش ، ئۆزۈم ئىنتىلىدىغان بىر ئىشقا مەشغۇل بولۇش ئۈچۈن ، مەرھۇم دوستۇم توغرۇلۇق يازماقچى بولغان ئەسلىمىنى قايتا باشلىمىچى بولدۇم ۋە دېرىزە ئالدىغا توختىتىلغان يېزىق ئۈستىلىمنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئورۇندۇققا چۆكتۈم ، قولۇمغا قەلەم ئېلىشىم بىلەن تەڭ مەرھۇم دوستۇمنىڭ دائىم پارقىراپ تۇرىدىغان قاپقارا بۇدۇر چاچلىرى ، چوڭ - چوڭ قوي كۆزلىرى ، ئاق كۆڭۈل ، خۇش چاقچاق ئوبرازى كۆز ئالدىمدا نامايان بولدى . چوڭقۇر سېغىنىش ۋە ھەسرەتلىك خىياللار ئىلكىدە قەلەمنى تىركەپ ، ئەسلىمىنى باشلاي دەپ تۇرۇشۇمغا ، تۇيۇقسىز غۇڭۇلدىغان ئاۋاز ئاڭلاندى ...

جۇش

ياتاقتا ئىككىمىز جىمجىت ئولتۇراتتۇق . ئۇ كارىۋىتىمدا تىزىنى قۇچاقلىغىنىچە ئېڭىكىنى تىزىغا قويۇپ ماڭا قاراپ ئولتۇراتتى . مەن ئۇنىڭ ئۈدۈللىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ ، ئۇستەلدىكى بىر بوتۇلكا ھاراقنى رومكىغا بۆلۈپ ، ئاستا ـ ئاستا سۈمۈرگىنىمچە ئۇنىڭغا قاراپ تۇراتتىم . ئۇنىڭ ياتقىمغا نېمە مەقسەتتە كىرگەنلىكى ماڭا ئايان بولغان ئىدى . مەن بىرئازدىن كېيىن يۈز بېرىدىغان ئىشلارنى ئويلاپ ھاياجانلىنىشقا باشلىدىم . ئۇ ياتاققا كىرىپ : « سىز توي قىلىش ئالدىدا تۇرۇۋېتىپسىز ، مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن ، بىراق مەن ھەرقانچە قىلىپمۇ سىزنىڭ مۇھەببىتىڭىزگە ئېرىشەلمەيمەن . شۇڭا ، سىز بىلەن خوشلىشىش ئالدىدا سىزگە ئۆزۈمنى تەقدىم قىلىش قارارىغا كەلدىم . قىزلىق ئىپپىتىمنى ئۆزۈم ياخشى كۆرمەيدىغان بىرىگە قۇربان قىلىشنى خالىمايمەن . مەن بۇ قېتىمقى مۇھەببەتنىڭ لەززىتىدە مەڭگۈ تەنھا ئۆتۈشكە ، خورلىنىشقا رازى » دېگەن ئىدى . مەن ئۇنىڭ سۆزىدىن قاتتىق ھەيران قالغان ۋە ھاياجانلانغان ئىدىم . بۇنداق ۋاقىتتا كىملا بولسا مۇشۇنداق ھېسسىياتتا بولسا كېرەك . بىراق ، مەن « مۇھەببەت كارىۋات ئۈستىدىلا بولىدۇ » دەپ ئويلايتتىم . بەلكىم بۇ قارىشىم خاتادۇر . باشقىلار بۇ قارىشىمنى ئۇقسا مېنى ئىپلاس ، رەزىلكەن دەپ ئويلاپ قېلىشى مۇمكىن ، بىراق ماڭا نېمە ئامال ، كاللامدا ھەقىقەتەن مۇشۇنداق خىيال بار ئىدى .

مەن بىرەر چىرايلىق قىزنى ئۇچرىتىپ قالسام ، دەرھال ئۇنى

ئاندىن تۇغما ھالەتتە تەسەۋۋۇر قىلاتتىم ، ئۇ قىزنىڭ كارىۋات ئۈستىدىكى قىياپىتى ، خۇلقىنى ئويلاپ كېتەتتىم . مەيلى قايسىلا قىز بىلەن بىرگە بولسام ، ئۇنىڭغا پۈتكۈل ھېسسىياتىمنى ، تۈيغۇمنى بېغىشلايتتىم ، ئۇنىڭ قۇچىقىدا شامدەك ئېرىپ كېتەتتىم . شۇ دەقىقىلەردە مېنىڭ كاللامدا ئاتا ـ ئانا ، ۋىجدان ، ئەقىدە ، ئەخلاق دېگەنلەرنىڭ سايىسىمۇ بولمايتتى .

مەن دائىم بىزدىمۇ ھېسسىيات جەھەتتە چەت ئەلدىكىدەك ئەركىنلىك ، ئېچىۋېتىش بولسا ، بىزمۇ ئۇلارغا ئوخشاش ئادەت ، ئەخلاق دېگەنلەرنىڭ زەنجىرىدىن قۇتۇلۇپ ، ئەركىن ـ ئازادە ، بىمالال ئويناپ ، خالىغان بىر ئايال بىلەن مۇھەببەتلىشىپ ياشاپ باقساق ، دەپ ئويلاپ كېتەتتىم . ئەپسۇسكى ، ھازىر ئاتا ـ ئانامنىڭ زورى بىلەن بىر ئابرۇيلۇق ئائىلىنىڭ قىزىغا ئۆيلىنىش ئالدىدا تۇرۇۋاتاتتىم . بەلكىم ئۇ قىزمۇ مېنى رازى قىلالىشى ، ھاياجانلاندۇرالىشى مۇمكىن . بىراق ، مەڭگۈ بىرلا قىز بىلەن ھايات كەچۈرۈش نېمىدېگەن ئازابلىق ـ ھە ! بەلكىم تۇرمۇش ، ئائىلىنىڭ تۈگىمەس بېسىمىدىن مجلىپ كېتىشىم ، بۇ «مۇلايىم گۈنىدىپاي »نىڭ قولىدا ، شەكىلسىز تۇرمىدە چىرىپ كېتىشىم مۇمكىن ئىدى . بۇ ئالتە كۈنلۈك ئالەمدە خىزمەت ، ئائىلە ، پەرزەنت ، ئادەت ، مەجبۇرىيەت ئۈچۈنلا ياشاپ ، ھاياتىنىڭ ھېچقانداق خوشاللۇقىنى ، شادلىقىنى كۆرمەي ئۆتۈپ كېتىشتىنمۇ ئارتۇق ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بولمىسا كېرەك .

ئۇ تىزىنى قۇچاقلىغىنىچە مۇڭلۇق كۆزلىرىنى ماڭا تىكىپ جىمجىت ئولتۇراتتى . ئۇ مېنىڭ نېمە ئويلاۋاتقانلىقىمنى بىلىپ قالغانمىدۇ ؟ ئۇ خىيالىمنى بىلىپ قالسا ، چوقۇم مەندىن نەپرەتلىنىشى ، « ئۇلۇغ قارار »ىدىن يېنىۋېلىشى ، مېنى تاشلاپ چىقىپ كېتىشى مۇمكىن ئىدى . ئۇ چاغدا مەن بۇگۈن ئاخشامقى لەززەتتىن قۇرۇق قالمامدىمەن . ياق ، مەنمۇ چوقۇم ئۇنى تەسىرلەندۈرۈشۈم ، ئۆزۈمنىڭ بىر ۋىجدانلىق ، سەممىي يىگىت ئىكەنلىكىمنى ئۇنىڭغا بىلدۈرۈشۈم كېرەك . شۇنداق بولسا ... بۇگۈن ئاخشام دۇنيادا مەندەك بەختلىك كىشى بولماي قالدۇ . يېرىم سائەتتىن

كېيىن مەن چەكسىز بەخت لەززىتىگە چۆمۈلىمەن . ئادەمنى بۇنىڭدىن ئارتۇق ھاياجانغا سالىدىغان يەنە بىر ئىش بارمۇ ؟ تۇرۇپلا ئالدىمدىكى قىزغا چەكسىز ھۆرمىتىم قوزغالدى ، ئامراقلىقىم كەلدى . ئۇ نېمىدېگەن ئالىيجاناب ـ ھە ! دۇنيادىكى ھەممە قىز مۇشۇنداق بولسا نېمىدېگەن ياخشى بولاتتى !؟ بۇ شەھەردە يەنە مېنى ياخشى كۆرىدىغان قىزدىن قانـ چىسى باردۇ ؟ يەنە كىملەر مېنى ئىزدەپ كېلەر ؟ ئاھ خۇدا ، ئەگەر شۇنداق بولۇپ قالسا قانچىلىك يايراپ كېتەرمەن ـ ھە ! بىراق ، بۇ خىيالـ لىم بەكلا ھەددىدىن ئېشىپ كەتكەن ئىدى . بۇ قېتىملىق پۇرسەت مېنىڭ ھاياتىمدىكى بىر تاسادىپىي ئامەت بولۇپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى .

ـــ خىيالغا چۆكۈپ كەتتىڭىزغۇ ؟

قىزنىڭ تۇيۇقسىز سوئالىدىن چۆچۈپ ئېسىمگە كەلدىم ۋە تەمتـ رەپ ھاراقفا قول ئۇزاتتىم .

ـــ گىتار چېلىپ بېرەر ناخشا ئېيتىپ بەرمەمسىز ؟ ـــ دېدى ئۇ بۇلۇڭدا تۇرغان گىتارنى ئىما قىلىپ .

مەن بۇ تەكلىپتىن دەرھال جانلىنىپ كەتتىم . گىتارنى ئانچە ياخشى چالالمايتتىم ، بىراق بىر ناخشىنى ناھايىتى پىششىق ئۆگەنگەن ئىدىم ۋە مۇزىكىسىنى ۋايىغا يەتكۈزۈپ چالاتتىم . بۇ ناخشىنىڭ تېكىستى ، ئاھاڭى ناھايىتى مۇڭلۇق ، تەسىرلىك بولۇپ ، ھەرقانداق ئادەمنىڭ يۈرەك تارىنى تىترىتەتتى . ئۇنىڭ ئۇستىگە مەن بۇ ناخشىنى ئېيتىپ كېلىۋاتقىلى بىر ـ ئىككى يىل بولۇپ قالغان ، بۇ ناخشا ئارقىلىق بىرنەچچە قىزنى ئەـ سىر قىلىۋالغان ، ھەتتا ئۇلارنىڭ ئىشەنچىگە ئېرىشكەن ئىدىم . تەجرىبىدىن ئۆتكەن بۇ ئۇسۇلۇمنىڭ ئالدىمدىكى قىزنى چوقۇم بەـ ھوشلاندۇرالايدىغانلىقىنى بىلەتتىم .

ـــ بولىدۇ ، مەن سىزگە بېغىشلىغان بىر ناخشامنى ئېيتىپ بېرەي ، ـــ دېدىم گىتارنى قولۇمغا ئېلىپ . بارماقلىرىم بىلەن تارلار ئۈستىدىن ئاستا سىيرىشقا باشلىدىم . گىتارنىڭ مۇڭلۇق ئاۋازى جىمجىت ياتاقتا ئەكس سادا پەيدا قىلدى . مەن ناخشىنى ئاستا باشلىدىم

ۋە ئۆزۈمىمۇ سەزمىگەن ھالدا كۈي ئىچىگە چۆكۈپ كەتتىم . مۇشۇ دەقىقىلەردە قەلبىمدىكى بارلىق تەشۋىش ، مالامەتلەر ، ئەتراپىمدىكى بار-لىق شەيئىلەر ئۇنتۇلغان ئىدى . ئاۋازىم ئۆزۈمگە شۇ قەدەر ئايانچلىق ، سېھرىلىك ئاڭلىنىۋاتاتتى :

بولدۇمغۇ مەن بىر دەرەخ ،
چۆلدە سۈسىز سارغايغان .
يامغۇر بولۇپ چۈش ماڭا ،
ريشتىم ساڭا باغلانغان .
...

ناخشام ئاخىرلاشتى . مەن خېلى ۋاقىتتىن كېيىن خىيالىي دۇنيا ئىچىدىن قايتىپ چىقتىم ۋە كۆزۈمنى ئاچتىم . ئۇنىڭ كۆز ياشلىرى ئاللىقاچان تۆكۈلۈشكە باشلىغان بولۇپ ، ئۇ قولى بىلەن يۈزىنى ئەتكىنىچە ھەدەپ ئۆكسۈۋاتاتتى . مەن گىتارنى قويۇپ ، ئاستا كارىۋاتنىڭ قىرىغا كەلدىم ۋە ئۇنى باغرىمغا تارتتىم . ئۇ شۇئان بوينۇمغا گىرە سېلىپ ، مېنى ئەسەبىيلەرچە سۆيۈشكە باشلىدى . مەنمۇ ئۆزۈمنى ئۇنتۇغان ھالدا ئۇنىڭغا ئېگىشتىم ... بىز دۇنيانى پۈتۈنلەي ئۇنتۇپ ، ھەشقىيىچەكتەك چىرمىشىپ كەتتۇق . ۋۇجۇدۇمدا قۇتراۋاتقان ئەسەبىي ھاياجان بارغانچە ئەۋجىگە چىقماقتا ئىدى . ئۇ نازۇك بارماقلىرىنى بەدىنىمگە چىڭ پاتۇرغىنىچە ئاستا-ئاستا پىلتىڭلايتتى ...

ـــ ھەي ، نېمە بولدىڭىز ؟

بىرىنچى تۇرتۇپ چاقىرىشىدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتىم ۋە ئۇيقۇلۇق كۆزلىرىمنى تەستە ئېچىپ ، ياستۇققا تايانغىنىمچە بېشىمنى كۆ-تۈردۈم ، ئالدىمدا ئايالىم ماڭا ئېگىلىپ ھەيرانلىق بىلەن قاراپ تۇراتتى . خامۇشلۇق ئىلكىدە ئەتراپقا ئەلەڭلەپ قارىدىم ، مەن ياتاقتا ئە-مەس ، بەلكى ئۆز ھوجرامدا ياتاتتىم . ئۇھ ... مەن ئېغىر تىنىۋېتىپ ،

ئۆزۈمنى ياستۇققا تاشلىدىم . كاللامدىن « ئايالىم بايامقى چۈشۈمنى بىلىپ قالغانمىدۇ » دېگەن ئوي كەچتى . ئۇ بولسا يەنىلا مەندىن جاۋاب كۈتۈپ قىمىرلىماي تۇراتتى .

ـــ ھېچنېمە ، ـــ مەن خۇشياقمىغاندەك جاۋاب بەردىم ـ دە ، ھېـ شىمنى يانغا بۇراپ كۆزۈمنى يۇمۇۋالدىم . ھەي ... يەنە بىر مىنۇت كېچىكىپ ئويغاتسىچۇ ، كاساپەت ، بۇنداقمۇ ئازابلىق ئىش بولامدۇ ؟ ئا ـ دەمنىڭ چۈش كۆرۈش ئەركىنلىكىمۇ بولمىسا ... كۆزۈمنى چىڭ يۇمۇپ ، چۈشۈمنى داۋاملاشتۇرۇش ئۈچۈن ئۇرۇنۇپ باققان بولساممۇ ، ھېچقانداق نەتىجىسى بولمىدى .

سناق

ئىشخانىدا ئالدىراش ئىشلەۋاتاتتىم ، تۇيۇقسىز تېلېفون جىرىڭلاپ قالدى .

ــ ۋەي ، غالىبجان بارمۇ ؟

بىر قىزنىڭ تۇرۇپكىدىن كېلىۋاتقان بېقىملىق ، قوڭغۇراقتەك زىل ئاۋازىدىن يۈرىكىم شۇرۇرىدە ئېرىپ كەتكەندەك بولدى .

ــ مەن شۇ ، ــ دېدىممەن هاياجان بىلەن .

ــ قانداق ئەھۋالىڭىز ، خىزمىتىڭىز ئالدىراشمۇ ؟ جىمىپ كەتتىڭىزغۇ ، مېنى ئۇنتۇپ قاپسىزمۇ نېمە ؟ مەن باھارگۈل !

قىزنىڭ سوئاللىرىدىن گاڭگىراپ قالدىم ۋە ئۇنىڭ قېچىپ كېتىشىدىن قورققاندەك ئالدىراپ ـ تېنەپ :

ــ هە ، ياق ، ئۇنتۇپ قالمىدىغان ، سىزنى دائىم ئەسلەپ تۇردۇم ، ــ دېدىممەن تۇرۇپكىنى يەنە بىر قولۇمغا يۆتكەپ .

ــ ئەسەرلىرىڭىزنى مەتبۇئاتلاردىن كۆرۈپ تۇرۇۋاتىمەن ، ئۇچراشمىغىلى ئۇزاق بوپتۇ ، ۋاقتىڭىز بولسا كېلەمسىز ؟

ــ ۋاقتىم بولمامدىغان ، هازىرلا باراي ، ــ دېدىممەن خۇشاللىق بىلەن ، ــ سىز هازىر نەدە ؟

ــ مەن كىتابخانىنىڭ ئۇدۇلىدىكى تېلېفون بوتكىسىنىڭ يېنىدا .

مەن تېلېفونىنى قويدۇم ـ دە ، كېيىكتەك تاقلاپ بىنادىن چۈشۈپ كەتتىم . راستىنى ئېيتسام ، بۇ باھارگۈلنىڭ قايسى قىز ئىكەنلىكىنى زادى

ئەسلىيەلمىدىم . ئۇنى تونۇشۇم مۇھىم ئەمەس ، ئۇنىڭ مېنى تونۇشى مۇ-
ھىم . بىرەر يېغىندا ئۇچراشقانىدىمىز ياكى بىرەر سورۇندا بىللە بولغانىدىمىز
ياكى بولمىسا ئۇ ماڭا چوقۇنىدىغان ھەۋەسكارلارنىڭ بىرسىدۇر . مۇھىمى
مېنى كۆرۈشۈشكە چاقىرغان ئىكەن ، ئىش پۈتتى دېگەن گەپ ، دەپ
ئويلىدىم ئىچىمدە . ئۇنىڭ يېقىملىق ، سېھىرلىك ئاۋازىنى ئويلاپ ئۇنى
زىلۋا بويىلۇق ، بۇلاق كۆزلۈك ، ئوماق يۇزلۈك قىز سۈپىتىدە تەسەۋۋۇر
قىلدىم . كۆرۈشكەندىن كېيىن نەگە باشلىسام بولار ؟ رېستورانغا باشلاي
دېسەم ، خالىي ئولتۇرۇپ مۇڭداشقىلى بولمايدۇ . بىرەر مېھمانخانىدىن يا-
ناق ئالاي دېسەم ، توي خېتى بولمسا ياتقۇزمىغان . بولدىلا ، كۆرۈشكەندە
بىر گەپ بولار .

شۇ خىياللار بىلەن بولۇپ كېتىپ كىتابخانىنىڭ ئالدىغا كېلىپ
قالغىنىمنىمۇ تۇيماي قاپتىمەن . تېلېفون بوتكىسىنىڭ يېنىدا ھېچكىم كۆ-
رۈنمەيتتى . بوتكىنىڭ يېنىغا كېلىشىمگە بوتكىنىڭ كەينىدىن تۇيۇقسىز
ئايالىم چىقىپ كەلدى . مەن ھودۇققىنىمدىن داڭ قېتىپ تۇرۇپلا قالدىم ۋە
دۇدۇقلىغىنىمچە :

ـــ سىز ... سىز بۇ يەردە نېمە ئىش قىلىۋاتىسىز ؟ ـــ دېدىم .

ـــ مەندىن سورىمايلا ئۆزىڭىز جاۋاب بېرىڭ ، باھارگۈل بىلەن
كۆرۈشكىلى كەلدىڭىزمۇ ؟ ـــ دېدى ئايالىم قەھر بىلەن ماڭا تىكىلگىنىچە
مەسخىرىلىك تەلەپپۇزدا .

ـــ باھارگۈل ؟ ... باھارگۈل دېگىنىڭىز كىم ؟ ـــ دېدىمەن
ئالاقزادە بولغان ھالدا ئەتراپىمغا قاراپ .

ـــ بولدى ، خۇپسەنلىك قىلماڭ . باشقىلار « ئېرىڭىز بىرنەرسە يا-
زىدىغان قىزلار بىلەن ئىچ - پەش تارتىشىپ يۈرىدىكەن » دېسە
ئىشەنمەيتىكەنمەن . بۈگۈن سىناپ باقاي دەپ بىر دوستۇمغا تېلېفون
بەرگۈزسەم ، دوپپىڭىزنىڭ چۈشۈپ قالغىنىغىمۇ قارىماي ،
شۆلگەيلىرىڭىزنى ئېقىتىپ يېتىپ كەپسىز ، سىزنىڭ قانداق ئادەملىكىڭىز ،
ئەپتـ - بەشىرىڭىز پۈتۈنلەي ئاشكارىلاندى . چوڭ كوچىدا تولا

سەتلەشمەي ، قالغان ھېسابنى كەچتە ئۆيگە بارغاندا ئالمەن ، ــ ئۇ شۇنداق دېدى ـ دە ، چىشلىرىنى غۇچۇرلاتقىنىچە تاقىلداپ مېڭىپ كېتىپ قالدى .

مەن بارلىق دەسمايىسىدىن ئايرىلىپ قالغان قىمارۋازدەك سالپايغىنىمچە ئاستا كەينىمگە ياندىم . كەچتە ئۆيدە بولىدىغان ئۇرۇش ۋەھىمىسىنى ئويلاپ تېنىم ئىختىيارسىز جۇغۇلداپ كەتتى . ئېنىقكى ، كەچتە ئايالىم بىلەن توي قىلغان ئۈچ يىلدىن بۇيانقى ئەڭ ئېغىر جەڭگى ـ جېدەل بولىدۇ . « ئاھ خۇدا ، ــ دېدىمەن ئۆز ـ ئۆزۈمگە پىچىرلاپ ، ــ ئادەمنى نېمانچە ئېغىر سىناققا دۇچار قىلىسەن ، بۇنداق سىناقتىن ھېچقانداق ئەر ئۆتەلمەيدىغۇ ئاخىر ! »

يانجۇقچى

بۇ چەت يېزىدىكى ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇتقۇچىلىق قىلىۋاتقىنىمغا 20 يىلدىن ئاشتى . ئىلگىرىكى يىللاردا ئوقۇتقۇچىلىق خىزمىتىنى ئالاھىدە ياخشى كۆرگىنىم ، ئانا يۇرتۇمدىكى خەلقنىڭ قەلبىنى ئاقارتىش يولىدا مېھنەت سىڭدۈرۈۋاتقانلىقىم ئۈچۈن ، خىزمەتنى ناھايىتى بېرىلىپ ئىشلەيتتىم . لېكىن ، يېقىنقى يىللاردىن بېرى كىشىلەرنىڭ ئېڭىدا پايدا - مەنپەئەت قارىشىنىڭ كۈچىيىپ بېرىشى ، ئىجتىمائىي ئورۇن ، مۇناسىۋەت سەنئىتى دېگەنلەرنىڭ ئادەمنىڭ قىممىتى ۋە ھۆرمىتىنى بەلگىلەيدىغان مۇھىم ئامىللارغا ئايلىنىپ قېلىشى بىلەن ئۆز خىزمىتىمدىن ئۇمىدسىزلىنىدىغان ، ئوقۇتقۇچى بولۇپ قالغىنىمغا پۇشايمان قىلىدىغان بولۇپ قالغان ئىدىم . راست ئەمەسمۇ ، « ئوقۇتقۇچى ئىنسان روھىنىڭ ئىنژېنېرى ، ياش ئەۋلادلارنىڭ دىلىنى يورۇتقۇچى شام » دېگەندەك ياڭراق شوئارلار بىلەن سۇپەتلىنىۋاتقان بولساقمۇ ، كىشىلەر بىزنى پەقەت ئاغزىنىڭ ئۇچىدىلا ھۆرمەت قىلىدىغان ، بىزگە ئەخلاق يۈزىسىدىنلا سالام بېرىپ ، قىزغىن مۇئامىلە قىلىدىغان بولۇپ قېلىۋاتاتتى . مەن دائىم بىز بىرەرسىگە مەنپەئەت يەتكۈزەلمەيمىز ، ھېچكىمنىڭ ئىشىنى بېجىرىپ بېرەلمەيمىز ، شۇڭا بىزنى چىن كۆڭلىدىن ھۆرمەت قىلىدىغان ، بىزنى ھەقىقىي قەدىرلەيدىغانلار ناھايىتى ئاز ، ئوقۇغۇچىلىرىمىزمۇ مەكتەپ پۈتكۈزۈۋالسلا بىزنى تونۇمايدۇ ، ياخشى ئوقۇغان ئاز ساندىكى ئوقۇغۇچىلارلا كۆڭلىمىزنى دەپ بولسىمۇ بىزنى يوقلاپ ، ئانچە - مۇنچە سۈرۈشتۈرۈپ قويىدۇ دەپ

ئويلاپ ، ئىچ ـ ئىچىمدىن پۇچۇلۇپ كېتەتتىم . بىراق ، يېقىندا يولۇقتۇرغان بىر ئىش مېنىڭ يۇقىرىقى قاراشلىرىمنى پۈتۈنلەي ئۆزگەرـ تىشىمگە ، ئوقۇتقۇچىغا خاس كىشىلىك قەدىر ـ قىممىتىمنى قايتا تونۇۋېلىشىمغا سەۋەب بولدى .

6 ـــ 7 يىل ئىلگىرى تولۇقسىز 1 ـ يىللىقنىڭ سىنىپ مەسئۇلى بولۇۋاتقان ۋاقتىمدا ، سىنىپىمدا ئەخمەت ئىسىملىك ناھايىتى كەپسىز بىر بالا بار ئىدى . بۇ بالا ئاتا ـ ئانىسى يوق يېتىم بولغىنىغا قارىماي ، بەك مەمەدان ، قىلىقسىز ۋە ياغاچ قوۇلاق ئىدى . دەرسنى قىلچە ئۆگەنمەگەنلىكى ئۈستىگە دائىم باللار بىلەن ئۇرۇشاتتى . دەرسخانىنىڭ دېرىزە ئەينەكلىرىنى چېقىۋېتەتتى ، مۇئەللىملەرنىڭ كەينىدىن چالما ئاتاتتى . ئەڭ يامىنى ، قولىنى ئەگرى قىلىپ ساۋاقداشلىرىنىڭ دەپتەر ، كىتاب ، پۇل ـ پۇچەكلىرىنى ئوغرىلاپلا قالماي ، مەكتەپنىڭ سۈپۈرگە ، چېلەك قاتارلىق مۇلۇكلىرىنى ئوغرىلاپ سېتىپ ، ماڭا نۇرغۇن باش ئاغرىقى تېپىپ بەرـ گەن ئىدى . ساۋاقداشلىرى ئۇنى يۇزىدىن يۇزىگىلا « ئەخمەت كانتو » دەپ چاقىرىشاتتى . مەن ئۇنىڭغا تولا نەسىھەت قىلىپ ، تەنبىھ بېرىپ ، ھەتتا ئۇنى نەچچە قېتىم ئۇرۇپمۇ ئەيۈەشكە كەلتۈرەلمىگەن ئىدىم . كېيىن ئۇ تولۇقسىزنىڭ 2 ـ يىللىقىدىمۇ تۇرۇك ئوقۇمايلا مەكتەپتىن چىقىپ كەتتى . كىشىلەر ئۇنى ناھىيە بازىرىدا يانچۇقچىلىق قىلىپ يۈرگۈدەك ، ۋىلايەت مەركىزىدە يانچۇقچىلارنىڭ كاتتۇپشى بوپتۇدەك دېيىشىپ يۈردى . مەنمۇ ئۇنى تېزلا ئۇنتۇپ كەتتىم .

ئالدىنقى ھەپتىدە شەخسىي ئىشىمنى بىجىرىش ئۈچۈن بېرىم كۈنلۈك يولىنى بېسىپ ۋىلايەت مەركىزىگە كەلگەن ئىدىم . ئەتىسى ئىشىنى تۈگىتىپ بولغاندىن كېيىن ، كىتابخانىغا يولۇقۇپ ئۆتەي دەپ شەھەر مەركىزىگە قاراپ ماڭدىم . باغچىنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتسام بىرسى « ھوي ، توختىسىلاچۇ » دەپ قالدى . كەينىمگە ئۆرۈلۈپ بەرەر تونۇش چىرايىنى ئۇچرىتالمىدىم ـ دە ، مېنى چاقىرمىغان ئوخشايدۇ دەپ ئويلاپ ، مېڭىشقا تەمشەلدىم .

ـــ مۇئەللىم ، سىزنى دەۋاتىمەن ، ـــ ھېلىقى ئاۋاز يەنە ئاڭلاندى .
مەن يەنە كەينىمگە قايرىلىپ ، 10 نەچچە قەدەم نېرىدا ئوتتۇرا بوي ، دوغلاق كەلگەن ، ئۇستىگە بوغماق چاپان كىيىۋالغان ، كۆزلىرى چوڭ - چوڭ بىر يىگىتنىڭ ماڭا قاراپ تۇرغانلىقىنى كۆردۈم . مەن سىنچىلاپ قاراپ ، ئۇنىڭ ھېلىقى كەپسىز ئوقۇغۇچۇم ئەخمەت ئىكەنلىكىنى تونۇدۇم .
ـــ مۇئەللىم ، مېنى تونۇيالمدىڭىزمۇ ؟ مەن سىز ئوقۇتقان ئەخمەت كانتو ئەمەسمۇ ! ؟ ـــ ئۇ شۇنداق دېگىنىچە ماڭا قاراپ كەلدى . ئۇنىڭ قىلچە ھېيىقماي ئۆزىنى « كانتو » دەۋاتقانلىقىدىن يۈرىكىم جىغىدە قىلىپ قالدى . ھازىرقى ياشلارنى نېمە دېگىلى بولىدۇ ، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئەخمەت دېگەن جەمئىيەتنىڭ چۈپرەندىسى تۇرسا . بۇرۇن ئۇنىڭغا بەرگەن تەنبىھلىرىم ، ھەتتا ئۇنى ئۇرغانلىقىمنىڭ ئۆچىنى ئالمايدۇ دېگىلى بولامدۇ ؟ مۇشۇ يات شەھەردە ئۇۋالچىلىققا قالدىغان بولدۇم . بۇ خىياللار چاقماق تېزلىكىدە كاللامدىن ئۆتتى .
ـــ ھە ، ئەخمەتجانمۇ سىز ، چوپچوڭلا يىگىت بولۇپ قاپسىز ، ـــ مەن شۇنداق دېگەچ چىرايىمغا كۈلكە يۈگۈرتۈپ ئۇنىڭ بىلەن قول ئىلىشىپ كۆرۈشتۇم ۋە ئەتراپىمغا ئەنسىزلىك بىلەن قاراپ قويدۇم .
ـــ قاچان كەلگەنتىڭىز مۇئەللىم ؟ ـــ سورىدى ئۇ بىر خىل ئىپادىسىز تەرزدە .
ـــ بىر جىددىي ئىش بىلەن تۇنۇگۈن كەلگەنتىم ، ئەمدى قايتاي دەپ بېكەتكە مېڭىشىم ، ـــ دېدىممەن ئالدىراپ .
ـــ نېمىگە ئالدىرايسىز مۇئەللىم ، بىزنىڭ شەھەرگە ئوبدان كەپ قاپسىز ، بىردەم پاراڭلاشمايمىزمۇ ؟
ھىم ، سېنىڭ قانداق پاراڭلاشماقچى بولغانلىقىڭ ماڭا ئايان ، مەندىن ئۆچ ئالماي ھەقىقىي تەكلىپ قىلغان تەقدىردىمۇ ، سەن بىلەن بىرگە ئولتۇرۇشتىن نومۇس قىلمامدۇ كىشى ، دەپ ئويلىدىم ۋە :
ـــ بولدى ، رەھمەت ئۇكا . ئوبدان دىدارلاشتۇق ، كۆڭلۈڭ ماڭا تېگىل بولدى ، قايتمسام بولمايدۇ ، ـــ دېگىنىمچە مېڭىشقا تەمشىلدىم .

ـــ مۇئەللىم ، توختاڭچۇ ، ـــ ئەخمەتنىڭ يەنە چاقىرىشىدىن توختاشقا مەجبۇر بولدۇم ، ـــ كۆڭلىڭىزدە نېمە ئويلاۋاتقانلىقىڭىزنى بىلىۋاتىمەن ، مەن بىلەن بىرگە بولۇشتىن نومۇس قىلىۋاتىسىز . مەن مەيلى يانچۇقچى بولاي ، مەيلى لۇكچەك بولاي ، سىز قەلبىمگە ئىلمىنىڭ ئۇرۇقىنى چاچقان . مەن سىزدىن تەلىم ئالغان . مېنىڭ ئوقۇتقۇچۇمغا ئازراق بولسىمۇ كۆڭلۈمنى ئىپادىلىۋېلىشىمغا پۇرسەت بەرسىڭىز . ئەلۋەتتە بۇگۈن يانچۇقۇمغا ئازراق پۇل كىرىپ قالدى ، بولمىسا مەندە ئۇنچىلىك مەردلىك قىلىشقا ئىمكانىيەتمۇ يوق ئىدى . ھارامدىن كەلگەن نەرسىنى يېمەيمەن دېيىشىڭىز مۇمكىن ، بۇ پۇلنى سىزگە خەجلىمسەم تېخىمۇ ئو-رۇنسىز يەرگە خەجلىۋېتىمەن .

مەن ئۇنىڭ بۇنچىلىك سۆزلىيەلەيدىغانلىقىغا ھەيران قالدىم ، قەلبىمگە ئىسسىق بىر ئېقىم تارالغاندەك بولۇپ ، ئىختىيارسىز تەسىرلىنىپ كەتتىم . مەن ئۇنىڭ تىنىق كۆزلىرىگە بىرھازا تىكىلىپ تۇرغاندىن كېيىن سەمىمىيەتكە ئىشەندىم ـ دە ، كەينىدىن ئەگەشتىم . ئۇ مېنى يول بويىدىكى چاققانغىنە بىر ئاشخانىغا باشلاپ كىردى ۋە ئىككى تەخسە لەگ-مەن ، 3 ـــ 4 خىل قورۇما ، 10 نەچچە زىخ كاۋاپ بۇيرۇتتى . بايىقى تەشۋىشلەر كاللامدىن كۆتۈرۈلۈپ ، خېلى ئازادە بولۇپ قالغان ئىدىم ، بىز پىۋا ئىچكەچ پاراڭغا چۈشتۇق .

ـــ ھە ، ھازىر نېمە ئىش قىلىۋاتىسەن ؟ ـــ دېدىممەن ئېھتىيات بىلەن .

ـــ نېمە ئىش بولاتتى مۇئەللىم ، يەنە شۇ بۇرۇنقى خىزمەت ، ـــ ئۇ شۇنداق دېگەچ ئىككى بارمىقىنى قىسقۇچ شەكلىگە كەلتۈرۈپ ، پەسكە قا-رىتىپ ھەرىكەتلەندۈردى . مەن ئەمدى ئۇنىڭ بۇنداق ئوچۇق ـ ئاشكارا پوزىتسىيىسىگە كۆنۈپ قالغان ئىدىم .

ـــ تۇرمۇشۇڭ خېلى ياخشى ئوخشمايدۇ ؟ ـــ دېدىممەن ئۇنىڭ ئۇستۈېشىنى ئىما قىلىپ .

ـــ نېمىسىنى دەيسىز مۇئەللىم ، بىزنىڭ كۈنىمىز ئىتنىڭ

كۇنى ، ــ دېدى ئۇ قىلچە يوشۇرماستىن ئىستىھزالىق كۈلۈپ ، ــ قولـ مىزغا پۇل كىرگەندە بىزگە يېتىدىغان بايۋەچچە يوق ، پۇلنى بۇزۇپ - چېچىپ جاھانىنى بېشىمىزغا كىيىمىز . يانچۇقىمىز قۇرۇقدىلىپ قالغاندا جانىنى ئالىقانغا ئېلىپ قويۇپ كوچىمۇكوچا سوكۇلدايمىز ، بەزىدە تاياق يەپ ئۆلۈمنىڭ ئاغزىدىن قايتىپ كېلىمىز . تۆتۈپ تۇرۇش ئۈرنى دېگەنلەر بىزگە ھاجەتخانىغا كىرىپ چىققاندەكلا بىر ئىش ، ھەپتىدە نەچچە قېتىم كىرىپ چىقىمىز . ھەر ھالدا بىر ئامالارنى قىلىپ جېنىمىزنى جان ئېتىپ كېتىۋاتىمىز .

ــ شۇنداق بولغاندىكىن بىرەر توغرا كەسپنى تاللاپ ، ھالال تۇرمۇش كەچۈرسەڭ بولمامدۇ ، ــ دېدىممەن ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلىپ .

ــ بۇنى ئويلىمىدى دەمسىز مۇئەللىم ، بىراق تەقدىرنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىدىن قېچىپ قۇتۇلغىلى بولمايدىكەن . كىچىكىمدە ئاتا - ئانامدىن ئايرىلىپ قالدىم ، مەكتەپتىمۇ ياخشى ئوقۇيالمىدىم . ھۇرۇنلۇق قىلىپ بىرەر كەسپنىڭ پېشىنىمۇ تۇتماپتىمەن ، ھازىر باشقا ئىش قىلىمەن دېسەممۇ قىلالمايمەن ھەم خۇشياقمايدۇ . خۇدا بىزنىڭ پېشانىمىزگە مۇ-شۇنداق ياشاشنى پۈتكەن ئوخشايدۇ .

ــ ئۇنداقتا ، پۇشايمان قىلمايدىكەنسەن ــ دە .

ــ نېمىدېسەم بولار ، پۇشايمان قىلمايمەن ، پۇشايمان قىلغان بىلەنمۇ ئامال يوق ، بۇمۇ بىزگە بىر كەسىپ ، ئۆگىنىپ قالغان خۇي ئوخشايدۇ . بىز گەرچە جەمئىيەتنىڭ كۆشەندىسى بولساقمۇ ، ئۆلۈم ، خېپىمخەتەر دائىم ئەتراپىمىزدا ئەگىپ يۈرسىمۇ ، يەنىلا ئاشۇ « كەسىپ » نى ياقتۇرىمىز ، ئۇنىڭدىن ئايرىلغۇمىز ، باشقا ئىش قىلغۇمىز كەلمەيدۇ . قىسقىسى ، ھەربىر ئادەمنىڭ ياشاش يولى ئوخشمايدىكەن . خۇدا مۇشۇ ئارقىلىق جاھاننى تەڭشەپ ماڭىدىغان ئوخشايدۇ .

مەن ئۇنى قايىل قىلالمايدىغانلىقىمنى ھېس قىلىپ چاقچاق قىلدىم :

ــ خېلى كۆپ دەپىنە - دۇنيا يىغقانسەن ؟

ــ نەدىكىنى ، ــ دېدى ئۇ ساددىلارچە كۈلۈپ تۇرۇپ ، ــ ھارام

پـۇلـنىڭ بەرىكىتى بولمايدىكەن . بايا ئېيتتىمغۇ ، قولىمىزغا پۇل كىرگەندە ئۆزىمىز تۇيمايلا بۇزۇپ ـ چېچىپ تۈگىتىۋېتىدىكەنمىز .

ـــ ھېلىقى « ئاق » دېگەنگە ئۆگىنىپ قالمىغانسەن ؟ ـــ دېدىممەن پەس ئاۋازدا ئەستايىدىللىق بىلەن .

ـــ خۇداغا شۈكرى مۇئەللىم ، بۇ جەھەتتە مېنىڭ مەيدانىم ئېنىق . ئوغرى ، يانچۇقچى بولسامۇ ، بىلىپ تۇرۇپ ئۆز ـ ئۆزۈمنى نابۇت قىلمىشنى ، خەسكە ئوخشاش خارلىنىپ ، ئەڭ ئەقەللىي ئىنسانىي تەبىئەتىمنىمۇ مەھرۇم بولۇشنى راۋا كۆرمەيمەن .

شۇ ئارىدا ئاشخانىغا 50 ياشلاردىن ھالقىغان بىر ئايال كىرىپ يىغلامسىرىغىنىچە كۈتكۈچىگە بىرنەرسىلەرنى دېيىشكە باشلىدى . ئۇنىڭ « پۇلۇمنى ئوغرىغا بېرىپ قويدۇم » دېگەن سۆزى دىققىتىمنى تارتتى . ئەخمەت بۇنى ئاڭلاپ دەرھال ئايالنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن سورىدى :

ـــ ئانا ، سىلى قايسى ئاپتوبۇسقا چىققان ؟

ـــ مەن يولۇچىلار بېكىتىدىن مىللىي شىپاخانىغا بارىدىغان كوچا ئاپتوبۇسىغا چىققان ئىدىم . ئاپتوبۇستىن چۈشۈپ قارىسام ، سومكامنىڭ ئاستىنى بىرسى كېسىۋېتىپتۇ ، سومكىدىكى 320 يۈەن پۇلۇم يوق تۇرىدۇ . ناھىيىدىن كېسەل يوقلاپ كەلگەنتىم ، مەن يوقلىماقچى بولغان كېسەل مىللىي شىپاخانىدىن ھەربىي دوختۇرخانىغا يۆتكىلىپ كېتىپتۇ . شۇ دوختۇرخانىنى سوراش ئۈچۈن بۇ يەرگە كىردىم ، ـــ دېدى ئايال كۆز يېشى قىلىپ . ئەخمەت بىرپەس ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن :

ـــ ئانا ، سىلى مۇشۇ يەردە بىردەم ئولتۇرۇپ تۇرسىلا ، مەن پۇللىرىنى تېپىپ ئەكېلىپ بېرىمەن ، ـــ دېدى ۋە مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ :

ـــ مۇئەللىم ، بىردەم ساقلاپ تۇرسىڭىز ، چىقىپلا كىرىمەن ، ـــ دېگىنىچە ئاشخانىدىن ئىتتىك چىقىپ كەتتى .

ئارىدىن يېرىم سائەتتىن ئارتۇقراق ۋاقىت ئۆتۈپ كەتكەن بولسىمۇ ، ئەخمەت كەلمەيۋاتاتتى . ئەخمەت بۇ ئايال بىلەن ئىككىمىزنى قويۇۋېتەمدۇ نېمە ؟ دەپ ئويلاپ تىت ـ تىت بولۇپ تۇرۇشۇمغا ، ئەخمەت

هارغىن قەدەم تاشلاپ كىرىپ كەلدى ۋە ياشانغان ئايالغا بىر تۇتام پۇلنى سۇنۇپ :

ــ ئانا ، 320 يۈەن پۇلىڭىز مانا ، ئەمدى دوختۇرخانىغا بېرىڭ ، ــ دېدى . ئايال بىرپەس داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالدى ، ئاندىن ئەخمەتنىڭ قولىنى چىڭ تۇتۇۋېلىپ ، يامغۇردەك ياش تۆكۈپ تۇرۇپ كەينى ـ كەينىدىن رەھمەت ئېيتىشقا باشلىدى . مەنمۇ بۇ ھاياجانلىق كۆرۈنۈشتىن تەسىرلىنىپ تېڭىرقاپ تۇرۇۋىلا قالدىم . ئەخمەت يېنىمغا كېلىپ بىر ئىستاكان پېۋنى گۈپۈلدىتىپ ئىچىۋېتىپ ئۇھ تارتىۋەتتى ـ دە ، سۆز باشلىدى :

ــ بىز يانچۇقچىلارنىڭمۇ ئۆزىمىزگە خاس پرىنسىپ ، بەلگىلىمىمىز بار . كۆپىنچىمىزنىڭ بېشىدىن نۇرغۇن ئىسسىق ـ سوغۇقلار ئۆتكەن بولغاچقا ، خېلى ئاڭلىق ئىش قىلىمىز . بۇ دېگىنىم ، يېزىدىن كىرگەن دېھقانلارنىڭ ، نامرات ، ئاجىز ، مېيىپلارنىڭ ، ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ، تۆۋەن قاتلامدىكى ھالال نىيەت ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنىڭ پۇلىنى مۇمكىن بار ئوغرىلىمايمىز . يېگىنى ئىچىگە تېپىپ ، قىلىدىغان قىلىق تاپالمايۋاتقان بايۋەچچىلەرنىڭكىنى ، توغرا يولدا ماڭماي ئاتا ـ ئانىسىنى قاقشىتىۋاتقان قىز ـ چوكانلارنىڭكىنى ، ئىدارىسىنى شىلپ يەيدىغان تەكەببۇر خىزمەتچىلەرنىڭكىنى ، ئىشقىلىپ ، پۇللىرىنى ئانچە ـ مۇنچە ئوغرىغا بەرگەنگە يېنى خوراپ قالمايدىغان تېگى چىڭلارنىڭكىنى كۆپرەك ئوغرىلايمىز . بۇ جەھەتتە بىز تەجرىبىلىك بولۇپ كەتكەن ، كۆزىمىز ناھايىتى ئۆتكۈر . سىزگە خۇشامەت قىلغىنىم ئەمەس ، ئوقۇتقۇچىلار دۇنيا بويىچە مائاشىنى ئەڭ ھالاللاپ ئالىدىغانلارمىكەن دەيمەن . گەرچە يانچۇقچى بولساممۇ ، سىزلەرنىڭ تەربىيىگىزلەر قەلبىمدە ئورنىشىپ قالغانلىقى ئۈچۈنلا ئازراق بولسىمۇ ئاق ـ قارىنى ، ھەق ـ ناھەقنى پەرق ئېتىپ ياشاۋاتىمەن .

ــ بۇ ئايالنىڭ پۇلىنى قانداق تېپىپ ئەكەلدىڭ ؟ ــ دېدىممەن ھەيران بولۇپ .

ـــ بـز يانچۇقچىلار ئاپتوبۇسلارنى ئوقەت قىلىش دائىرىسى قىلىپ بۆلۈشۈۋالغان ، بىرىمىزنىڭ دائىرىسىگە يەنە بىرىمىز كىرمەيمىز . مەن ئالـىـنـىـڭ سۆزلـىـرىـدىـن پـۇلـنـى ئوغرىلىغان يانچۇقچىنىڭ قايسى يولدا ئىكەنلىكىنى ، قوللانغان ئۇسۇلى ۋە دېھقان ئايالنى قاقتى ـ سوقتى قىلغانـلـىـقـىـدىـن ئۇنـىـڭ كىم ئىكەنلىكىنى دەرھاللا بىلىۋالدىم . ئۇ بۇ كەسىپكە يـېـڭىـلا كىرگەن سويما ئىدى ، قولغا چۈشۈرگەن مالنى بىر تەرەپ قىلىشـقىمۇ ئۇلگۇرمىگەن ئىكەن ...

مـەن ئەخـمـەتـنـىـڭ سۆزلىرىدىن ھەيران قالدىم ، قەلبىمدە بىر خىل مـەجـھۇل ھاياجان دەۋرىمەكتە ئىدى . ئەخمەت راستىنلا ئايالنىڭ ئۆز پۇـلـىـنـى ئەكـېـلـىـپ بـەرگەن بولسۇن ياكى باشقا بىرىنىڭكىنى ئوغرىلىغان بـولـسـۇن ۋە يـاكـى ئۆز يـانچۇقىدىكى پۇلنى چىقىرىپ بەرگەن بولسۇن ، ساددا ، ئاق كـۆڭـۈل ئايالنىڭ چىن كۆڭلىدىن ئېيتقان رەھمىنى قەلبىمنى لـەرزىـگـە سـالغان ئىدى . ئەخمەتنىڭ يانچۇقچى ئىكەنلىكىنى ئىختىيارسىز ئۇنـتـۇپ ، ئۇنىڭ ئۆز يېشىغا ماس بولمىغان سالماق ۋە تەمكىن قىياپىتىگە ، ئادەمـنـى قـىـزىقتۇرىدىغان سۆزلىرىگە ، بىر قارىغان كىشىگە غەرەزسىز كۆـرۈنىدىغان قاپقارا كۆزلىرىگە مەھلىيا بولۇپ قېلىۋاتاتتىم ...

ۋاقـىـت بـىـر يـەرگـە بـېـرىـپ قالغاچقا ، قايتىشقا تەرەددۇتلاندىم . ئەخـمـەت ئۇنـىـمـىغىنىمغا قويماي ، مېنى بېكەتكىچە ئۇزىتىپ قويىمەن دەپ ماڭدى . ئىككىمىز باغچىنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا ، ئەخمەت مېنى نـوقـۇپ ، باغچا ئىچىدىكى چىملىقنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغان بىر جۈپ قىز ـ يـىـگـىـتنى كۆرسەتتى . يىگىت بوينىغا ، مۇرىسىگە بىرنەچچە فوتو ئاپپارات ئېسـىـۋالـغـان ، يـېـنـىـغـا بـىـر سـىـنـئالـغـۇنى قويۇۋالغان بولۇپ ، قىزنى قۇچاقلىغىنىچە قىزغىن پاراڭغا چۈشۈپ كەتكەن ئىدى .

ـــ قاراڭ ئۇنىڭ مازلىقىنى ، ـــ دېدى ئەخمەت يىگىتنى ئىما قىلىپ چـىـشـىـنـى غـۇچـۇرلاتقىنىچە ، ـــ بايلىقىنى كۆز ـ كۆز قىلىپ تېرىسىگە سىغماي قالغىنىنى . مۇئەللىم ، سىز مەشھەد 10 مىنۇت ساقلاپ تۇرۇڭ ، مەن ئامـال قـىـلـىـپ ئۇنىڭ ئاپپاراتىدىن بىرنى سوقۇپ كېلەي ، ئاندىن ئۇنىڭ

تاماشاسىنى كۆرىمىز . ئاپپاراتنى سىزگە بەرسەم ، يېزىغا ئالغاچ كەتسىڭىز ئازادە ئىشلىتەلەيسىز .

مەن ئۇنىڭ بۇ گەپىدىن چۆچۈپ كەتتىم ۋە ئۇنى دەرھال توسۇپ:

ـــ ياق ـ ياق ، ھەرگىز ئۇنداق ئىشنى قىلما ، بۇنداق قىلساڭ مەن ھازىرلا كېتىمەن ، مېنى ئارامخۇدا ماڭغىلى قوي ، ـــ دېدىممەن ئەتراپىمغا ئەنسىزلىك بىلەن قاراپ .

ـــ ئەتىگىنەي ، ھازىر يېنىمدا سىز بولۇپ قالدىڭىز ـ دە ، بولمىسا بۇ سۆلەتۇازنى قاق سەنەم قىلىۋېتەتتىم ، ـــ ئەخمەت شۇنداق دېگىنىچە قوللىرىنى ئىشقىلاپ كەينىمدىن ماڭدى . شۇنداق قىلىپ ، ئەخمەت مېنى ئاپتوبۇسقا سېلىپ قويۇپ قايتىپ كەتتى .

ئاپتوبۇستا كېتىۋېتىپ جىمجىت ئولتۇرۇپ ، گىرەلىشىپ كەتكەن تۇيغۇلىرىمدىن بىرەر مەنە چىقىرىشقا ئۇرۇندۇم . بىردە كۆز ئالدىمدا ئەخمەتنىڭ ھېچقانداق ئىپادىنى بىلگىلى بولمايدىغان قاپقارا ، تىنىق كۆزلىرى زاھىر بولسا ، بىردە ياشانغان ئايالنىڭ ئەخمەتنىڭ قولىنى چىڭ تۇتۇۋېلىپ تۆكۈلگىنىچە ئۇنىڭغا مىننەتدارلىق بىلدۈرۈۋاتقان قىياپىتى ئايان بولاتتى . بىردە قۇلىقىمغا كىملەرنىڭدۇر پۇلىنى يىتىۋرۇپ قويغانىدەكى داد ـ پەريادلىرى ئاڭلانغاندەك بولسا ، بىردە ئەخمەتنىڭ كىملەردىندۇر تاياق يەپ ئىڭراشلىرى ئاڭلانغاندەك بولاتتى .

ماڭا سۇ بېرىڭلار

يەنە شۇ هاراق پۇرىقى . قاڭسىق ، ئاچچىق ، ئادەمنى سەسكەندۈرىدىغان پۇراق ، رەڭسىز ، قىرتاق ، سۈپسۈزۈك سۇيۇقلۇق . ھەدەپ ئۇچۇشقا باشلىدىم ، ئۇچۇۋاتقىمەن ، ئۇچۇۋاتىمەن . ھەممە نەرسە ــ كارىۋاتلار ، شېشىلەر ، رومكىلار ئۇچۇشقا باشلىدى ... يۈزۈم تارتىشتى ، قوۋۇزلىرىم كۆپتى ، كۆزلىرىم قىسىلدى ، گويا بىر پارچە چوغ ئاۋۇال تىلىمنى ، لەۋلىرىمنى ، ئاندىن گېلىمنى كۆيدۈرۈپ ، تېز سۈرئەتتە ئاشقازىنىمغا كىرىپ كەتتى . سوغۇق سۇغا يېپىشتىم . كۆز ئالدىمدا ھەممە نەرسە ئايلىنىۋاتاتتى . ساڭگىلىغان باشلار ، قىزارغان كۆزلەر ، ھەرخىل شەكىلدە ئېچىلىپ ـ يۇمۇلۇۋاتقان ئېغىزلار . زادى ئىچكۈم يوق ئىدى ، بىراق ئىچمىسەم بولمايتتى ، زەھەرمۇ بۇنداق ئاچچىق بولماس . سۇ ، سۇ ! ئەستا ، سۇ نەگە كەتتى ؟ بىرسىنىڭ قولىدىن كورۇشكىنى يۇلۇپ ئالدىم . ئۇھ ...

بېشىم بارغانچە ئېغىرلىشىپ ، تىلىپ كالۋالىشىۋاتاتتى . يېنىمدىكى بىرسىنى قۇچاقلاپ ، قەلبىمنى چۈشەندۈرۈشكە باشلىدىم ، تېخى هايا جانلىنىپ كېتىپ يۈزىگە سۆيۈپمۇ قويدۇم . بىر چاغدا قارىسام ، ئۇ يوتامنى سىلىغىلى تۇرۇپتۇ . بېشىمنى مەيدەمگىچە ساڭگىلىتىۋېلىپ خىيالغا چۆكۈپ كەتتىم . ۋاراڭ ـ چۇرۇڭلار ، ۋارقىراشلار ، كۈلۈشلەر قۇلىقىمغا كىرىپ تۇراتتى . كاللامغا « هېلىقى » كىرىۋالاتتى . ئۇنىڭ چوقچىيىپ تۇرغان كۆكسى ، يۇمىلاق ، تولغان ساغرىسى ... مەن ئۇنى تونۇمايتتىم ،

بىراق بىز پات - پات ئۇچرىشىپ قالاتتۇق . بۇگۈن تېخى ئۇ پادىچىلار ئىشتىنى كىيىۋاپتىكەن ، كەينىدىن ساغرىسىغا قارىغىنىمچە تۇرۇپ قالدىم . ئۇنىڭ ئىشتانىغا ھىممىدە كەلگەن ساغرىسى ھەربىر قەدەم ئالغاندا ئىككى تەرەپكە چايقىلىپ يۇرىكىمنى سۇ قىلىۋەتتى .

پۇتلىرىم ئۆزۈمگە زادى بويسۇنمايۋاتاتتى . ئاخىر ئۇنىڭ سىنىپىنى تاپتىم ۋە ئىشكىنى چېكىپ قويۇپ تامغا يۆلەنگىنىمچە تۇرۇپ قالدىم . تاق ، تاق ، تاق ، رىتىملىق ئاياغ تىۋىشىدىن كېيىن ئىشىك ئېچىلدى .

— كىمنى ئىزدەيسىز ؟

— ھېلىقى ...

ئىسمىنى بىلمەيتتىم . تەستە بېشىمنى كۆتۈردۈم ، پاھ ، ئالدىمدا « ھېلىقى » تۇراتتى . دەل ئۆزى ، چىپار پادىچىلار ئىشتىنى .

— سىزنى ...

ئۇ ھەيرانلىق بىلەن ماڭا قاراپ تۇرۇۋەردى .

— ئىككى ئېغىز گەپىم بار ئىدى ، بۇيىققا چىقىڭە .

ئۇ خەۋپسىرىگەندەك كەينىگە قاراپ قويدى - دە ، سىرتقا چىقتى . مەن ئىمكان بار ئۆزۈمنى تۇتۇۋېلىپ باغقا قاراپ ماڭدىم . « ھېلىقى » كەينىمدىن ئاستا ئەگەشتى .

— مەن ئىسمىڭىزنى بىلمىسەممۇ ، سىزنى ياخشى تونۇيمەن . سىزگە كۆزۈم چۈشۈپ كېلىۋاتاتتى .

« ھېلىقى » ئارچىغا يۆلەنگىنىچە ئۇنسىز قاراپ تۇرۇۋەردى . مەن ئۇنىڭ قولىنى تۇتتۇم .

— سىز مەست بولۇپ قاپسىز .

— ياق ، مەن مەست ئەمەس .

ئۇنىڭ دىڭىشىدە تۇرغان كۆكسى مېنى جەلپ قىلىشقا باشلىدى . ئۆزۈمنى زادى تۇتۇۋالالمىدىم - دە ، ئۇنى كاپىيدە قۇچاقلىۋالدىم .

— سارا ! !

ئۇ بىر يۇلقۇنۇپلا قېچىپ كەتتى . تاق ، تاق ، تاق ، تاق ... ئۇنىڭ

ساغرىسى تېز ـ تېز دولقۇنلىنىپ كۆزدىن غايىب بولدى . ئەتراپىمدىكى ھاۋانى كۆچەپ سۈمۈردۈم . ئاھ ، قىز ھىدى .

تەرىتىم قاتتىق قىستاپ كەتتى . ئارچىغا بېشىمنى تىرەپ تۇرۇپ تەسته كەمىرىمنى يەشتىم ـ دە ، شۇ يەرگىلا قويۇۋەتتىم .

نېمە تۇگىمەيدىغان پەلەمپەي بۇ ، پۈتۈمغا تاش ئېسىپ قويغاندەك . يەنە شۇ قاڭسىق پۇراق ، ئوتتەك قىزىق ، لازىدىن ئاچچىق ... يەنە ئۇچۇشقا باشلىدىم . ئۇچۇۋېرىپ بېشىم ئالدىمدىكى ئۈستەلنىڭ قىرىغا تاقىقىدە تەگدى . ئازراق ئېسىمگە كېلىپ بېشىمنى كۆتۈردۈم ، يەنە شۇ ئېسىلگەن يۈزلەر ، كۆپۈك قاياۋاتقان ئېغىزلار ... بولدىلا ، ئۆزۈمنىڭ دۈنيانىڭ ياشاۋېرىۋاتقانلىقىدىن ئېغىزلار ...

مېڭىۋېرىپ قۇملۇقنىڭ ئىچىگە كىرىپ قاپتىمەن . قاتتىق ئۇسساپ كەتتىم . بىر چاغدا ئالدىمغا بىر بۇلاق ئۇچرىدى . سۈپسۈزۈك سۈيى ئوقچۇپ تۇرغان بۇلاق ، بۇلاقنىڭ بېشىدا لىققىدە سۇ قاچىلانغان چەينەك تۇراتتى . چەينەكنى ئېلىپلا سۈنى گۈپۈلدىتىپ ئىچىشكە باشلىدىم . ئىچىۋەردىم ، لېكىن ھېچ ئۇسسۇزلۇقۇم قانمىدى ... بىرسى گېلىمنى بوغۇشقا باشلىدى ، دېمىم سىقىلىپ ، قاتتىق ھاسىراپ ئويغىنىپ كەتتىم . بېشىم غۇڭۇلداپ ، ھازىرلا پارتلاپ كېتىدىغاندەك چىڭقىلىپ ئاغرىشقا باشلىدى . ئاغزىم تولىمۇ لاۋزىلىشىپ كەتكەن ئىدى . تۈكۈرۈكۈمنى ھەربىر يۇتسام ، گېلىم تىكەن جىجىپ ئۆتكەندەك ئاغرىيتتى . تىلىم تامىقىمغا چاپلىشىپ ، دىمىغىم پۈتۈپ ، نەپەس ئېلىشىمۇ قىيىنلىشىپ كەتتى . ئېھ ، زادى چىدىغۇچىلىكىم قالمىدى . ماڭا سۇ بېرىڭلار ، سۇ ...

قايىسسىن دىلدار

سەن كۆندىكىدەك ئورنۇڭدىن ۋاقچە تۇردۇڭ . كۆزلىرىڭنى چاپاق باسقان ، دىمىغىڭ پۈتۈپ كەتكەن ئىدى . ئاغزىڭ شۇ قەدەر لاۋزىلىشىپ كەتكەن ئىدىكى ، تۈكۈرۈكۈڭنى ھەربىر يۇتساڭ گېلىڭ تىكەن جىجىپ ئۆتكەندەك ئاغرىيتتى . ئورنۇڭدىن تەستە قوپۇپ ئۇستەلنىڭ ئالدىغا كەلدىڭ ۋە ئاخشام ئىشىپ قالغان سوغۇق چايدىن غۇرتۇلدىتىپ ئىچتىڭ . ئۇستەل ئۈستىدە ئاخشامقى ئولتۇرۇشنىڭ ساقىنىدىلىرى : غاجاپ تاشلۇيتىلگەن سۆڭەكلەر ، قۇرۇقدىلىپ قالغان بوتۇلكا ، سۇلياۋ خالتىلار ، مىجىلانغان تاماكا قېپى ، گازىر ۋە مېۋە شۆپۈكلىرى قالايمىقان تاشلىنىپ ياتاتتى . بۇلغانغان ھاۋا سوغۇق ياتاقتا تۇنجىسىز تىترەپ تۇرماقتا ئىدى . سەن دېرىزىنى ئېچىۋېتىپ ، كىيىملىرىڭنى كىيىشكە باشلىدىڭ . بېشىڭ غۇڭۇلداپ ئاغرىپ ، سېنى ئۈيقۇ قىستاۋاتاتتى . يېتىپلا قالساڭ يەنە ئۇخلاپ قالاتتىڭ ، بىراق ئىشقا بارمساڭ بولمايتتى . كۆندىلىك ئادىتىڭ بويىچە ئەينەكنى قولۇڭغا ئېلىپ ئۆزۈڭگە توغرىلىدىڭ . ئەينەكتىكى ئەكسىڭ چاچلىرى پاقپايغان ، كۆزلىرى قىزارغان ، يۈزى ئىششىپ قالغاندەك كۆپجۇگەن ، كالپۇكلىرى گەزلەشكەن ھالەتتە ساڭا قاراپ تۇراتتى . بىئارام‌لىق ئىچىدە ئەينەكنى قويۇپ ، سۇخانىغا چىقتىڭ ۋە شارقىراپ چۈشۈۋاتقان مۇزدەك سۇغا يۈزۈڭنى تۇتتۇڭ ، ئاغزىڭنى قايتا ـ قايتا چايقىدىڭ ، سوغۇق سۇ سېنى بىرئاز سەگىتكەندەك بولدى . چاچلىرىڭنى تاراپ ئىشقا ماڭدىڭ . قورسىقىڭ قىزىپ تۇرغاچقا ، تاماق يېيىشنى

خالىمىدىڭ. سەھەرنىڭ ساپ ھاۋاسى ، ئىللىق قۇياش نۇرىغا چۆمۈلگەن كوچىلار مەيلىگىنى تارتالمىدى . غۇۋا چۈشتەك ئېسىلگەن قالغان ئاخشامقى ئىشلارنى ئەسلەشكە باشلىدىڭ . ئاخشام سەن تاماق يەپ كېلىپ ئەمدى بىرنەرسە يازاي دەپ ئولتۇرۇشۇڭغا ، بىر دوستۇڭ « ساۋاقداشلىرىم » دەپ ئىككى قېتىنى باشلاپ كىردى . سىلەر تېزلا چاقچاقلىشىپ بىر سورۇن تۈزدۈڭلار . كۈلكە - چاقچاق ، ئىچىشمەك ئىچىدە سورۇن بارغانچە قىزىدى . سىنىڭ قىزلار ئىچىدىكى بوتا كۆزلۈك ، زىلۋا بىرىگە كۆزۈڭ چۈشۈپ قالدى . لېكىن ، ئاغىنەڭ ساڭا ھەدەپ ئۇنىڭ يېنىدىكى قىزنى كۆرسىتىپ شەرەت قىلىشقا باشلىدى . سەن ئارامسىزلىنىپ ھاراقنى كۆپرەك ئىچىپ سالدىڭ . بىر چاغدا ئاغىنەڭ نېمىندۇر باھانە قىلىپ ، بوتا كۆزلۈك قىز بىلەن بىرگە چىقىپ كەتتى . ئۇنىڭدىن كېيىن قېپقالغان قىزغا نېمىلەرنى دېگەنلىكىڭ ، ئاراڭلاردا نېمە ئىشلارنىڭ بولغانلىقىنى ئېنىق ئەسلىيەلمەيتتىڭ . پەقەت قىزنىڭ چاڭگىلىڭدىن ئاستا سۇغۇرۇلۇپ چىقىقانلىقى ۋە بۇگۈن ئاخشام كىنوخانىنىڭ ئالدىدا كۆرۈشۈشكە ۋەدە بەرگەنلىكى خىرە ئېسىڭدە قالغان ئىدى . سەن قايتىپ كىرىپ ئېشىپ قالغان ھاراقنىڭ ھەممىسىنى ئىچىۋەتكەن ئىدىڭ . كەچتە ئۇ قىز بىلەن ئۇچرىشىشنى ئويلاپ ئىستىھزالىق كۈلۈپ قويدۇڭ ، بەلكىم ھازىر ئۇ قىزنى بىر يەردە كۆرسەڭمۇ تونۇيالماسلىقىڭ مۇمكىن ئىدى .

ئىشخانىغا كىرىپ ئۇستىلىڭنىڭ ئالدىغا كەلدىڭ ، خىزمەتداشلىرىڭ ئاللىقاچان ئىشقا چۈشۈپ بولغان ، ئىشخانىدا قەغەزنىڭ تەرتىپسىز شىرىنقلىشىدىن باشقا ئاۋاز ئاڭلانمايتتى . ئورنۇڭدا ئولتۇرۇپ ماتېرىياللارنى كۆرۈشكە باشلىدىڭ . زىممەڭدە بىر خۇلاسە دوكلاتى يېزىش ۋەزىپىسى بار ئىدى . ھېچقانداق يېڭىلىقى بولمىغان قېلىپلىق جۈملىلەر ، تەكرار - تەكرار چاينىلىپ تەمى قالمىغان سىياسىي ئىبارىلەر سىنى تېخىمۇ روھسىزلاندۇردى . قورسىقىڭ قىزىپ ، قۇرۇق ھۆ قىلىشقا باشلىدىڭ . بىئارامليقتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ماتېرىيال يېزىشنى ئەتىگە قويۇپ ، يەنە سىرتقا چىقتىڭ . خىياللار ، تۇگىمەس خىياللار سىنى ئۆز

ئىلكىگە ئالدى .

سەن ئوتتۇرا مەكتەپنى تاماملاپ ، ئىمتىھان بېرىپ ئالىي مەكتەپكە چىقتىڭ . بىر يىلدىن كېيىن چەت ناھىيىلىك بىر قىز ساۋاقدىشىڭ بىلەن مۇھەببەتلىشىپ قالدىڭ . ئۇچ يىللىق مۇھەببەت مۇساپەگىلەردە نۇرغۇن شېرىن ئەسلىمىلەر ، ئۇنتۇلماس كەچمىشلەر خاتىرە بولۇپ قالدى . قارا كۆزلۈك ، ئوماققىنا كەلگەن بۇ ئاق كۆڭۈل قىز ساڭا پۈتكۈل مۇھەببىتىنى ، بارلىقىنى بېغىشلىدى . ئۇنىڭ ئوتلۇق بېقىشلىرى ، ئوقچۇپ تۇرۇپ سۆيۈشلىرى سېنى نۇرغۇن قېتىم ھاياجانغا سالغان ئىدى . بىراق ، سېنىڭ مەسكىن تەبىئىتىڭ سەۋەبىدىن ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان چاغلاردىمۇ روھىي جەھەتتىن بىرنەرسە كەمدەك ھېس قىلاتتىڭ . بەزىدە سۆيگىنىڭنىڭ ئوتلۇق سۆيۈشلىرىدىن پۈتۈنلەي مەست بولۇپ بەخت پەيزىگە چۆمۈلسەڭ ، بەزىدە ئۇنىڭ سۆيۈشلىرى شۇ قەدەر سوغۇق ۋە يات تۇيۇلۇپ ، ئۆز - ئۆزۈڭدىن قورقۇنچقا چۈشەتتىڭ . شۇ سەۋەبتىنمىكىن ، سەن بۇ قىزنىڭ قىزغىن مۇھەببىتىگە ، سەممىي ئەقىدىسىگە دەل جايىدا جاۋاب قايتۇرالمىدىڭ . شاراب لەززىتى بىلەن شىر كەيپ بولۇپ ، سایاق قىزلارنىڭ كەينىدىن ئەگەشتىڭ . سۆيگىنىڭ قاپقارا كۆزلىرىگە ياش ئېلىپ ئۆتۈنگەندە ، ئۇنى خالىغانچە ھاقارەتلىدىڭ ، خورلىدىڭ . ناھايەت ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ ، ئارىدىن ئىككى يىل ئۆتكەندە ، تەنھالىق ئازابى جېنىڭغا خەنجەردەك پاتقاندا ، سۆيگىنىڭنىڭ قەدرى ئۆتۈلۈشكە باشلىدى . چەكسىز ئازاب ئىچىدە ئۇنى سېغىندىڭ ، چۈشەكىدىڭ ، چاقىردىڭ . ئەپسۇس ، ئۇ بەكمۇ يىراقتا قالغان ئىدى .

ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەندىن كېيىن يىراق سەھرادىكى يۇرتۇڭغا قايتىماي ، شەھەردە قېپىقالدىڭ . مۇشۇ ئىدارىدا كاتىپلىق خىزمىتىگە ئورۇنلاشقان ئىككى يىلدىن بۇيان ، تىرىشىپ ئىشلەپ ياخشى نەتىجىگە ئېرىشتىڭ . بىراق ، سېنى ھېچنېمە ، ھېچكىم خۇش قىلالمىدى . گېزىت - ژۇرناللاردا ئېلان قىلىنغان نۇرغۇن ئەسەرلىرىڭ كۆپچىلىكنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر بولدى . ئەتراپتىكىلىرىڭ سېنى ھۆرمەتلەيتتى ، ئېغىر - بېسىق ،

تـوغـرا پـىكىرلىك ، ئىستىقباللىق ياش دەپ تەرىپلىشەتتى . دېمىسمۇ سەن ئامـمـۇي سورۇنلاردا ئادەتتە مۇناسىۋەتكە ناھايىتى دىققەت قىلاتتىڭ . رو-ھـىـيـتـىـڭـدـىـكى داۋالغۇشلارنى سىرتقا پەقەت بىلدۈرمەيتتىڭ . باشقىلار سـېـنـى دۇرۇس ئادەم سۈپىتىدە ئالاھىدە تىلغا ئالغاندا ، سەن پەقەت ئازاب-لىق كۈلۈپ قويياتتىڭ . ئۇلار سېنى چۈشەنمەيتتى ، كۆكرەك قەپىسىڭدىكى مـىـسـكـىـنلىك قاپلىغان كىچىككىنە ، دەردەمەن يۈرىكىڭنى چۈشەنمەيتتى . سـەن ئۆز - ئۆزۈڭـنـى ئـىـنـكـار قىلاتتىڭ ، ئۆز - ئۆزۈڭدىن نەپرەتلىنەتـىـڭ . گـۈزەل مـەكـتـەپ ھايـاتى بىلەن روشەن پەرقلىنىدىغان ، كەسكىن زىـددىيەتكە تولغان تۇرمۇش ، ئىنتايىن رەڭدار ، ئەمما ياسالمىلىق ، مەنپە-ئەتـپـەرەسـلـىـك بىلەن تويۇنغان ھەر خىل مۇناسىۋەتلەر ، قان - قېنىڭغا سـىـڭـىـپ كەتكەن مىسكىنلىك ، غېرىبلىق سېنى شاللاق ، چېچىلاڭغۇ ئا-دەمـگە ئايلاندۇرۇپ قويغان ئىدى . ھەددىدىن ئارتۇق ئىچىلگەن ئىچىملىك زېھنىڭنى خوراتماقتا ئىدى . سەن داۋاملىق خىيالىي ياشايتتىڭ ، كوچىدىن ئۆتـكـەن ھەربـىـر قـىـزغا سىنچىلاپ قارايتتىڭ ۋە ئۇلارنى قىيىالىڭاچ ھالدا تـەسـەۋۋۇر قـىـلاتـتـىـڭ ، خـىـياللىرىڭ شۇ قەدەر چىگىش ، كۈلكىلىك ۋە ھايـاسـىـز ئىـدى . ئىككى ھەپتىدە بىر قېتىم ، بەزىدە ئايدا بىر قېتىم ئاپتو-بـۇسـقـا ئولـتـۇرۇپ ، سـەھرادىـكى ئۆيـۈڭـگـە باراتتىڭ . كۆز يەتكۈسىز تـەكلىكلەرنى ، سۈپسۈزۈك ئېقىنلارنى ، ياپيېشىل ئېكىنزارلىقلارنى كۆرۈپ كـۆڭـلـۈڭ بىرئاز ئېچىلىپ قالغاندەك بولاتتى . غەمسىز باللىقىڭ ئېسىڭگە چـۈشـۈپ ، بار ئاۋازىڭ بىلەن ۋارقىرىغۇڭ ، چىمەنلەرنى قۇچاقلاپ موللاق ئاتـقـۇڭ كـېـلـەتـتـى ، خـىـلـۇەتتىكى ئورماندا يالغۇز سوزۇلۇپ ياتاتتىڭ . سـۆيگىنىڭ بىلەن خىيالىي كۆرۈشۈپ ، ئۇنىڭ قولىدىن يېتىلەپ ، ئۇنىڭغا ئېتـىـزلارنـى ، تـەكـلـىـكلەرنى كۆرسىتەتتىڭ ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئۇزۇم ئۇزەتـتـىـڭ ، ئېتـىـز ، خامانلاردا ئىشلەيتتىڭ . قەلبىڭ شېرىن خىياللارغا چـۆمـۈلـەتـتـى . خـىـيالىي مەستخۇشلۇقتىن كۆزۈڭ يۇمۇلاتتى . كۆزۈڭنى ئاچـسـاڭلا ھۇۋلاپ تۇرغان يالغۇزلۇق سېنى رېئاللىققا قايتۇرۇپ كېلەتتى . چـۆچـۈپ ئورنـۇڭـدـىـن تـۇرۇپ ئەتراپقا قارايتتىڭ ، يېنىڭدا ھېچكىم يوق

ئىدى . قۇشلارنىڭ سايراشلىرى ، چېكەتكىلەرنىڭ چىرىلداشلىرىدىن باشقا ئاۋاز ئاڭلانمايتتى . سالپىيىپ ئورنۇڭدىن تۇرۇپ ، بۇ دەرەخلىك ئىچىدىكى كۆل بويىغا كېلەتتىڭ ۋە يالىڭاچلىنىپ سۇغا چۆمۈلەتتىڭ ، ئاپتاپقا قاقلىناتتىڭ ، پۇتكۇل ئازابلىرىڭنى ، قەلبىڭدىكى پۇتكۇل كىر ـ داغلارنى يۇيۇپ چىقىرىۋېتىشكە ، قۇرۇتۇپ چىقىرىۋېتىشكە ئۇرۇناتتىڭ . ئادەتتە ھەر خىل يىغىلىشلاردا ناھايىتى ئاز پىكىر قىلاتتىڭ ، پىكىر قىلىپ قالساڭلا چوقۇم ئاڭلىغۇچىلارنى قايىل قىلاتتىڭ . مەكتەپتە ئۆگەنگەن ئەتراپلىق بىلىمىڭ ، مول تۇرمۇش تەجرىبەڭ ساڭا كۆپ ئەسقاتاتتى . بىراق ، سەن ئۆزۈڭنى دەل ئاشۇنداق كۆپ ئۆگىنىش ، كۆپ مۇلاھىزە قىلىشتىن مۇشۇنداق غەلىتە روھىي كەيپىياتقا ئىگە « بىمەنە پەيلاسوپ »قا ئايلىنىپ قالغانمەن ، دەپ تونۇيتتۇڭ .

سورۇنلاردا داۋاملىق سەن ساقىي بولاتتىڭ . دوستلىرىڭنى ، سورۇن ئەھلىنى ھەر خىل چاقچاق ، قوشاق ، لەتىپىلەر بىلەن راسا كۈلدۈرەتتىڭ ، ئۆزۈڭمۇ قانغۇچە كۈلەتتىڭ ، ھەسرەت ـ ئازابلىرىڭ بىردەملىك ئۇنتۇلغاندەك بولاتتى . ھاراقنى ئىنتايىن كۆپ ئىچەتتىڭ ، بىراق ئاسان مەست بولمايتتىڭ ، ئۇلپەتلىرىڭ مەست ـ ئەلەس ھالەتتە سۇنايلىنىپ يېتىپ قالاتتى . مەستخۇش كۆزلىرىڭ بىلەن ھەممە نەرسىگە سوغۇق نەزەر سالغانچە جىمجىت ئولتۇرۇپ قالاتتىڭ . غېرىبلىق ، مىسكىنلىق سېزىنى يەنە ئۆز ئىسكەنجىسىگە ئالاتتى . يىراقتا قېيقالغان مەھبۇبەڭ غەمكىن كۆزلىرىنى تىككىنىچە ئالدىڭدا زاھىر بولاتتى . سېنى بىردىنلا يىغا قىستايتتى ، بىراق يىغلىيالمايتتىڭ . نېمىشقىكىن ، كۆزۈڭدىن ئاسان ياش چىقمايتتى . قوللىرىڭ بىلەن چېچىڭنى مەھكەم قامالايتتىڭ ، چىشلىرىڭ كىرىشەتتى . بۇنداق ئازابتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن تامنى مۇشتلايتتىڭ ، بېشىڭنى قاتتىق سىلكىيتتىڭ ، كېيىن ئاستا ـ ئاستا تىنچلىنىپ ، كارىۋاتقا قىڭغايغانچە يېتىپ قالاتتىڭ . بەزى ۋاقىتلاردا ھاراقنى بولۇشىغا ئىچىپ ، دوستلىرىڭ بىلەن قىزغىن مۇنازىرىگە چۈشۈپ كېتەتتىڭ . بۇنداق چاغلاردا شۇنچىلىك قىزىپ توختىماي سۆزلەپ كېتەتتىڭكى ، دوستلىرىڭ

سېنىڭ بىمەنە قاراشلىرىڭنى قوبۇل قىلالماي ، ئاخىر « سېنىڭ راست » دەپ مۇنازىرىنى توختىتىشقا مەجبۇر بولاتتى .

ئادەم دۇنياغا يالغۇز يارىلىدۇ ۋە دۇنيادا مەڭگۇ يالغۇز ياشاپ ئۆتىدۇ . ھايات مۇساپىسىدە بىزگە ئاتا ـ ئانا ، ئاكا ـ ئۇكا ، خوتۇن ـ پەرزەنت قاتارلىقلار ۋاقىتلىق ھەمراھ بولسىمۇ ، بىز بىلەن ئىقتىسادىي ، ئىجتىمائىي ، ئائىلىۋى تۈرمۇش مۇناسىۋىتىدىلا ھەمراھ بولىدۇ . روھىي جەھەتتىن بولسا ئادەم پەقەت ئۆزىگە ئۆزى ھەمراھ بولۇپلا ئۆتىدۇ . ئادەم مۇرەككەپ ، تەسۋىرلىگۈسىز كۆپ قىرلىققا ئىگە مەنىۋىيىتى ، ھېچنېمىگە ئوخشاشمايدىغان روھىي دۇنياسى ئارقىلىقلا شۇ ئۇلۇغ نامغا مۇشەررەپ بولالىغان . بۇ خىل مەنىۋىيەت بىر ئادەمنىڭ ھاياتىدا ھېچنېمىگە ئورتاق بولمىغان ، ھېچنېمىگە تەڭداش بولمىغان ھالدا مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ .

ئالىي مەكتەپتىكى سۆيگىنىڭ سەندە ناھايىتى چوڭقۇر تەسىرات قالدۇرغان ئىدى . ئۇنىڭ ھەربىر قىلىقى ، ھەربىكتى ، كۈلۈشلىرى ، قىسقىسى ھەربىر قىياپىتى يۈرىكىڭگە تامغىدەك ئورناپ كەتكەن ئىدى . ئۇنىڭ ھاياتىڭدىكى سالمىقىنى ئەمدىلا چوڭقۇر ھېس قىلغان ئىدىڭ . ئۇنىڭ بىلەن خىيالىي مۇڭدىشاتتىڭ . ماگىزىنلارنىڭ ئىشىكلىرىدىن ، ئاپتوبۇس ، ماشىنىلاردىن ، ئېتىزلىق ئارىسىدىكى يوللاردىن ئۇ تۇيۇقسىز چىقىپ كېلىدىغاندەك ئۇنىڭ يولىغا تەلمۈرەتتىڭ . ئۇنىڭغا بارلىق دەرد ـ ھەسرىتىڭنى ئۇنسىز بايان قىلاتتىڭ . ئەينى ۋاقىتتا ئۇنىڭغا قويغان يولسىز تەلەپلىرىڭنى ، قىلغان قوپاللىقلىرىڭنى ئويلاپ پۇشايمان قىلاتتىڭ ، ئازابلىناتتىڭ . سۆيگىنىڭ ئالدىڭدا داۋاملىق مۇڭلۇق ، ھەسرەتلىك كۆزلىرى بىلەن ساڭا تىكىلىپ تۇراتتى ، بۇدرۇق قوللىرى بىلەن بېشىڭنى سىلايتتى ، يۈمران لەۋلىرىنى يىمىرىپ كۈلۈمسىرەيتتى . ئۇنىڭ ئوقچۇپ سۆيۈشلىرى ، ھاياجانلىق تىنىقلىرى ئەتراپىڭدا لەيلەپ يۈرگەندەكلا قىلاتتى . ئۇنىڭ ئىسمىنى خاتىرە ، كىتابلىرىڭنىڭ مۇقاۋىلىرىغا ، يېزىق ئۈستىلىڭنىڭ يۈزىگە ، ھەتتا قول ۋە بەدەنلىرىڭگە ئىختىيارسىز يېزىپ سالاتتىڭ . ئۇنىڭ ئىسمىغا ئوخشاش بىر ئىسمىنى ئاڭلىساڭ ، ئالاھىدە

دىقىقەت قىلىپ كېتەتتىك . ياتىقىڭدا يالغۇز قالساڭلا ، ئالىي مەكتەپتە ئۇ-
نىڭ بىلەن بىرگە ئۆتكەن ئاجايىپ شېرىن خاتىرىلەر ئېسىڭگە چۈشەتتى .
ئىككىڭلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولغان ئىنتايىن مەخپىي ، ئەمما ئاجايىپ
رومانتىك بىر ئىش مەڭگۈ ئېسىڭدىن چىقمايتتى . ئوقۇۋاتقان مەزگىلدە
سەن تەنتەربىيە دەرسىدە 1000 مېتىرغا يۈگۈرۈش ئىمتىھانىدىن
ئۆتەلمىدىڭ . قايتا ئىمتىھان بېرىش ئۈچۈن ھەر كۈنى سەھەر تۇرۇپ
مەشىق قىلىشىڭغا توغرا كېلەتتى . بىراق ، دۇنيادا سەن ئەڭ خالىمايدىغان
ۋە قورقىدىغان ئىش تاڭ سەھەردە ئورنۇڭدىن تۇرۇش ئىدى . ئاخشىمى
ياتقۇچە ئۆزۈڭگە ئۆزۈڭ قانچە قېتىملاپ قەسەم ۋە ئەھدە قىلىپ ،
مۇستەھكەم ئىرادە بىلەن ياتساڭمۇ ، ئەتىسى تاڭ سەھەردە يەنىلا ئورنۇڭ-
دىن تۇرالمايتتىك . شۇڭا ، دائىم ئەتىگەنلىك گىمناستىكىغا چىقالماي
جەرىمانە تۆلەيتتىك . بەزىدە دەرسكىمۇ كېچىكىپ قالاتتىك . سۆيگىنىڭ
بۇ ئەھۋالىنى بىلىدىغان بولغاچقا ، ساڭا ئاجايىپ قىزىقارلىق ۋە تەسىرلىك
بىر ئەقىلنى كۆرسەتتى . سەن ئۇ كۆرسەتكەن ئەقىلنى ئاڭلاپ ئىنتايىن
سۆيۈنۈپ كەتتىڭ . سېنىڭ ياتقىڭ ئوغۇللار ياتاق بىناسىنىڭ تۆتىنچى
قەۋىتىدە بولۇپ ، دېرىزە تەرەپتىكى ئىككى قەۋەتلىك كارىۋاتنىڭ ئۈستىدە
ياتاتتىڭ . سەن ئۇزۇن بىر تانا تەييارلاپ ، بىر ئۇچىغا كىچىك بىر تاشنى
چىڭىپ كۆرپەڭنىڭ ئاستىغا باستۇرۇپ قويىدىغان ، ئاخشىمى ياتاقداشلا-
رىڭ ئۇخلاپ بولغاندا ھېچكىمگە تۇيدۇرماي تاسىنىڭ يەنە بىر ئۇچىنى
پۇتۇڭغا چىڭىپ ، تاش ئېسىلغان ئۇچىنى دېرىزىدىن پەسكە ساڭگىلىتىپ
قويىدىغان ، سۆيگىنىڭ تاڭ سەھەردە بىناسىڭ يېنىغا كېلىپ تاشنى
تارتىپ سېنى ئويغىتىپ بىللە مەشىق قىلىدىغانغا كېلىشتۈڭلار . بۇ سىرلىق
ۋە رومانتىك پىلان سېنى ئىنتايىن قىزىقتۇردى . بۇنىڭ بىلەن سەن ئىخ-
تىيارسىز كۈندە ئورنۇڭدىن سەھەر تۇردۇڭ ۋە سۆيگىنىڭنىڭ دائىم ساڭا
ھەمراھ بولۇپ مەشىق قىلىشى بىلەن ئاخىر ئىمتىھاندىن ئۆتۈپ كەتتىڭ ...

دوستلىرىڭ ، خىزمەتداشلىرىڭنىڭ تونۇشتۇرۇشى ، ئۆزۈڭنىڭ
كەيپلىكتىكى چاڭقاقلىقىڭ ئارقىلىق خېلى كۆپ قىزلار بىلەن تونۇشۇپ ،

ئارىلىشىپ باقتىڭ . لېكىن ، ھېچبىر قىز ساڭا ئۇ بەرگەن مۇھەببەتنى بە-رەلمىدى . ھېچقانداق قىز ئۇ سېنى چۈشەنگەندەك چۈشەنمىدى . سەن جەمئىيەتتىكى ئابرۇيۇڭ ، قابىلىيىتىڭ ۋە ئورنۇڭ بىلەن خېلى تەمەلەرنى قىلغان ئىدىڭ . ئەپسۇس ، ساڭا ياققۇدەك بىرمۇ سەمىمىي ، ئاق كۆڭۈل قىز ئۇچرىمىدى . سېنى ھېچكىم ئۇ قەدىرلىگەندەك قەدىرلىمىدى . سېنىڭ مۇرەككەپ زىددىيەتكە ، چىدىغۇسىز مىسكىنلىككە تولغان قەلبىڭنى پەقەت سۆيگىنىڭلا چۈشىنەتتى ، قەدىرلەيتتى . سۆيگىنىڭلا يولسىز تەلەپلىرىڭنى ، بىمەنە تەسەۋۋۇرلىرىڭنى ئاڭلايتتى ، ئۇنىڭغا ئورتاقلىشاتتى . ئەپسۇس ، بۇ يەردە قىزلار ساڭا باشقا نۇرغۇن يېگىتلەرگە مۇئامىلە قىلغاندەكلا مۇئامىلە قىلدى . باشقا يېگىتلەردىن قانداق مۇھەببەت كۈتكەن بولسا ، سەندىنمۇ شۇنداق مۇھەببەت كۈتتى . سەن كۆپىنچە مۇنداق رومانتىك خىياللاردا بولاتتىڭ : تۇيۇقسىز قەيەردىدۇر تۇرۇپ نامىڭنى ئاڭلىغان بىر قىز سېنى ئىزدەپ كېلەتتى ، سېنى چۈشىنىشنى خالايدىغانلىقىنى بىلدۈرەتتى . تۇيۇقسىز بىر ئاق كۆڭۈل ، ئوماق قىز ساڭا تېلېفون قىلىپ ، ئۇزاقتىن بېرى سېنى ياخشى كۆرۈپ كېلىۋاتقانلىقىنى ئىپادىلەيتتى . تېلېفونىڭ جىرىڭلىسا ، ئىشىكىڭ چېكىلسە ، يۈرىكىڭ جىغىلدايتتى . بىراق ، ساڭا ھېچقانداق ناتونۇش قىز تېلېفون قىلمىدى ، ھېچكىم سېنى ئىزدەپ كەلمىدى . كۈنلىرىڭ كۈتۈش ، تاقەتسىزلىنىش ، بىئارامليق ئىچىدە ئۆتـ مەكتە ئىدى .

كوچىدا ئۇچراشقان چىرايلىق قىزلارنى تەسەۋۋۇرۇڭدىكى قىزغا ئوخشىتاتتىڭ ، بىراق ئۇلار بىلەن نۇرغۇن بەدەل تۆلەپ تونۇشقاندىن كېيىن ، ئۇلارنىڭمۇ ئەڭ ئادەتتىكى قىزلار ، ھەتتا چاكىنا قىزلار ئىكەنلىكىنى بىلىپ قالاتتىڭ ، ئەپسۇسلىناتتىڭ ، ھەسرەتلىنەتتىڭ . ئۆـ زۈڭ خېلى ياخشى تونۇيدىغان چىرايلىق ، ئېغىر ـ بېسىق بىر قىزغا كۆڭلۈڭنى ئىزھار قىلدىڭ ، ئۇ سېنىڭ تەلىپىڭنى كەسكىن رەت قىلدى . سېنىڭ قەددى ـ قامىتىڭ ، قابىلىيىتىڭ ، ئابرۇيۇڭ ھېچنېمىگە دال بولالمىدى . سەن ئۇ قىزدىن نەپرەتلەندىڭ ، ئۇنىڭ بىلەن يۈرۈپ قالغان

بولسام ، ئۇ مېنى قۇتقۇزۇپ قالغان بولاتتى دەپ ئۇنىڭدىن ئاغرىنىدىكەن . يەنە بىر تاسادىپىي پۇرسەتتە بىر قىز بىلەن تونۇشۇپ ، تېزلا ئىچەكىشىپ كەتتىگلار ، ھېسسىياتچان بۇ قىز قارشىلىقسىزلا بوينۇڭغا گىرە سالدى . سەن ئەتىسىدىن باشلاپ ئۇنىڭدىنمۇ مۇناسىۋەتنى ئۈزدۇڭ . چۈنكى ، ئۇ قىز ساڭا شاللاق ، تۇتۇرۇقسىز بولۇپ تۇيۇلدى .

پۈتۈن روھىڭنى ، ئەتراپىڭنى چۈشكۈنلۈك قاپلىغان ئىدى . سېنىڭ بىلەن ھېچكىمنىڭ كارى يوقتەك ، سېنى ھېچكىم چۈشەنمەيدىغاندەك ، ھېچقانداق دوستۇڭ يوقتەك ھېس قىلاتتىڭ . ياتقىڭ قالايمىقان ، رەتسىز ، ئۆزۈڭ ناخۇش يۈرەتتىڭ . ھەر كۈنى ئەتىگىنى ئورنۇڭدىن ناھايىتى چۈشكۈن ، روھسىز تۇرۇپ ئەينەككە قارايتتىڭ . پاخپايغان چاچلىرىڭنى ، ئېسىلگەن يۈزلىرىڭنى ، نۇرسىز كۆزلىرىڭنى كۆرۈپ تېخىمۇ بىئارام بولاتتىڭ . ياتاقتا يېگۈدەك بىرنەرسە يوق ئىدى . ھاپىلا - شاپىلا يۇزۇڭنى يۇيۇپ خىزمەتكە ماڭاتتىڭ . كۆپىنچە چۈشكىچە ئاچ قورساق يۈرۈپ ، چۈشلۈك تاماقنى بىراقلا يەيتتىڭ . كەچلىرى ياتاقتا جىمجىت ئولتۇرۇپ خىيالغا چۆكەتتىڭ . يا كىتاب ئوقۇغۇڭ كەلمەيتتى ، يا بىرنەرسە يازغۇڭ كەلمەيتتى . بىر خىل بىئارامليق يۈرىكىڭنى قۇرتتەك غاجايتتى ، تىت - تىتلىق ئىچىدە ئىشككە تەلمۈرەتتىڭ ، تۇيۇقسىز بىرى ، دەلرەك ئېيتقاندا ، سۆيگىنىڭ كۈلۈمسىرەپ كىرىپ كېلىدىغاندەك ھېس قىلاتتىڭ . دېرىزىنى ئېچىپ سىرتتىكى تۈنۈشلارغا قۇلاق سالاتتىڭ ، سەزگۈرلۈكۈڭ ئالاھىدە ئېشىپ كېتەتتى . تامغا چاپلاپ قويغان ، سۆيگىنىڭگە ئوخشىشىپ كېتىدىغان كىنو چولپىنىنىڭ يېرىم يالڭاچ بەدىنىگە ئۇزاقتىن - ئۇزاق تىكىلەتتىڭ . ئۇنىڭ قىپقىزىل لەۋلىرىگە ، سۈزۈك يۈزىگە لېۋىڭنى ئاستا ياقاتتىڭ . سوغۇق قەغەز لېۋىڭگە يېقىمسىز ئۇرۇلاتتى . چۆچۈپ ئەتراپقا قارايتتىڭ ، بىرى كۆزىتىپ تۇرغاندەك ھېس قىلاتتىڭ ۋە سولاشقان ھالدا كارىۋاتقا قايتىپ كېلەتتىڭ .

ئالىي مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چاغلىرىڭدا مەكتەپ ئىچىدە ، كوچىلاردا سۆيگىنىڭ بىلەن يانمۇيان كېتىۋېتىپ ، نېمىشقىدۇر توپ -

توپ بولۇشۇپ كۈلكە - چاقچاق بىلەن كېتىۋاتقان يىگىتلەرگە ھەۋەس قىلىپ قالاتتىڭ . ئۆزۈڭنى مۇھەببەتلىشىپ كۆزگە كۆرۈنمەس بويۇنتۇرۇق ئىچىگە كىرىپ قالغاندەك ، قەپەس ئىچىدە ياشاۋاتقاندەك ھېس قىلاتتىڭ . سۆيگىنىڭ يوق چاغلاردا ساۋاقداشلىرىڭ بىلەن كېتىۋېتىپ ئۆزۈڭنى شۇ قەدەر ئەركىن ، بەھۇزۇر ھېس قىلغان ئىدىڭ . مانا ئەمدى كوچىدا يالغۇز كېتىۋېتىپ ، جۇپ - جۇپ بولۇپ قولتۇقلىشىپ يۈرگەن ئاشىق - مەشۇقلارنى كۆرۈپ بىردىنلا يۈرىكىڭ ئېچىشىپ كەتتى ، مېنىڭمۇ شۇنداق چاغلىرىم بولغانغۇ دەپ بىئارام بولدۇڭ . ئۇلارغا ھەۋەس ، ئىچى تارلىق بىلەن قاراپ قويدۇڭ . بىراق ، دەرھال بۇ پىكرىڭدىن يېنىپ ، بۇلارمۇ مەندەك ئويلاۋاتقان بولۇشى مۇمكىن ، پۈزۈر ياسىنىپ ، غادىيىپ كېتىۋاتقان بىلەن ئۇلارنىڭمۇ ئۆزىگە تۇشلۇق دەردى بار ، دەپ پەرەز قىلدىڭ . دېمەك ، تەنھالىقمۇ ئازاب ئىكەن ، جۇپلۇكمۇ ئازاب ئىكەن . ئاھ ، بۇ ئازابنىڭ چېكى بارمىدۇ ؟ !

كىنولاردىكى ، كىتابلاردىكى ۋەقەلىكلەرنىڭ ئىچىگە ئۆزۈڭمۇ سەزمىگەن ھالدا ئىچكىرىلەپ كىرىپ كېتەتتىڭ . بۇ ۋەقەلىكلەر ئىچىدىكى گۈزەل ، نازاكەتلىك باش قەھرىمان قىز بىلەن ئاجايىپ رومانتىك ۋەقەلەرنى بېشىڭدىن كەچۈرەتتىڭ . ئۇنىڭ بىلەن كۆپكۆك دېڭىز بويلىرىدا سۈغا چۆمۈلەتتىڭ ، سىرلىق ئورمانلىقلاردا ئاجايىپ - غارايىپ ئىشلارغا يولۇقاتتىڭ ، سېھىرلىك ھۈجرا ئىچىدە شېرىن مۇھەببەتكە غەرق بولاتتىڭ . ئەپسۇس ، ئېسىڭگە كەلسەڭ ، كىنو ئاللىقاچان تۈگىگەن ياكى قىرائەتخانىدا يالغۇز ھاڭۇبقىپ ئولتۇرۇپ قالغان بولاتتىڭ . تۇرمۇشتا مۇشۇنداق ھەر جەھەتتىن مۇكەممەللىككە تولغان مۇھەببەت ، مۇشۇنداق قىزلار بارمىدۇ دەپ ئويلاپ كېتەتتىڭ ، بىراق تۇرمۇش بەكمۇ رەھىمسىز ۋە ئازابلىق ئىدى .

ھاراقمۇ ، دوستلىرىڭمۇ ، قىزلارمۇ سېنىڭ تەڭداشسىز ، يېگانە ئازابىڭغا تەسەللى بېرەلمەيتتى . بەزى ئاخشاملىرى چاپىنىڭغا مەھكەم ئورنىپ ، قىزغۇچ چىراغ نۇرىغا پۈركىنىپ تۇرغان شەھەر كوچىلىرىدا

مەقسەتسىز ئايلىنىپ يۈرەتتىڭ . كېڭىيىپ قالغاندەك كۆرۈنىدىغان ئادەمسىز ، بوش كوچىلاردىن نېمىندۇر ئىزدەيتتىڭ ، كىمنىدۇر كۈتەتتىڭ ، ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ھەربىر ماشىنىدىن ئۇ كۈلۈمسىرەپ چۈشۈپ كېلىدىغاندەك ئۈمىد بىلەن تەلمۈرەتتىڭ . بىر قېتىم كوچا بويىدا تۇگۈلۈپ ياتقان بىر ھاراقكەشكە تىكىلگىنىڭچە تۇرۇپ قالدىڭ ، بەخىرامان شىبرىن ئۈيقۇغا كەتكەن بۇ كىشى سەندىن كۆپ بەختلىكتەك تۇيۇلدى . راست ئەمەسمۇ ؟ سەن ئوشۇقچە ئازابىنى ئۆزۈڭگە يۈكلەپ ، يەيلاسوپلارچە ئايلىنىپ يۈرۈپسەن . سەن بىردىنلا : مەنمۇ مۇشۇ كىشىدەك ھاراقنى بولۇشىغا ئىچىپ ، ئەركىن - ئازادە يېتىپ باقسام - ھە ، دەپ ئويلىدىڭ .

سەن پەقەت ئۆزۈڭ ياخشى كۆرىدىغان يېزىقچىلىق بىلەن ھەسرەت - ئازابلىرىڭدىن بىردەم بولسىمۇ خالاس بولاتتىڭ . كىچىكىڭدىن ئەدەبىياتقا ھەۋەس قىلاتتىڭ ، شۇڭا كېچە - كېچىلەپ ئولتۇرۇپ كىتاب كۆرەتتىڭ ، خاتىرە يازاتتىڭ . كەيپ ھالەتتە قايتقان ۋاقىتلىرىڭدا ھەسرەتلىك ئىلھام تۇرتكىسىدە خاتىرەڭنى يىغلاڭغۇ لىرىكىلار بىلەن توشقۇزاتتىڭ . ئالبۇمىڭنى ۋاراقلاپ ، مەكتەپتىكى گۈزەل مەزگىللەرنى ئەسلەپ كېتەتتىڭ . سۆيگىنىڭنىڭ سۈرىتىگە سائەتلەپ تىكىلەتتىڭ . ئۇنىڭ جۇدالىق ، سېغىنىش تېمىپ تۇرغان خەتلىرىنى قايتا - قايتا ئوقۇيتتىڭ .

يېزىدىكى ئۆيۈڭگە بارمىغىلى بىر ئايدىن ئاشقان ئىدى . بۇ قېتىمقى شەنبىدىن پايدىلىنىپ ئاتا - ئاناڭنى يوقلاپ كېلىشنى ئويلىدىڭ - دە ، يولۇچىلار بېكىتىگە كەلدىڭ . سىلەرنىڭ يېزىغا بارىدىغان ئاپتوبۇس يولغا چىققاندا كۈن چۈشتىن قايرىلغان ئىدى . سەن ئويغا چۆمگەن ھالدا بېشىڭنى ئاپتوبۇس ئەينىكىگە تىرەپ ، سىرتتىكى مەنزىرىلەرگە نەزەر سالدىڭ . ئاستا كېتىۋاتقان ئاپتوبۇس دېرىزىسىدىن كۆرۈنۈۋاتقان كۈز مەنزىرىسى ، قىستاپ كېلىۋاتقان شەھەر كوچىلىرى ساڭا ناھايىتى سوغۇق ۋە يات تۇيۇلدى . سارغىيىشقا باشلىغان دەرەخ يوپۇرماقلىرى ئاسفالت يولغا

ئېرىنچەكلىك بىلەن لەيلەپ چۈشمەكتە ئىدى . ئاپتوبۇس قاتناش قىسمىغا كېلىشىدىن يولنىڭ چېتىدە ئاستا ئىلگىرىلەشكە باشلىدى . دەل شۇ چاغدا يۈرىكىڭ جىغىدە قىلىپ قالدى ، كوچىلارغا مەقسەتسىز تىكىلىپ تۇرغان كۆزۈڭ بىر قىزنى كۆرۈپ قالغان ئىدى . يان تەرەپتىكى پىيادىلەر يولىدا بىر قىز ئاپتوبۇسقا قارشى يۆنىلىشتە ئاستا كېلىۋاتاتتى . ئۇ دەل سەن نەچچە يىللاردىن بېرى سېغىنغان ، تەلمۈرگەن ، زارىققان مەھبۇبەڭ ، ئالىي مەكتەپتىكى سۆيگىنىڭ زۇلخۇمار ئىدى .

ـــ توختاڭ ، ئۇستام ماشىننى توختىتىڭ ...

سەن ئورنۇڭدىن چاچراپ تۇرۇپ ئۇنداق ئېگەنداڭ ۋارقىرىدىڭ . ئاپتوبۇستىكىلەرنىڭ ھەممىسى چۆچۈپ ساڭا قاراشتى . چۆچۈپ كەتكەن شوپۇر بىرەر ھادىسە چىقتىمكىن دەپ ئويلاپ قالغان بولسا كېرەك ، جىددىي تورمۇز قىلغانلىقتىن ، سەن ئورنۇڭدا تۇرالماي ئالدىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇرغان كىشىنىڭ ئۈستىگە ئارتىلىپ قالدىڭ . لېكىن ، ھېچنېمىگە پەرۋا قىلماي ئىشىككە قاراپ ئېتىلدىڭ . يولۇچىلارنىڭ غۇدۇڭشۇشلىرى ، شوپۇرنىڭ ئاغزىنى بۇزۇپ تىللاشلىرى ئىچىدە ماشىنىدىن سەكرىدىڭ . زۇلخۇمار ئۇدۇلۇڭدىن ئازراق ئۆتۈپ كەتكەن بولۇپ ، كىچىك سەپەر چامادىنىنى كۆتۈرگىنىچە ھارغىن قەدەم تاشلاپ كېتىۋاتاتتى . سەن خاتالاشمىغان ئىدىڭ ھەم خاتالىشىشىڭمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى . سەن ئۇنى ھەربىر ھەرىكىتىدىن ـــ قىياپىتىدىن ، ھەتتا قاراڭغۇدىمۇ ئايىغ تەۋىشىدىن ، تىنىقىدىنمۇ بىمالال تونۇۋالالايتتىڭ . مانا ئۇنىڭ نەچچە يىللاردىن بېرى سېنى سەۋدايىغا ئايلاندۇرغان زىلۋا سېيماسى كۆز ئالدىڭدا ھەقىقىي قايتا پەيدا بولغان ئىدى . ئۇ شۇنچە ئۇزۇن يولنى بېسىپ سېنى ئىزدەپ كەلگەن ئىدى . تېنىڭ لاغىلداپ تىترەپ ، كۆزلىرىڭگە يىغا ئولاشتى .

ـــ زۇلخۇمار !

ئۇزاق ۋاقىتتىن بېرى پىچىرلاپ جۆيلۈپ ، ئۇنسىز چاقىرىپ كېلىۋاتقان بۇ ئىسىم بوغۇزۇڭدىن قايتا ئېتىلىپ چىقتى . بىراق ، ئاۋازىڭ

ئۆزۈڭگە ناھايىتى بوغۇق ، يىغلىغاندەك ، پەريادلىق ئاڭلاندى . ئۇ چۆچۈپ دەرھال يانغا بۇرۇلدى . دەل شۇ ... مۇرىگىچە تاشلىنىپ تۇرغان قاپقارا بۇدۇر چاچلار ، ھەسرەتلىك مۆلدۈرلەپ تۇرغان بۇلاقتەك تىنىق كۆزلەر ... ئۇنىڭ چامادىنى پوككىدە يەرگە چۈشۈپ كەتتى ، لەۋلىرى ئۆمچىيىپ قىمىرلاپ ، نېمىدۇر بىرنەرسە دېگەندەك قىلدى . سىلەر بىرنەچچە سېكۇنتقىچە ھەيكەلدەك ئۇنسىز قېتىپ تۇرۇپ قالدىڭلار . ئۇ ئانچە ئۆزگەرمىگەن ، پەقەت بىرئاز ئورۇقلاپ تېخىمۇ زىلۋالىشىپ قالغان ، كۆزلىرى چوڭىيىپ تېخىمۇ چىرايلىقلىشىپ كەتكەن ئىدى . ئوتقاشتەك تاۋلىنىپ تۇرغان قىپقىزىل پىلاش ئىچىدىكى ساڭا چەكسىز مېھىر ئاتا قىلغان بۇدرۇق كۆكسىنىڭ تېز - تېز دولقۇنلىنىۋاتقانلىقى ، كىرپىكىگىلا ئېسىلىپ تۇرغان ئىككى تامچە ياشنىڭ قۇياش نۇرىدا ئاجىز يالتىراۋاتقانلىقى ساڭا ئېنىق كۆرۈنگەندەك بولدى . بىردىنلا كۆزلىرىڭگە قاراڭغۇلۇق تېقىلىپ ، پۈتكۈل ھاياجىنىڭ مېڭەڭگە تېپىپ چىقتى . ھالسىز گەۋدەڭ بىلەن ئالدىڭغا قاراپ ئېتىلدىڭ ، سەن يولنى كېسىپ ئۆتۈپ سۆيگىنىڭنى باغرىڭغا باسماقچى ، چىدىغۇسىز مىسكىنلىكتىن ، ئازابتىن قۇتۇلماقچى ئىدىڭ .

ـــ ياق ، ئارمان ، ياق ! ...

تۇيۇقسىز زۇلخۇمارنىڭ ئېچىنىشلىق پەريادى ئاڭلاندى . ئۇ نېمىشقا ياق دەيدىغاندۇ ؟ سەن بۇنى ئويلاشقا ئۇلگۇرمىدىڭ ، ئۇچقاندەك كېلىۋاتقان « خان تاجى » مارکىلىق قارا پىكاپ ساڭا زەرب بىلەن ئۇرۇلدى . پىكاپ چىرقىراق ئاۋاز چىقىرىپ توختىغاندا ، سەن ئاللىقاچان ئون نەچچە مېتىر يىراقلىققا قاچقىپ چۈشكەن ئىدىڭ . سەن ئۆزۈڭ ئارمان قىلغاندەك ئوڭدىسىغا سۇنايلىنىپ يېتىپ قالدىڭ . مۇشۇ ھالىتىڭدە ئىسسىق كاڭ ئۈستىدە غەمسىز ، ئازادە مۇگدەپ ياتقان مەسۇم بالىغا ئوخشاپ قالغان ئىدىڭ . بىراق ، ياتقان يېرىڭ ئىسسىق كاڭ بولماستىن ، سوغۇق زېمىن بولۇپ ، ئاستىڭدىن ئېقىپ چىقىۋاتقان قىپقىزىل قان يالىداپ تۇرغان ئاسفالت يولغا ئاستا - ئاستا يېيىلماقتا ئىدى . ساڭا

تېنىڭنىڭ قەيىردىۇر بىر يېرى يېنىك ئاغرىغاندەك ، ئاپئاق نۇر چېچىپ تۇرغان قۇياش ئاستا ـ ئاستا قارىيىۋاتقاندەك تۇيۇلدى . كىمدۇر بىرى «ئارمان ، جېنىم ئارمان » دەپ ۋارقىرىغىنىچە يېنىڭدا تىزلىنىپ ، بېشىڭنى قۇچىقىغا ئالدى . كۆز ئالدىڭدا داداڭنىڭ ئولتۇرۇشقان ، مېھرىلىك كۆزلىرى ئاستا ـ ئاستا ياشلىنىۋاتقاندەك ناھايىتى خىرە ھالەتتە پەيدا بولدى . ئاچچىق ياشلار يۈزۈڭگە تېمىپ چۈشتى . تونۇش بىر جۈپ قول چاچلىرىڭنى سىقىمدىماقتا ئىدى . سەن لەۋلىرىڭنى ئۆمەللەپ بىرنەرسە دېمەكچى ، كۆلۈمسىرىمەكچى بولدۇڭىيۇ بىردىنلا ھېچنېمنى كۆرەلمەي ، ھېچنېمنى ئاڭلىيالماي قالدىڭ . سارغۇچ يۈزۈڭدە ئازابلىق كۈلۈمسىرەش قېتىپ قالدى . دەل شۇ دەقىقىدە ھاياتلىقنىڭ ئەڭ ئاداققى سېزىملىرى قېپقالغان چاڭقاق ، سوغۇق ، جانسىز لەۋلىرىڭگە تەشنالىق ۋە چەكسىز مۇھەببەت ئىلكىدە تىترەپ تۇرغان يۇمران ، چوغدەك قىزىق لەۋلەر بېسىلدى . سۆيگىنىڭ ئۆلۈم ئالدىدىكى بۇ سۆيۈش ئارقىلىق ساڭا قايتا جان ئاتا قىلماقچى ئىدى . تېنىڭدە مۇھەببەت بىلەن ھاياتلىق ئاستا ـ ئاستا ئورۇن ئالماشتۇردى . سەن ئەڭ ئاخىرقى تىنىقىڭدا بىر ئۆلۈغ مۇھەببەتكە نائىل بولغان ، چىدىغۇسىز مىسكىنلىكتىن پۈتۈنلەي قۇتۇلغان ، ئۆزۈڭ ئېيتقاندەك ئەڭ ھەقىقىي ۋە بۈيۈك سۆيگۈگە ئېرىشىپ ، بۇ دۇنيا بىلەن ۋىدالاشقان ئىدىڭ . بىچارە روھىڭ ساڭا بىر ئۆمۈر ھەمراھ بولغان مىسكىنلىك ، تەنھالىقنى يۇدۇپ ، بۇ ئازابلىق دۇنياغا نەپرەت بىلەن قاراپ قويۇپ كۆككە كۆتۈرۈلدى .

كۈز مەنزىرىسى قىستاپ كېلىۋاتقان كوچىلارغا سارغۇچ ياپراقلار يېيىلماقتا ، ناتۇان قىزنىڭ ئېچىنىشلىق بوزلاشلىرى شەھەر ئاسمىنىنى تىترەتمەكتە ئىدى ...

كۆسۈتكە①

هويلامدا كۆسۈتكىنىڭ قاچاندىن بېرى پەيدا بولۇپ قالغانلىقىنى بىلمەيمەن . كېيىنچە بۇ جانۋارلار كۆپىيىپ ، ۋەھشىيلىشىپ شۇ دەرىجىگە بېرىپ يەتتىكى ، تۇرمۇش رىتىمىم پۈتۈنلەي قالايمىقانلىشىپ ، ئائىلەم ۋەيران بولۇش گىردابىغا بېرىپ قالدى .

يېز كۆنىلىرى ئاخشىمى هويلىدا ياتاتتۇق ، هويلام خېلى كەڭرى بولغاچقا ، بىر بۇلۇڭدا ئۈچ - تۆت تۈپ تەكمۇ بار ئىدى . دەسلەپتە بىر - ئىككى كۆسۈتكە تەكنىڭ ئەتراپىدىكى پاكار قورشاۋ تامنىڭ يانلىرىدا ، بۇلۇڭدىكى ئەسكى - تۈسكىلەرنىڭ ئەتراپىدا تىمسىقلاپ پەيدا بولدى . ئۇلارنىڭ بۇ چاغدىكى هالىتى ئىنتايىن خاراب ۋە بىچارە بولۇپ ، ئۇلار تۈگۈلگىنىچە كىچىككىنە مونچاقتەك كۆزلىرىنى پارقىرىتىپ ، قورقىقان ۋە شۈمشەيگەن هالدا تۆشۈكلەردىن ئارانلا بېشىنى چىقىرىپ ، ئۇنى - بۇنى هىدلاپ يۈردى . مەن دەسلەپتە ئېتىزلىقلاردا يۈرىدىغان بۇ جانۋار شەھەردىكى بۇ ئۆيلەردە قانداق پەيدا بولۇپ قالغاندۇ ؟ دېگەنلەرنى خىيالىمدىن ئۆتكۈزۈپ ، « جانلىقلارنىڭ هەممىسىنىڭ رىزقى ئايرىم چېچىلغان ، ئۇلارغا ئازار بەرسە يامان بولىدۇ » دېگەن خۇراپىي قاراش بويىچە ئۇلارغا ئېرەن قىلىپ كەتمىدىم . كېيىن زور خاتالىق ئۆتكۈزگەنلىكىمنى هېس قىلدىم ، بىراق بۇ چاغدا ئاللىقاچان كېچىككەن ئىدىم .

---

① كۆسۈتكە ـــ سېرىق چاشقان .

كۆسۈتكىلەر بارا - بارا جانلىنىپ ، بىزدىن ئانچە ھېيىقمايدىغان بولدى . ئۇلار دەسلەپتە بىزگە ئېھتىيات بىلەن قاراپ قويۇپ ، قورشاۋ تامنىڭ ئۈستىدە ئۇياق - بۇياققا چېپىپ يۈرىدىغان ، ئەسكى - تۈسكە لەرنى كېچىچە تاراقشتىدىغان ھەم چىرقىراق ئاۋاز چىقىرىدىغان ، ھەتتا كارىۋىتىمىزنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ ، ھويلىمىزنىڭ نېرىقى بېشىدىكى تازىلىق ئۆيلىرىگىچە كىرىدىغان بولدى . ئەمدى مەنمۇ ھوشيارلىقىمنى ئاشۇرۇپ ، ئۇرۇش ھالىتىگە ئۆتتۇم . ئاخىرىدا كۆسۈتكىلەر بىلەن مېنىڭ ئوتتۇرامدا ھايات - ماماتلىق جەڭ باشلىنىپ كەتتى .

كۆسۈتكىلەر ئادەتتە كۈندۈزى كۆپ ھەرىكەت قىلمايتتى ، ئاخشىمى چىراغنى ئۆچۈرۈپ يېتىشىمىز بىلەنلا كوزىر كۆرسىتىشكە باشلايتتى . ئۇلار ھەر خىل قوشۇمچە ئاۋازلارنى چىقارغاندىن سىرت ، قاتتىق چىرقىرايتتى . بۇنىڭدىن مەن ئۇلار جۈپلىشۋاتقان بولسا كېرەك ، ئۇلارنىڭ جىنسىي پائالىيىتى مۇشۇنداق ئەسەبىي ئوخشايدۇ دەپ ئويلاپ قالاتتىم . چۈنكى ، ئۇلار شۇنچىلىك جاراڭلىق ، ھېسسىياتلىق ۋە ھۇزۇر-لۇق چىرقىرايتتى . ئاندىن ئۇلار بىر - بىرىنى يېتەكلەپ ھويلىنى كېسىپ ئۆتۈپ ، تازىلىق ئۆيىگە قاراپ ماڭاتتى . بۇنىڭدىن مەن ئۇلارمۇ يۇيۇنامدۇ-نېمە ؟ دەپ ھەيران قالاتتىم . ئۇلار ئۇ يەردە بىرمۇنچە تاراق - تۇرۇق قە-لىۋەتكەندىن كېيىن ، قوشنىمىز بىلەن بىزنىڭ ھويلا ئوتتۇرىسىدىكى پاسىل تامنىڭ ئۈستىگە چىقىپ كەينىگە قايتاتتى . بىز ياتقان كارىۋاتنىڭ ئۈدۈلىغا كەلگەندە توختاپ بېشىنى تۆۋەن قىلىپ ، گويا بىزنىڭ ئۇخلىغان يېرىنى ئۇخلىمىغانلىقىمىزنى كۆزىتىۋاتقاندەك ، بىزگە سىنچىلاپ قارىپ قويىاتتى . بۇ چاغدا خوتۇنۇم قورقىنىدىن تۆگۈلۈپ يوتقانىنىڭ ئىچىگە كىرىپ كېتەتتى ، مەن بولسام ئۇلارنىڭ ھەرىكىتىگە تىكىلگىنىمچە جىمجىت ياتاتتىم . ئۇلار باراڭنىڭ ئۈستىگە چىقاتتى - دە ، شالدۇر - شۇلدۇر ئاۋاز چىقىرىپ ئۇزۇملەرنى بىمالال يېيىشكە باشلايتتى . بەزى ئاخشاملىرى زېرىكىپ ئۇنئالغۇ قويۇپ قويىاتتىم ، بۇ چاغدا كۆسۈتكىلەر جەددى - جەمەتى بىلەن ھويلىغا چىقىپ ، كەينى ئىككى پۇتىدا ئۆرە

تۇرغىنچە سەكرەپ - تاقلاپ ، ئۇسسۇل ئويناۋاتقاندەك ھەر خىل ھەرىكەتلەرنى قىلاتتى . ھويلدا تېلېۋىزور قويسام ، ئۇلار پاكار خىش تامنىڭ ئۈستىدە تىزىلىپ ئولتۇرۇپ تېلېۋىزور كۆرەتتى . ئارىدىكى يوغانراق بىرسى يېنىدىكىلەرگە نېمىلەرنىدۇر چۈشەندۈرۈۋاتقاندەك ، ئالدى ئىككى پۇتىنى شىلتىپ - شىلتىپ قويياتتى . بۇنداق چاغلاردا تېڭىرقاپ تۇرۇپ قالاتتىم . ئۇلار شۇنچىلىك چاققان ۋە ھوشيار ئىدىكى ، مەن ئاتقان كەش ، قۇلۇپ ، پىيالە دېگەنلەرنىڭ بىرسىمۇ ئۇلارغا تەگمەيتتى . ئۇلار مېنىڭ ئۇركۈتۈشلىرىمدىن ، قول شىلتىشلىرىمدىن ئاللىقاچان قورقماس بولۇپ قالغان ئىدى . ئاخىرقى ھېسابتا ئاتقان نەرسىلىرىم چېقىلىپ ، ئۆزۈمگە زىيان بولاتتى . كېيىنچە بىرنەرسىلەرنى ئاتسام ، ئۇلار تېخى «بىزگە دەخلى قىلدىڭ» دېگەندەك ، ماڭا غەزەپ بىلەن ھوميىپ قارايدىغان ، بۇرۇتلىرىنى دىڭگايتىپ ، ئۆتكۈر چىشلىرىنى ھىڭگايتىپ ماڭا خىرىس قىلىدىغان بولۇۋالدى . غەزەپ بىلەن يۈگۈرۈپ بارسام ، ئۇياققا قاچماستىن ، ماڭا مەڭىستىمەي قاراپ قويۇپ تۆشۈكىگە غىپپىدە كىرىۋالاتتى .

كۈسۈتكىلەر ھەر ئاخشىمى ئۇۋىسىدىن تىزىلىپ چىقاتتى ، كەڭرى ھويلىدا ئۇيۇاق - بۇيۇاقلا يۈگۈرۈشۈپ ، موللاق ئېتىپ ، قوغلاشماق ، مۆكۈشمەك ئويناپتتى . كارىۋىتىمنىڭ يېنىغا كېلىپ تىكلىنىپ ، « ئويۇنۇمىزنى كۆرۈۋاتامسەن » دېگەندەك قىلىپ ، ماڭا زەن سېلىپ قاراپ كېتەتتى . بىزنىڭ بارلىق ھەرىكەتلىرىمىزنى دوراپ ، ھويلدا تۇرغان ۋېلىسىپىتىلەرنىڭ پىدالىلىرىغا ، ئارقا ئورۇندۇقلىرىغا چىقىپ باقاتتى . تەلەڭگەگە چۈشۈپ سۇغا چۆمۈلگەندەك ھەرىكەتلەرنى قىلاتتى ، ھەتتا كىچىك ئورۇندۇقنىڭ ئۈستىگە چىقىۋېلىپ سالاپەت بىلەن گىدىيىپ ئولتۇرۇپ كېتەتتى . مەن بولسام يۈرىكىم دۈپۈلدىگەن ، سەسكەنگەن ۋە چىشلىرىم كىرىشكەن ھالدا ئۇلارنىڭ تاماشاسىنى كۆرۈپ يېتىشقا مەجبۇر بولاتتىم ، چۈنكى ئۇلارغا بىرنەرسە ئاتسام تەگمەيتتى ، قوغلىسام يېتىشەلمەيتتىم ، ئۇلار بىلەن قېرىشسام ، تېخىمۇ ھەددىدىن ئاشاتتى .

مەن دەسلەپتە ئۇلارنى دورا بىلەن يوقىتىش ئۈچۈن بۇلۇڭ - پۈچقاقلارغا ، تام تۆۋىلىرىگە چاشقان دورىسى قويدۇم . بىراق ، ھېچقانداق دورا ئۇلارغا كار قىلمىدى . مەن ئۇلارنىڭ شۇنچىلىك ئەقىللىقلىقىغا ھەيران قالدىمكى ، ئۇلار يېڭى « يېمەكلىك » كە يولۇققاندا ، ئۆزلىرىنىڭ سايىسىدا جان بېقىۋاتقان ئاجىز ، ئورۇق چاشقاندىن بىرنى ئىتتىرىپ چىقىرىپ ، يېمەكلىكنى ئۇنىڭغا يېگۈزۈپ باقىدىكەن ، ئۇ ھېچنېمە بولمىسا ، ئاندىن باشقىلىرى يەيدىكەن . ھەر قېتىم دورا قويغىنىمدا بىر - ئىككى كىچىك ، كېسەلچان چاشقانىنىڭ ئۆلۈكىنىلا كۆرەتتىم . ھەتتا كۈسۈتكىلەر ھەر قېتىم قويغان دورىلىرىمنى توپا كولاپ كۆمۈۋېتەتتى ، ئىتتىرىپ ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئاپىرىپ قويىاتتى . كۈسۈتكىلەرنىڭ بۇقەدەر ئۇسىتاتلىقىدىن ئەقلىم ھەيران قالدى . ھازىرغا قەدەر نەچچە يۈز يۈەنلىك دورا سېتىۋالغانلىقىمنى بىلمەيمەن . ھەر خىل ئاشلىقلارغا تەقلىد قىلىنغان قىسما - قىسما دورىلارنىڭ ھەممىسىنى قويۇپ باقتىم . كۈندە دېگۈدەك بازار ئايلىنىپ ، نەدە ياخشى چاشقان دورىسى بارلىكەن دېسە ، شۇ يەرگە شاپاشلاپ باراتتىم . دورا ساتقۇچىلارغا دورىسىنىڭ كار قىلمىغانلىقىنى ئېيتسام ، ئۇلار ھەيران بولغان ھالدا : « باشقىلار ئىشلەتسە ئۈنۈمى كۆرۈلگەن دورا نېمىشقا سىزنىڭكىدە ئۈنۈم بەرمەيدۇ ، ھويلا - ئارامىلىرىڭىزدىكى كۈسۈتكىلەر مەخسۇس تەربىيىلەنگەنمۇ - نېمە ؟ » دەپ يىشىپ ئامالسىزلىقىنى بىلدۈرۈپ ، بېشىنى چايقاپ قويىاتتى .

مەن ئەمدى تاختىمۇشۇڭ ئارقىلىق كۈسۈتكىلەرنىڭ ئەدىپىنى بەرمەكچى بولۇپ ، ئەڭ ئىلغار ، سەزگۈر تاختىمۇشۇكلەرنى ئېلىپ كېلىپ ھويلامغا قويدۇم . لېكىن ، تاختىمۇشۇكنىڭ ئىلمىكى قىل تېگىپ كەتسە چىقىپ كەتكۈدەك نازۇك ئىلىنغان بولسىمۇ ، كۈسۈتكىلەر يەنىلا ئىلمەكىنى مىدىرلاتماي تۇرۇپ يەمچۈكىنى يەۋالاتتى . مەن كۈسۈتكىلەرنىڭ بۇ قەدەر ھىيلىگەر ، تادانلىقىغا قايىل بولماي تۇرالمىدىم . تاختىمۇشۇكنىڭ ئىلمەكىنى ئەڭ سەزگۈر نۇقتىدا تۇرغۇزىمەن دەپ نەچچە قېتىم قولۇمنى قىسىۋېلىپ ، بارماقلىرىم ئۇزۇلۇپ كەتكىلى تاس قالدى . لېكىن ، كۈ-

سۈتكىلەرنىڭ بىر تال تۈكىمۇ قىسلمايتتى ، ئەكسىچە يەمچۈك ئۇغرىلىناتتى . يەمچۈككە زەھەر مىلەپ قويسام ، كۈسۈتكىلەر ئۇنىڭغا قارامۇ قويمايتتى ، تاختىمۇشۇكلىرىمنىڭ ھېچقايسىسىغا بىرمەر كۈسۈتكىمۇ چۈشمىدى .

مەن ئاخىر تاختىمۇشۇكتىن ئۈمىدىمنى ئۈزۈپ ، يىراق سەھرادىن مىڭ بىر جاپادا بىر مۈشۈك تاپتىم ، قايتىشىمدا كەچ قىلىپ تۇغقانلىرىمىنىكىدە قونۇپ قىلىشقا مەجبۇر بولدۇم . ئاخشىمى يېتىپ چۈش كۆردۈم ، چۈشۈمدە مەن ئىلىپ چىققان تاغىل مۈشۈك ھويلامدا قاپلاندەك چاقناللىق بىلەن ئېتىلىپ ، كۈسۈتكىلەرنى بىر - بىرلەپ بوغۇپ ئۆلتۈرۈۋاتقۇدەك ، كۈسۈتكىلەر دىر - دىر تىترىگىنىچە مېنىڭ ئەتراپىمغا ئولىشىپ ، يىغا - زار قىلىشىپ ، ماڭا يالۇۋۇرۇۋاتقۇدەك ، مەن بولسام قولۇمنى بىلمىگە تىرەپ ، قاقاقلاپ كۈلگىنىمچە تاماشا كۆرۈۋاتقۇدەكمەن ...

ئەتىسى زور ئىشەنچ ۋە ئۈمىد بىلەن تاغىل مۈشۈكنى ئىلىپ ئۆيۈمگە كەلدىم . مۈشۈكنى كارىۋاتقا ئاۋايلاپ قويۇپ ، مەستلىكىم كېلىپ ئۇزاق قاراپ كەتتىم . بىراق ، مۈشۈك ئەتراپىغا خۇشياقمىغاندەك قاراپ قويۇپ خورۇلداپ ئۇيقۇغا كەتتى . مەن مۈشۈكۈم دەمالىققا كۆنەلمەيۋاتقاندۇ دەپ ئۆزۈمگە تەسەللى بېرىپ ، ئىشقا ماڭدىم . چۈشتە ئىشتىن چۈشۈپ قايتىپ كەلسەم ، مۈشۈك جايىدىن قىمىرلاپمۇ قويماي ، مىياۋلاپ ئۆينى بېشىغا كىيىپتۇ . ئەتىمالىم قورسىقى ئاچقان بولسا كېرەك ، قورسىقى ئاچقاندىكىن ھەربىكەت قىلىپ باقسا بولمامدۇ دەپ سەل ئاچچىقىم كەلگەن بولسىمۇ ، بۇ « يېڭى مېھمان » نىڭ كۆڭلىنى رەنجىتىپ قويۇشنى خالىمايى ، ئۇنىڭغا ئازراق يېمەكلىك بېرىپ چىقىپ كەتتىم . لېكىن ، بۇ ھال كۈندە تەكرارلاندى : قورسىقىغا بىرنەرسە بەرسەم ، سائەتلەپ ئۇخلايتتى ، بىرنەرسە بەرمىسەم ، ئورنىدىن قوزغىلىپمۇ قويماي يىغلىغاندەك پەريادلىق مىياۋلايتتى . ئاچچىقىم كېلىپ ئۇنى كۆتۈرۈپ كۈسۈتكىلەرنىڭ بارگاھى بولغان تام تۈۋىدىكى تۆشۈكلەرنىڭ يېنىغا كېچىلەپ تاشلاپمۇ قويدۇم ، بىراق بۇنىڭ ھېچقانداق نەتىجىسى بولمىدى .

ئۇ يەنىلا قورسىقى ئاچسا مىياۋلاپ ، يېمەكلىك بەرسەم يەپ بولۇپلا ئۇخلاپ ، كۈنىنى ئۆتكۈزۈۋەردى . مەن ھازىرقى مۇشۇكلەرنىڭ ئەسلىنى بۇ قەدەر ئۇنتۇغانلىقىغا ، شۇنچىلىك تەييارتاپ ۋە ھۇرۇن بولۇپ قالغانلىقىغا ئۆكۈندۈم .

بىر كۈنى ئىشتىن قايتىپ كېلىپ ئىشكنى ئاچتىم - دە ، داڭ قىپتىپ تۇرۇپلا قالدىم ، ئەتىگەندە ئىشقا ئالدىراپ ھاپلا - شاپلا چاي ئىچىپ ، داستىخانىنى يىغمايلا كەتكەن ئىدىم ، كۆز ئالدىمدا مېنىڭ قەھرىمان مۇشۇكۈم نان بار تاۋاقنىڭ بىر تەرىپىدە خاتىرجەم ئولتۇرۇپ نان چاينىۋاتاتتى ، ئۇنىڭ قارشى تەرىپىدە تۆكلىرى پارقىراپ ، چوشقا كۆچىكىدەك سەمرىپ كەتكەن ئىككى كۈسۈتكە تەكەللۇپ ۋە دوستانە لىك بىلەن نانغا تېگىش قىلىۋاتاتتى . قاتتىق ئاچچىق مېڭەمگە تېپىپ چىقتى ، قولۇمغا بىر كالتەكنى ئېلىپ ئۆيگە ئوقتەك ئېتىلىپ كىرىپ ، مۇشۇكنى جان - جەھلىم بىلەن ساۋاشقا باشلىدىم . مۇشۇك ھەرياق قېچىپ ، بىر ھازا ناله قىلىپ باققاندىن كېيىن دېرىزىدىن ئوقتەك ئېتىلىپ چىقىپ كەتتى . ئۇنىڭ بۇنچىلىك چەبدەسلىكىنى تۇنجى قېتىم كۆردۈم . ئۇ شۇنىڭدىن كېيىن ھويلامغا ئاياغ باسمىدى . مەن كۈسۈتكىلەر چوقۇم مۇشۇككە پارا بېرىپ ، قاتتىق - يۇمشاق ۋاستىلەر بىلەن ئۇنى سېتىۋالغان ئوخشايدۇ دەپ پەرەز قىلدىم .

مەن ئەمدى قاتتىق ئۈمىدسىزلەندىم ، چۈنكى ئەڭ ئاخىرقى ئۇمىد دىمۇ كۆپۈككە ئايلانغان ئىدى . مەن ئەسەبىيلىشىپ ، ئۆيۈم ئۆرۈلۈپ چۈشسىمۇ مەيلى دەپ ، بارلىق تۆشۈكلەرگە سۇ قۇيۇپ ، تۆشۈكنىڭ يېنىدا كالتەكنى تۇتقىنىمچە كۈسۈتكىلەرنىڭ چىقىشىنى كۈتۈپ سائەتلەپ تۇردۇم ، بىراق ئۇرۇنۇشلىرىم بىكارغا كەتتى . ئاخىر كۈسۈتكىلەرنىڭ ھەقىقەتەن ئەقىللىق ، زېرەك ئىكەنلىكىگە قايىل بولماي تۇرالمىدىم . ئۇلار تۆشۈك كولىغاندا ئاۋۋال ئاستىغا چوڭقۇر كولاپ ، ئاندىن ئۈستىگە كولايدىكەن ۋە دالانچە ئۆيلەرنى ياسايدىكەن ، سۇ ھەرقانچە قۇيۇلسىمۇ دالانغا چىقالمايدىكەن . يەر ئاستى تۇرالغۇسى ياساشتا كۈسۈتكىلەرنىڭ

ئاجايىپ ئىلغار ، مۇكەممەل لايىھىلىرى بار ئىكەن ، بىز ئىنسانلارمۇ بۇ جەھەتتە ئۇلارغا يەتمىسەك كېرەك . مەن ھەتتا تۆشۈكلەرگە بېنزىن قۇيۇپ ، ئوت قويۇپمۇ باقتىم ، بىراق بىرەر كۈسۈتكىمۇ زىيان - زەخمەتكە ئۇچرىمىدى . ئىچ - ئىچىمدىن قورقۇنچقا چۈشۈپ ئويلاپ قالدىم : ئەگەر باشقا جانلىقلار ئادەملەردىنمۇ ئەقىللىق بولۇپ كەتسە ، ئۇ ھالدا قانداق قورقۇنچلۇق ئاقىۋەت كېلىپ چىقىدۇ - ھە !

تۇرمۇش رىتىمىم پۈتۈنلەي قالايمىقانلىشىپ ، بىرنەچچە ئاي ئىچىدە خىلىلا ئورۇقلاپ كەتتىم . ھەر كۈنى كېچىسى قالايمىقان چۈشلەرنى كۆرۈپ چىقاتتىم ، ئەتىگىنى كۆزلىرىم قىزارغان ۋە ئولتۇرۇشقان ، ساقاللىرىم ئۆسكەن ، چۈشكۈن ۋە روھسىز ھالەتتە ئىشقا باراتتىم . خىزمەتتىمۇ چېكىنىپ ، گېلىمدىن تاماقمۇ ئۆتمەيدىغان بولۇپ قالدى . «ھوي ، نېمە بولدۇڭ ، بىرەر دەردىڭ بارمۇ نېمە ؟ » دېگۈچىلەرگە « ھېچنېمە ، مىجەزىم يوق » دەپلا قوياتتىم . چۈنكى ، ئۇلارغا « كۈسۈتكە مېنى مۇشۇ ھالغا چۈشۈرۈپ قويدى » دېگىلى بولمايدۇ - دە . بىر تۇرۇپ تاغدەك قامەتلىك ، ئەقىل - پاراسەتلىك ئادەم تۇرۇپ ، كىچىككىنە كۈسۈتكىلەرگە كۆچۈم يەتمىگەنلىكىگە ئۆز گۆشۈمنى ئۆزۈم يېگۈدەك بولۇپ كېتەتتىم . ئايالىمۇ « بىر ئەركەك تۇرۇپ ئۆينى كۈسۈتكىلەرگە تارتقۇزۇپ قويدىڭىز » دەپ ، بالىنى ئېلىپ ئانىسىنىڭكىگە يامانلاپ كەتتى . مەن نەدە چاشقان - كۈسۈتكىلەرنىڭ گېپى بولسا ، شۇ يەرگە قۇلىقىمنى دىڭ قىلاتتىم ۋە ئاڭلىغانلىكى ئامال - چارىلەرنى سىناپ باقاتتىم . كۈسۈتكىلەرگە شۇ قەدەر ئۆچ بولۇپ كەتتىمكى ، ئۇلارنىڭ ھېيلىگەرلىك ، مۇغەمبەرلىك ، ھاكاۋۇرلۇق چاقناپ تۇرغان كۆزلىرىنى ھەر قېتىم كۆرگىنىمدە ، پۈتۈن بەدىنىم غەزەپتىن تىترەپ كېتەتتى ، كۈچۈم يەتسە ، ھارام يەپ سەمرىپ كەتكەن كۈسۈتكىلەرنىڭ سېسىق تېنىنى پارە - پارە قىلىۋەتكۈم كېلەتتى . ئەملىيەتتە ھەقىقەتەن ئۇلارغا كۈچۈم يەتمەيۋاتاتتى . كۈسۈتكىلەرمۇ سەۋر قىلىپ تۇرۇۋەرمىدى ، مېنىڭ ئۇرۇنۇشلىرىم ئۇلارنىڭ غەزىپىنى قوزغاپ قويغان بولسا كېرەك ، ئاخىر ئۇلار

ئومۇمىيۈزلۈك قايتۇرما زەربىگە ئۆتۈپ ، ھويلا ئىچىدىن ئۆيلىرىمگە ھۇجۇم باشلىدى : ئۆيلىرىمگە چىنە خىش يېيىتىلغان بولغاچقا ، ئۇلار يەر ئاستىدىن تېشىپ مېڭىپ سۇ تۇرۇبىسى ، پار تۇرۇبىلرىنىڭ يانلىرىدىن تۆشۈك ئېچىپ ، بوسۇغا ياغىچىنى غاجاپ تېشىپ ئۆيلىرىمگە بېسىپ كىردى . گۈرۈچ ، ئۇن ، ئۇزۇم ، پىچىنە - پىرەنىك قاچىلانغان چوڭ - كىچىك خالىتىلار ، ماي تۇڭلىرى ، ھەتتا يوتقان - كۆرپە ، كىيىم - كېچەكلەر ئۆتمىتۆشۈك بولۇپ كەتتى . ئۇلار لازا ئۇرۇقلىرىنمۇ يەيتتى ، كىيىم ئىشكاپى ، ئېگىز ئۈستەللەرنىڭ ئۈستىگىمۇ چىقالايتتى . قىسقىسى ، ئۆي ئىچىدە ئۇلارنىڭ ئايىغى تەگمىگەن ، مايىقى چۈشمىگەن يەر قالمىدى . مېنى ئەڭ غەزەپلەندۈرگىنى شۇكى ، ئۇلار كىتاب - ماتېرىياللىرىمنى غاجاپ تىتما - تىتما قىلىۋەتكەن ئىدى . مەن ئۇلارنىڭ مەدەنىيەت جەھەتتىكى بۇ خىل قەبىھ دۈشمەنلىكىدىن قاتتىق نەپرەتلەندىم . ئاخىر كۈسۈتكىلەرگە يېڭىلگەنلىكىمنى تەن ئېلىشقا مەجبۇر بولدۇم ، كۈسۈتكىلەر ئۆينىڭ ھەقىقىي خوجايىنىغا ئايلانغان ئىدى . ئۇلار سەمرىپ تىقىلىپ كەتكەن ، تۈكلىرى پارقىراپ ، مونچاقتەك كۆزلىرى چاقناپ تۇرغان ، مەغرۇر ، تەكەببۇرانە قىياپەتتە ھويلا ۋە ئۆي ئىچىدە سالماق قەدەم تاشلاپ مېڭىشىپ يۈرەتتى . ھەتتا ئۆيگە كىرسەممۇ ناتونۇش بىرسى كىرىپ قالغاندەك ، ماڭا « بىرەر ئىشىڭ بارمىدى ؟ » دېگەن تەرزدە بىزار-لىق بىلەن قاراپ قويۇپ ، ئوردىسىغا كىرىپ كېتەتتى . خۇداغا شۈكرى ، ئۇلار ھەر ھالدا ماڭا ھۇجۇم قىلىپ ، مېنى قوغلاپ چىقىرىش دەرىجىسىگە بېرىپ يەتمىگەن ئىدى ، بەلكىم ماڭا ئىچى ئاغرىغان بولسا كېرەك .

مەن ئاخىر بۇ ھويلىنى سېتىۋېتىپ باشقا يەرگە ، توغرىراقى قەۋەتلىك ئۆيلەرگە كۆچۈپ كېتىشتىن باشقا چارە يوقلۇقىنى ھېس قىلدىم . شەھەرنىڭ شۇنچە ياخشى يېرىدىكى ئازادە تۇرالغۇمدىن مېھرىمنى ئۈزەلمىسەممۇ ، ماڭا باشقا چىقىش يولى يوق ئىدى .

گەرچە مەغلۇبىيىتىمگە تەن بەرگەن بولسامۇ ، بۇ پاكىتنى ئېتىراپ قىلماسلىق تۇيغۇسى ئىچ - ئىچىمنى ئۆرتەپ ئاچچىق قىلاتتى .

شۇنداق كۇنلەرنىڭ بىرىدە ، ياخشىراق دورا ئۇچراپ قالارمىكىن دېگەن ئەڭ ئاخىرقى ئۈمىد بىلەن سودا بازىرىغا كىردىم . بازار ئارىلاپ كېتىۋېتىپ ، كۆكتات ساتقۇچىلارنىڭ يېنىدا ئولتۇرغان 50 ياشلار چامىسىدىكى كەكە ساقال ، تەمبەل كەلگەن ، دېھقان سۈپەت بىر كىشىگە كۆزۈم چۈشتى . بۇ ئادەم كىچىك ھەم پاكار سانىدۇقنىڭ ئۈستىگە كىچىك ـ كىچىك قەغەز بولاقچىلارنى قويۇۋېلىپ ئولتۇراتتى . مەن ئاستا ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ :

ـــ ئاكا ، سېتىۋاتقىنىڭىز نېمە ئۇ ؟ ـــ دەپ سورىدىم .

ـــ چاشقان دورىسى ، ـــ دېدى ئۇ پەرۋاسىز ھالدا . يۈرىكىم «جىغ» قىلىپ قالدى . چۈنكى ، مەن ئەزەلدىن يەرلىك كىشىلەرنىڭ چاشقان دورىسى ساتقانلىقىنى كۆرۈپ باقمىغان ، ئىلگىرىكى دورىلارنىڭ ھەممىسىنى سىرتتىن كەلگەن كىشىلەردىن سېتىۋالغان ئىدىم .

مەن بىر خىل ئىچكى ھاياجان بىلەن ئاستا ئېڭىشىپ سورىدىم :

ـــ بۇ قانداق چاشقان دورىسى ؟

ـــ قانداق چاشقان دورىسى بولاتتى ، كۈسۈتكە ، چاشقانلارنى يوقىتىدىغان دورا بولمامدۇ ، ـــ دېدى بوۋاي سەل تېرىككەندەك ماڭا قاراپ . مەن ئەمدى بوۋاينىڭ يېنىدا رەسمىي زوڭزىيىپ ئولتۇردۇم ۋە :

ـــ ئاكا ، سىزدىن بۇنداق سورىغىنىم ، ھويلامدا كۈسۈتكە بەك كۆپىيىپ كەتتى ، نۇرغۇن دورا سېتىۋالغان بولساموۇ كارغا كەلمىدى . بۇ دورا ئىشەنچلىكمۇ دېمەكچىدىم ، ـــ دېدىمەن مۇمكىنقەدەر ئۆزۈمنى بېسۋېلىشقا تىرىشىپ . بۇ سۆزلەرنى ئېيتىۋاتقىنىمدا ، خۇددى يېقىن تۇغقىنىمغا ئىچىمگە توشۇپ كەتكەن دەردلىرىمنى تۆكۈپ بېرىۋاتقاندەك ، يىغلىۋېتىشكە تاسلا قالدىم . بوۋاي چىرايىمغا بىرھازا قاراپ تۇرغاندىن كېيىن ئەستايىدىل چۈشەندۈرۈشكە باشلىدى :

ـــ ئۇكام ، بۇ ئەجدادلىرىمىزدىن قالغان مەخپىي رېتسېپ ئاساسىدا ياسالغان چاشقان دورىسى . جەمەتىمىز ئۇزاق يىللاردىن بېرى مۇشۇ دورىنى ئىشلىتىپ كەلگەن . بىز بۇ دورىنى ئەزەلدىن سېتىپ باقمىغان ۋە

بۇنىڭدىن كېيىنمۇ ساتمايمىز . قولۇم سەل قىسقا بولۇپ قېلىپ ، مۇشۇ بىر قېتىم سېتىش ئۈچۈن ئاچقىتىم ، پۇلىغا چىقسا سېتىۋېتىپ قايتىپ كېتىمەن . بۇ ۋاينىڭ سۆزلىرى ۋە تەقى - تۇرقىدىن ئۇنىڭ سەممىيىتىگە ئىشىنىپ ، دورىنى ئېلىش قارارىغا كەلدىم ۋە دورىنىڭ باھاسىنى سورىدىم .

— بۇ يەردە بەش بولاق دورا بار ، بىر بولىقى 10 كوي .

مەن پۇلىنى تۆلەپ دورىنى ئالغاندىن كېيىن ، بۇ ۋاي ماڭا مۇنداق دېدى :

— بۇ دورا ئەركەك - چىشى چاشقان ، كۈسۈتكىلەرنىڭ جۈپلىشىش ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن ياسالغان ، ھەرقانداق چاشقان ، كۈسۈتكە بۇ دورىنى بىمەي قالمايدۇ . دورىنىڭ ئىشەنچلىكلىكىدە گەپ يوق . ھەممىز مۇسۇلمان ئادەملەر ، سىزگە ۋەدە بېرەلمەيمەن ، چۈنكى مېنى ئىزدىگىنىڭىز بىلەنمۇ تاپالمايسىز ، لېكىن ئىشلىتىپ كۆرگەندىن كېيىن بىلىسىز . دورىنى كۈسۈتكىلەر كۆپرەك ھەرىكەت قىلىدىغان جايلارغا تاشلاڭ قويسىڭىزلا بولىدۇ . بىر قېتىمدا ھەممىنى قويۇڭ ، بۇ دورا ئادەمگە خەۋپ يەتكۈزمەيدۇ .

ئورنۇمدىن تۇرۇپ دورىنى ئاۋايلاپ يانچۇقۇمغا سالدىم . بۇۋايمۇ كىچىك سانduقنى قولتۇقلاپ كېتىپ قالدى . مەن قىممەتلىك بۇيۇمنى ئېلىپ كېتىۋاتقاندەك دەككە - دۈككە ۋە ھودۇقۇش ئىچىدە دورىنى ئېلىپ ئۆيگە قايتىپ كەلدىم ۋە بۇۋاينىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە كۈسۈتكىلەرنىڭ ھەرىكەت نۇقتىلىرىنىڭ ھەممىسگە قويۇۋەتتىم .

شۇ ئاخشىمى تاڭ ئاتقۇچە ئۇيقۇم كەلمىدى ، خۇددى بۈگۈن كەچ ھايانسىمدىكى ئەڭ ئاخىرقى بىر كېچىنى ئۆتكۈزۈۋاتقاندەك ، كۈسۈتكىلەر بىلەن بولغان جەڭنىڭ نەتىجىسى تەقدىرىمنى بەلگىلەيدىغان ئاداققى نۇقتىدەك بىلىنىمەكتە ئىدى . دېمىسمۇ مەغلۇبىيەت ھەقىقەتەن مۇقىملىشىپ قالسا ، مەن ئىنسانىي غۇرۇرۇمدىن ، ئادەملىك ئىززەت - نەپسىمدىن ، مېنى ھاياتقا باغلاپ تۇرغان ئەقىدە ، ئىشەنچتىن ، ئۆزۈمنى سۆيۈش

تۇيغۇسىدىن پۈتۈنلەي مەھرۇم بولاتتىم ، ئۇ ھالدا ياشىشىمنىڭ يەنە نېمە ھاجىتى قالىدۇ ؟ يۇرىكىم تەڭسىز ئويلارغا ، تەشۋىش ، مالامەتلەرگە تولغان بۇ ئاخىرقى كېچىدە ، بېسىپ ئۆتكەن ھايات مۇساپەمنى بىر - بىرلەپ ئەسلەپ ئۆتتۈم . كۈسۈتكىلەرنىڭ مۇداخىلىسىگە ئۇچرىغان نەچچە ئاي ۋاقىت ئىلگىرىكى 30 يىللىق ھايات مۇساپەمگە تەڭ بولغاندەك تۇيۇلدى . شۇنچە كىچىك ، ئاجىز كۆرۈنىدىغان بۇ مەخلۇقلارنىڭ مېنى بۇ قەدەر ۋەيران قىلىۋەتكەنلىكىدىن ئىچ - ئىچىمدىن ئۆرتىنىپ ، ئىختىيارسىز يىغلاپ تاشلىدىم . يوتقانغا چىڭ پۈركىنىپ ، قاپساپ كېلىۋاتقان يىغىنى بولۇشچە قويۇۋەتتىم ، ئىچىم بىرئاز بوشىغاندەك بولدى . بۇ چاغدا كۈسۈتكىلەرنىڭ ئەسەبىي چىرقىراشلىرىمۇ يۇقىرى پەللىگە چىقتى . ئۇلار مېنىڭ مەغلۇبىيىتىمگە تەنتەنە قىلىۋاتامدۇ ياكى ئۆزلىرىگە ئاشىيان بولغان بۇ بەختىيار ماكاننى يەنمۇ ئاۋاتلاشتۇرۇش ئۈچۈن ئەۋلاد كۆپەيتىش ھەلەكچىلىكىدە كوللېكتىپ جۈپلىشىۋاتامدۇ ، بۇنىسى ماڭا ناـ مەلۇم ئىدى .

بىر ئەسىردەك ئۇزاق بىلىنگەن كېچە ئاخىرلاشتى . تاڭ سۈزۈلۈشى بىلەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ چوڭقۇر نەپەس ئالدىم - دە ، «قۇلھۇۋەللاھۇئەھەد »نى ئۈچ قېتىم ئوقۇۋېتىپ ، جىمىپ قالغان ھويلىغا ئاستا قەدەم ئېلىپ ، كۈسۈتكىلەرنىڭ بارگاھىغا قاراپ ماڭدىم . تۆت - بەش مېتىرلا كېلىدىغان ئارىلىق ماڭا تۆت - بەش كىلومېتىردەك بىلىنىپ ، يۈرىكىم كۆكرەك قەپەسمدىن چىقىپ كېتىدىغاندەك قاتتىق دۈپۈلدەيتتى . تەڭ ئوريكىنىڭ ئىچىگە قاراپلا ، خۇشاللىق ۋە ھاياجاندىن ئۆزۈمۇ سەزمەستىن قاتتىق ۋارقىرىۋەتتىم ، 1 ، 2 ، 3 ... ئورەكنىڭ ئىچىدە ، ئەسكى تۈسكىلەرنىڭ يېنىدا ، تام تۈۋىدە نۇرغۇن كۈسۈتكىنىڭ ئۆلۈكى ياتاتتى . تۈلۈمدەك سەمرىپ كەتكەن كۈسۈتكىلەرنىڭ مونچاقتەك كۆزلىرى ئوچۇق پېتى قالغان بولۇپ ، ھازىرمۇ ئاخشامقى لەززەتنىڭ ھۇزۇرىنى سۈرۈۋاتقاندەك ھالەتتە قېتىپ قالغان ئىدى . ئىچ - ئىچىمگە پاتمايۋاتقان خۇشلۇقتىن قىلىدىغان قىلىق تاپالماي ، ھويلىدا كىچىك

بالىدەك قىيغىتىپ ، تاملارغا مۇشتلاپ سەل بېسىققاندىن كېيىن ، دەرھال قېينانامنىڭ ئۆيىگە تېلېفون ئۇرۇپ ، ئايالىمغا بۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزدۇم . ئايالىمۇ بۇ غەلىبە خەۋىرىدىن ئالەمچە شادلىققا چۆمدى ، بالىنى ئېلىپ ھازىرلا قايتىپ چىقىدىغانلىقىنى بىلدۈردى . ئۇزاق ۋاقىتلاردىن بېرى تۇنجى قېتىم ھۇزۇرلىنىپ ئولتۇرۇپ تويغۇچە ناشتا قىلدىم ، باش - كۆزلىرىمنى يۇيۇپ ، ساقال - بۇرۇتلىرىمنى ئالدىم . نەچچە ۋاقىتتىن بېرى ئاسقۇدا توپا بېسىپ قالغان گالستۇكۇمنى تاقاپ ، شىم - كاستۇمۇمنى كىيىپ ئىشقا باردىم . كەيپىياتىم ئىنتايىن ئازادە ، روھىم كۆتۈرەڭگۇ ، كاللام ئاجايىپ ئوچۇق ئىدى ، ئەتراپىمدىكى ھەممىلا نەرسە ماڭا شۇقەدەر گۈزەل ۋە سۆيۈملۈك كۆرۈنەتتى . ئۆزۈمنى تۇتۇۋېلىشقا ئۇرۇنساممۇ ، ئاغزىم ئىختىيارسىز قىيسىيىپ كۈلكىگە كېتىپ قالاتتى . كوچىدا كېتىۋېتىپ خەقلەر مېنى سارالڭ دەپ قالمسۇن دەپ ، نەچچە قېتىم ئاغزىمنى چىلڭ تۇتۇۋېلىپمۇ باقتىم . چۈشتە ئايالىم بىلەن ئۇزاق كۆرۈشمىگەن ئاشىق - مەشۇقلاردەك چىلڭ قۇچاقلىشىپ ، تەلۈلەرچە سۆيۈشۈپ كۆرۈشتۇم . ئويلاپ باقسام ، ئايالىم بىلەن بىرگە بولۇپ باقمىغىنىمغا نەچچە ئاي بوپتۇ . لەنىتى كۈسۈتكىلەر ھەتتا مۇھەببىتىمنىمۇ ۋەيران قىلغىلى تاس قاپتۇ . ئۇلار نېمىدېگەن قەبىھ - ھە ! كۈسۈتكىلەرنىڭ ئۆلۈكلىرىنى پەخىرلەنگەن ھالدا ئايالىمغا ئېكسكۇرسىيە قىلدۇرغاندىن كېيىن يىغىشتۇرۇۋەتتىم . ئۇنۇتىنگەندىن كېيىنكى بىر ھەپتە ئىچىدە ھەر كۈنى ئىككى - ئۈچ كۈسۈتكىنىڭ ئۆلۈكىنى كۆرۈپ تۇردۇم . شۇنداق قىلىپ ، ھويلام بىخەتەر ، تىنچ ماكانغا ئايلاندى . قارىغاندا كۈسۈتكىلەر تامامەن قىرىلىپ تۈگىگەندەك قىلاتتى . ماڭا دورا سېتىپ بەرگەن بوۋايغا رەھمىتىمنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ، ئۇنى تەرەپ - تەرەپتىن ئىزدىگەن بولساممۇ ئۈچرىتالمىدىم . ئەمدى مەن ھويلامدىكى تىنچ مۇھىت ئىچىدە ئايالىم ۋە بالام بىلەن ئائىلە ئىللىقلىقىدىن بەھرىمەن بولىدىغان بولدۇم . كۈسۈتكىلەرنىڭ بارگاھلىرى چۆلدەرەپ قالدى . مەن تۆشۈكلەرنى ئېتىپ ، بۇلۇڭ - پۇچقاقلارنى پاكىز تازىلىۋەتتىم .

بىر كۈنى سەھەردە ھويلىغا چىقىپ ، تەك ئورىكىنىڭ ئەتراپىدىكى تامنىڭ تۆشۈكىدە ۋىجىكرەك بىر كۈسۈتكىنىڭ تىمسىقلاپ يۈرگەنلىكىنى كۆرۈپ قالدىم . ئۇ مىسكىن ، شۇمشەيگەن قىياپەتتە ماڭا بىچارىلىك ۋە نەپرەت چاقناپ تۇرغان كۆزلىرى بىلەن قاراپ قويۇپ ، ئورەكىنىڭ ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى . مەن ئاخىرقى بىرى بولسا كېرەك ، بۇنىڭمۇ ئەجىلى ئاز قاپتۇ دەپ ئويلاپ ، ئىشقا كەتتىم . چۈشتە ئۆيگە كېلىپ مېھمانخانا ئۆينىڭ ئىشىكىنى ئاچتىم - دە ، ھاڭ - تاڭ بولۇپ تۇرۇپ قالدىم ، مەن سەھەردە كۆرگەن ھېلىقى ۋىجىك كۈسۈتكە ئايالمنىڭ گىرىم ئۈستىلىنىڭ ئۈدۈلىدا ، ئورۇندۇقنىڭ ئۈستىدە ئەينەككە تىكىلگىنىچە جىمجىت ۋە تىككىدە تۇراتتى . ئۇنىڭ ئەينەكتىن كۆرۈنۈپ تۇرغان كۆزلىرىدىن پۈتمەس - تۈگىمەس قايغۇ ، ئېچىنىش ، نادامەت ، پۇشايمانغا ئوخشاش تۈيغۇلار ئىپادىلىنىپ تۇراتتى . ئۇ بەلكىم ئەينەكتىكى ئەكسىگە قاراپ ، قۇۋۇم - قېرىندىشلىرىنىڭ مەغلۇب بولۇش سەۋەبلىرى ئۈستىدە ئويلىنىۋاتقان ياكى ئۆزىنىڭ شۇنچە ۋىجىك يارىتىلىپ قالغانلىقىغا ئېچىنىۋاتقان ۋە ياكى ئۆتكەنكى بەختلىك كۈنلىرىنى ئەسلەپ قايغۇرۇۋاتقان بولسا كېرەك . ئۇ مېنىڭ كىرگەنلىكىمگە پەرۋاسىز قىلىپ قويماستىن ، بىر خىل تەرزدە تۇرۇۋەردى ، ئۇنىڭ قىياپىتى ئادەمنى شۇركەندۈرەتتى . بۇ ئاخىرقى كۈسۈتكە مېنىڭ غۇرۇرۇمغا قاتتىق بىر تەستەك سالغاندەك ، ئارقامغا ئۆرۈلۈپلا ھويلىدىن بىر تال كالتەكنى ئۆزۈپ ئېرۇپ كىرىپ ئۇنىڭغا يېقىنلاپ كەلدىم . ئۇ يەنىلا ئەينەككە تىكىلگىنىچە قىمىرلاپمۇ قويمىدى . مەن كالتەكنى ئۇنىڭغا قارىتىپ زەرب بىلەن ئاتتىدىم ، ئۇ چاققانلىق بىلەن چاتىرىقىمدىن سەكرەپ ئۆتۈپ ھويلامغا چىقىۋالدى ، ئەينەك جاراڭلاپ چېقىلدى . مەن تاپ باستۇرۇپ ئۇنى قوغلاپ چىقتىم ، ئۇ ھويلا دەرۋازىسىدىن ئۆتۈپ يولغا چىقتى ، يولدا زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ ھويلىغا قىيالماسلىق نەزىرىدە بىرھازا قاراپ تۇرغاندىن كېيىن ، شارتلا قىلىپ ئۆرۈلۈپ كېتىپ قالدى . مەن ئۇنىڭ كەينىدىن چىقىپ ، ئۇنىڭ تام يانىغا يۆگۈرۈپ چوڭ يولغا قايرىلىپ ، كۆزدىن غايىب بولغىنىغا قەدەر

قاراپ تۇردۇم . كۆڭلۈمده بىر مۇدهش خيال سايه تاشلاپ ئۆتتى : بۇ كاساپەتنىڭ پەيلى يامان تۇرىدۇ ، يىراقتىكى ئۇرۇغ - تۇغقانلىرىنى باشلاپ كېلەمدۇ - نېمە ؟

شۇنىڭدىن كېيىن هويلامدا كۆسۈتكىلەر تۆپ يىلتىزىدىن قۇرۇ-تۇلدى . تۇرمۇش رىتىمىم ئەسلىگە كېلىپ ، خاتىرجەم ياشاشقا باشلىدىم . پەقەت بەزى ئاخشاملىرى كۆسۈتكىلەر بىلەن ئۆلىشقان قاباھەتلىك كۆنلەر چۈشۈمگە كىرىپ قالاتتى ...

بولۇمسىز سىتودېنت

مەن نېمە ئۈچۈنكى باشقىچىلا بىر ئادەمگە ــ كۆپ خىيال سۈرىدىغان ، كىچىككىنە ئىشلار ئۈستىدە كۆپ باش قاتۇرىدىغان ، كەم سۆز ، جىمغۇر ئادەمگە ئايلىنىپ قالدىم . يا بۇرۇندىنلا شۇنداقمىدىممىكىن ؟ ئىشقىلىپ ، بىرنەچچە ساۋاقدىشىمنىڭ ئاشۇنداق بولۇپ قالدىڭ دېگىنىنى ئاڭلاپ قالدىم . بولدىلا ، ئەسلىي گەپكە كېلەي . باشقىلار نېمىدېسە دېمەمدۇ .

بۇگۈن ماڭا پۇل كەپتۇ ــ ئۆيدىكىلەر 60 يۈەن ئەۋەتىپتۇ . پۇلنى قولۇمغا ئېلىپ ئويغا چۆكۈپ ئولتۇرۇپ قالدىم . بۇ پۇلنى زادى قانداق خەجلەيمەن ؟ نېمىگە ئىشلىتىمەن ؟ كىيىم ئالاي دېسەم ، ئىككى ـ ئۈچ قۇردىن كىيىمىم بار ئىدى . كونىنى كىيسەممۇ ئوخشاش ئەمەسمۇ ! تاماق بېلىتى ئالاي دېسەم ، ھازىرچە بېلىتىم يېتەرلىك ئىدى . ھە راست ، بىر چاغدا مەكتەپ تارقاتقان ماتېرىيالغا تۆلەش ئۈچۈن ېشاتتىن 10 يۈەن ئالغان ، شۇنى بېرىۋېتىشىم كېرەكمىكىن ؟ شۇنداق قىلاي ، بەرىبىر قايتۇرمىسام بولمايدۇ .

مەن ېشاتنىڭ ياتقىغا كىردىم ، ئۇ بىر يېڭى ئىشتاننى تۇتۇپ ئولتۇراتتى . بۇ ئىشتان كۆزۈمگە چىرايلىق كۆرۈنۈپ قالدى . مەن ېشاتتىن ئىشتانىنى قەيەردىن ئالغانلىقىنى سورىدىم ـ دە ، دەرھال « كارۋان سودا سارىيى » غا چاپتىم . ېشاتنىڭمۇ ئۈچ ئىشتىنى تۇرۇپ يەنە ئىشتان سېتىۋاپتۇ ، مەنمۇ يەنە بىرنى سېتىۋالسام بولىدىغۇ ، دەپ ئويلىدىممەن

كېتىۋېتىپ . كوچا ئاپتوبۇسىغا چىقايمۇ ، قانداق قىلاي ؟ ئىككى تەرىپىمگە قارىسام كوچا ئاپتوبۇسى كۆرۈنمىدى . بولدىلا ، مېڭىۋېرەي . يولنىڭ يېرىمىغا كەلگەندە ھېرىپ زادىلا ھالىم قالمىدى . كەينىمدىن بىر ئاپتوبۇسنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ، قولۇمنى پۇلاڭلىتىپ توختاشقا شەرەت قىلدىم ، لېكىن ئاپتوبۇس توختىماي ئۆتۈپ كەتتى . تازا نەس باستى - دە . مەن ئامالسىز يەنە پىيادە مېڭىشقا مەجبۇر بولدۇم . « كارۋان سودا سارىيى » غا كىرىپ ، كىيىم - كېچەك پەشتاختىسىدىن ھېلىقى ئىشتاننى ئىزدەپ تاپتىم .

— قانداق رەڭدىكىسىنى ئالسىز ، — دېدى مال ساتقۇچى .

— قانداق رەڭدىكىسىنى ئالسام ياخشىراق بولار ؟ — قايتۇرۇپ سورىدىم مال ساتقۇچىدىن . ئۇ ماڭا بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن :

— قارىسى ياخشىراقمىكىن ، — دېدى .

— بوپتۇ ، شۇنداقنى ئېلىۋېتىڭ ، — دېدىمىۋ ، ئارقىدىنلا رېشاتنىڭ كۆك تۇرسا ، نېمىشقا ئالدىكەنمەن دەپ ئويلاپ ، گېپىمدىن يېنىۋالدىم .

— ئەڭ ياخشىسى كۆكىدىن ئېلىۋېتىڭە ، — دېدىممەن مال ساتقۇچىغا . ئۇ ماڭا ئۆرۈلۈپ بىر قاراپ قويدى ۋە نېمىلەرنىدۇر غۇدۇڭشىغىنىچە كۆك ئىشتاندىن بىرنى ئېلىپ بەردى . مەن پىيادىلەر يولىدا كېتىۋېتىپ ، ۋېلىسىپىتلىكلەر يولىدا كېتىۋاتقان بىر قىزنىڭ ماڭا قاراۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدىم ، مەنمۇ ئۇنىڭغا قارىدىم . ئۇ ئۇپا - ئەڭلىكىنى بولۇشىغا سۇر كىگەن ، قىرقىم چاچلىق چىرايلىققىنا قىز ئىدى . ئۇ ماڭا قارىغىنىچە كېلىۋەردى . ئۇ نېمىشقا ماڭا قاراۋېرىدىغاندۇ ؟ مەن يا ئۇنىڭ تۇغقىنى ، يا تونۇشى بولمىسام ، بوپتۇلا ، قارىغۇسى بولسا قاراۋەرمەمدۇ ، قارىغانغا مەن ئۇپراپ قالمىغاندىكىن . يولۇمنى داۋاملاشتۇرۇۋەردىم . ئۇ ماڭا ئەگىشىپ مېڭىۋەردى ، مەنمۇ ئۇنىڭغا قاراپ ھېجىيىپ قويدۇم . مەكتەپكە يېقىنلىشىپ قالدۇق . ئۇنىڭ زادى نېمە ئىشى باردۇ ؟ ئۆزىدىن سوراپ باقسامىلا بولمىدىمۇ . مەن مېڭىشتىن توختىدىم ۋە ئۇ

يېقىنلاشقاندا :

ـــ مەنـده بىرەر ئىشىڭىز بارمىدى ؟ ـــ دېدىم . ئۇ بىردىنلا قېلىن لەۋلىرىنى پۈرۈشتۈرۈپ :

ـــ ئوھوش ، ئۇنـداق ئادەم نـېـمـىشقا ئىشارەت قىلىلا ، ـــ دېدى . مەن ھەيران بولۇپ :

ـــ سىزگە قاچان ئىشارەت قىلدىم ، ـــ دېدىم .

ـــ ئۆتەپباسلا ، تازا بىر قۇرۇق سۆلەت بايۇەچچىكەن ، ـــ ئۇنىڭ يوغان ، قاپقارا كۆزلىرىدىن مەسخىرىلىك بىر ئۇچقۇن يالت قىلىپ چاقناپ كـەتـتـى . نـېمىدېيىشىمنى بىلەلمەي تۇرۇپلا قالدىم . ئۇ كەينىگە ئۆرۈلۈپلا كـېتىپ قالدى . بولدىلا ، قىز بالا بىلەن بىرنەرسە دېيىشىپ يۇرمەي . مەن كـەچ كـىرەي دېگەندە ياتاقتا قايتىپ كەلدىم . كىرىپلا كارىۋاتقا ئۆزۈمنى تاشلىدىم . بىر چاغدا ياتاقداشلىرىم چۇرقىرىشىپ كىرىپ كەلدى .

ـــ مۆمىن ، ساڭا پۇل كەپتىغۇ ، بىزنى مېھمان قىلمامسەن ؟

ـــ بوپتۇ ، قىلسام قىلاي .

بـەشـەيـلـەن كـىچـىكرەك بىر ئاشخانىغا كىرىدۇق ، ھاراق ، قورۇما كـەلـتۈرۈلۈپ ئولتۇرۇش باشلاندى . رومكا ئىككى ـ ئۈچ ئايلانغاندىن كېـيـىن كـاللام قـىزىشقا باشلىدى . ھەممىمىز بىر ـ بىرىمىزگە گەپ بەرمەي ۋارقـىرىـشـىپ سۆزلەشكىلى تۇرىدۇق . قايسى قىز بالىنىڭ رايىش ، قۇلىقى يـۇمـشـاق ئـىـكـەنـلـىـكـى ، قايسى قىزنىڭ توڭ ، قوپال ئىكەنلىكى ، قايسى ئوقـۇتـقـۇچـىنىڭ قىزلارغا ئامراق ئىكەنلىكى ، قايسىبىر ئىمتىھاندا كىمنىڭ كـۆچۈرۈپ تۇتۇلۇپ قالغانلىقى ... ۋاي ـ ۋۇي ، كاللام بارغانچە ئايلىنىشقا بـاشـلـىـدى . بىر چاغدا ھاراقمۇ تۇگەپ ، يېرىم كېچە بولغاندا ياتاقتا قايتـماقـچـى بولدۇق . مەكتەپ ئالدىغا كەلسەك دەرۋازا تاقىلىپ قاپتۇ ، تامدىن قـانـداقلارچـە ئارتـىلىپ چۈشكەنلىكىمنى ، كارىۋىتىمغا كىمنىڭ ياتقۇزۇپ قـويـغـانـلـىقىنى بىلمەيمەن ، ئۇخلاپ قاپتىمەن . كېچىچە قالايمىقان چۈش كـۆرۈپـتـىـمـەن ، ئاۋۇال يېراقتىكى ئۆيدە قالغان بەش ياشلىق ئوماق سىڭـلـىـمـنـى كـۆرۈپـتـىمەن ، ئۇ قۇچىقىغا يوغان بىر ئاق مۇشۇكنى ئېلىۋالغان

بولۇپ ، مۇشۇكنىڭ بېشىنى سىلاپ ئويناۋاتقۇدەك . كېيىن بىر ئۆگزىدە مېنى ئىت قوغلىدى ، مەن ئۆگزىدىن ئۆزۈمنى يەرگە ئاتتىم ، يەرگە ئاستا لەيلەپ چۈشتۈم . ئىت مېنى يەنە قوغلىدى ، مەن قانچە كۈچىنىمۇ يۈگۈ-رەلمەي ، ھەدەپ ئۆز ئورنۇمغا دەسسەپ قوزغىلالماپتىمەن ... قاتتىق ۋەھىمىدىن ئويغىنىپ كەتتىم . بۇ چاغدا قۇياش نۇرى دېرىزىدىن چۈ-شۈشكە باشلىغان بولۇپ ، ئۈستۈبشۈم چېپ ـ چېپ تەرلەپ كەتكەن ئىدى . كالپۇكلىرىم گەز باغلاپ ، ئاغزىم لاۋزىلىشىپ ، كانىيىم تىكەن جىجىپ ئۆتكەندەك ئاغرىيتتى . باشقىلار ئاللىقاچان دەرسكە چىقىپ كېتىپتۇ . شۇنداقتىمۇ زادى قوپقۇم كەلمىدى . ئۆزۈمچە چۈشۈمگە تەبىر بېرىپ ، تورۇسقا تىكىلگىنىمچە خىيالغا كەتتىم : 1000 كىلومېتىر يىراقلىقتا قالغان يۇرتۇم ، تەكلىك ھويلىمىز ، ھويلىمىزنىڭ كەينىدىكى سۇيى دائىم قاپقارا تۇرىدىغان كۆل ۋە ئۇنىڭ بويىدىكى تېرەكلىك ۋە ئېتىزلىقلار ، كىچىك ۋاقتىمدا ئۇ يەردە كېپىنەك قوغلاپ ئويناغانلىرىم ، كۆلدىكى يىكەنلىك ئارىسىدىن بىر يوغان غاز تۇخۇمنى تېپىۋالغانلىقىم ، ھەر كۈنى مەكتەپكە بارغۇچە باللارنىڭ مېنى ئانىي تاپىدىغانلىقى ، ئۆيگە يېغلاپ كىرىپ دادامغا ئېيتسام ، دادامنىڭ تەنبىھ بېرىدىغانلىقى ... گادىرماچ خە-يالارنىڭ تەسىرىدىنمۇ ياكى باشقا سەۋەبتىنمۇ ، بېشىم ئېتىلىپ كېتىدىغاندەك ئاغرىۋاتاتتى . شېرىن ئاغرىق ئىچىدە يەنە ئاستا ـ ئاستا ئۇيقۇغا كەتتىم ۋە يەنە چۈش كۆردۈم . بۇ قېتىم تۈيۇقسىز ئاغرىپ قېلىپ دوختۇرخانىدا يېتىپ قاپتۇدەكمەن . قاتتىق ئۇسساپ كېتىپ ئۆينىڭ بۇ-لۇڭىغا قارىسام يېرىم چىلەك سۇ تۇرغۇدەك ، مەن بېرىپلا چىلەككە بېشىمنى تىقىپتۇدەكمەن ، لېكىن شۇ ھامان چىلەك بېشىمنا كىيىلىپ قاپ-تۇدەك ۋە دېمىم سىقىلىپ ، نەپەس ئالالماي قاپتىمەن ... بىرلا ۋاراقراپ يەنە ئويغىنىپ كەتتىم . ۋاقىت چۈش بولۇپ قاپتۇ . ئېرىنچەكلىك بىلەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ ، يۈزۈمنى يۇيۇش ـ يۇماسلىق ھەققىدە بىر ھازا ئويلاندىم ، يۈمسام يەنە ئۇخلاپ قالىدىغاندەك قىلاتتىم ، شۇڭا سۇخانىغا چىقىپ يۈزۈمنى بىر ـ ئىككى سىيپاپلا ياتاقا قايتىپ كىردىم . شۇ چاغدا

ياتاقنىڭ ئىشكى چېكىلىپ قالدى ، ئىشكىنى ئاچسام ، بىر قاچا تاماق تۇتقىنىچە رىزۋان تۇرۇپتۇ .

رىزۋان مېنىڭ ساۋاقدىشىم ، ئوچۇقراق ئېيتسام سۆيگىنىم . بىز ئىككى يىللىق مۇھەببەت تارىخىغا ئىگە ئىدۇق . ئۇنىڭ بىلەن زادى قانداق مۇھەببەتلىشىپ قالغانلىقىم ئۇستىدە ئېنىق بىرنەرسە دېيەلمەيمەن . مەكتەپكە كېلىپ بىرمەر يىلغا يېقىن ۋاقىت ئۆتكەندە نېمىشقىدۇر ئۇنىڭ بىلەن يېقىنلىشىپ قالدىم . مەن كىچىكمىدىن كىتاب ئوقۇشقا قىزىقاتتىم ، ئۇمۇ كىتابقا بەك ھەۋەس قىلاتتى ، يا شۇ سەۋەبتىنمىكىن ؟ !

ـــ ئاغرىپ قالدىڭىزمۇ ؟ ـــ دېدى ئۇ ئىشكىتىن كىرىۋېتىپ .

ـــ ياق ، ئاخشام كۆپرەك ئىچىپ ساپتىكەنمەن ، ئەتىگەندە تۇرالمىدىم .

ـــ ھاراق ئىچمەكنى دېسەم ، دائىم ئىچىدىكەنسىز ، ـــ دېدى ئۇ تۇمشۇقىنى ئۇچلاپ . مېنىڭ ھاراق ئىچىشىم بىلەن سېنىڭ نېمە كارىڭ ، دېيىشنى ئويلىدىمىيۇ گەپ قىلمايلا قويدۇم .

مەن تاماق يېيىشكە باشلىدىم . رىزۋان ئۇياق ـ بۇياققا قاراپ بىر-دەم ئولتۇرغاندىن كېيىن :

ـــ سىز دائىم يوتقىنىڭىزنى يىغمايدىكەنسىز ، يېقىندىلا يۇيۇپ بەرسەم ، يەنە كىر بولۇپ كېتىپتۇ ، ـــ دېدى .

ـــ يوتقانىنى يىغىپ نېمە ئاۋارىچىلىك ، ئەتىگەندە يىغسام ، كەچتە يەنە سالدىكەنمەن . يوتقان كىر بولسا نېمە بوپتۇ ، كىر بولسىمۇ ، پاكىز بولسىمۇ ئادەمنى ئىسسىتسىلا بولىدىغۇ ، ـــ دېدىممەن . ئۇ « ساراڭ » دېدى ـ دە ، ماڭا تەتۈر قارىۋالدى . مەن تامىقىمنى يەۋەردىم . بىردىنلا مەندە ئۇنى سۆيۈپ قويۇش ئىستىكى تۇغۇلدى . مەن ئۇنىڭغا قارىدىم ، ئۇ تامدىكى قالايمىقان چاپلانغان رەسىملەرگە قاراپ ئولتۇراتتى . ئۇنىڭ كىچىك قۇلىقى ۋە سۇزۇك يۇزى ماڭا ئىنتايىن سۆيۈملۈك كۆرۈندى . تامىقىمنى يەپ بولۇپ قاچىنى قويدۇم ـ دە ، ئۇنىڭ يېنىغا ئاستا باردىم ۋە يۇزىنى ئالقانلىرىم ئارىسىغا ئېلىپ ، لېۋىگە سۆيدۇم . ئۇنى سۆيۈۋېتىپ

يەنە خىيال ئىچىگە كىرىپ كەتتىم . قايسىدۇر بىر چەت ئەل كىنوسى كاللامغا كىرىۋالدى ، كىنودىكى ئەر باش قەھرىمان بىلەن ئايال باش قەھرىمانىنىڭ سۆيۈشكەن كۆرۈنۈشى كۆز ئالدىمغا كېلىۋالدى . مەندە بىردىنلا ئەر باش قەھرىمانىنى دوراپ بېقىش ئىستىكى تۇغۇلدى ، مەن رىزۋانىنىڭ دۇمبىسىنى سىلىغىنىمچە ئۇنى تېخىمۇ چىڭ قىستىم ، ئۇ بوش ئىگرىغىنىچە ئېغىر ـ ئېغىر نەپەس ئېلىشقا باشلىدى . مېنى بىردىنلا كۈلكە قىستاپ كەتتى . ئۇ ئاستا كۆزىنى ئاچتى ۋە :

ـــ نېمە بولدىگىز ، ـــ دېدى . مەن دەرھال كۈلۈشتىن توختاپ :

ـــ ھېچنېمە ، ـــ دېدىم . ئاغزىم بىر خىل تەمسىز يېمەكلىكنى يەپ سالغاندەك لاۋزىلىشىپ كەتكەن ئىدى . مەن ئاستا سۇخانىغا چىقىپ ئاغزىمنى چايقۇۋەتتىم . رىزۋان خوشلىشىپ چىقىپ كەتتى . بىردىنلا ئېسىمگە ئۆيدىن ئەۋەتكەن پۇل بىلەن خەت چۈشتى . ئۆيدىكىلەر خەتتە «پۇلنى تاپشۇرۇۋېلىپلا دەرھال جاۋاب خەت ياز ، ئۇزاقتىن بېرى خەت يازمايدىغان بولۇپ قالدىڭ » دېگەن ئىدى . راست ئەمەسمۇ ، مەن بۇ مەۋسۇمدا ئۆيگە بىر پارچىمۇ خەت يېزىپ باقماپتىمەن . ئالدىمغا بىر ۋاراق قەغەز ئالدىم ۋە كونا مۇقام بويىچە خېتىمنىڭ بېشىدا ئۆيدىكىلەردىن ، تۇغقانلاردىن ئەھۋال سوراپ ئۆتتۈم ، ئاندىن پۇلنى تاپشۇرۇپ ئالغانلىقىمنى يازدىم ، خەت يېرىم بەتتىلا ئاخىرلاشتى . ئۇيان ئويلاپ ، بۇيان ئويلاپ يەنە نېمە يېزىش كېرەكلىكىنى بىلەلمىدىم . گېپىم تۈگىگەن تۇرۇقلۇق قېينىلىپ نېمە قىلىمەن ، مۇشۇنىلا سېلىۋەتمەيمۇ ! ؟ مەن كونۇبرت ئېلىش ئۈچۈن يانچۇقۇمغا قول سالسام ، بىر تىينمۇ يوق . ئاپلا ، تۇنۇگۈنكى پۇلدىن ئازراقمۇ ئەپ قويماپتىمەن . يەنە ساۋاقداشلىرىمدىن پۇل سوراپ ئاران دېگەندە رىشاتتىن ئۈچ مو تاپتىم . « ۋۇي ، ساڭا تۇنۇگۈنلا پۇل كەلگەن ئىدىغۇ » دېدى ئۇ ھەيرانلىق بىلەن ئۈچ مونى تەڭلەۋېتىپ . « تۇنۇگۈن دېگەن تۇنۇگۈن ، بۈگۈن دېگەن بۈگۈن » دېدىمەن تەرسالىق بىلەن . مەن پوچتىخانىغا كىرىپ خەتنى سېلىۋەتتىم ـ دە ، سىرتقا قاراپ ماڭدىم . يولدا كېتىۋېتىپ پۈتۈمنىڭ توڭلاۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدىم . قا-

رىسام ، ئايىغىمنىڭ ئۇچى ، يانلىرى يىرتىلىپ كېتىپتۇ . ئاپلا ، تۇنۇگۈن نېمىشقا ئايىغىمغا سەپسالمىغاندىمەن . بىردىنلا لۆكگەمنىڭ كونىراپ يىر-تىلىپ كەتكەنلىكى ، يۈز سوپۇنۇمنىڭمۇ تۇگەپ كەتكەنلىكى ئېسىمگە كەلدى . «بۇ نەس باسقان پۇل تۇنۇگۈن كەلگۈچە بۇگۈن كەلسە بول-مامدۇ » دەپ ئاچچىقلاندىم ئۆز - ئۆزۈمگە . ئىشتانىنى سېتىۋېتىپ ئايىاغ ئالايمۇ يا ؟ دەپمۇ ئويلىدىم . بىراق ، ئىشتىنىمنىڭ پۇلىغا ئايىاغ كەلمەيدۇ - دە .

ئوقۇغۇچىلار كەچلىك تاماق يېيىش ئۈچۈن قاچىلىرىنى كۆتۈرۈشۈپ ئاشخانىغا قاراپ كېتىۋاتاتتى . مەنمۇ ئاشخانىغا باردىم ۋە تو-نۇش بىرەيلەننىڭ يېنىغا بېرىپ قاچسىنىڭ بوشىشنى كۈتۈپ ئولتۇردۇم . ئۇنى ساقلاۋېتىپ يەنە خىيال دېڭىزىغا غەرق بولدۇم : قايسى-دۇر بىر شەنبە كۈنى ياتاقتىكى ئالتەيلەن 10 كويدىن سەي بېلىتى يېغىش قىلىپ بىر سورۇن تۈزگەن ئىدۇق ، سورۇن ئىنتايىن مول بولغان ، توخۇ گۆشى ، بېلىق ، كاۋاپ دېگەنلەر ئۈستەلگە توشۇپ كەتكەن ئىدى ... كىچىك چاغلىرىمدا ئانام ماڭا دائىم تۇخۇم پوشكىلى پىشۇرۇپ بېرەتتى ، مەن تۇخۇم پوشكىلىغا بەك ئامراق ئىدىم ... خىيالدىن ئۆزۈمنى تارتىپ يېنىمغا قارىسام ، مەن قاچسىنىڭ بىكار بولۇشىنى كۈتۈۋاتقان ھېلىقى تونۇشۇم كۆرۈنمىدى ، ئۇنىڭ قاچسىدا باشقا بىرى تاماق يەۋېتىپتۇ . بۇ ئوقۇغۇچىدىن قاچىنىڭ ئىگىسىنى سوردىم .

— ئۇ بايىلا كەتتى ، قاچىنى سىزگە بېرىشىمنى ئېيتقان . ھازىرلا يەپ بولىمەن ، — دېدى ئۇ . مەن ئۇنىڭدىن تاماكا سورىۋالدىم ۋە قاتتىق شوراشقا باشلىدىم . ئۇ تاماق يەپ بولغاندىن كېيىن قاچىنى ئېلىپ ئەمدى تاماق ئالاي دەپ تۇرۇشۇمغا ، رىشات پەيدا بولدى ۋە :

— مۇمىن ئاداش ، قورسىقىم بەك ئېچىپ كەتتى ، مەن ئاۋۋال يەۋالسام قانداق ، — دېدى . مەن بېشىمنى قاشلاپ بىردەم تۇرۇۋېتىپ ، « مەيلى » دەپ قاچىنى ئۇنىڭغا بەردىم . سوغۇق خېلى كۈچەيىپ قالغان بولۇپ ، پۈتۈم مۇزلاشقا باشلىدى . مەن ئۇياق - بۇياققا مېڭىپ

پۈتۈمنى ئىسستىشقا ئۇرۇندۇم . بىرھازادىن كېيىن رىشات قاچىنى بوشىتىپ ئېلىپ كەلدى . قاچىنى ئېلىپ تاماق ئالغىلى بارسام ، تاماق ئالماقچان تۇگەپ بوپتۇ . مەن قاچىغا تىكىلگىنىمچە تۇرۇپ قالدىم . «بوپتۇلا ، ئاخىر بىر قاچىغا ئىگە بولۇپ قالدىمغۇ » دەپ كەينىمگە ياندىم .

كەچلىك مۇزاكىرىدە ھېچ ئىش خۇشياقمىدى . ئۇنى - بۇنى مەقسەتسىز ۋاراقلاپ ئولتۇرۇپ ۋاقىتنى ئۆتكۈزدۇم ۋە ۋاقىتنىڭ توشۇشىنى كۈتمەيلا ياتاقىغا چىقىپ كەتتىم . ياتاقتا بىرقانچە ساۋاقدىشىم ھەدەپ قايسىدۇر بىر قىز ئۈستىدە تالاش - تارتىش قىلىۋاتاتتى . مېنىڭ پاراڭلىشىشقا رايىممۇ يوق ئىدى ، ئاستىلا كارىۋاتقا چىقىپ يېتىۋالدىم . كۆزۈم ئۆيغۇغا ئىلىنىشى بىلەن كىملەرنىڭدۇر ۋاراڭ - چۇرۇڭلىرى ، جالاق - جۇلۇق دۈپۈرلەشلەردىن ئويغىنىپ كەتتىم . كۆزۈمنى ئاچسام ، ياتاقداشلىرىم يوتقانلىرىدىن بىر - بىرلەپ سۇغۇرۇلۇپ سىرتقا چىقىپ كېتىۋېتىپتۇ . مەن بىر كىملەرنىڭ ئۇرۇشۇۋاتقانلىقىنى پەملەپ ، كۆرۈپ بېقىش ئىستىكىدە ئايغىمنى سېپىپ كارىدورغا چىقتىم . كارىدور يالىڭاچلار دۇنياسىغا ئايلىنىپ قالغان بولۇپ ، بىر توپ ئوقۇغۇچى كارىدوردا قىستىلىشىپ ، بىر دائىرە ھاسىل قىلغان ئىدى . مەن توپنى يېرىپ ئوتتۇرىغا كىردىم ، ئوتتۇرىدا كالتە ئىشتانلىق ئىككىيلەن پومداقلىشۋاتاتتى ، ئۇلارنىڭ باش - كۆزى قانغا بويالغان بولۇپ ، بىرىنىڭ چېچى بىرىنىڭ قولىدا ، بىرىنىڭ قولى بىرىنىڭ كانىيىدا ئىدى . ئەتراپتىكىلەر خوراز سوقۇشتۇرۇشنى تاماشا قىلىۋاتقاندەك ، بۇ ئىككىسى توغرىسىدا مۇنازىرە قىلغاچ ئويۇن كۆرۈۋاتاتتى . مېنىڭ ئۇلارغا ئاچچىقىم كەلدى ، نېمىشقا ئاجرىتىپ قويمايدىغاندۇ ؟ مەن جېدەللىشۋاتقان ئىككىسىنى ئايرىش ئۈچۈن ئارىغا چۈشتۈم ، شۇ ھامان جالاقدە قىلىپ تەگكەن بىر مۇشتتىن كارىدورنىڭ تېمىغا چاپلىشىپ قالدىم . ئەتراپتىكىلەر قېيى - چۈۋۈ كۆتۈرۈپ ۋارقىرىشىپ كەتتى . بۇلارنى نېمىشقا ئاجراتمايدىكىن دېسەم ، ئەسلىدە مۇشۇنداق ئىشكەن - دە . مەن مۇشت تەگكەن ئېغىكىمنى سىلىغىنىمچە ئۇلارغا پەرۋاسىز قاراپ قويۇپ ياتاققا كىرىپ كەتتىم .

ئەتىسى ئەتىگەندە شېرىن ئۈيقۇدىن كۆزۈمنى زورمۇ زور ئېچىپ ئورنۇمدىن تۇرۇپ كەتتىم . يۈزۈمنى چالا ـ بۇلا يۇيۇپ ، ھاپىلا ـ شاپىلا تاماق يېدىم ـ دە ، دەرسخانىغا قاراپ يۈگۈردۈم . بۈگۈن ماڭا دەرس زادىلا خۇشياقمىدى . دەرس ۋاقتىدا سېرۇانتسىنىڭ « دونكىخوت » روما-نىنى كۆرۈپ ئولتۇراتتىم ، دەرس ئوقۇتقۇچىسى تۈيۈقسىزلا ئىسمىمنى چاقىرىپ قالدى ، مەن ئورنۇمدىن تۇردۇم .

ـــ نېمە كۆرۈۋاتىسەن ؟

ـــ كىتاب كۆرۈۋاتىمەن ، ـــ دېدىممەن خاتىرجەملىك بىلەن .

ـــ دەرس ۋاقتىدا نېمە ئۈچۈن باشقا ماتېرىيال كۆرىسەن ؟ !

مۇئەللىم بىردىنلا ۋارقىراپ كەتتى . راست گەپ قىلساممۇ نېمىشقا ئاچچىقلايدىغاندۇ ، نېمىدەپ جاۋاب بېرەرمەن ؟ راست ، كىتابنى نېمە مەقسەتتە كۆرگەنىدىمەن ؟ خىيال بىلەن بولۇپ كېتىپ مۇئەللىمنىڭ «ئولتۇر » دېگەن گېپىنى ئاڭلىماپتىمەن . « ئولتۇر دەۋاتىمەن ! » قاتتىق ۋارقىراشتىن چۆچۈپ ئېسىمگە كېلىپ ، ئاستا ئولتۇرۇۋالدىم . بىراق ، تۆت سائەت ۋاقتىم مۇئەللىمنىڭ ھېلىقى سوئالىغا جاۋاب تاپالماي ئۆتۈپ كەتتى .

بىر كۈنى قايسىدۇر بىر ئىش بىلەن يېڭى ئوقۇغۇچىلارنىڭ ياتقىغا كىرىپ قالدىم . ئۇلار يۇرتىنى ، ئاتا ـ ئانىسىنى بەك سېغىنغانلىقى ، بۇ يەردىن بەك زېرىككەنلىكى توغرىسىدا سۆزلىشۋاتاتتى ، ھەتتا بەزىلىرى مىشىلداپ يىغلاۋاتاتتى . بىردىنلا ئويلىنىپ قالدىم : مەن نېمىشقا ئۆيۈمنى ، ئاتا ـ ئانامنى سېغىنمايمەن ؟ تۇزكور ، بۇنداقمۇ ئىش بولامدۇ . مەن ياتاقتا كىرىپلا كارىۋاتتا يېتىپ ئۆيدىكىلەرنى ئويلاشقا بەل باغلىدىم . بىراق ، بۇنداق خىيالىم بىرەر مىنۇت داۋام قىلاتتى ـ دە ، باشقا خىياللارغا ئالمىشىپ كېتەتتى : غەزەپ ۋە مەسخىرە ئۈچقۇنى چاقناۋاتقان قاپقارا كۆز ، قېلىن لەۋ ... سىنىپىمىزدىكى ئەڭ شوخ ۋە ئەڭ چىرايلىق قىز گۈلنۇرنىڭ نازلىنىپ ئەركىلەشلىرى ... ئۆزۈمگە ئاچچىقىم كېلىشكە باشلىدى . بولدىلا ، ئۆزۈمنى ئاۋارە قىلماي ، كېيىنچە ئەسلەپ قالارمەن . مەن ئاستا ـ

ئاستا ئۇخلاپ قاپتىمەن ، چۈشۈمدە يوغان بىر ئاق مۈشۈكنى كۆرۈپتىمەن ، ئۇ مىياۋلىغىنىچە ھەدەپ ماڭا سۈركىلىۋاتقۇدەك ... ئۆيىمىزنىڭ كەينىدىكى سۇيى دائىم قاپقارا لاي تۇرىدىغان كۆلنىڭ بويىدا يىگىناغۇچ قوغلاپ يۈرگۈدەكمەن ...

بۇگۈن مەندىن تۇيۇقسىزلا دەرس سورالدى . ئورنۇمدىن تۇرۇشۇم بىلەن مۇئەللىم :

ـــ چاپىنىڭنىڭ ئالدىنى ئەت ، ـــ دېدى . بىردىنلا ئاچچىقىم كېلىپ قالدى . مۇئەللىمنىڭ چاپىنىم بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى باردۇ ، دەرسنى سورىسا بولمامدۇ . ئاچچىقىمنى زادىلا بېسىۋالالماي قالدىم ۋە : «سىزنىڭ چاپىنىم بىلەن نېمە كارىڭىز » دېدىم . باللار پاراققىدە كۈلۈشۈپ كەتتى . مۇئەللىم شۇ ھامان :

ـــ ئوقۇغۇچى بولغاندىكىن ئوقۇغۇچىدەك يۈرمەمسەن ، ـــ دەپ ۋارقىرىدى . مەن تېخىمۇ بوش كەلمەي :

ـــ نەدىمۇ « ئوقۇغۇچىلار چاپىننىڭ ئالدىنى ئېتىپ يۈرۈشى كېرەك » دېگەن قائىدە بار ئىكەن ، ـــ دېدىم . مۇئەللىم مۇنبەردىن ئېتىلىپ چۈشۈپ : « دەرسخانىدىن چىق ! » دېگىنىچە مېنى ھەيدەپ چىقاردى .

مۇئەللىم مۇناسىۋەتسىز ئىشقا ئېسىلىۋېلىپ نېمىشقا بۇنچىۋالا چېچىلىپ كېتىدىغاندۇ ، دەپ ئويلىدىم چىقىپ كېتىۋېتىپ . ئەمدى نەگە بېرىش كېرەك ؟ مەن بىرھازا ئويلىنىپ ، قىرائەتخانىغا كىرىپ كىتاب ئوقۇماقچى بولدۇم . قىرائەتخانىدا ئادەم ئانچە كۆپ ئەمەسكەن ، ژۇرنالدىن بىرنى ئېلىپ ئاستا ۋاراقلاشقا باشلىدىم ، تۇيۇقسىز بىر پارچە شېئىرغا كۆزۈم چۈشۈپ قالدى . بۇ سەھرا قىزنىڭ مەدھىيىلەپ يېزىلغان مۇھەببەت لېرىكىسى بولۇپ ، شېئىر ماڭا ئاجايىپ ياراپ كەتتى . « ھەي ئىسىت ، مۇشۇ تېمىدا نېمىشقا بۇرۇنراق يېزىپ باقمىغاندىمەن ؟ » ئۇنلۇك چىقىپ كەتكەن ئاۋازىمدىن چۆچۈپ كەتكەن قىرائەتخانىدىكى ئوقۇغۇچىلار ھەيرانلىق بىلەن ماڭا تىكىلىشتى . ئۇلار بىلەن كارىم بولماي قەغەز ـ قەلىمىمنى ئېلىپ ، ئۇلارغا ئەگىپ ئولتۇرۇپ ، ئۇلارنىڭ ئىزاھاتىغا قۇلاق سالدىم . ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئەدەبىيات ئوقۇتقۇچىسىنىڭ ئەسەرلىرىنى ئوقۇۋاتقانلىقىنى ، ئۇنىڭ ئەسەرلىرىنى ئوقۇش ئۈچۈن ئالدىن نۆۋەت ئېلىپ كۈتۈپ تۇرىدىغانلىقىنى ئېيتىشتى . ئۇلار ئۇنىڭ ئەسەرلىرىنى ئوقۇپ ، ئۇنىڭ ئەسەرلىرىنى ئوقۇش ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ ئەدەبىيات ساۋاتىنى ئۆستۈرىدىغانلىقىنى ئېيتىشتى . ئۇلار ئۇنىڭ ئەسەرلىرىنى ئوقۇپ ، ئۇنىڭ ئەسەرلىرىنى ئوقۇش ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ ئەدەبىيات ساۋاتىنى ئۆستۈرىدىغانلىقىنى ئېيتىشتى . ئۇلار ئۇنىڭ ئەسەرلىرىنى ئوقۇپ ، ئۇنىڭ ئەسەرلىرىنى ئوقۇش ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ ئەدەبىيات ساۋاتىنى ئۆستۈرىدىغانلىقىنى ئېيتىشتى .

لەم تەييارلىدىم ـ دە ، ئاشۇنداق شېئىردىن بىرنى يېزىشقا تۇتۇش قىلدىم ، تۆت سائەت ھەپىلىشپ يەتتە كۇپلېتلىق شېئىردىن بىرنى يېزىپ چىقتىم . ئۆمرۈمدە بۇنچىلىك كۆپ شېئىر يېزىپ باقمىغان ئىدىم . مەن مەمنۇن بولۇپ ، بېشىمنى كۆتۈرۈپ ئەتراپىمغا مەغرۇر قاراپ قويدۇم . لېكىن ، قانچە ئوقۇساموۇ بۇ شېئىر مېنى ژۇرنالدىكى شېئىردەك تەسىرلەندۈرەلمىدى . ئاخىر ئاچچىقىم كېلىپ شېئىرنى يىرتىۋەتتىم ـ دە ، قىرائەتخانىدىن قايتىپ چىقتىم . ئۇيان ـ بۇياندا بىردەم ئايلىنىپ يۈردۈم . كەچقۇرۇن دەرسخانىغا كىرسەم ، رىزۋان مېنى كۆتۈپ تۇرۇپتىكەن ، « سىرتقا چىقايلى » دېدى ئۇ . بىز ئالمىلىق باغقا كېلىپ ئارچىغا يۆلەنگىنىمچە بىر ـ بىرىمىزگە قارىشىپ تۇردۇق . تۇيۇقسىزلا كەچلىك تاماقنى يېمەگەنلىكىم يادىمغا كېلىپ ، قورسىقىم ئېچىشقا باشلىدى . سوغۇق شامال يالىڭاچ ئالما شاخلىرىغا ئۇرۇلۇپ ۋىژىلداپ ئاۋاز چىقىراتتى ، ئاي قاراڭغۇسىدا يىراق ـ يىراقتىكى يۇلتۇزلار ئاجىز پىلىلداپ تۇراتتى . مەن ھەدەپ تىترەيتتىم ، بىر سوغۇق ئېقىم پۈتۈمنىڭ ئۇچىدىن كىرىپ مېڭەمگە سانجىلىۋاتاتتى ، چىشلىرىم توختىماي كاسىلدايتتى . مېنىڭ رىزۋانغا ئاچچىقىم كەلدى ، ئۇ مېنى بۇ يەرگە نېمىشقا باشلاپ كەلگەندۇ . مەن رىزۋانغا قارىدىم ، ئۇ بېشىنى ئارچىغا تىرىگىنىچە يان تەرەپكە قاراپ تۇراتتى . مەن ئەمدى زادىلا چىدىيالمىدىم ، قوللىقىم ئۇشۇشۇپ چۈشۈپ قالىدىغاندەك ، پۈتۈن بەدىنىم قېتىپ قالىدىغاندەك بىلىنىپ كەتتى . مەن غىپلا قىلىپ كەينىمگە بۇرۇلۇپ ، ياتاق تەرەپكە قاراپ ئۇچقاندەك يۈگۈردۈم . « ھەي ، مۆمىن ، نېمە بولدىڭىز ؟ ! » رىزۋاننىڭ تەئەججۈپ ، ۋەھىمە ئارىلاشقان ئاۋازىنى ئېنىق ئاڭلىدىم . « نېمە بولاتتىم ، توڭلاپ چوكا مۇزغا ئايلىنىپ قالدىم » دېدىم يۈگۈرۈپ كېتىۋېتىپ .

باسقۇچلۇق ئىمتىھان باشلاندى . بىراق ، ماڭا تەييارلىق قىلىش زادىلا خۇشياقمىدى . ئىمتىھان مەيدانىغا دەرسلىك كىتابنى چالا ـ بۇلا ۋاراقلاپلا ئالدىراش ـ تېنەش كىردىم ، كۆز يۈگۈرتسەم ، سوئاللار ئانچە قىيىنمۇ ئەمەسكەن ، ئانچە ئاسانمۇ ئەمەسكەن . لېكىن ، دەرسلىكتىن

ئوقۇغانلىرىم كاللامدا زادىلا يوق ئىدى . ئۇ يەر - بۇ يەردىن تېرىشتۇرۇپ بېشىنى ئازراق باشلۇۋالدىم - دە ، يېزىشقا قىزغىن كىرىشىپ كەتتىم . باشقا كىتابلاردىن ئوقۇغانلىرىم ۋە ئۇ يەر - بۇيەردىن ئاڭلىغانلىرىم بىلەن بىرلەشتۈرۈپ ، ۋاراقلارنى ئۆزلۈكسىز توشقۇزۇشقا باشلىدىم . تەسەۋۋۇرۇم بارغانچە قانات‌لىنىپ ، پىكرىم بارغانچە ئېچىلماقتا ئىدى . بىر چاغدا قارىسام ، ئۇچ سوئالغا جاۋاب يېزىپ بوپتىمەن ، ئاخىرقى بىر سوئال قاپتۇ . ئۇنىڭ قانداق باشلاش توغرىسىدا ئېڭىكىمنى تىرىگىنىمچە خىيال سۈرۈپ ئولتۇرۇپ قالدىم ، خىيالىم يەنە باللىق دەۋرىمگە كېتىپ قالدى : تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ 3 - يىللىقىدا ئوقۇۋاتقان چاغلىرىم ئىدى ، بىر كۈنى قوناقلىققا ئوت ئالغىلى كىردىم ، بىر چاغدا ئالدىمدىن سېۋەت كۆتۈرۈپ بىر چوكان چىقىپ كەلدى ۋە « مېنى سۆيۈپ قوي » دەپ ماڭا ئېسىلىۋالدى . مەن « ماقۇل » دەپ ئۇنىڭ مەڭزىگە سۆيۈشۈم بىلەن ، ئۇ يوتامنى قاتتىق چىمدىۋالدى . مەن « ۋايجان » دەپ ۋارقىرىغىنىمچە قېچىپ كەتتىم ، قېچىپ كېتىۋېتىپ ئۇنىڭ قاقاقلاپ كۈلگەن ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدىم ... «يېرىم سائەت ۋاقىت قالدى ، تېزراق يېزىڭلار . » كومىسسىيىنىڭ ئاۋازى مېنى خىيالدىن ئويغاتتى . مەن ئالدىراپ تۆتىنچى سوئالغا جاۋاب يېزىشقا باشلىدىم ، بىراق ئەڭ ئاخىرقى كىچىك بىر سوئال نىڭ جاۋابىنى پەقەت تاپالمىدىم . ئەتراپقا قاراپ ، ئۇدۇلۇمدا ئولتۇرغان ئىككى چىرايلىق قىزنىڭ ھەدەپ كۆچۈرۈۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدىم . بۇنچە ئاۋارە بولغۇچە مەنمۇ كۆچۈرۈپ قويمايمۇ ، مەن شۇنداق ئوي بىلەن تارتىنىپ ئېچىپ ، كىتابىنى ئالدىم - دە ، ئاستا ۋاراقلاشقا باشلىدىم . « ھەي ! نېمە ئىش قىلىۋاتىسەن ؟ » 30 ياشلار چامىسىدىكى بۇرۇتلۇق كومىسسىيە ۋارقىرىغىنىچە يېنىمغا كەلدى .

— كۆچۈرۈۋاتىمەن ، — دېدىمەن تەمكىنلىك بىلەن .

— ئىمتىھان قائىدىسىنى بىلمەمسەن ؟

— ئەجەب ئەتىگەندىن بېرى ئاۋۇ قىزلارغا گەپ قىلمايسىزغۇ ؟!

— سەن ، سەن ... — ئۇنىڭ تىكەندەك قاپقارا بۇرۇتلىرى ئە-

كىلداپ كەتتى ، ــ ماڭ ، چىق ! ــ ئۇ قەغىزىمنى تارتىۋېلىپ مېنى دەرسخانىدىن ھەيدەپ چىقاردى . ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ئەڭ چوڭ جازاسى دەرسخانىدىن ھەيدەپ چىقىرىش ئوخشايدۇ دەپ ئويلاپ قالدىممەن .

ئۈچ كۈندىن كېيىن نەتىجىلىرىمىز ئوقۇپ بېرىلدى . « مۆمىن مۇسلىم 46 » ... مەن ئورنۇمدىن چاچراپ تۇرۇپ :

ــ نومۇرۇم بەك تۆۋەن بولۇپ قاپتۇ ، ئىمتىھان قەغىزىمنى كۆرۈپ بېقىشنى تەلەپ قىلىمەن ، ــ دېدىم . بۇرۇتلۇق مۇئەللىم ماڭا مەسخىرىلىك تىكىلىپ تۇرۇپ :

ــ 46 نومۇر ئالغىنىڭغا خۇش بولساڭ بولىدۇ . ئەسلىدە ئىمتىھان تۈزۈمىگە خىلاپلىق قىلغانلىقىڭ ئۈچۈن نەتىجەڭنى نۆل قىلىۋەتكەنتىم ، سېنىپ مۇدىرىڭنىڭ ئۆتۈنۈشى بىلەن قەغىزىڭنى تەكشۈرۈپ شۇ نومۇرنى قويدۇم . قەغىزىڭدە كاللا دېسە ، پاقالچاق دەپسەن ، تاغدىن سورىسا ، باغدىن جاۋاب بېرىپسەن .

لام ـ جىم دېمەي ئولتۇرۇۋالدىم . تازا دۆت ئوقۇتقۇچىكەن بۇ ، شۇنداق ئەتراپلىق جاۋاب بەرسەم ، دەۋەتقان گېپىنى . باشقىلاردەك كىتابتىن يادلاپ ، قاتۇرۇپ قويسام بوپتىكەن .

ساۋاقداشلىرىمنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ، بولۇپمۇ قىزلار مېنى ياراتمايتتى . رىزۋان بىلەن گۈلنۇرلا ماڭا ئامراق ئىدى . بىراق ، كۆپ ساندىكىلەر گۈلنۇرنىمۇ « شاللاق » دەپ تىللايتتى . قايسىبىر شەنبىدە بىر سودىگەرنىڭ ئۇنى موتسىكلىتىنىڭ كەينىگە مىندۈرۈپ ئېلىپ كەتكەنلىكى ، قايسىبىر كەچتە تەنتەربىيە فاكۇلتېتىدىكى بوكسچى ئەسمەتنىڭ ئۇنى كۇتۇپخانىنىڭ كەينىگە ئېلىپ كېتىۋاتقانلىقى توغرىسىدا سۆزلىشەتتى . رىزۋانمۇ دائىم قايناپ ـ تاشقىنىچە مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ ، گۈلنۇرنىڭ يامان گېپىنى قىلىپ بېرەتتى . نېمىشقا ھەممىسى گۈلنۇر بىلەنلا قالىدىغاندۇ ؟ دەپ ھەيران قالاتتىم . باشقىلارغۇ ئەسكى دېسۇن ، ئاق كۆڭۈل رىزۋانىنىڭمۇ ئۇنىڭ يامان گېپىنى قىلغىنى نېمىسى . مەن شۇلارنى ئويلاپ رىزۋانىنمۇ كۆرەلمەس ئوخشايدۇ دەپ قالدىم . بىر ئاي

بۇرۇن بولغان مۇنداق بىر ئىش يادىمغا كېلىپ قالدى : بىر شەنبە كۈنى نېمە سەۋەبتىنكىن ئازراق ھاراق ئىچىپتىكەنمەن ، كىنوغا كىرەيمكىن دېگەن خىيال بىلەن مەكتەپ كىنوخانىسىنىڭ ئالدىغا كەلسەم ، گۈلنۇر ئۇچراپ قالدى .

— كىنوغا كىرەمسىز ؟ — دېدى ئۇ .

— كىرمىسەم كەلمەيتتىم ، — دېدىم .

— ئۇنداقتا بىللە كىرەيلى .

— ئىختىيارىڭىز .

ئىككىمىز زالغا بىللە كىرىپ بىر يەردە ئولتۇردۇق . كىنو قويۇلۇۋاتاتتى ، مەن ئاستا - ئاستا قولۇمنى گۈلنۇرنىڭ كۆكلىكىنىڭ ئىچىگە تىقىپ كۆكسىنى تۇتتۇم . ئۇنىڭ كۆكسى شۇنداق قىزىق ، مامۇقتەك يۇمشاق بولۇپ ، تومۇر - تومۇرلىرىمغا بىر خىل ئەسەبىي سېزىم تارقىلىشقا باشلىدى . شۇ چاغدا خىيالىمغا ھېلىقى بىر چاغدا مەن قوناقلىققا ئوت ئالغىلى كىرگەندە يوتامنى چىمدىۋالغان ئاقپىشماق چوكانىنىڭ كۆكلىكىنى يىرتىپ چىقىپ كېتەيلا دەپ قالغان توپتەك يوغان ۋە چىڭ كۆكسى كېلىپ قالدى . شۇ ئارىدا ۋاراڭ - چۇرۇڭ كۆتۈرۈلدى ، ئېسىمنى يىغسام ، كىنو تۈگەپتۇ . مەن قولۇمنى تارتىۋالدىم - دە ، كۆپچىلىك ئارىسىدا قىستىلىپ يۇرۇپ سىرتقا ماڭدىم . سىرتقا چىقىپ گۈلنۇر يادىمغا كەلدى ، كەينىمگە قارىسام ئۇ يوق ، شۇنىڭ بىلەن ياتاقتا كىرىپ كەتتىم .

بۇگۈن يەنە رىزۋان بىلەن كۆرۈشتۇم . ئۇ ئېسەدىگىنچە مېنىڭ ئۇستۇمدىن شىكايەت قىلىشقا باشلىدى :

— سىز مېنى زادى ياخشى كۆرمەيسىز ، مەن بىلەن توي قىلىشنى ئويلاپمۇ باقمىدىڭىز .

مەن سوغۇقتىن پاناھلىنىش ئۈچۈن چاپىنىمغا ئورىنىپ ، بېشىمنى ئىچىمگە تىقىپ تۇراتتىم ، كاللامغا ھېچقانداق ئوي كەلمەيتتى . راستىنى ئېيتسام ، قانداق ئىنكاس قايتۇرۇشنىمۇ بىلمەيتتىم . ئۇ بىردەم جىم بولۇپ ، بىردىنلا : « سىز بەك ئەسكى ، باغرىڭىز تاش ، ئادەمنىڭ قەلبىنى قىلچە

چۈشەنمەيسىز » دېگىنىچە ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي يىغلاپ كەتتى . قىزىق ، مەن شۇنداق ئەسكى تۇرسام ، ئۇ يەنە نېمە ئۈچۈن مەن بىلەن يۈرگەنـدۇ ؟ غـۇرۇرلـىـدە ئاچچىقىم كەلگەندەك بولدى ، مەسخىرىلىك ئۈچقۇن چاقناۋاتقان قاپقارا كۆز ، قۇرۇق سۆلەت بايۋەچچە دېگىنىچە پۈرۈشۈۋاتقان قېيىنىن لەۋ ... يادىمغا كېلىۋالدى ، شۇ چاغدىمۇ بەك ئاچچىقىم كەلگەن ئىدى . قولۇم چاقماق تېزلىكىدە كۆتۈرۈلدى ، « چاك » قىلىپ قانداقلارچە ئۇنى ئۇرۇپ سالغانلىقىمنى بىلمەيلا قالدىم . ئۇنىڭغا شۇ هامان ئىچىم ئاغرىپ قالدى ، بىراق بەرىبىر كېچىكتىم ـ دە . مەن ئۇنىڭ ئىنكاس قايتۇرۇشىنى كۈتتۈم . ئۇ بىرهازا داك قېتىپ تۇرۇپ قالدى ۋە :

ـــ سىز بىلەن يۈرۈۋاتقىلى ئۇچ يىل بولۇپ قاپتۇ ، سىز مەندىن زېرىكىپسىز . ئۇنداقتا مۇشۇ يەردە ئايرىلىپ كېتەيلى ، ـــ دەپلا يۈگۈرگىنىچە كېتىپ قالدى . مەن ياقامنى تېخىمۇ ئېگىز كۆتۈرۈۋېلىپ ، ئىككى قولۇمنى ئىشتان يانچۇقۇمغا تىققىنىمچە قايسىدۇر بىر ناخشىغا غىڭشىپ ياتاقتا كىرىپ كەتتىم . ياتاق تاماكا ئىسى ، ژاراك ـ چۈرۈڭغا تولغان بولۇپ ، يەتتە ـ سەككىز ساۋاقدىشىم قىزغىن قارتا ئويناۋېتىپتۇ . مەنمۇ چاپىنىمنى سېلىۋېتىپ قارتچىلارنىك قاينىمغا كىرىپ كەتتىم .

ئىككى ـ ئۇچ كۈن ئۆتۈپ ، بىر كۈنى رېزۋانغا ئاستا قارىدىم ، ئۇ كۆزۈمگە بۆلەكچىلا چىرايلىق كۆرۈنۈپ كەتتى . هوي ، ئۇچ يىلدىن بېرى نېمىشقا ئۇنىڭغا تۇزۇكرەك زەن قويمىغاندىمەن ، ئۇنىك لەۋلىرى ، بۇرۇنلىرى بەكمۇ چىرايلىقكەن ئەمەسمۇ . كەچتە مۇزاكىرىدىن چۈشكەندە ئۇنى سىرتقا چىقىشقا تەكلىپ قىلدىم ، ئۇ ماڭا يالت قىلىپ قاراپ قويدى ـ دە ، دىمىغىنى قاققىنىچە بىر دوستى بىلەن چىقىپ كەتتى . مەن هەيران قالدىم ، ئۇنىڭغا نېمە بولغاندۇ ؟ نېمىدېسەم گەپ ـ سۆزسىز ماڭىدىغان بۇ قىز ئەمدى ماڭا قاراپمۇ قويماي چىقىپ كېتىۋاتىدىغۇ ؟ ئەتىسى رېشات ياتاقتا :

ـــ هەي مۆمىن ، رېزۋان شۇنداق ياخشى قىز تۇرسا ، نېمىدەپ ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كەتتىك ؟ ئەخمەقتە سەن ، ئەخمەق ، ـــ دېگىنىچە

ياتاقتىن چىقىپ كەتتى . كارىۋاتتا يېتىپ خىيالغا چۆكتۈم ، ئەسلىدە مۇنداق ئىشكەن ـ دە ، ئاخشام نېمىشقا گېپىمنى ئاڭلىمايدىكەن دېسەم ، بىز ئايرىلىپ كېتىپتۇقتە . دېمىسىمۇ باشقىلار دائىم « رىزۋان مۆمىنگە زايە كەتتى » دەپ كۆرەلمەي يۇرۇشەتتى . راست ئەمەسمۇ ، ئۇچ يىلدىن بېرى ئۇ كىرىلىرىمنى يۇيۇپ بەردى ، پۇلۇم تۆگسە پۇل بەردى ، كېسەل بولۇپ قالغان چاغلىرىمدا ماڭا ئۆز ئانامغا ئوخشاش قارىدى . ھەي ئىسىت ، ئۇنى نېمىشقا ئۇرغاندىمەن . بىردىنلا مېنى قاتتىق يىغا تۇتتى ، ئۆزۈمنى زادىلا تۇتۇۋالالماي بوغۇلۇپ ـ بوغۇلۇپ يىغلاشقا باشلىدىم ، كېيىن ئاستا ـ ئاستا ئۇخلاپ قاپتىمەن .

يەكشەنبە كۈنى سائەت توققۇزغىچە ئۇخلىدىم . ئويغىنىپ يا-تاقداشلىرىمنىڭ قوپۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ، « يەنە بىرئاز ياتاي » دەپ ئۇخلاپ قاپتىمەن . ئويغانسام ياتاقتا ھېچكىم قالماپتۇ ، قورسقىم بەك ئېچىپ كېتىپتۇ . ئورنۇمدىن تۇرۇپ كىيىملىرىمنى كىيدىم ـ دە ، تاماق يېيىش ئۈچۈن ئاشخانىغا باردىم ، ئاشخانا تاقلىپ بولغان ئىكەن ، كەيـ نىمگە قايتتىم . ياتاق بىناسىنىڭ ئالدىغا كەلسەم ، رىشات ئۇچراپ : « بىر مەيدان سىنئالغۇ كۆرۈپ كەلمەمدۇق » دېدى . مەن ماقۇل بولدۇم . ئىكـ كىيىلەن بازارغا قاراپ ماڭدۇق . باغچىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە بىرسى رىشاتنى قاتتىق سوقۇۋەتتى ، رىشات سەنتۈرۈلۈپ يىقىلىپ چۈشكىلى تاسلا قالدى ، ئۇ غەزەپ بىلەن كەينىگە ئۆرۈلۈپ ھېلىقى كىشىگە قارىدى ، ئۇ ئادەمـمۇ ئۇچ ـ تۆت قەدەم مېڭىپ كەينىگە ئۆرۈلۈپ رىشاتنىڭ قارىغانلىقىنى كۆرۈپ :

ـــ ھە ، قارايسەنغۇ ، گېپىڭ بارمىتى ؟ ! ـــ دېدى .

ـــ كۆزىڭىزگە قاراپ ماڭسىڭىز بولمامدۇ ، نېمىشقا ئادەمنى سوقۇـ ۋېتىسىز ، ـــ دېدى رىشات .

ـــ ھوي ، كۆزۈمگە قاراپ ماڭماي بۇرنۇمغا قاراپ مېڭىپتىمەنمۇ ؟ ! ـــ دېدى ھېلىقى ئادەم رىشات تەرەپكە كېلىۋېتىپ .

مەن بەك قورقۇپ كەتتىم ، ئۆمرۈمدە بىرسى بىلەن مۇشتلىشىپ

باقمىغان ئىدىم ، كىچىك ۋاقىتلىرىمدىمۇ قورقۇنچاق بولغاچقا ، دائىم تاياق يەيتىتىم . ئۇنىڭ ئۇستىگە رىشاتنىڭ گەۋدىسى ھېلىقى ئادەمنىڭ تۇرقىغا قارىغاندا خېلىلا ۋەجىك ئىدى . ئۇلار ھەدەپ بىر - بىرىنى ئىتتىرىشكە باشلىدى . كاللامغا چاقماق تېزلىكىدە « قېچىش » دېگەن خىيال كەلدى ، يالغۇز قېچىپ كەتسەم قانداق بولار ، رىشاتقا دەپ باقاي . « رىشات قېچىپ كېتەيلى » دېدىم ئۇنىڭ قۇلىقىغا پىچىرلاپ . « ئىككىمىز تۇرۇپمۇ قېچىپ كېتىمىزمۇ ، شۇنچە بەستىڭ بىلەن توخۇ يۇرەك نېمىكەنسەن » دېدى رىشات زەردە بىلەن . لېكىن ، ھېلىقى كىشى رىشاتنى ئۇرغىلى تۇردى ، مەن نېمە قىلىشىمنى بىلەلمەي تۇرۇپلا قالدىم . شۇ چاغدا بىرنەچچەيلەننىڭ بىز تەرەپكە قاراپ يۈگۈرۈپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ، رىشاتنىڭ قولىنى تارتىپ : « قارا ، يەنە شېرىكلىرى كېلىۋاتىدۇ » دەپلا سۆرەپ ماڭدىم ، بىز ھاسراپ - ھۆمۈدىگىنىمىزچە مەكتەپنىڭ ئالدىغا كېلىۋالدۇق . رىشاتنىڭ پېشانىسىدىن چېپىلداپ قان ئېقىۋاتاتتى ، ئۇ قولۇمنى سىلكىۋېتىپ ماڭا قارايمۇ قويماي ياتاقتا كىرىپ كەتتى . مەن قۇتقۇزۇپ قويمىغان بولسام ، شۇنچىلىك جىق ئادەمنىڭ ئارىسىدا قالاتتى . تازا ياخشىلىقنى بىلمەيدىغان نېمىكەن بۇ ، دەپ ئويلاپ قالدىم . قورسىقىم بەك ئېچىپ كەتكەن ئىكەن ، مەكتەپ ناۋايخانىسىغا بېرىپ بېلەتكە نانىدىن بىرنى ئېلىپ ، ياتاقتا كىرىپ كەتتىم .

كۈنلەر ئۆتۈۋەردى . مەۋسۈملۇق ئىمتىھان يېقىنلىشىپ قالغان ئىدى ، مۇشكۈل كۈنلەر يەنە باشلىنىش ئالدىدا تۇراتتى . بىر كۈنى بىر-لەشمە دەرستە مۇگدەپ ئولتۇرۇپ ئۇخلاپ قاپتىمەن ۋە چۈش كۆرۈپتىمەن ، چۈشۈمدە گۈلنۇر قىپيالىڭاچ ھالدا مەن تەرەپكە يۈگۈرۈپ كېلىۋاتقۇدەك ، مەنمۇ ئۇنىڭغا قاراپ يۈگۈرۈپتىدەكمەن ، لېكىن زادىلا بىر-بىرىمىزگە يېتەلمەپتىمىز . تۇيۇقسىزلا گۈلنۇر قىرقىم چاچلىرى ئۇستىدىن يالغلىق چىگىۋالغان ، كۆزلىرىدىن مەسخىرە ئۇچقۇنلىرىنى چاقنىتىپ ، قېلىن لەۋلىرىنى پۈرۈشتۈرۈپ تۇرغان بىر قىزغا ئايلىنىپ قاپتۇدەك ... قوڭغۇراقنىڭ جىرىڭلىشىدىن ئويغىنىپ كەتتىم . شۇ ئارىدا بىر ساۋاقدە-

شىم : « مۆمىن ، سېنى فاكۇلتېت مۇدىرى چاقىرىۋاتىدۇ » دېدى . مەن سەل ھەيران بولۇپ ، فاكۇلتېت مۇدىرى ئىشخانىسىغا قاراپ ماڭدىم . ماڭا بىرەر يەردىن ئامەت كەلدىمۇ يە ؟ ئويلىدىممەن كېتىۋېتىپ . مېنىڭ يوشۇرۇن تالانتىمنى بايقىغان بىرەرسى مېنى فاكۇلتېتقا قايتىدىن تونۇشتۇرغان بولسا ئەجەب ئەمەس . مۇدىر ئىشخانىسىغا كىرسەم ، فاكۇلتېت مۇدىرى ، سىياسىي كاتىپ ، سىنىپ مەسئۇلىمىز قاتارلىقلار ئولتۇرغان ئىكەن . مەن سەل ئەيمىنىپ ، ئىشىك تۆۋىدە تۇرۇپ قالدىم .

ـــ ئولتۇرۇڭ ، ـــ دېدى مۇدىر بوش ئورۇنىنى كۆرسىتىپ غەمكىنلىك بىلەن . مەن ئۇنىڭ كەيپىياتىغا قاراپ بېقىپ ، مۇشۇ نەچچە كۈن ئىچىدە بۇ ئادەمگە بىر بەختسىزلىك كەلگەن ئوخشايدۇ ، دەپ پەرەز قىلدىم .

ـــ سىز ئۆيىڭىزگە قايتىپ كېتىدىغان بولدىڭىز ، ـــ دېدى مۇدىر بوش ، ئەمما ئوچۇق قىلىپ .

ـــ نېمە ؟ ـــ مەن چۆچۈپ ئورنۇمدىن تۇرۇپ كەتتىم .

ـــ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلار باشقارمىسى بىر ئاي ۋاقىت سەرپ قىلىپ قائىدە ـ تۈزۈملەرنى قايتىدىن تەرتىپكە سېلىش ، ھەربىر ئوقۇغۇچىنى تەپسىلىي تەكشۈرۈپ چىقىش ئارقىلىق دەرسكە قاتناشمىغان ، ئىمتىھاندىن ئۆتەلمىگەن ئون نەچچە ئوقۇغۇچىنى مەكتەپتىن قايتۇرۇشنى قارار قىپتۇ . سىز ئۇچ يىلدىن بېرى تۆت پەننىڭ ئىمتىھانىدىن ، بۇنىڭ ئىچىدىكى ئۇچ پەننىڭ تولۇقلاپ ئېلىنغان ئىمتىھانىدىنمۇ ئۆتەلمەپسىز ، 50 سائەتتىن ئارتۇق دەرس تاشلاپسىز ، شۇڭا ... ـــ مۇدىر سۆزدىن ئاستا توختىۋالدى .

يۈرىكىم جىغىدە قىلىپ ، ئورۇندۇققا لاسسىدە ئولتۇرۇپ قالدىم .

مانا مۆمىن سېنىڭ تەقدىرىڭ ، مەكتەپتىن قوغلىنىش . ئاھ خۇدا ! نېمىدېگەن قوپال سۆز بۇ ، بۇ ئىشنى باشقىلارغا قانداقمۇ چۈشەندۈرۈپ كەتكىلى بولار ؟

ـــ يۈك ـ تاقىلىرىڭىزنى ئېلىپ چىقىڭ ، ـــ مۇدىرنىڭ يۇمشاق ئاۋازى خىيالىمنى بۆلدى ، ـــ مەكتىپىمىزنىڭ قائىدىسى بويىچە سىزنى

ماشىنا بىلەن ئۆيىڭىز گىچە ئاپىرىپ قويىمىز .

بولدىلا ، ئىش بۇ دەرىجىگە يەتكەندە قۇرۇق ئاھ ئۇرغانىنىڭ نېمە پايدىسى . ھالسىز قەدەملەر بىلەن ياتاققا قاراپ ماڭدىم .

يۈك ـ تاقامنى يېغىشتۇرۇپ دەرۋازا ئالدىغا چىقسام ، مېنى فاكۇلتېت مۇدىرى ، سىنىپ مەسئۇلىمىز قاتارلىقلار كۆتۈپ تۇرۇپتۇ . سىنىپ مەسئۇلىمىزنىڭ كۆزلىرى ياشلىنىپ قالغان بولۇپ ، ئۇ ماڭا نېمىدۇر دېمەكچىدەك ئاغزىنى ئۆمەللەپ توختاپ قالدى ۋە ئايانچلىق بىلەن قولىنى ئۇزاتتى . نېمىشقىدۇر مۇئەللىمگە قاراپ يىغلۇۋېتىشكە تاسلا قالدىم . يەنە تۇرۇپلا نېمىدېگەن دەبدەبىلىك ئۇزىتىش بۇ ، مەكتەپتىن قوغلانغانلارنى مۇشۇنداق ئۇزاتسا ـ ھە ! دەپ ئويلاپ قالدىم . مەن بۇ يەردە تۇرغان كاتتىۋاشلار بىلەن بىر ـ بىرلەپ قول ئېلىشىپ خوشلاشتىم . يۇرىكىم بىردىنلا ھاياجان ئىچىدە تېپىچەكلەپ كەتتى . چۈنكى ، مەكتەپكە كەلگەن ئۇچ يىلدىن بېرى ئۇلارنىڭ قولىنى تۇتۇش تۇگۈل ، ئۇلارغا بىر ئېغىز گەپ قىلىش شەرىپىگىمۇ مۇيەسسەر بولالمىغان ئىدىم . مۇشۇ تۇرقۇمدا ئۆزۈمنى خۇددى ئالدىمدىكىلەرنىڭ ئۇمىدىنى ۋە بىرمۇقەددەس ۋەزىپىنى زىممەمگە ئېلىپ ، ئالدىنقى سەپكە كېتىۋاتقان جەڭچىدەك ھېس قىلدىم . ئەپسۇس ، مەن ئالدىنقى سەپكە ئەمەس ، ئارقا سەپكە چېكىنىدۇرۇلگەن ئەسكەر ئىدىم . مانا « بېيجىڭ » ماركىلىق پىكاپنىڭ ئىشكى ئېچىلدى . بۇمۇ ئۆمرۇمدە تۇنجى قېتىم پىكاپقا چىقىشىم ئىدى . يۈك ـ تاقلىرىم پىكاپنىڭ كەينىگە تېڭىلدى . ماشىنىغا مەن بىلەن فاكۇلتېتنىڭ سىياسىي رەھبىرىمۇ چىقتى . بۇ ئاداش نەگە بارىدىغاندۇ ؟ ۋاي ـ ۋۇي ئۇنىڭ بىلەن نېمە كارىم ، بەلكىم يول ئۇستىدە چۈشۈپ قالىدىغاندۇ . شۇ ئەسنادا ساۋاقداشلىرىمنىڭ ھېچقايسىسى بىلەن خوشلىشالمىغانلىقىم ئېسىمگە كەلدى . بولدىلا ، يا مېنىڭ بىرەر دوستۇم بولمىسا ، رىزۋان مەكتەپتىن قايتۇرۇلغانلىقىمنى ئۇقسا تازا خۇشال بولۇپ كېتەر . ماشىنا ئاستا قوزغىلىپ دەرۋازىدىن چىقتى . دەرۋازا ئالدىدا تۇرغان بىرقانچە ئوقۇغۇچى پىكاپقا ھەيرانلىق بىلەن تىكىلىشتى ، مەن ئۇلارغا مەڭگۈلىك بىلەن

قاراپ قويدۇم . تۇيۇقسىزلا يېڭى يىلغا بەش كۈن قالغانلىقىنى ئويلاپ خۇشال بولۇپ كەتتىم ، پاھ ، ئۆيگە دەل ۋاقتىدا بارغۇدەكمەن ، يېڭى يىلنى ئۆيدە تەبرىكلەيدىغان بولدۇم ـ دە ، تېخى قىشلىق تەتىلدە ئۆيگە قايتىش پۇلۇمنىمۇ تېجەيدىغان بولدۇم .

دەرەخلەر ، ئادەملەر ، بىنالار ماشىنا دېرىزىسىدىن لىپ ـ لىپ قىلىپ ئۆتۈمەكتە ئىدى . ئۆيگە قايتقاندا ، تەتىلدىن قايتىپ كەلگەندە ئاپىتوبۇس دېرىزىسىدىن تالاي قېتىم كۆرۈپ بولغان بۇ مەنزىرىلەرگە تويماي قاراپ كېتەتتىم ، لېكىن نېمىشقىدۇر بۇ قېتىم سىرتقا قارىغۇم كەلمىدى . بارا ـ بارا شەھەر سىرتىغا چىقىپ قالدۇق . مېنى « مەكتەپتىن قوغلىنىش » دېگەن سۆز يەنە قىينىشقا باشلىدى ، بۇنى ئويلىساملا مېنى يىغا تۇتۇپ كېتەتتى . ئۆيدىكىلەر نېمىدەپ ئويلاپ قالار ؟ بىردىنلا مەكتەپتىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ دائىم ئوقۇشتىن زارلىنىدىغانلىقى ، پاتراق مەكتەپ پۈتكۈزۈشنى ، تېزراق يۇرتىغا قايتىشنى خالايدىغانلىقى يادىمغا كەلدى . نېمىلا بولسۇن ، مېنىڭ تەلىپىم تېز ئىجابەت بولدى . ئۇنداق بۇرۇقتۇرمىلىق ۋە گاڭگىراش ئىچىدە ياشىغۇچە ، ئاتام بىلەن دېھقان بولغىنىم ياخشى ئەمەسمۇ . تۇرۇپلا ئۆيدىكىلەرنى بەك كۆرگۈم كەلدى ، ئاتام ئولتۇرۇشقان كۆزلىرىدە سۇس كۈلۈمسىرەپ مېنى قۇچاقلاۋاتقاندەك ھېس قىلىپ ، ئاستا ـ ئاستا خاتىرجەم بولدۇم .

ماشىنا بىر خىل رېتىمدا سىلكىنىپ ، ئادەمنى بۆشۈكتە ياتقاندەك ئەللەيلەيتتى . پۇللۇق بولسام ، چوقۇم ماشىنىدىن بىرنى سېتىۋالىمەن . مېنى ئىنتايىن شېرىن ، ئىنتايىن راھەتلىك ئۇيقۇ ئۆز ئىلكىگە ئالماقتا ئىدى . ئۆمرۈمدە بۇنداق تاتلىق ئۇخلاپ باقمىغان ئىدىم . مەن ناھايىتى ئوچۇق چۈش كۆرۈپتىمەن ، چۈشۈمدە ھويلىمىزنىڭ كەينىدىكى سۇيى دائىم قاپقارا لاي تۇرىدىغان كۆل بويىدا كېپىنەك قوغلاپ يۈرگۈدەكمەن ، چوڭ بىر ئاق مۈشۈك كەينىمدىن ئەگىشىپ كېلىۋاتقۇدەك ....

ئۇزۇك

بۇ ئىشلارنىڭ قاچان ، قەيەردە ، قانداق ۋاقىتتا يۈز بەرگەنلىكىنى ئەسلىيەلمەيمەن . ئېھتىمال بۇ ۋەقەلەرنى چۈشۈمدە كۆرگەن بولسام كېرەك .

تۆت ـ بەش ئاغىنەم بىلەن ئالدىراش كېتىۋاتاتتىم . بىز ماڭغان يول شېغىللىق بولۇپ ، يولنىڭ بىر تەرىپى ئېتىزلىق ، يەنە بىر تەرىپى دەرەخزارلىق ئىدى . مەن دوستلىرىمنىڭ كەينىدىرەك كېتىۋاتاتتىم ، شۇ ئەسنادا يول بويىدا ئۇچ يىگىتنىڭ بىر ياشنى بوزەك قىلىۋاتقانلىقىغا كۆزۈم چۈشۈپ قالدى . ئۇلارنىڭ جېدەل ـ ماجىرادىن ناھايىتى قورقىدىغان بولساممۇ ، بۇ قېتىم بەلكىم ۋارقىرىساملا دوستلىرىم كېلىپ ياردەم بېرىدىغۇ دەپ ئويلىغان بولسام كېرەك ، بىردىنلا ۋىجدانىم قايناپ قالدى ـ دە ، ئۇ-رۇشۇۋاتقانلارنىڭ يېنىغا بېرىپ :

ـــ ئاغىنىلەر ، ئۇچىگلار بىرلىشىپ بىر ئادەمنى بوزەك قىلغىنىگلار نېمىسى ، ـــ دېدىم . ھېلىقى ئۇچەيلەن دەرھال مەن تەرەپكە بۇرۇلدى ، ئۇلارنىڭ بىرى سوغۇق كۈلگىنىچە چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىپ :

ـــ ھە ، دۇمبەك قىچىشىپ قالغان ئوخشىمامدۇ ، ـــ دېدى . شۇ ئارىدا ھېلىقى تاياق يەۋاتقان يىگىت غىپىدە تىكىۋەتتى . مەن ئەھۋالنىڭ چاتاقلىقىنى پەملەپ ، دوستلىرىم كەتكەن تەرەپكە بويۇنداپ قاردىم ، ئۇلار ئاللىقاچان ئۇزاپ كەتكەن بولغاچقا ، ئۇلارنىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمىدى . ئاڭغىچە ھېلىقىلار يەڭلىرىنى شىمايلاپ ئالدىمغا كەلدى . يۈرىكىم

ئاغزىمغا تىقىلدى ، سۆزلەش ماھارىتىمگە تايىنىپ بۇ پالاكەتتىن قۇتۇلۇش-تىن باشقا ئامال يوقلۇقىنى ھېس قىلدىم .

— مەن دېمەكچى ، — دەپ سۆز باشلىدىمەن ھولۇقۇۋاتقانلىقىمنى چاندۇرماسلىققا تىرىشىپ ، — ھەممىمىز ئۇيغۇر تۇ-رۇپ ئەتىدىن كەچكىچە جاڭجاللىشىپ نېمە قىلىمىز ، ئارىمىزدا تالاشقۇدەك نېمە بار ، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇچ ئادەمنىڭ بىر ئادەمنى ئۇرۇشى ئەركەكچىلىككىمۇ توغرا كەلمەيدۇ ...

— سەن ھەقىقىي ئەركەك ئوخشىمامسەن ، — ئارىدىكى ئېگىز بوي بىرى سۆزۈمنىڭ بېلىگە تەپتى ، — ئۇنداقتا كېلە ، بىرگە بىر تۇتۇشۇپ باقايلى . ئۇ شۇنداق دېگەچ مېنى قىستاپ كەلدى . مەن خاتا سۆزلەپ قويغانلىقىمنى ھېس قىلىپ ، تىترىگىنىمچە كەينىمگە چېكىنىپ ، ۋايىزلە-قىمنى داۋاملاشتۇردۇم :

— ھەي ئاغىنىلەر ، ئۇرۇشقاندىن زادى نېمە پايدا چىقىدۇ ، بىكاردىن - بىكار جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتىن زەخمىلىنىمىز ، سىلەر ئۇرۇۋاتقالارمۇ بەربىر خۇش بولالمايسىلەر ، چۈنكى سىلەرمۇ ھېسسىياتلىق ، غۇرۇرلۇق ئادەم . نېمىلا دېگەن بىلەن بىز قېرىنداش تۇر-ساق ... — ئۇلارنىڭ سۆزلىرىدىن تەسىرلىنىپ ئىككىلىنىپ قېلىۋاتقانلىقىنى سەزدىم -دە ، تېخىمۇ قىزىپ سۆزلەشكە باشلىدىم ، سۆز-لىرىمدىن ئۆزۈمۇ ھاياجانلىنىپ كېتىۋاتاتتىم ، — سىلەر « ئۇيغۇر » دېگەنىنىڭ مەنىسىنى بىلەمسىلەر ؟ « ئۇيغۇر » دېگەن سۆز « ئۇيۇشماق ، ئىتتىپاقلاشماق » دېگەنلىك بولىدۇ . بىز ئۇيغۇرلار تارىختىن بۇيان ئۇيۇلتاشتەك ئۇيۇشۇپ ، نى - نى يۈرتلارنى بويسۇندۇرۇپ ، دۇنيانى تاڭ قالدۇرغان ئىدۇق . ھازىرچۇ ؟ ھەدەپ بىر - بىرىمىزنى پۇتلىشىپ ، بىر - بىرىمىزگە ئورا كولاپ ، تەرەققىي قىلالماي مەدەنىيەتىنىڭ ئەڭ كەينىدىكى مىللەتكە ئايلىنىپ قالدۇق . ئويلاپ باقايلى ئاغىنىلەر ، دۇنيا نەدە ، بىز نەدە ؟ بىز نېمىشقا ئىلىم ئۆگىنىش ، ئەخلاقىمىزنى ياخشىلاش ، يېڭى نەرسە ئىجاد قىلىش ، مىللىتىمىزنى رونىاق تاپتۇرۇش جەھەتتە بەسلەش-

مەيمىز ، مۇسابىقىلەشمەيمىز ؟ مۇشۇ قەھرىمىزنى ، شىجائىتىمىزنى ، قاپ يۈرەكلىكىمىزنى شۇنداق جايلارغا ئىشلەتمەيمىز ... ــ قاتتىق ھاياجاندىن دېمەم كېسىلىپ توختاپ قالدىم . ئۇلار مەن ئاتقان « زەھەر يالتىلغان ئوق »تىن تەسلىم بولۇپ ، تامامەن پەس كويغا چۈشكەن ئىدى . كەينىدە تۇرغان پاكار ، تەنھەرىكەتچىلەر كىيىمى كىيىۋالغان بىرى قالغان ئىككىسىگە :

ــ بۇ ئاداشنىڭ دېگەنلىرى راست جۇمۇ ئاغىنىلەر ، بۇ خېلى بىر لىملىك ئاداشكەن ، ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ قويايلى ، ئەمدى ئۇرۇشمايلى ، ــ دېدى . ئالدىمغا دېۋىلەپ كەلگەن ئېگىز بويلۇقمۇ پەيلىدىن يېنىپ ، مەن بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشكەچ :

ــ بايىقى ئىشلاردىن خاپا بولما ئاغىنە ، بىزمۇ خېلى غەرەز ئۇقىدىغانلار ، ــ دېدى .

بىردىنلا ئۆزۈمنىڭ « بىلىم »دىن پەخىرلىنىپ كەتتىم . كۆڭلۈمدە ئۇلارغا ئۆزۈمنى بەكرەك تونۇتۇش ، ئۇلارنىڭ ماڭا بولغان ھۆرمىتىنى تېخىمۇ ئاشۇرۇش ئىستىكى تۇغۇلدى . راست ئەمەسمۇ ؟ گېپىمنى مۇشنىچىلىك چۈشىنىپ ، قايىل بولۇش ئۈچۈنمۇ ئادەم كېرەكتە ! بۇ يىگىتلەر كۆزۈمگە بارغانچە ئىسسىق كۆرۈنۈپ ، دوستانىلىك بىلەن ئۇلارغا مۇراجىئەت قىلدىم .

ــ بۇرادەرلەر ، « ئېلىشمىغۇچە تېپىشماس » دېگەن گەپ بار . بۇگۈن ئوبدان ئۈچرىشىپ قالدۇق ، سىلەرمۇ ھەقىقەتەن ئوڭلۇق يىگىت كەنسىلەر ، بىر جايىنى تېپىپ بېرەيلى ـ يېرىمدەم مۇڭداشمامدۇق ، ــ دېدىم .

ئۇلارمۇ پىكرىمگە دەرھال قوشۇلدى ۋە مەھەللىنىڭ ئىچىدە بىر دۇكان بارلىقىنى ئېيتتى . بىز كەينىمىزگە يېنىپ مەھەللىگە قاراپ ماڭدۇق . مەھەللىدىكى يولنىڭ يۇقىرى تەرىپىگە قاتار كەتكەن ئۆيلەر جايلاشقان ، تۆۋەن تەرىپى دەرەخزارلىق ئىكەن . بىز دەرەخلىككە كىرىپ خىلۋەت بىر جايدا ئولتۇردۇق . ئېگىز بويلۇق يىگىت يېنىدىكى ھەمراھىغا :

ـــ ئۇدۇلـمـزدا توختى هاجى سەيپۇڭ دېگەن ئادەمنىڭ كىچىك دۇكىنى بار ، هاراق ، پىۋا ئېلىپ كەلگىن ، ـــ دېدى .

ئۇ يـىگىت كەتكەندىن كېيىن ، مەنمۇ ئازراق بىرنەرسە سېتىۋېلىپ سورۇنغا قويسام ، ئۇلار ماڭا تېخىمۇ قايىل بولماسمۇ ؟ دەپ ئويلاپ ، ئىككى يـىگىتكە : « ئۇياققا ئۆتۈپلا كېلەي » دەپ قويۇپ ، دەرەخلىكتىن چىقتىم . يـولـىڭ ئۇ تەرىپىدىكى يوغان ، ھەيۋەتلىك دەرۋازا ھىم ئېتىك تۇراتتى ، دەرۋازىنىڭ يېنىدىكى قىڭغىر ـ قىيـسىق قـىلىپ « دۇكان » دېگەن خەت يـېزىـلـغان كىچىك ئىشىكمۇ تاقاق ئىدى . ئىشىكنىڭ سەل نېرىسىدا يولغا قـارىـغـان ، قـىپقىزىل دۇخاۋا پەردە تارتىلغان چوڭ بىر دېرىزە تۇراتتى . مـەن ئاستـا بـېرىپ دېرىزىنى چەكتىم ، دېرىزىنىڭ بىر قانىتى ئېچىلىپ ، بـېشىغا بۆرتمە شال ياغلىق ئارتىۋالغان 35 ياشلار چامىسىدىكى ئېگىز بوي بىر چوكان ئالدىمدا پەيدا بولدى .

ـــ بىرنەرسە سېتىۋالماقچىدىم .... ـــ دېدىمەن دۇدۇقلاپ .

ـــ ئـىشـىكلەر ئېتىك ، مۇشۇ دېرىزىدىنلا ئۆيگە كىرىڭ ، ـــ دېدى چـوكـان مـۇلايـىـمـلـىق بىلەن . مەن ئىككىلىنىپ تۇرۇپ قالدىمىۇ ، ئاخىر ئايـىغىمنى دېرىزىنىڭ تۈۋىگە سېلىپ قويۇپ ، دېرىزىگە چىقتىم ۋە دېرىزە نـىڭ ئالدىغا توختىتىپ قويۇلغان تىكىش ماشىنىسىنىڭ ئۈستىگە ئاۋايلاپ دەسسەپ پەسكە چۈشتۈم . يەرگە ئوتقاشتەك گىلەملەر سېلىنغان ، تام يا- قـلاپ بـىـرنـەچـچـە تىكىش ماشىنىسى قويۇلغان ، تىكىش ماشىنىلىرىنىڭ ئۈستىگە ھەر خىل رەختلەر دۆۋىلەنگەن ئىدى . بۇلۇڭ تەرەپتە پەرەنجىگە ئوخشىشىپ كېتىدىغان ئۇزۇن كىيىم كىيىۋالغان زىلۋا بىر قىز تام تەرەپكە قـاراپ بـىـرنـېـمـىـلـەرنى قىلىۋاتاتتى . مەن چۈشكەن جايىمدىلا گىلەمنىڭ ئۈسـتـىـدە بەداشقان قۇرۇپ ئولتۇردۇم . نېرىقى ئۆيگە تۇتىشىدىغان ئىشىك ئوچۇق بولۇپ ، ئىشكىنىڭ ئۈدۇلىدىكى تامغا يۆلەپ قويۇلغان توڭلاتقۇدىن ئوتـتـۇرا بـوي ، كـەكـە سـاقال ، ئاق كۆڭلەكنىڭ ئۈستىگە قارا جىلىتكە ، بـېشىغا شاپاق دوپپا كىيىۋالغان بىر كىشى بوتۇلكىلارنى جاراڭشتىپ بىر- بـىـرلـەپ ئېلـىـۋاتاتتى . توختى هاجى سەيپۇڭ دېگەن مۇشۇ كىشى بولسا

كېرەك ، دەپ ئويلىدىممەن ئىچىمدە . بىرھازا ئۆتكەندىن كېيىن نېرىقى ئۆيگە چىقىپ كەتكەن ھېلىقى چوكان كىرىپ كەلدى ۋە ماڭا :

ــ سىز ئالماقچى بولغان نەرسىلەرنى بىر دوستىڭىز ئالدى ئىشكتىن ئېلىپ چىقىپ كەتتى ، ــ دېدى .

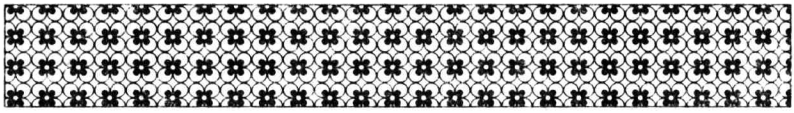
ــ ھە ، ئۇنداق بولسا بوپتۇ ، ــ دەپلا ئورنۇمدىن تۇرۇپ چىقىپ كېتىش ئۈچۈن دېرىزىنىڭ ئالدىغا كەلدىم . تىكىش ماشىنىسىنىڭ ئۈستىگە چىقاي دەپ تۇرۇشۇمغا ، تۇيۇقسىز باش ـ كۆزۈمنى ، قوللىرىمنى ھەر خىل يېپلار ئۆمۈچۈك توربەدەك چىرماشقا باشلىدى ، مەن قانچە تىـ پىرلىغانسېرى يېپلار شۇنچە چىڭ چىرمىشاتتى ، مەن ھەدەپ قوللىرىمدىكى يېپلارنى ئۈزۈشكە تىرىشاتتىم ، چىشلەيتتىم . مېنىڭ يۇلقۇـ نۇشۇمغا ئەگىشىپ ھەرخىل يېپلار ئۈستۈبشىمغا قاتمۇقات يۆگىشىپ ، مېنى مىدىرلىغۇسىز ھالەتكە كەلتۈرۈپ قويدى . شۇ ئارىدا ھېلىقى چوكان چاقچاقلىق بىلەن قايچىسىنى ئىشقا سېلىپ ، مېنى ئورنۇڭلىغان يېپلارنى كارتىلىدىتىپ كەسكىلى تۇردى . بۇلۇڭدىكى قىزمۇ دەرھال يېنىمغا كېلىپ ، قوللىرىمغا چىرمىشىپ ، بارماقلىرىمغا قاتمۇقات يۆگىشۇڭلىغان يېپلارنى ئەپچىللىك بىلەن كېسىۋەتتى . مەن ئاخىر يېپلاردىن قۇتۇلۇپ ، ئۇلارغا رەھمەت ئېيتىشنىمۇ ئۇنتۇپ ، ھولۇققان ھالدا دېرىزىگە ياماشتىم . بىردىنلا كۆزۈم دېرىزىنىڭ ياغىچىنى تۇتۇپ تۇرغان قولۇمغا چۈشتى ، سول قولۇمنىڭ ئىككى بارمىقىدا يوپۇرماق شەكىللىك نەپىس ، چىرايلىق ئىككى تال ئالتۇن ئۈزۈك پەيدا بولۇپ قالغان ئىدى . مەن ھاڭ ـ تاڭ بولۇپ ئاستا ئۆيگە يېنىپ چۈشتۈم ۋە كەينىمگە ئۆرۈلدۈم ، ئېگىز بوي چوكان ماڭا سوئال نەزىرى بىلەن تىكىلدى ، مەن سول قولۇمنى كۆتۈرۈپ ، بارماقلىرىمنى ئۇنىڭغا كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

ــ مەن ئۆيگە كىرگەندە قولۇمدا بۇ ئالتۇن ئۈزۈكلەر يوق ئىدى . بۇ ... ــ دېگىنىمچە توختاپ قالدىم . ئېگىز بوي چوكان بىرنەرسىنى چۈشەنگەندەك سۈس كۈلۈمسىرەپ ، يان تەرەپتە تۇرغان ھېلىقى قىزغا مەنىلىك قاراپ قويدى . مەن شۇندىلا ھېلىدىن بېرى دىققەت قىلمىغان

قىزغا قاردىم ، ئۇستىگە پەرەنجىگە ئوخشاش ئۇزۇن كىيىم كىيىۋالغان ، بېشىغىمۇ ئۇزۇن ياغلىق ئارتىۋالغان بۇ قىز ئاستا بېشىنى كۆتۈرۈپ ، ماڭا ئايانچلىق كۆزلىرىدە تىكىلدى . قىزنىڭ يۈزى تولۇن ئايغا ئوخشاش يۇپ-يۇمىلاق ھەم كىچىك ، كۆزلىرىمۇ ئىنتايىن مېھرلىك ھەم كىچىك ، بۇرنىمۇ ئېقىپ چۈشكەن شەبنەم تامچىسىدەك يالتىشىلىق ھەم كىچىك ، قولىقىمۇ گۈل ياپراقىدەك يۇمران ھەم كىچىك ، ئاغزىمۇ ئويماقتەك چىرايلىق ھەم كىچىك ئىدى . ھەممىلا ئەزاسى كىچىككىنە ، ئەمما قامىلاشقان بۇ قىزنىڭ چېھرى شۇنچىلىك سولغۇن ۋە قانسىز بولۇپ ، كۆزلىرىدىن پۈتمەس - تۈگىمەس مۇڭ ۋە ھەسرەت تۆكۈلۈپ تۇراتتى . ئاپئاق تاتىرىپ كەتكەن يۈزلىرى ، ئىلتىجا ، ئۆتۈنۈش ئىلكىدە مۆلدۈرلەپ تۇرغان كۆزلىرى يۈرەكنى ئېزەتتى . ئۇنىڭ بويى شۇنچىلىك زىلۋا ، قاملاشقان ئىدىيۇ ، لېكىن مەيدىسى تاختىدەك تۈپتۈز ، رەندە سىلىۋەتكەندەك تەكشى ئىدى . مەن قىزغا بىرھازا تىكىلىپ تۇرغاندىن كېيىن چوڭقۇر ئۇھ تارتىۋەتتىم - دە ، كەينىمگە ئۆرۈلۈپلا دېرىزىگە چىقىپ ، يولغا چۈشتۈم . ئايىغىمنى كىيگەندىن كېيىن قولۇمدىكى ئۇزۇكلەرگە تىكىلگىنىمچە خۇرسىنىپ ئويغا چۆكتۈم : قانداق قىلسام بولار ؟ قىزغا ھامىي بولاي دېسەم ، ئۆيدە خوتۇنۇم ۋە بالام بار . ئۇنى مۇشۇنداقلا تاشلىۋېتەي دېسەم ، بىچارە قىزنىڭ تۇرقى ... مەن مەۋھۇم يولنىڭ ئۈستىدە نېمە قىلىشىمنى بىلەلمەي گاڭگىراپ تۇرۇپ قالدىم .

بۇ ئىشلارنىڭ قاچان ، قەيەردە ، قانداق ۋاقىتتا يۈز بەرگەنلىكىنى ئەسلىيەلمەيمەن . بەلكىم بۇ ۋەقەلەرنى چۈشۈمدە كۆرگەن بولسام كېرەك .

توغرا قىلا ئايلانغان ئادەملەر

پايانسىز كەتكەن چۆللۈكنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئاۋات ، بايلىقلار ، مەۋرىچىلىقلا تولغان بىر يۇرت بار ئىدى . بۇ يۇرتنىڭ ھەممىلا جايىدا تارام - تارام ئېقىنلارنى ھاسىل قىلغان بۇلاقلارنى كۆرگىلى بولاتتى ، بۇلاق سۇيىنىڭ قەيەردىن كېلىدىغانلىقىنى ، قەيەرگە سىڭىپ كېتىدىغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيتتى . بۇ يۇرت بۇڭ - باراقسان ئورمان ، ئېكىنزارلىق بىلەن ئورالغان بولغاچقا ، ھەرتەرەپتىن بۇلبۇللارنىڭ شوخ ناۋالىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى . كۆز يەتكۈسىز قۇملۇقنىڭ مەركىزىدە خۇددى مۆجىزىدەك قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان بۇ يۇرتنىڭ يىراق قىرلىرى كېچىسى بوران ھۇۋلاپ تۇرىدىغان ، كۈندۈزى پۈتۈن - پۈتۈن ئىسسىقنىڭ دەستىدىن ئۇچار قۇشلارمۇ كاۋاپ بولۇپ قالىدىغان مۇدھىش ، چېكى يوق چۆللۈك ئىدى . تەلۈە بورانلار ، دوزاخنىڭ ئوتىدەك كۆيدۈرگۈچ ئىسسىقلار خۇددى جادۇ قىلىنغاندەكلا ، بۇ يۇرتنىڭ چېگرىسىدا ئۆز كۈچىنى يوقىتاتتى . گويا رۇھايەتلەردە ئېيتىلغاندەك ، بىر تەرەپتە ئورمانلار ياشنىپ ، سۇلار شارقىراپ . بولبۇللار ناۋا قىلسا ، يەنە بىر تەرەپتە قۇملار كۆچۈپ ، ئالۋۇنلار جىمىرلاپ ، دوزاخ ئوتىنىڭ يالقۇنى لاۋۇلدايتتى . بۇ يۇرتنىڭ خەلقى بۇ خىل مۆجىزىگە زادىلا قىزىقمايتتى ، خۇددى شۇنداق بولۇشقا تېگىشلىكتەك ، قىلچە ھەيران قالمايتتى . ئۇلار ئۆزلىرى ياشاۋاتقان زېمىنىنىڭ تارىخىنى ئازراقمۇ بىلمىگىنىدەك ، كەلگۈسى ھەققىدىمۇ قىلچە ئويلانمايتتى . ئۇلار ئەلمساقتىن تارتىپ ياشاپ كېلىۋاتقان بۇ تۇپراق

ئۇلارنىڭ مۇقەددەس قەبىلىگاھى بولۇپ ، ئۇلار بۇ يەردىن بىر قەدەممۇ سىرتقا چىقمايتتى . ئۇلارنىڭ نەزىرىدە پۈتكۈل ئالەمدىكى يۇرت مۇشۇ بوستانلىقلا ئىدى ، جاھاننى پايانسىز قۇم دېڭىزى ئوراپ تۇراتتى ، قۇملۇق ھالاكەتتىن دېرەك بېرەتتى ، قۇملۇققا قەدەم بېسىش ئاسىيلىقتىن نىشان ئىدى. ئۇلار قۇملۇقنىڭ نېرىسىدا نېمە باردۇر دېگەننى ئويلىمايتتى ھەم قۇملۇقنىڭ ئىچكىرىسىگە قەدەم بېسىش خىيالىدىمۇ بولمايتتى .

بۇ يۇرتنىڭ كىشىلىرى 200 ــ 300 يىل ياشايتتى . بۇ يەردە نە پادىشاھ ، نە پۇقرا ، نە دۆلەت ، نە ھاكىمىيەت دېگەن ئۇقۇملار يوق ، ھەممە كىشى ئۆزى بەگ ، ئۆزى خان ، ئۆزىگە ئۆزى خوجا ئىدى . بۇ يەردە ھېچكىم ھېچكىمنى باشقۇرمايتتى ، ھېچكىم ھېچكىمگە بويسۇنمايتتى ، ھېچكىم ھېچكىمدىن ئۈستۈنلۈك تالاشمايتتى . قىسقىسى ، بۇ يەر ئەركىن ـ ئازادە ، ھېچقانداق تۈزۈم ، سىياسەت بولمىغان جەمئىيەت ئىدى . ھەممە كىشى ئۆز ئىشى بىلەن مەشغۇل بولۇپ ، ئۆز كۈنىنى ئۆزى ئېلىپ ئىناق ، ئىتتىپاق ، باراۋەر ياشايتتى . ئەرلەر پايانسىز ئېكىنزارلىقلاردا ئىشلەيتتى ، ئۇلاغ باقاتتى ، ئورمانلارنى پەرۋىش قىلاتتى ۋە كېسەتتى . ياغاچچىلىق ، موزدۇزلۇق ، تامچىلىق ، نەققاشلىق قاتارلىق ھۈنەر ـ كەسىپلەر بىلەن شۇغۇللىناتتى . ئىپتىدائىي كانلاردا مېتال تاۋلايتتى . ئايالار ئەجدادتىن ئەۋلادقا يەتكۈزۈلۈپ ، قولدىن قولغا ئۆتۈپ ، ئۆچمەي كېلىۋاتقان مۇقەدـ دەس چوغلىرىدا تاماق ئېتەتتى ، توقۇمىچىلىق ۋە ھەر خىل قول ـ ھۈنەرۋەنچىلىك بىلەن شۇغۇللىناتتى . ئەلۋەتتە بۇ يەردە مەدەنىيەت ، تەـ رەققىيات ، تۈرك ، مەكتەپ دېگەنلەردىن سۆز ئېچىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى . كىشىلەر بالدۇر يېتىپ ، سەھەر تۇرۇپ ئەمگەك ، مېھنەت بىلەن كۈنلەرنى ئۆتكۈزەتتى . ئۆزلىرى تىكىۋالغان يىرىك ، ئەمما پۇختا كىيىملەرنى كىيەتتى . ئات ـ ئۇلاغلارنى قاتناش ، ئىشلەپچىقىرىش قورالـ لى ، ئۆزلىرى ئىشلەپچىقارغان خام ۋە پىشۇرۇلغان مەھسۇلاتلارنى ئوزۇقلۇق قىلاتتى . باللار بوۋىلىرىدىن ئاجايىپ ـغارايىپ رىۋايەتلەرنى ئاڭلاپ ، تال چۈشىنى ئات قىلىپ ئويناپ چوڭ بولاتتى . بۇ ئەل

كىشىلىرى شۇنچىلىك ساغلام ، بەختيار ، شاد ـ خۇرام ئىدىكى ، ئۇلار كېسەللىك ئازابىنىڭ ، باي ، كەمبەغەللىكنىڭ ، ئەخلاقسىزلىقنىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيتتى . بىر ـ بىرىدىن قىزغانمايتتى . ھەممىسىنىڭ ئۆزىگە يارىشا ئېكىنزارلىقى ، نېسىۋىسى بار ئىدى . بۇ يەردە ئوغرىلىق ، زىناخورلۇق ، تەمەخورلۇق ، شارابخورلۇق ، غەيۋەتخورلۇق ، تۆھمەتخورلۇق دېگەندەك ئىللەتلەر يوق ئىدى . ھېچكىم بىر ـ بىرىنىڭ بەختىگە ، مېلىغا ، خوتۇنىغا كۆز قىزارتمايتتى .

بۇ يۇرتنىڭ كىشىلىرى تېرىقچىلىقنىڭ ئارىسال مەزگىللىرىدە كۈنلىرىنى ھەر خىل مەشرەپ ، باغ سەيلىسى ، گۈلخان سەيلىسى ، ئوغلاق تارتىشىش ، چېلىشىش ، توخۇ ، قوشقار سوقۇشتۇرۇش ، ئىت تالاشتۇرۇش قاتارلىق پائالىيەتلەر بىلەن ئۆتكۈزەتتى . بۇنداق كۈنلەردە يۇرتنىڭ ھەممە يېرىدە گۈلخانلار يېقىلىپ ، داش قازانلار ئېسىلىپ ، نەچچە ئونلىغان قويلار سويۇلۇپ ، ناخشا ـ سازلارنىڭ ناۋاسى ، بوۋاي ـ مومايلار ، قىز ـ يىگىتلەرنىڭ خۇشال كۈلكىلىرى پەلەكنى قۇچاتتى . ئاتلار بەيگىگە چۈشۈپ قۇملۇقنىڭ قىرغىقىچە باراتتى . قىز ـ يىگىتلەر پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ پىنھانلاردا يۈرەك سىرلىرىنى ئېيتىشاتتى . بۇ يۇرتنىڭ تويلىرىمۇ ئالاھىدە قىزىپ كېتەتتى . ئۇزاق يىللاردىن بۇيان يۇرت ئىچىدە ئۆزئارا تويلىشىپ كېلىۋاتقان خەلق بىر ـ بىرىگە ئىرماش ـ چىرماش تۇغقان بولۇپ كەتكەن ئىدى . يۇرت ئەھلى توي ئىگىلىرىنى پەتىلەپ بولغۇچە نەچچە ئايلاپ ۋاقىت كېتەتتى . كېچىلىك بەزمىلەر تاڭ ئاتقۇچە ئۇزۇلمەيتتى . يېرىم يالىڭاچ ، بەستى ، چىراي ـ تۇرقىمۇ بىر ـ بىرىگە ئوخشىشىپ كېتىدىغان پالۋان يىگىتلەر گۈلخان ئەتراپىدا كەسكىن ، چەبدەس ھەربىكەتلەر بىلەن رىتىملىق ئۇسسۇل ئويناتتى . جامالى قوشكېزەك ئاچا ـ سىڭىللارنىڭكىدەك ئوپئوخشاش ، زىلۋا ، پاك ، بىغۇبار ، گۈزەل قىزلار لەرزان دەسسەپ ئۇلارغا جور بولاتتى . بۇ يۇرتتىكى ئوخشاش پاسوندا سىلىنغان ئۆيلەر ، رەتلىك ئېلىنغان كوچىلار مەھەللىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى نەچچە مىڭ يىللىق تارىخقا ئىگە قېرى چىنار دەرىخىنى

مەركەز قىلىپ ، قۇياشتىن چېچىلغان نۇرغا ئوخشاش ھەر تەرەپلەرگە تارىلىپ ، تاكى قۇملۇققا قەدەر تۇتىشاتتى . ياغاچتىن ئاستى - ئۈستى پېشايۋانلىق قىلىپ سېلىنغان ئۆيلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ھويلىسىدا رەڭدار گۈللەر ، خۇش پۇراق چېچەك تۇرغان گۈللۈكلەر كەينىدە ياپيېشىل كۆكتاتلىقلار بار ئىدى . ئۆي - ئۆيلەردە دۇتار ، تەمبۇر ، ناخشا - ساز ، كۈلكە - چاقچاقلارنىڭ ئاۋازى ئۇزۇلمەيتتى . يۇرتنىڭ مەركىزىدىكى قېرى چىنار دەرىخىنىڭ ئاستىدا سالقىن ياز ئاخشاملىرى ، ئاپتېپى خۇشياقىدىغان قىشنىڭ چۈش ۋاقىتلىرى سۆھبەتلەر قۇرۇلۇپ ، پاراڭ قىزىپ كېتەتتى .

ناھايەتكى ، ھېچقانداق ۋاقىت ھېسابلانمايدىغان بۇ يۇرتنىڭ مەلۇم يىل ، مەلۇم ئاي ، مەلۇم كۈنىدە بوۋايلار قېرى چىنار دەرىخىنىڭ سايىسىدا گۇگۇر - مۇگۇر مۇگدەشىپ ئولتۇرۇشاتتى . تۈيۇقسىز دەسلەپتە غۇگۇلدىغان ، كېيىن « دۈت - دۈت » قىلغان ، بۇ يۇرت خەلقى ئۆمرىدە ئاڭلاپ باقمىغان ياڭراق بىر ئاۋاز بىلەن تەڭ ، كوچىنىڭ نېرىقى بېشىدىن تۆت پۇتى غىرىلداپ ئايلىنىپ ئاجايىپ تېز ماڭىدىغان ، ئالدىدا ئىككى « كۆزى » پارقىراپ تۇرىدىغان ، « قورسىقى »دىكى ئورۇندۇقتا غەلىتە كىيىنگەن بىر ئادەم ئولتۇرۇپ ، يۇمىلاق بىرنەرسىنى ئۇياق - بۇياقىغا ئايلاندۇرغان پېتى كىرىپ كەلدى . دەل شۇ مىنۇتلاردا بۇ «مەخلۇق »نى كۆرگەن كىشىلەرنىڭ چىرايى ۋە ھەرىكىتىدە ئەزەلدىن كۆرۈلۈپ باقمىغان ئۆزگىرىش بولدى : ھويلىلىرىدا ئۆي ئىشلىرى بىلەن مەشغۇل بولۇۋاتقان ئاياللار قورقىنىدىن جايىدىلا ئولتۇرۇپ قېلىشتى ؛ كوچىدىكى باللار كۈشەندىسىدىن ئۇركۈگەن توشقاندەك چاققانلىق بىلەن ئۆزلىرىنى ھويلىلىرىغا ئېتىشتى ؛ يىگىتلەر نېمە قىلارىنى بىلەلمەي قاقاقان قوزۇقتەك تۇرۇپلا قالدى ؛ بوۋايلار چىشسىز ئېغىز-لىرىنى ئاچقىنىچە ئەس - ھوشىنى يوقاتتى . ھېلىقى غەلىتە « مەخلۇق » غىرىلداپ مېڭىپ چىنار تۈۋىدە غارتىلداپ توختىغىنىدا ، قېچىپ كېتەلمەي قالغان بىرنەچچە بوۋاي كۆزلىرىنى چىڭ يۇمۇپ ، غال - غال تىترىگىنىچە تەسۈللىرىنى چىڭ سىقىمداپ نېمىلەرنىدۇر ئوقۇشقا باشلىدى . ھېلىقى

«مەخلۇق »تىن كۆزىگە يۇملاق ۋە قاپقارا بىرنەرسىنى تاقىۋالغان ، بېشىغا چىلاپچىغا ئوخشايدىغان بىرنېمىنى كىيىۋالغان بىر ئادەم چۈشۈپ ، كۆزىدىكى قاپقارا نەرسىنى قولىغا ئېلىپ تۇرۇپ ئەتراپقا ھەيرانلىق بىلەن قارىدى ۋە بېشىدىكى « چىلاپچا »نى قولىغا ئېلىپ ، بوۋايلارغا قاراپ دوستانە ھېسسىياتتا سالام بەرگەندەك ھەركەتنى قىلدى ، ئاندىن كالا دىرلاپ بىرنەرسىلەرنى دېدى . بوۋايلار كۆزىنى ئېچىپ ، غەلىتە كىينىگەن ئادەمنىڭ ئۆزلىرىگە زىيان يەتكۈزمەيدىغانلىقىنى بايقىغاندىن كېيىن ، ئۇ ئادەمنىڭ كەينىدە « ھومىيپ » تۇرغان يوغان «مەخلۇق » قا قورقۇنچ بىلەن قاراپ قويدى ـ دە ، كەشلىرىنى كىيىشنىمۇ ئۇنتۇپ ، پەشلىرىگە پۇتلىشىپ كۆزدىن غايىب بولدى . ھېلىقى ئادەم ھەيران بولغاندەك ئەتراپقا قارىدى ، كوچىلاردا ئىنس ـ جىن كۆرۈنمەيتتى . بۇ ئادەم « مەخلۇق »قا چىقىپ غوگۇلداپ ئاۋاز چىقارغىنىچە كوچىلارنى بىرمۇر قۇر ئايلاندى ـ دە ، كەلگەن يولى بىلەن كېتىپ قالدى . شۇ كۈنى كەچ كىرىپ تاكى تاڭ ئاتقانغا قەدەر ھېچكىم سىرتقا چىقىشقا جۈرئەت قىلالمىدى . ئەتىسى سەھەردە ئىشىكلەرنىڭ يوچۇقلىرىدىن ، ئەنجان تاملارنىڭ كەينىدىن باشلار كۆرۈنۈپ ، ئەرلەر بىرلەپ ، ئىككىلەپ ، بىر بېسىپ ، ئىككى بېسىپ چىنار تۈۋىگە يىغىلىشتى . بىرەمنىڭ ئېچىدە بۇ يەر ۋاراڭ ـ چۈرۈڭ ، تالاش ـ تارتىش دەستىدىن قايناۋاتقان قازانغا ئوخشاپ قالدى : « ئۇ زادى كىم ، ئىنسانمۇ ياكى ئالۋاستىمۇ؟ ھېلىقى مەخلۇق قانداق نەرسە ؟ ئۇلار زادى قەيەردىن ، نېمە مەقسەتتە كەلگەن ؟» تالاش ـ تارتىشنىڭ تېمىسى مۇشۇ ئىدى . ئاخىرىدا نەچچە يۈز ياشقا كىرگەنلىكىنى بىلگىلى بولمايدىغان ئېگىز ، قاتاڭغۇر ، ئاپئاق ساقاللىق يۇرت بېشى ئەتىدىن باشلاپ بارلىق يىگىتلەر ئوقيا ، قىلىچ ، نەيزىلەر بىلەن قوراللىنىپ ھويلىلاردا ، تاملارنىڭ كەينىدە مۇداپىئەدە تۇرۇش ؛ قېرىلار ، ئاياللار ، بالىلار ۋاقتىنچە سىرتقا چىقماسلىق ؛ ھېلىقى غەلىتە ئادەم دۈشمەنلىك غەرىزىدە بولسا دەرھال ھۇجۇمغا ئۆتۈش ، بولمىسا ئۇنىڭغا چېقىلماسلىقنى جاكارلىدى . خاتىرجەملىكى ، تۇرمۇش رىتىمى ، روھىي تىنچلىقى بۇزۇلغان جامائەت

تەشۇش ئىلكىدە ئۆيلىرىگە قايتىپ ، ئەتىدىكى جەڭگە تەييارلىق قىلىشتى .

ئەتىسى ئوخشاش ۋاقىتتا يۇرتىنىڭ بېشىدىن ئاۋۋال غوڭۇلدىغان ، ئاندىن « دۇت - دۇت » قىلغان ھەيۋەتلىك ئاۋاز ئاڭلىنىپ ، ھېلىقى غەلىتە « مەخلۇق » مەھەللىگە كىرىپ كەلدى ۋە چىنارنىڭ تۆۋىدە توختىدى . ئۇ ئادەم غەلىتە « مەخلۇق »تىن چۈشۈپ ئەتراپقا نەزەر تاشلىدى . بۇگۈن ئۇ ئاغزىدىكى ئۇ نەرسىنى پات - پات شوراپ ، ئىسىنى پۈۋلەپ قويۇاتاتتى . كوچىلار بوش ۋە جىمجىت بولۇپ ، ئىنس - جىنىنىڭ قارىسى كۆرۈنمەيتتى . لېكىن ، تاملارنىڭ ئارقىسىدا ، دالدىلاردا نەچچە يۈزلىگەن كۆز بۇ ئادەمگە ھوشيارلىق بىلەن تىكىلىپ ، ئوقيالار بەتلىنىپ تۇراتتى . بۇ ئادەم ئۇيان - بۇيان مېڭىپ ھويلىلارغا ، ئۆيلەرگە بويۇنداپ قاراپ قويدى . بىر نەرسىلەرنى كالدىرلاپ ۋارقىراپ ، ئۆيلەرگە قاراپ بىر كىمنى چاقىرغاندەك قوللىرىنى پۇلاڭلاتتى . ھېچقانداق ئىنكاس بولمىغاندىن كېيىن ئەپسۇسلانغاندەك بېشىنى چايقاپ قويۇپ ، ھېلىقى « مەخلۇق » تەرەپكە قاراپ ماڭدىيۇ يەنە توختاپ ، ئاغزىدىكى ئىس چىقۇاتقان نەيچىسىمان نەرسىنى يەرگە تاشلاپ دەسسۈەتتى ، ئاندىن يانچۇقىدىن كىچىك ، تۆت چاسا نەرسىنى چىقىرىپ بېشىدىن ئېگىز كۆتۈردى . قارىغاندا ئۇ بۇ ھەرىكەتلىرىنى باشقىلار كۆرسۇن دەۋەتقاندەك قىلاتتى . ئۇ قوللىدىكى نەرسىنى بارمىقى بىلەن بېسۇندى ، شۇئان كىچىككىنە ئوت پەيدا بولۇپ پىللىداپ كۆيۈشكە باشلىدى . مۆكۈنۈپ تۇرغان يىگىتلەر چۆچۈپ ، بۇنىڭ زادى قانداق نەرسە ئىكەنلىكىنى ئاڭقىرالماي ، قوراللىرىنى بەتلەشتى . ھېلىقى كىشى قولىدىكى نەرسىنى بىرنەچچە قېتىم بېسىپ ئوت يانىدۇرۇپ - ئۆچۈرۈپ ، يەردىن بىر تال شېشىقنى ئېلىپ ھېلىقى نەرسىدىن ئوت تۇتاشتۇرۇپ كۆرسەتكەندىن كېيىن ، ئۇ نەرسىنى چىنارنىڭ تۆۋىگە ئاستا قويۇپ قويۇپ ، « مەخلۇق » قا چىقىپلا غوڭۇلداپ كېتىپ قالدى . بۇ قېتىم يىگىتلەر يۈرەكلىك بىلەن دالدىدىن چىقىپ چە-

نارنىڭ تۇڭىگە كېلىشتى ، لېكىن يەردە تۇرغان ھېلىقى تۆت چاسا ، كىچىك نەرسىگە يېقىنلىشالماي ، ئۇنىڭغا يىراقتىن قاراپ بىرھازا تۇرۇپ قېلىشتى . شۇ ئاردا يۇرەكلىكىڭ بىرى ئاستا - ئاستا سۇرۇلۇپ چىنارنىڭ ئاستىغا كېلىپ ، ئۇ نەرسىنى ئېھتىيات بىلەن قولىغا ئالدى ، باشقىلارمۇ ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىپ قولدىن قولغا ئېلىپ كۆرۈشتى . بۇ نەرسە زادى نېمىدۇ ؟ ئاردا بىرى ھېلىقى كىشىنى دوراپ ئۇ نەرسىنىڭ باش تەرىپىنى بېسىۋىدى ، « چارس » قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ لاپىيدە ئوت يانىدى ، بۇ كىشى قورققىنىدىن ھېلىقى نەرسىنى ئىختىيارسىز يەرگە تاشلىۋەتتى ، باشقىلارمۇ ۋاراقراپ بىرنەچچە قەدەم كەينىگە داجىشتى ، لېكىن باشقىچە ئەھۋال كۆرۈلمىدى . ھېلىقى نەرسە يەردە جىمجىت تۇراتتى . ئۇلار يەنە يېقىنلاپ كېلىپ بۇ نەرسىنى ئالدى - دە ، ئاستا - ئاستا بېسىپ ئوت چىقىرىشقا كۆنۈۋالدى . ئەسلىدە بۇ ئوت تۇتاشتۇرىدىغان نەرسە ئىكەن - دە ! بۇ نەرسە بولسا كۈنلەپ ، ئايلاپ ، يىللاپ ، ئەسىرلەپ چوغ ساقلاشنىڭ ھاجىتى قالمايدىكەن - دە ! ئۇلار بۇ مۆجىزىگە ھاڭ - تاڭ قېلىشتى . بەزىلەر غەلىتە ئادەم شوراپ ئىس چىقىرىپ تاشلىۋەتكەن نەيچىسمان نەرسىنى ئېلىپ پۇراپ ، تىلىغا تەگكۈزۈپ بېقىپ بېشىنى چايقاشتى . جىنارنىڭ ئاستى يەنە پورۇقلاپ تۇرغان قازانغا ئوخشاپ قالدى . كىشىلەر نۇرغۇن تالاش - تارتىش ئارقىلىق « بۇ ئادەم بىزگە دۈشمەنلىك قىلمايدىغان ئوخشايدۇ ، ئىككى كۈندىن بېرى ئۇنىڭ ھەرىكەتلىرىدىن دوستانىلىك چىقىپ تۇرىدۇ ، ھەتتا ئۇ بىزگە ئوت ئەكىلىپ بەردى » دەپ ھېسابلاشتى . يۇرت بېشى ئاخىر ھۆكۈم چىقىرىپ : «ئەتە بۇ كىشى يەنە كەلسە كۆرۈشۈپ باقايلى ، لېكىن يەنىلا ئېھتىياتچان بولۇپ ، ھوشيار تۇرايلى » دېدى ۋە ھېلىقى ئوت يانداۋۇرىدىغان نەرسىنى ئېلىپ ئۆيگە قاراپ ماڭدى ، باشقىلارمۇ تارقاشتى .

ئەتىسى يەنە شۇ ۋاقىتتا مەھەللىنىڭ بېشىدىن ئاۋاز غوڭۇلدىغان ، كېيىن « دۇت - دۇت » قىلغان ھەيۋەتلىك ئاۋاز ئاڭلىنىپ ، ھېلىقى غەلىتە « مەخلۇق » مەھەللىگە كىرىپ كەلدى ۋە چىنار تۈۋىدە توختىدى .

كوچىلار يەنىلا ئادەمسىز ، جىمجىت بولۇپ ، ئەتراپتا نەچچە يۈزلىگەن كۆز بۇ ئادەمنىڭ ھوشيارلىق بىلەن كۆزىتىپ تۇراتتى . ھېلىقى ئادەم ئالدىنقى كۇنىلەردىكىگە ئوخشاشلا ئاستا مېڭىپ كوچىلارنى ئارىلىدى ، تاملارنىڭ ئۈستىدىن ھويلىلارغا قاراپ باقتى ، چىنار تۈۋىگە قايتىپ كېلىپ كالا دىرلاپ ۋارقىراپ ، قوللىرىنى بىر كىمنى چاقىرغاندەك ھەرىكەتلەندۈردى . ھېچقانداق ئىنكاس بولمىغاندىن كېيىن ئۈمىدسىزلەنگەندەك ھالەتتە مۇرىسىنى قىسىپ قويۇپ ، غەلىتە « مەخلۇق » نىڭ يېنىغا كېلىدى ۋە «مەخلۇق »نىڭ « قورسىقى » غا ئېگىشىپ ، ئىچىدە قېتىزىل سۇيۇقلۇق كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان ، قاپاقلا ئوخشىشىپ كېتىدىغان بىرنەرسىنى ، يەنە كىچىك ھېجىرغا ئوخشايدىغان ، لېكىن ئىنچىكە پۈتى بار ، سۈپسۈزۈك بىرنەرسىنى ئېلىپ چىنارنىڭ تۈۋىگە كېلىپ ئولتۇردى . ئۇ كىشى ھېلىقى «قاپاق » نىڭ ئاغزىنى چىشلەپ ئېچىپ ، ئۇنىڭدىكى قېتىزىل سۇيۇقلۇقنى كىچىك « ھېجىر »غا قۇيۇپ ئالدىرىماي ئىچىشكە باشلىدى . قارىغاندا بۇ كىشى بۇ يەردىن ھازىرچە كېتىدىغاندەك ئەمەس ئىدى . پىنھان جايلاردا مۆكۈنۈپ تۇرغانلار تاقەتسىزلىنىپ : « بىزنى ئاتا ـ بوۋىمىز ئوغۇل بالا دەپ توغقان ، كۈندە مۇشۇنداق ۋەھىمە ئىچىدە ياشايمىزمۇ ؟ يا ئۆلۈم ، يا كۆرۈم . ئادەمنى دەم تارتىدىغان يالماۋۇز بولسىمۇ ، بىر ئېلىشىپ باقمايمىزمۇ ؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ غەلىتە ئادەمنىڭ دۈشمەنلىك غەرىزى باردەك قىلمايدۇ » دېيىشتى . ئۆزئارا مەسلىھەتلىشىپ ئاخىر بۇ كىشى بىلەن كۆرۈشۈپ باقماقچى بولۇشتى . شۇنداق قىلىپ ، بىر خەۋەرچىنىڭ تاماردىن ئارتىلىپ ، سۈكۈتچىلەردىن ئۆتۈپ خەۋەر يەتكۈزۈشى بىلەن مۆكۈنۈپ تۇرغانلار ھەممە تەرەپتىن تەڭلا چىقىپ چىنار تۈۋىگە ـــ ھېلىقى ئادەمنىڭ يېنىغا يىغىلماقچى بولدى . ھېلىقى ئادەم قولىدىكى سۇيۇقلۇقنى غۇرتتىدە ئىچىۋېتىپ بېشىنى كۆتۈردى ـ دە ، ئاجايىپ مەنزىرىنى كۆردى: ئېگىز بوي ، بەستىلىك ، ساقال ـ بۇرۇتلۇق ، چىرايلىرى ، بەدەن قۇرۇلۇشى بىر ـ بىرىگە ئوخشىشىپ كېتىدىغان ، ئۈستىگە بىر خىل ماتا كىيىملەرنى ، پۈتىغا ھەر خىل چورۇقلارنى ، بېشىغا ئېگىز بۆكلەرنى

كىيىۋالغان ، مەيدىسىدە قاپقارا تۈكلەر كۆرۈنۈپ تۇرغان ، قوللىرىدا نەيزە ، قىلىچ ، ئوقيا تۇتقان كىشىلەر بىر بېسىپ ، ئىككى بېسىپ ئۆزى تەرەپكە كېلىۋاتاتتى . بۇ كىشىلەرنىڭ كۆزلىرىدىن خەۋپسىرەش ، ئەنسىرەش ، ئىككىلىنىش ، يەنە جەسۇرلۇق ، تەۋەككۈلچىلىك ، قورقۇمسىزلىق ئىپادىلىرى چىقىپ تۇراتتى . ھېلىقى ئادەم ئالدىرىمايلا ئورنىدىن تۇردى ۋە قولىدىكى نەرسىلەرنى يەرگە قويۇپ ، خۇشال بولغاندەك قىياپەتتە ئىككى ئالقىنىنى بىر - بىرىگە ئۇرۇپ ، قايتا - قايتا ئاۋاز چىقاردى . يۈرت ئەھلى بۇ ئادەمنىڭ ئەتراپىدا چەمبەر ھاسىل قىلىپ توپلاندى . ئۇ ئادەم جامائەتكە دوستلارچە كۈلۈمسىرەپ ، ھەربىر كىشىنىڭ ئوڭ قولىنى چىڭ سىقىپ ، ھەممەيلەن بىلەن كۆرۈشۈپ چىقتى . شۇنىڭ بىلەن ئىما - ئىشارەت ، كالدىرلاپ « سۆزلىشىش » باشلىنىپ كەتتى . بۇ يۇرتتىكىلەر ئالدى بىلەن ھېلىقى غەلىتە « مەخلۇق »نىڭ نېمىلىكىنى سوراشتى . بۇ ئادەم قاقاقلاپ كۈلۈپ كېتىپ ، كىشىلەرنى غەلىتە « مەخلۇق » نىڭ يېنىغا سۆرەپ كېلىپ بىرنەرسىلەرنى دەپ كالدىرلىدى ، غەلىتە « مەخلۇق »نىڭ « بېشى » غا ئۇرۇپ ، قوللىرىنى پۇلاڭلاتتى ، غەلىتە «مەخلۇق»نى ئۇياق - بۇياققا ماڭدۇرۇپ ، كۆپچىلىككە بۇ نەرسىنىڭ جانسىز ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈردى . يۇرت ئەھلى ئۇنىڭ گەپلىرىنى ئانچە بىلەلمىگەن بولسىمۇ ، بۇ « مەخلۇق »نىڭ ھېچقانداق خەتىرى يوقلۇقىنى ، ئىگىسى ئىچىگە كىرگەندىلا ئۇنىڭغا جان كىرىدىغانلىقىنى ھېس قىلىشتى . ئۇ كىشى بېغىشىغا تاقۇالغان يۇمىلاق بىرنەرسىگە قاراپ قويۇپ ، چىنار تۈۋىدىن قاپاقسىمان بىرنەرسىنى ئېلىپ كېلىپ ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى سۇيۇقلۇقنى تاۋاقسىمان بىرنەرسىگە قۇيدى - دە ، ئاۋۇال ئۆزى تېتىپ بېقىپ ، ئاندىن باشقىلارغا تەڭلىدى . باشتا ھېچكىم ئىچكىلى ئۇنىمىدى ، بۇ كىشى رەنجىگەندەك بولۇپ سۇيۇقلۇقنى قايتا - قايتا ماختىغاندىن كېيىنلا ، بىرنەچچە كىشى قولىغا ئېلىپ ئاستا پۇراپ باقتى ، سۇيۇقلۇقتىن شىرىن ، كىشىنى مەستخۇش قىلىدىغان بىر خىل پۇراق چىقىۋاتاتتى . بىرنەچچەيلەن تىلىنى تەگكۈزۈپ تېتىپ بېقىۋىدى ، تەمى قاڭسىق ، ئەمما

لەززەتلىك بىلىنىدى . ئۇلار سۈيۈقلۇقنى ئاز - ئازدىن ئىچىشتى . بىر دەمدىن كېيىن روھى كۆتۈرۈلۈپ قالغاندەك ، كاللىسىدىكى تەشۋىشلىك خىيالار تارقاپ كەتكەندەك ، ئۆزلىرىنى يېنىكلەپ ، ھاياجانلىنىپ قالغاندەك ، قانلىرى قىزىۋاتقاندەك ھېس قىلىشىپ ، ئەتراپتىكىلەرگە بەس-بەستە ماختاپ بەردى ۋە يەنە ئىچىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى . ھېلىقى كىشى دەرھال غەلىتە مەخلۇقنىڭ يېنىغا بېرىپ ، بىر ساندۇققا قاچىلانغان قاپاق-سىمان نەرسىنى كۆتۈرۈپ كېلىپ ، ھەممىسىنىڭ ئاغزىنى ئېچىپ بەردى . كىشىلەر ئۆيلىرىدىن ياغاچ تاۋاقلارنى ، ھېجىرلارنى ئېلىپ چىقىپ ، قىيىزىل سۈيۇقلۇقنى تالىشىپ ئىچىپ تۈگىتىشتى . ھېلىقى ئادەم ھەر خىل شەرەتلەر ئارقىلىق ئەتە تېخىمۇ ياخشى نەرسىلەرنى ئەكېلىدىغانلىقىنى ئۇ-پادىلەپ ، غەلىتە « مەخلۇق »قا چىقىپ غوڭۇلدىغىنىچە كېتىپ قالدى . شۇ ئاخشىمى بۇ مۆرۈۋەتلىك يۇرتتا ئاجايىپ - غارايىپ ۋەقەلەر يۈز بەردى : ھېلىقى سۈيۇقلۇقنى ئىچكەن كىشىلەر ئۆزلىرىنى شۇ قەدەر ئەركىن ، ھاۋادا ئۇچۇۋاتقاندەك ھۇزۇرلۇق ھېس قىلىشتىكى ، ئۇلار موللاق ئاتاتتى ، ۋار-قىرىشاتتى ، سەكرىشەتتى . بەزىلىرى قانلىرى قىزىپ كىملەر بىلەندۇر مۇشتلىشاتتى ... ئەركەكلەر تۇنجى قېتىم باشقىلارنىڭ خوتۇنلىرىغا ئوغرى-لىقچە كۆز تاشلاشتى ۋە باشقا ئاياللارنىڭ ئۆز خوتۇنىدىن چىرايلىق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىشتى ، تۇنجى قېتىم ئۆزلىرىنىڭ بايلىقىنى باشقىلار-نىڭكى بىلەن سېلىشتۇرۇشتى ، تۇنجى قېتىم ئۆز قوۋمدىكىلەر بىلەن مۇشتلاشتى ، تۇنجى قېتىم ئەنئەنىۋى ئەخلاقنى بۇزۇپ رەسۋايىئالەم بو-لۇشتى ۋە ئەتىگىنى تۇنجى قېتىم ئورۇنلىرىدىن ئىنتايىن ۋاقىچە تۇرۇشتى .

ئەتىسى ئاش ۋاقتى بىلەن سالپايغان ، باشلىرى ئاغرىپ تۇرغان ئەركەكلەر بىرلەپ ، ئىككىلەپ چىنار تۈۋىگە يىغىلىشتى ۋە بىر - بىرىنىڭ چىرايىغا قارىيالماي ، ئاخشام نېمە ئىشلارنى قىلىپ قويغانلىقىنى ئەسلەشتى . بىراق ، ھەممىسلا ھېلىقى سۈيۇقلۇقنىڭ ئىنتايىن شېرىن ، ئادەمنى ئاجايىپ ھۇزۇرغا باشلىغۇچى سېھرىي كۈچىنى ئاغزىغا

تەگمەي ماختاپ كېتىشتى ، گاللىرى قىچىشپ يەنە ئىچىش ئىستىكىدە بولۇۋاتقانلىقىنى ئىپادىلەشتى . تۇنۇگۈن كەچتىكى ھالەتلەرنى كۆرگەن مويسىپتلار قانداقتۇر بىر خەۋپنىڭ بۇ يۇرتقا باستۇرۇپ كېلىۋاتقانلىقىنى ، ھېلىقى ئادەمنىڭ بۇ يۇرتقا ياخشىلىقتىن كۆرە ، يامانلىق ئېلىپ كېلىش مۇمكىنلىكىنى ھېس قىلىشپ ، ياشلارغا بۇنىڭدىن كېيىن ھېلىقى كىشى كەلسە ئۇنى قوغلىۋېتىشنى ئېيتتى . بىراق ، بۇ چاغدا ئۇلار ئاللىقاچان كېچىككەن ئىدى . بۇ يۇرتنىڭ ئوتتۇرا ياش ، ياش ئەركەكلىرى ھېلىقى ئادەمگە شۇنچىلىك مەپتۇن بولغان ئىدىكى ، ئۇنى خۇددى بەختە ئاتا قىلغۇچى ئەۋلىيا دەپ ئويلاشماقتا ئىدى . شۇڭا ، ئۇلار بۇگۈن قورساقلىرىغا بىر نەرسە يېيىشنىمۇ قايرىپ قويۇپ ، چىنار تۈۋىگە يىغىلىپ ئۇ « ئەۋلىيا » نى كۈتۈپ تۇرۇشتى . ئوخشاش ۋاقىت ، ئوخشاش ئاۋاز ، ئوخشاش شەكىل بىلەن « ئەۋلىيا » چىنار تۈۋىگە كېلىپ توختىدى . يۇرت ئەھلى دۇررىدە كېلىپ ئۇنى ئورىۋېلىشتى ۋە ئۆزلىرىگە زادىلا ماس كەلمەيدىغان خۇشامەتگۈيلۈق بىلەن ئۇنىڭدىن تىنچلىق سوراشتى ، ھاياتىدا زادىلا زاھىر بولۇپ باقمىغان تەمەخورلۇق بىلەن غەلىتە « مەخلۇق »نىڭ « قورسىقى » غا قاراپ بېقىشتى . ئۇ ئادەم يەنە نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئېلىپ كەلگەن ئىدى . ئۇ ئالدى بىلەن تۆت چاسا ، نۇرغۇن كۈنۈپكسىز بار ، بۇ يۇرت خەلقىگە ئىنتايىن يوچۇن بولغان بىر-نەرسىنى ئالدى - دە ، كىشىلەرنىڭ سۆزلىشىنى شەرەتلىدى . توپلاشقان كىشىلەر بىر - بىرىگە قارىشىپ ، بۇ ئادەمدىن بەس - بەس بىلەن ھەر خىل سوئاللارنى سوراشتى . ئۇ ھېلىقى نەرسىنىڭ كۈنۈپكىلىرىنى توختىماي بېسىپ ، ئىچىدە بىرنەرسىلەرنى پىچىرلاشقا باشلىدى . ئۇ خېلى ئۇزاق ھەپىلەشتى ، ئىچىدە نېمىلەرنىدۇر قايتا - قايتا ھەجىلىدى . ئاندىن بىردىنلا بېشىنى كۆتۈرۈپ ، مۇشۇ خەلقنىڭ تىلىدا ناھايىتى راۋان سۆزلەشكە باشلىدى . ئەتراپتا تۇرغانلار ياقىلىرىنى چىشلىشىپ ، كۆزلىرىنى كامارەك ئىچىپ تۇرۇپ قېلىشتى . شۇنىڭدىن كېيىن كەچ كىرگۈچە سۆھبەت داۋاملاشتى . ئۇ ئادەم بۇ يەردىن باشقا

جايلاردىمۇ ئىنتايىن تەرەققىي قىلغان ئادەملەرنىڭ ياشايدىغانلىقىنى ، ئۇلارنىڭ ھاياتى ، ياشاش شارائىتىنى بۇ يەردىكىلەرنىڭ زادىلا تەسەۋۋۇر قىلالمايدىغانلىقىنى ، ئۆزىنىڭ شۇ يەردىن كەلگەنلىكىنى ، قولىدىكى بۇ كۇنۇپكىسى بار نەرسىنىڭ « كومپيۇتېر » دەپ ئاتىلىدىغانلىقىنى ، ئۇلارنىڭ تىلىنى مۇشۇ نەرسە ئارقىلىق تەرجىمە قىلىپ ، ئېلىپبەسىنى ئۆزلەشتۈرۈپ ، سۆزلەشنى بىلىۋالغانلىقىنى ، ھېلىقى غەلىتە « مەخلۇق » نىڭ « ئاپتوموبىل » دەپ ئاتىلىدىغانلىقىنى ، بېنزىننى يېقىلغۇ قىلىپ ماڭىدىغانلىقىنى ، بېنزىننىڭ يەر ئاستىدىن چىقىدىغانلىقىنى ، ئاخشام ئىچكەن سۇيۇقلۇقنىڭ « ھاراق » دېيىلىدىغانلىقىنى ، ئادەمنى خۇش كەيپ قىلىدىغانلىقىنى ، ئۇ قاچىلانغان نەرسىنىڭ « شىشە » دەپ ئاتىلىدىغانلىقىنى ، چاقماقنى ، تاماكىنى ، كۆزەينەكنى ، كىيىملەرنى ، يەنە نۇرغۇن - نۇرغۇن نەرسىلەرنى چۈشەندۈردى . ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىقىۋاتقان ھەممىلا سۆز بۇ يەردىكىلەر ئۈچۈن يېڭىلىق ، يەنە كېلىپ تەسەۋۋۇر ھەم تەپەككۇردىن بەكلا يىراقتىكى يېڭىلىق ئىدى . شۇڭا ، ئۇلار بۇ كىشىنىڭ سۆزلىرىنى ئازراقمۇ چۈشەنمىدى ، بۇ كىشى نېمىدېسە باش لىڭشىتىپ ئۇنىدىمەي ئاڭلاۋەردى . ئۇنىڭ دېگەن نۇرغۇن سۆزلىرى تەسەۋۋۇرلىرىغا سىغمىدى ، لېكىن ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ، ئۇ دېگەن نەرسىلەرگە شۇنچىلىك قىزىقتىكى ، مۇمكىن بولسا شۇ نەرسىلەر بىلەن پاتراق ئۇچرىشىشنى ئارزۇ قىلمىشتى . شۇنداق قىلىپ ، كەچ كىرگىنىنى تۇيماي قالغان بۇ كىشىلەر پۈتۈن بىر كۈننى ئۆزلىرىمۇ سەزمىگەن ھالدا ئاچ قورساق ئۆتكۈزۈۋەتتى . ھېرىپ چارچىغان ھېلىقى « ئەۋلىيا » مۇ ئەتە كېلىدىغانلىقىنى ئېيتىپ ، ئۇلارغا ئالغاچ كەلگەن نەچچە ساندۇق ھاراق ، تاماكا قاتارلىق نەرسىلەرنى تاشلاپ قويۇپ كېتىپ قالدى . كەچتە بۇ يۇرتتا يەنە قىيامەت قايىم بولدى ...

ئەتىسى ھېلىقى « ئەۋلىيا » يەنە كەلدى ۋە چىنار ئاستىغا يىغىلغان چوڭ - كىچىك يۇرت ئەھلىگە نۇتۇق سۆزلەپ ، ئۇلارنىڭ تۇغۇلغاندىن بۇيان ئىنسانەدەك ياشىمىغانلىقىنى ، ئۆزىنىڭ ئۇلارغا قانداق ياشاشنى

ئۆگىتىدىغانلىقىنى ، مەدەنىيەت تارقىتىدىغانلىقىنى ، ئۇلارنىڭ مەۋھۇم ئۇ-
قۇملارنى چۈشىنىلمەسلىكىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، ئېلىپ كېلىشكە
بولىدىغان نەرسىلەرنى سىرتتىن ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى ، ياساشقا بولىدى-
غان نەرسىلەرنى مۇشۇ يەردە ياسايدىغانلىقىنى بىلدۈردى ھەمدە
مەكتەپ ، تىل ـ يېزىق دېگەندەك گەپلەرنى قىلدى . ئۇ بۇ قېتىم كۆڭۈل
ئېچىش بۈيۈملىرىدىن شاھمات ، بىلىيارت ، قارتا قاتارلىقلارنى ئالغاچ
كەلگەن ئىدى . شۇنىڭدىن كېيىن بۇ « ئەۋلىيا » بۇ يۇرتنىڭ دائىملىق ۋە
ئەتىۋارلىق مېھمىنى بولۇپ قالدى . ئۇ ئەرلەرنى سەپەرۋەر قىلىپ
ئىپتىدائىي ئۇسۇلدا ئۇزۇمدىن ھاراق ياساش ، كەندىردىن نەشە ياساش ،
سۇدىن توك چىقىرىش ، كىيىم ـ كېچەك تىكىش ، ئىشلەپچىقىرىش
قورالىرىنى ياخشىلاش ، دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاش ،
ياشلار ، بالىلارغا تىل ـ يېزىق ئۆگىتىش قاتارلىقلار بىلەن مەشغۇل
بولدى . ھەر كۈنى بۇ يۇرتنىڭ ھەممىلا كوچىلىرىدا ۋاراڭ ـ چۇرۇڭلار ،
غۇڭمەكلىشۇالغان كىشىلەر ، نەچچە مىڭ قېتىملاپ ھاڭ ـ تاڭ قېلىشقان ،
ئۆز كۆزلىرىگە ئىشەنمەي قېلىشقان ھالەتلەر ، كىشىنىڭ كۈلكىسىنى
قىستايدىغان تاسادىپىي ۋەقەلەر ، كۈلكە ـ چاقچاق ، چۇقان ـ سۇرەنلەر ،
ۋارقىراشلار بولۇپ تۇردى . لېكىن ، بۇ يۇرتتىكى خەلقنىڭ ھاياتى بەكلا
ئىپتىدائىي ، تەبىئىي ھالەتتە بولغاچقا ، ھەربىر قەدەمنى بېسىشىغا تەسۇىر-
لىگۈسىز ۋاقىت ۋە كۈچ كېتەتتى . ئەجەبلىنەرلىكى ، بۇ يۇرتنىڭ خەلقى
ھاراق ، تاماكا ، بىلىيارت ، قارتا قاتارلىق ئويۇن ـ تاماشا ، كۆڭۈل ئې-
چىشلارغا ، ئەخلاققا يات ئىشلارغا شۇنچە قىزىقتىيۇ ، مەكتەپ ، مەدەنىيەت ،
تەرەققىيات قاتارلىق ئۇقۇملار ۋە ھەربىكەتلەرگە قىلچە قىزىقمىدى .

ئارىدىن قانچە كۈنلەر ، ئايلار ، يىللار ئۆتكەنلىكى نامەلۇم ، ھېلىقى
« ئەۋلىيا » بۇ « نادان » ئەلگە مەدەنىيەت تارقىتىشنىڭ مۇمكىن
ئەمەسلىكىنى ھېس قىلدىمۇ ئەيتاۋۇر ، بىردىنلا بۇ يەردىن ئۇن ـ تىنسىز
كېتىپ قالدى ۋە ئىككىنچى ئاياغ باسمىدى . بۇ يۇرتتىكى كىشىلەرمۇ
ھېلىقى «ئەۋلىيا »نىڭ قاچانلاردا بۇ يەردىن كەتكەنلىكىگە قىلچە دىققەت

قىلمىدى ، ھەتتا بۇ يۇرتقا ئەزەلدىن ئۇنداق ئادەم كېلىپ باقمىغاندەك ، ئۇنى پۈتۈنلەي ئەسلىرىدىن چىقىرىۋەتتى . چۈنكى ، بۇ يەردىكى كىشىلەر « مەدەنىيەت » نىڭ نېمىلىكىنى ئاللىقاچان چۈشىنىپ قالغان ، « ئۆز يولى »نى تېپىۋالغان ئىدى . قۇرامىغا يەتكەن ئەرلەرنىڭ ھەممىسى كېچە - كۈندۈزلەپ چىنار ئاستىغا ، يول بويلىرىغا توختىتىلغان بىلىيارت تاختىلىرىغا چۈشەندەك ئولىشۈپلىپ بىلىيارت ئويناياتتى ، غۇرۇرمەك - غۇرۇرمەك بولۇشۇۋېلىپ مال - دۇنيالىرىنى دوغا تىكىپ ، ئوشۇق ، قارتا بىلەن قىمار ئويناياتتى ، كېچىلەپ ھاراق ئىچەتتى ، نەشە چېكەتتى ، « مەدەنىيەتنىڭ ئالدىنقى سېپى » دە كېتىۋاتقان ئىشقۇاز خوتۇنلار بىلەن بۇرۇقچىلىق قىلاتتى . بۇرۇنقى خۇشال - خۇرام ئۆتكۈزۈلىدىغان مەشرەپلەر ، ئوغلاق تارتىشىش ، ئات بەيگىسى ، چېلىشىش قاتارلىق ئەنئەنىۋى ئويۇنلار ئاللىقاچان ئونتۇلغان ، ھەتتا كىشىلەر كۆڭلىنىڭ بۇلۇڭ - پۇچقاقلىرىدىنمۇ كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن ئىدى .

كۈنلەر ، ئايلار ، يىللار بىر - بىرىنى قوغلىشىپ ئېقىن سۈدەك ئۆتۈۋەردى . بۇ يۇرتنىڭ بۇرۇنقى ھالىتىدىن ئەسەرمۇ قالمىغان ، ئەل ئىچىنى ئىشرەتخورلۇق ، بۇزۇقچىلىق ، ھۇرۇنلۇق ، كۆرەلمەسلىك ، جېدەل - ماجىرا ، قاتىللىق قاتارلىق ئىللەتلەر قاپلىغان ئىدى . ھەركۈنى نەچچە ئونلىغان كىشى ئورۇنسىز جېدەل بىلەن پىچاق ، قىلىچ ، نەيزە زەربىسىدە ئۆ دۇنياغا سەپەر قىلاتتى . بۇنى سورايدىغان ، تەرتىپكە سالىدىغان ئادەم يوق ئىدى . كىشىلەر كېسەللىكنىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيدىغان بۇ ئەلدە يېڭىدىن - يېڭى كېسەللىكلەر پەيدا بولۇپ ، قېرى - ياش ھەممىسى تۈركۈم - تۈركۈملەپ قىرىلماقتا ئىدى . تۇغۇلغان بالىلار ۋەجىك ، ئورۇق ، سۈپەتسىز ، ھەتتا بەزىلىرىنىڭ بىر قىسىم ئەزالىرى كەمتۈك ئىدى ، تەن قۇرۇلۇشى ، چىرايىمۇ ئەجدادلىرىغا قىلچە ئوخشىمايتتى . ئۇزاق ئۆمۈر كۆرگەنلەر ئاران 60 يىل ياشىيالايتتى . بۇ يۇرتتا قارا قانىتىنى سۆرەپ يۈرگەن ھۇرۇنلۇق ئالۋاستىسىنىڭ ھۇجۇمى ئارقىسىدا ئىشلەپچىقىرىش ، تېرىلغۇ ئىشلىرى پۈتۈنلەي دېگۈدەك تاشلىنىپ قالدى .

ئېكسىزارلىقلار قۇرۇپ ، قۇم ئەجدىھاسى ئاغزىنى يوغان ئېچىپ ، قۇرۇشقا باشلىغان بوستانلىقلارنى تۆت تەرەپتىن قورشاپ كەلمەكتە ئىدى . يۇرتنىڭ كىلىماتىمۇ بۇزۇلدى ، ھېلىدىن - ھېلىغا بوران ، قار - يامغۇر ، مۆلدۈر ئۈزۈلمەيتتى . ساپ ھاۋا ، سۈزۈك ئېقىن ، چاڭلىداپ سايراپ تۇرىدىغان بۇلبۇللار چۈشكە ئايلىنىپ قالغان ئىدى .

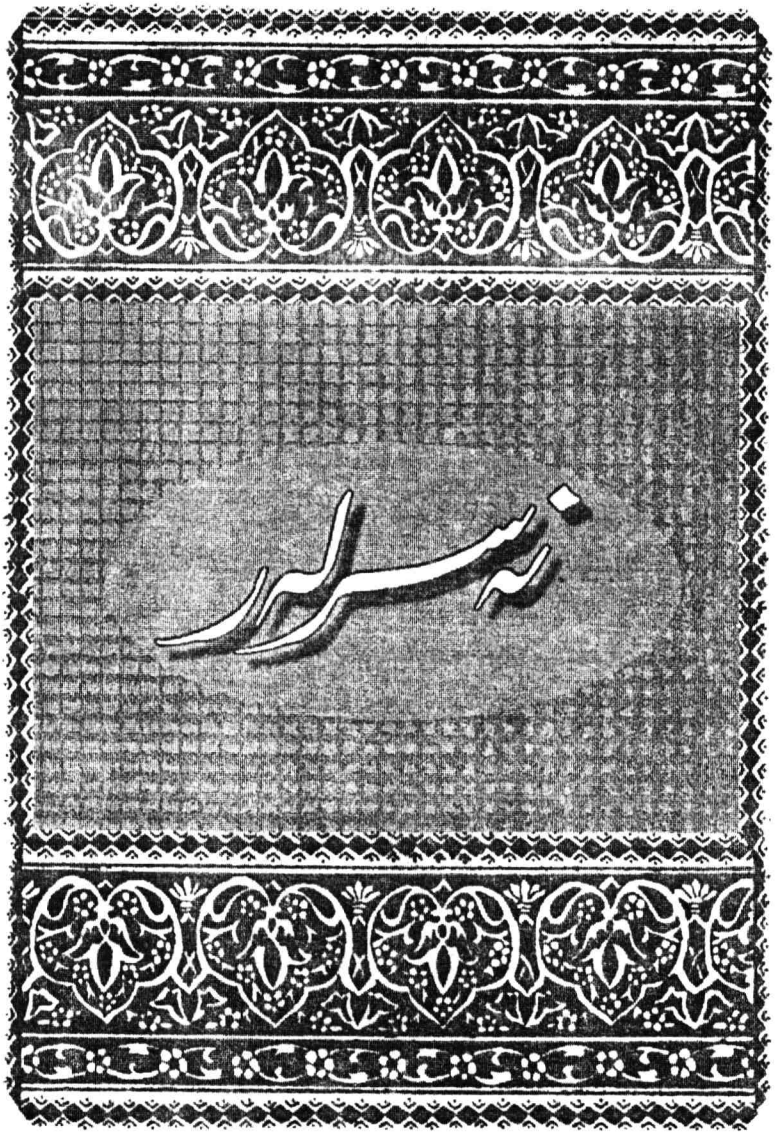
بۇ يۇرتتا ئەڭ ئۈزاق ئۆمۈر كۆرگەن ، ھېچقانداق ۋابا ، خېمىخەتەرگە ئۇچرىمىغان بىرلا كىشى قالدى . ئۇ بولسىمۇ مويسىپىت يۇرت بېشى بولۇپ ، ئۇ گەرچە قېرىپ نەچچە يۈز ، ھەتتا نەچچە مىڭ ياشقا كىرگەنلىكىنى بىلگىلى بولمايدىغان ھالغا يەتكەن ، ئۇنىڭ قاشلىرى ئۆسۈپ ئېگىككەچە ساڭگىلىغان ، ساقاللىرى يەرگىچە تېگىپ تۇرىدىغان بولسىمۇ ، زېھنى يەنىلا ئۆتكۈر ، تەپەككۇرى جايىدا ئىدى ، كۆزلىرى ئوتىنىڭ يېنىپ تۇراتتى . ئۇ بۇ يۇرتنىڭ ھالاكىتىنى ، بۇ مۇقەددەس زېمىن بىلەن تەڭ ھالاك بولۇشنى كۆتۈۋاتقاندەك قىلاتتى . ئۇ تۇنجى قارارنى خاتا چىقارغانلىقىدىن — يۇرت ئەھلىنى سىرتتىن كەلگەن « ئەۋلىيا مېھمان » نى بۇ مۇقەددەس زېمىنغا يېقىن يولاتماسلىققا دەۋەت قىلمىغانلىقىدىن ئۆمۈر بويى پۇشايمان قىلىپ ئۆتتى . « ئاھ ، پۇشايمان ، تۇگىمەس پۇشايمان ! ئادەم ئاتىنىڭ جەننەتتە خاتالىشىپ بۇغدايىنى يەپ قويغانلىقىدىن باشلانغان پۇشايمان ئەۋلادتىن ئەۋلادقا داۋاملىشىپ ماڭارمۇ ؟ مۇشۇنداق قىسمەتكە دۇچار بولۇش پېشانىمىزگە پۈتۈلگەن بولغىيمتى » دەپ ئاھ ئۇرۇپ ئۆتكەن مويسىپىتنىڭ كۆز ياشلىرى نەچچە يىللاپ ئېقىپ قۇرۇپ كەتتى . ئۇ ئۆزىدىن ئېچىنىش ، ئۆزىنى ئەيىبلەش تۈيغۇسىدىن بىر تېرە ، بىر سۆڭەككە ئايلىنىپ قالدى . يۇرت ئەھلىنى ، قېرىنداشلىرىنى خاتا يولدىن توسۇپ ، ئۇلارغا تولا نەسىھەت قىلىپ ھاردى ، ئاخىر بىر ئېغىزمۇ زۇۋان سۆرمەس بولدى . ھەممە ئىشقا ئوتتەك چاقناپ تۇرىدىغان كۆزلىرى بىلەن سوغۇق تىكىلىپ ، ۋەزمىن قىياپەتتە ئۈن - تىنسىز ئولتۇراتتى . ئۇ ھەممىنى بىلىدىغاندەك : بۇ كىشىلەرنىڭ تەقدىر ھارۋىسىنىڭ قايىاقىغا بارىدىغانلىقىنى ، قايسى كاتاكىغا تىقىلىپ قالىدىغانلىقىنى

بىلىمدىغانىدەك ، ئاخىرقى نەتىجىگە ئاللىقاچان تەييارلىنىپ قويغانىدەك قىلاتتى . بۇ يەردىكى كىشىلەر بولسا يۈرتتا مۇشۇنداق بىر ئادەمنىڭ بارلىقىنى ئاللىقاچان ئۇنتۇپ كەتكەن ئىدى .

يەنە قانچىلىك ئايلار ، يىللار ئۆتكەنلىكى نامەلۇم . ئاخىر بۇ يۈرتتا ئېغىر ئاچارچىلىق يۈز بېرىپ ، يۈرت ئەھلىنىڭ يەيدىغان ھېچنىمىسى قالمىدى . قۇم ئالۋاستىسى ئېتىزلىقلار ، بوستانلىقلار ، مەھەللىلەرنى ئاللىقاچان يۇتۇپ كەتكەن ، پەقەت چىنارنىڭ ئەتراپىدىكى كىچىككىنە يەر ھايات قالغانلىقىنى بىلدۈرۈپ ساقلىنىپ قالغان ئىدى . قىرىلىدىغىنى قىرىلىپ ، گويا ئاچ ئەرۋاھقا ، قۇرۇق ئىسكىلىتقا ئوخشاپ قالغان بىر قىسىم كىشىلەر ئەڭ ئاخىرقى ھاراق شېشىلىرىنى قۇچاقلاپ ، چىنار ئەتراپىدا سۈنايلىنىپ يېتىشاتتى . كۆكىرىپ تۇرغان ، يېگىلى بولىدىغانلىكى نەرسىلەرنى ئۆمىلەپ يۇرۇپ ئەكىلىپ ، ئۇلارغا ئازراق بولسىمۇ جان بېغىشلاۋاتقان بىر قىسىم ئايالالرمۇ مانا ئەمدى ئاچلىق ، زەئىپلىك تۈپەيلىدىن كوچا بويلىرىدا تۇگۈلۈپ يېتىپ قالغان ئىدى . بۇ بىچارە ئەرلەر ۋۇجۇدىدىكى ئاخىرقى قۇۋۋەتلىرىنى ئۆمىلەپ يۇرۇپ ھاراق ياساشقا بېغىشلىغان ، ھاياتىنى ھاراققا تېگىشكەن ئىدى . مانا ئەمدى ئۇلار مۆلدۈرلەپ تۇرغان كۆزلىرىدىنلا ھايات ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەپ ، قۇرۇق شېشىنى قۇرۇق ئۇستىخانغا ئايلانغان قولىدا چىڭ سقىمداپ ، داق يەرگە لايەك چاپلىشىپ ياتماقتا ئىدى .

يەنە نەچچە كۈنلەر ، ئايلار ئۆتتى . چىنار ئەتراپىدا ، قىسقا كوچىلارنىڭ ئۇدۇل كەلگەن يېرىدە ھەر خىل شەكىلدە ياتقان كىشىلەرنىڭ تېنىدە بىردىنلا ئاجايىپ غەلىتە ھالەت روي بېرىشكە باشلىدى : ئادەملەرنىڭ بەدىنىنىڭ يەرگە تېگىپ تۇرغان قىسمىدىن ئاستا ـ ئاستا يىلتىزلار چىقىپ تۇپراققا قاراپ ئۆسۈشكە ، بەدىنىنىڭ ئۈستى قىسمىدىن ئاستا ـ ئاستا نوتىلار ئۇنۇپ يۇقىرىغا قاراپ ئۆرلەشكە باشلىدى . خۇددى بىرى ئەپسۇن ئوقۇپ قويغاندەكلا ، ھەممە ئادەمنىڭ بەدىنىدىن شاخلار ئۆسۈپ چىقىپ ، سۆگەكلىرى دەرەخ غولىغا ، قوللىرى شاخلارغا ، قۇلاق ، بۇرۇنلىرى يوپۇرماقلارغا ئايلىنىپ ، ئادەم دەرەخلەر پەيدا بولۇشقا باش-

لىدى . شۇ ئاربدا تۈيۇقسز قۇيۇن پەيدا بولۇپ ، قاتتىق بوران چىقىپ كەتتى . يەتتە كېچە - كۈندۈزگە سوزۇلغان بۇ بوران شۇنچىلىك قاتتىق چىقتىكى ، خۇددى غايەت زور بىر مەخلۇق قايسىدۇر بىر ئىشتىن قاتتىق غەزەپكە كېلىپ ، نەرە تارتىپ ئالەمنى مالەم قىلمۇاتقاندەك ، زېمىننى كۆمە تۇرۇۋەتمەكچى بولۇۋاتقاندەكلا ئىدى . سەككىزىنچى كۈنى بوران قانداق تۈيۇقسز چىققان بولسا ، يەنە شۇنداق تۈيۇقسز توختاپ قالدى . ئەمدى بۇ يەردە نە مەھەللە ، نە ھاياتلىقنىڭ ئىزناسى قالمىغان ، پەقەت پايانسز ، چەكسىز قۇملۇق سوزۇلۇپ ياتاتتى . قۇملۇقنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر تۈپ قېرى چىنار دەرىخى ، ئەتراپتا چوڭ - كىچىك ھەر خىل شەكىلدىكى توغراقلار قۇملۇققا چاپلاپ قويغان رەسىمدەك جىمجىت تۇراتتى . ئادەمگە ئاجايىپ خىيالىي تۈيغۇ بېغىشلايدىغان ، ساپسېرىق قۇملۇقنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ياپيېشىل دەرەخلەر كىشىنى تەگسىز ئويلارغا غەرق قىلاتتى . ھەر كۈنى سەھەردە توغراقلارنىڭ ياپراقلىرىدا كۆز يېشىدەك تىزىلىپ كەتكەن شەبنەم دانچىلىرى قۇياش نۇرىدا يالىلداپ چاقناپ كېتەتتى . يىللارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن قۇملۇقتىن ، توغراقلارنىڭ يېنىدىن تۆگىلىك ، ئاتلىق ، ئاپتوموبىللىق كارۋانلار ئۆتۈشتى . ئۇلار قۇملۇقنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدا ھاياتىي كۈچىنى ساقلاپ تۇرغان توغراقلارغا ھەيران بولۇپ ، بۇ يەردە ئارام ئېلىشتى ، چېدىر تىكىشتى . لېكىن ، كەچ كىرىشى بىلەنلا مەيىن شامالدا شىلدىرلاۋاتقان ، ئىرغاڭلاۋاتقان توغراق شاخلىرىدىن خۇددى بىر كىملەرنىڭ ئىڭىراۋاتقانىدەك ، ئۇھ تارتۇاتقاندەك ، ئۆكسۈۋاتقاندەك ، قىيا - چىيا قىلىپ يىغلاۋاتقاندەك غەلىتە ، قورقۇنچلۇق ئاۋازلار چىقاتتى ، ھەتتا بۇ ئاۋازلار قۇملۇقنىڭ نېرىقى قىرغاقلىرىغچە ئەكس سادا پەيدا قىلاتتى . بۇ ئاۋازلاردىن ساراسىمگە چۈشكەن ، بۇ ئىشنىڭ سىرىنى يېشەلمىگەن كارۋانلار كۈدە - كۆرپىلىرىنى يىغىشتۇرۇپ ، بۇ يەردىن ئالدىراپ - سالدىراپ كېتىپ قالاتتى .

ئۇلۇغ ئىنسان

... چوقىغا يېتىشكە ئازلا قالغان ئىدىم ، لېكىن بۇ ئەڭ خەتەرلىك بالداق ئىدى . مەن ئىككىلىنىپ تۇرۇپ قالدىم . چۈنكى ، چىقىشقا كۆزۈم يەتمەيۋاتاتتى . دەل شۇ پەيتتە ئۇلۇغ ئىنسان يەنە كەلدى ـ دە : « قېنى ، مۇرەمگە چىق » دېدى . مەن خجىللىق بىلەن ئىچىمدە بۇ مېنىڭ ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئاۋارە قىلىشىم بولۇپ قالار دەپ ئويلاپ ، ئۇنىڭ مۇرىسىگە چىقتىم . ئۇ ئۇچلۇق ، قىرلىق قىيا تاشلارنى دەسسەپ ، خوخا ـ تىكەنـ لەرنى چىڭ قامالاپ تۇراتتى . مەن ئۇنىڭ يارىمى بىلەن چوققىغا بىمالال چىقىۋالدىم . ئارقامغا قارىسام ئۇ يوق ئىدى ، ئۇ ئاستالا كېتىپ قاپتۇ . مەن « رەھمەت » مۇ دەۋالالمىغانلىقىمغا بەكمۇ ئەپسۇسلاندىم . خەير ، نە چارە ، ئالدىمغا قارىدىم ـ دە ، ھەۋەسلەنگەنلىكىمدىن « پاھ ! » دەۋەتتىم ، ئالدىمدا يېشىل گىلەم كەبى گۈزەل مەنزىرە يېيىلىپ ياتاتتى ...

رەشىدار سۈرەتلەر

(چاتما)

ئانا

مەن ھايات-تا تەلپۈنگەن ۋاقتىمدا ، دۇنيا ماڭا شۇ قەدەر گۈزەل كۆرۈنگەن ئىدى . ھايات-تىن ئۈمىدسىزلەنگەن ۋاقتىمدا ، دۇنيا ماڭا شۇنچىلىك رەھىمسىز كۆرۈندى . بىراق ، سېنىڭ قۇياشتەك ئوبرازىڭ مەڭگۈ ئۆزگەرمەيدىكەن ئەي ئانا .

يولۇچى

مەن ھايات-لىق يولىدا سەپەرداشلىرىم بىلەن كېتىۋاتاتتىم . تۈيۈقسىز يول بويىدا ئولتۇرغان 40 ياشلار چامىسىدىكى بىر « تىلەمچى » مېنى ھەيران قالدۇردى . ئۇستىگە شىم - كاستۇم كىيگەن ، بەدىنىدىن كۈچ - قۇۋۋەت ئۇرغۇپ تۇرىدىغان بۇ «تىلەمچى » ئۆز-تۈۋاتقان ھەربىر يولۇچىدىن يامغۇردەك ياش تۆككىنىچە نېمىدۇر بىر نەرسە تىلەۋاتاتتى .

ــ سىزگە نېمە كېرەك ؟ ــ دېدىممەن ئۇنىڭ يېنىغا كەلگەندە .

ــ ماڭا ئىرادە ۋە غەيرەت بايلىقىگىزدىن بىر ئۇلۇش بەرسىڭىز .

مەن سەپەرداشلىرىم بىلەن ئەپسۇسلىنىش نەزىرىدە كۆز يېقىشۋالدىم - دە ، مۇرەمنى قىسىپ قويۇپ مېڭىشقا تەمشەلدىم .

شۇ چاغدا توپ ئاربسىدىن 70 ياشلار چامىسىدىكى ۋنجك بىر بوۋاي چىقىپ « تىلەمچى » گە مۇنداق دېدى :

ــ ئوغلۇم ، ئىرادە بىلەن غەيرەت ھەربىر ئەركەكنىڭ ۋۇجۇدىدا . بىز يولىمىزغا ئاتلاندۇق . « تىلەمچى » ئاغزىنى كامارەك ئاچقىنچە داڭ قېتىپ تۇرۇپلا قالدى .

بىر ھازا ماڭغاندىن كېيىن بىر كىمنىڭ كەينىمىزدىن يۇگۇرۇپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردۇق ، بۇ « تىلەمچى » ئىدى .

رەڭدار سۈرەتلەر

مەن ئۇنىڭ بىلەن تاسادىپىي تونۇشۇپ قالدىم . ئۇنىڭ لالىدەك قىزارغان يۈزى ، چۆچۈپ تۇرغان كۆزىنى يەرگە تىككىنىچە ئاجىز تىترەۋاتقان قوللىرى بىلەن كۆڭلىكىنى غىجىملاپ ، سورىغان سوئاللىرىمغا دۇدۇقلاپ جاۋاب بېرىشى خۇددى يىگىتى بىلەن تۇنجى قېتىم كۆرۈشۇۋاتقان سەھرا قىزنىڭ ئوخشايتتى . ئۇنىڭ بۇنداق تارتىنچاقلىقى مەندە ھۆرمەت تۇيغۇسى پەيدا قىلدى .

مەن ئۇنىڭ نۇرغۇن ئەركەكلەر ئىچىدە ئۇچرىتىپ قالدىم . ئۇنىڭ تارتىنچاقلىقى قەيەرگىدۇر يوقالغان بولۇپ ، توپ ئىچىدە ئەتراپقا مەغرۇر نەزەر تاشلاپ ، مەڭىستىمەسلىك بىلەن چۆگۈلداپ سۆزلەۋاتاتتى . باشقىلار ئۇنىڭغا ھەدەپ خۇشامەت قىلىشۋاتاتتى .

مەن بىر سورۇنغا كىرىپ قالدىم . بۇ خېلى ئوقۇمۇشلۇق زاتلار يىغىلغان سورۇن بولۇپ ، ئۇ مۇنبەردە ھاياجان بىلەن شېئىر دېكلاماتسىيە قىلىۋاتاتتى . ئاڭلىغۇچىلار ھەدەپ ئالقىش ياغدۇرۇۋاتاتتى .

مەن رېستورانغا كىرىپلا ئۇنى يەنە ئۇچرىتىپ قالدىم . ئۇ قىپقىزىل ئىچىملىك تولدۇرۇلغان رومكىنى قولىدا ئايلاندۇرغىنىچە ، ئۇدۇلىدا ئولتۇرغان بەستلىك يىگىتكە خۇمارلاشقان كۆزلىرىنى تىكىپ پىچىرلاۋاتاتتى .

مەن بۇگۈن ئىلغارلارنى مۇكاپاتلاش يىغىنىغا قاتناشتىم . ئۇ مۇكاپاتلانغۇچىلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا مەيدىسىگە « شەرەپ » گۈلى تاقاپ ، مۇكاپات بۇيۇملىرىنى تۇتقىنىچە لەۋلىرىنى يېرىم چىشلەپ تۇراتتى . « چاراس - چاراس » قىلغان ئاۋازلار بىلەن تەڭ بىرنەچچە فوتو ئاپپارات « يالت - يۇلت » قىلىپ چاقناپ ، بۇ « شەرەپ ئىگىلىرى » نى سۈرەتكە تارتىۋالدى . شۇنىڭ بىلەن تەڭ كۆكۈل ئېكرانىم تارتىۋالغان يۇقىرىقى سۈرەتلەر كۆز ئالدىمدىن بىر - بىرلەپ ئۆتۈشكە باشلىدى .

پاراسەت

ئۇ سېنى پۇتلىۋەتتى .

مەن سېنى قاتتىق غەزەپلىنىدىغان بولدى دەپ ئويلىدىم . بىراق ، سەن ئۇنىڭغا قاراپ ئىللىق كۈلۈمسىرەپ ، ئۇنى قولتۇقلاپ يۇرۇپ كەتتىڭ .

مەن ھەيران بولغىنىمچە تۇرۇپلا قالدىم .

نەتىجە

مەن ئۇنى ئۇزلۇكسىز تەربىيىلىدىم . ئۇ مېنىڭ ھەرقانداق تەكلىپىمنى غەمكىنلىك بىلەن سۆزسىز قوبۇل قىلاتتى . مەن ئۇنى ئەڭ ئاخىرقى « ھەقىقىي ئادەم » قىلىپ يېتىشتۇرۇپ چىقتىم . ئەپسۇس ، مەن ئۆز نەتىجەمدىن خۇشاللانغان چېغىمدا ، ئۇ ئاللىقاچان قۇرۇق مۇردىغا ئايلانغان ئىدى .

ئازاب

قۇياشسىز كۈندۈز ، خىرە مەنزىرە ، قىپقىزىل قەدەھتە سۇنۇلغان سەۋدالىق شارابى يۇرىكىمنى ئازاب خەنجىرىدە تىلىپ ، نىمجان روھىمنى

قايغۇ قەپسىگە مەھكۇم قىلدى .

قۇياش پارلاپ تۇرغان قاپقارا ئۆگۈ تۇندە ، تېنىم كۆيۈپ كۈلگە ئايلىنىدۇ . قۇياش پېتىپ مەن ئۈچۈن كۈندۈز باشلانغاندا ، تېنىم پۈتۈنلىنىدۇ . قىپقىزىل قەدەھتە سۇنۇلغان سەۋدالىق شارابنى يەنە ئىچىمەن ، كۆيىمەن ، ئىچىمەن ... ئاغرىقسىز ئازاب ئاجىز تېنىمنى ياپراقتەك تىترىتىدۇ . ئاھ ، تەڭرىم ، پىرومىتىمۇ مەنچىلىك ئازاب چەكمىگەندۇ ؟! ماڭا شاپائەت قىل ، مېنى ئۆز دەرگاھىڭغا ئېلىپ كەت .

تۆھمەت قۇربانى

ئۇ كۆل بويىغا كەلدى ۋە لەۋلىرىدە مەسخىرىلىك كۈلكە ئويناتقىنىچە كىيىملىرىنى سېلىشقا باشلىدى . پىنھاندا بىر جۈپ كۆز ئۇنى كۆزىتىپ تۇراتتى ... ئۇ ئاۋۇال ھالرەڭ ئۈزۈن كۆڭلەكنى ، پايپىقنى ، رۇبا شكىسىنى ، ئاندىن ... ئۇ ئاندىن تۇغما ھالەتكە كەلدى . ئۇنىڭ شېشىدەك سۈزۈك ، پىل چىشىدەك ئاق بەدىنى شۇنچىلىك جەزبىدار كۆرۈنەتتىكى ، ھەتتا يۇنان ئەپسانىلىرىدىكى پەرىشتىلەرمۇ ئۇنىڭدەك گۈزەل ئەمەس ئىدى . ئۇ خاتىرجەم ھالدا كۆلگە قاراپ ماڭدى . ئۇ سۇ يۈزىدە سۈغا چۆكۈپ كەتمەستىن ، خۇددى يەردە ماڭغاندەك مېڭىپ كۆلنىڭ ئوتتۇرىسىغا كەلدى ۋە ئاسمانغا تىكىلدى ، ئىللىق قۇياش نۇرىدا ئۇنىڭ ئۇزۇن كىرپىكىگە ئىلىنىپ قالغان ئىككى تامچە ياش يالت قىلىپ چاقناپ كەتتى . ئۇ تۇيۇقسىزلا كۆيۈشكە باشلىدى ، ئاۋۇال چېچى ، ئۇنىڭدىن كېيىن قولى ، بەدىنى ... ئۇ بىردەمدىلا كۆيۈپ كۈلگە ئايلاندى . كۆل يۈزىدە پەقەت بىر ئوچۇم جەسەت كۈلى قالدى . شۇ ئەسنادا كۆل بويىدىكى ئوت - چۆپلۈك ئارىسىدىن يۈزىگە قورۇق چۈشكەن ، چاچلىرى پاخپايغان بىر « بوۋاي » چىقىپ قوللىرىنى ئاسمانغا سوزغىنىچە نېمىنىدۇر ئىلتىجا قىلىپ ، ئۆزىنى كۆلگە ئاتتى . « پولتوك » قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ كۆل يۈزى دولقۇنلاندى . بۇ دولقۇندىن ھاسىل بولغان سۇ چەمبىرەكلىرى

سۇ يۇزىدىكى جەسەت كۆلىنى كۆل يۈزىگە تەكشى يېيىۋەتتى . جەسەت كۆلى كۆل يۈزىگە تەكشى يېيىلدى .

ئاداققى كۆلكە

ئۇنىڭ ۋاپاسىزلىق خەنجىرىدە شىكەستىلەنگەن ئاجىز يۈرىكى ياپراقتەك تىترىمەكتە ئىدى ، تەڭداشسىز ئازاب ئۇنى يەقتتى ، ئۇ نەمجان ھالەتتە خىلۋەتتىكى بىر كۆل بويىدا يېتىپ قالدى . تۇيۇقسىزلا ئۇنىڭ يېنىدا بۆرە پەيدا بولدى . ئۇ تېنىنى مىدىرلىتالمايتتى ، ئۇنىڭ سەزگۈلىرىمۇ نەقورقۇش ، نە خەۋپسىرەشتىن نېرى ئىدى . بۆرە غەڭشىغىنىچە ئاستا ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ يۈزلىرىنى ياللدى ۋە چاپىنىنىڭ پېشىنى چىشلەپ قاياقىدۇر تارتىشقا باشلىدى . ئۇ مەمنۇنلۇق بىلەن ئاستا ـ ئاستا ، كېيىن تولۇق كۆلدى . بۇ ئۇنىڭ ئۈچ ـ ئىچىدىن چىققان ئەڭ ساپ ، ئەڭ سەمىمىي كۆلكىسى ئىدى . بۇ كۆلكە ئۇنىڭ يۈزلىرىدە ئەبەدىيلىك قېتىپ قالدى .

گۇناھكار

سۇبھى . ئۇ قەبرىستانلىق ئارىسىدىكى ياڭغۇز ئاياغ يولدا كېتىۋاتاتتى . تۇيۇقسىز ياندىكى بىر قەبرىدىن بىر ئادەمنىڭ باش سۆڭىكى ئۇنىڭ ئالدىغا دومىلاپ كەلدى ، ئۇ قاتتىق ساراسمە ئىچىدە كەينىگە قاراپ قاچتى ۋە بىر قەبرىگە پۇتلىشىپ يىقىلىپ چۈشتى . ئۇ بەزگەكتەك تىترىگىنىچە كۆزلىرىنى چىڭ يۇمۇپ دۇم يېتىۋالدى . كىمدۇر بىرى ئۇنىڭ دۇمبىسىنى قوپال سىلاشقا باشلىدى . ئۇ كەينىگە ئۆرۈلۈپلا قورقۇنچلۇق ۋارقىرىۋەتتى ، بىر ئادەمنىڭ ئىسكىلىتى ئۇنىڭ يېنىدا زوڭزىيىپ ئولتۇراتتى . ئۇ سەۋدايىلارچە ۋارقىراپ ، ئۆمىلەپ قوپۇپ يەنە قاچتى ۋە بىرھازا يۈگۈرگەندىن كېيىن « گۇپ » قىلىپ بىر قەبرىنىڭ

ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى ، چۈشۈپ كەتتىۋۇ داڭ قېتىپ نۇرۇپلا قالدى ، قەبرە ئىچىدە ئانىدىن تۇغما ھالەتتىكى بىر جۈپ قىز - يىگىت ھەدەپ سۆيۈشۈۋاتاتتى . بۇ نېمە كارامەت ! ئۇنىڭ كۆزلىرى پىيالىدەك چەكچىيىپ ، قورقۇنچتىن سائەت مايانىكىدەك پۇلاڭلاۋاتقان يۈرىكى ھەر-رىكەتتىن توختاپ قالغاندەك بولدى . ئۇ بىرھازا ئاغزىنى كاۋاردەك ئاچقىنىچە ھەركەتسىز تۇرۇپ قالدى ، ئاندىن ئوپۇل - توپۇل يۈگۈرىگا قاراپ ياماشتى . ئۇ تىزمىلاپ ، تاتىلاپ ئاران دېگەندە قەبرە ئۈستىگە چىقتى - دە ، ھوشىدىن كەتتى .

بىر چاغدا ئۇنىڭ يۈزىگە يىرىك بىرنەرسە سانجىلغاندەك بولدى ، ئۇ كۆزىنى ئېچىپ يەنە چۆچۈپ كەتتى ، بىر قېرى ئىت تۇكلۈك تۇمشۇقىنى ئۇنىڭ يۈزىگە سۈركەپ ، ئۇنى پۇراۋاتاتتى . ئۇ شۇئان ئورنى-دىن تۇرۇپ قەبرىستانلىقنىڭ سىرتىغا قاراپ قاچتى . ئۇ ھەدەپ ۋارقىرايتتى ، كۈلەتتى ، يىغلايتتى ... ئۇ ئاران دېگەندە قەبرىستانلىق يېنى-دىكى مەسچىتكە ئۇلاشتى ۋە ئۆملەپ كىرىپ مېھرابنىڭ ئالدىغا ئوڭدىسىغا يىقىلدى . ئۇنىڭ ۋەھىمىلىك چەكچەيگەن كۆزلىرى تورۇسقا تىكىلگىنىچە قېتىپ قالدى .

تەقدىر

تىپتىنچ ئېقىۋاتقان قەدىمىي دەريا ، ئۇ خۇددى نۇرغۇن كەچۈر-مىشلەرنى ئەسلەۋاتقاندەك شاۋقۇنسىز ، جىمجىت ئاقماقتا . ئېگىز - ئېگىز بىنالاردىن ، زاۋۇت - كارخانىلاردىن ، دوختۇرخانا ، مەكتەپلەردىن مى-نۇتلاپ چىقىۋاتقان ئەخلەت ، يۇندى ، گەندە - سۈيدۈكلەر ئېقىن - ئېقىنلاپ بۇ دەريانىڭ قوينىغا ئۇنسىز ھالدا پايانسىز يېزا - قىشلاقلارغا يول ئالماقتا . مانا ، پەرىجىلىك ، چۈمبەللىك يېزا قىزلىرى چېلەك - سوغىلاردا بۇ سۇنى توشۇپ ئىدىش - كوزىلارنى تولدۇرماقتا . خانىمچى يىگىتلەر زادىلا نانىنى بۇ سۇغا چىلاپ مەززە قىلىپ يېمەكتە .

ئاپئاق ساقاللىق بوۋايلار بۇ ئۇلۇغ سۇدا تەرەت ئالماقتا . ئاھ ، تەڭرىم ، بۇ نېمە قىسمەت ! بىرلىرىمىز چىقارغان پوق ـ سۈيدۈكنى بىرلىرىمىز ئىچىۋاتىمىز . بىرلىرىمىز تۆككەن يۇندى ، ئەخلەتتە بىرلىرىمىز پاكلىنىۋاتىمىز . بۇ سېنىڭ بىزگە بەرگەن جازايىڭمۇ ياكى مەسخىرەڭمۇ ؟! ...

توغراقنىڭ ھەسرىتى

پايانسىز كەتكەن چۆل ، قېرىغان ، مۈكچەيگەن قەدىمىي توغراق بۇ چۆلنىڭ بىردىنبىر پۇقراسى سۈپىتىدە مەسكىن قەد كۆتۈرۈپ تۇرماقتا . ئۇنىڭ قووۇم ـ قېرىنداشلىرى پۈتۈنلەي قېرىلغان ، بۇنىڭغا زومچەك ـ زومچەك تۇپىلار ـــ « توغراق قەبرىلىرى » گۇۋاھ . قېرى توغراق بىر نۇقتىغا ، ۋىل ـ ۋىل ئالۋۇن ئىچىدە غۇۋا كۆرۈنۈپ تۇرغان خارابە شەھەرگە تىكىلگەنچە خىيالغا چۆككەن . ئۇنىڭ ئويلاۋاتقىنى ئۆزىنىڭ گۈزەل ئۆتمۈشىمدۇ ياكى ئېچىنىشلىق كەلگۈسىمدۇ ؟ لەززەتلىك تارىخىمدۇ ياكى پاجىئەلىك تەقدىرىمدۇ ؟

تەڭسىزلىك

ئۇ مەسخىرىلىك كۈلۈشلىرى ، سوغۇق نىگاھلىرى بىلەن قەلب خانەمنىڭ شاھىغا ئايلاندى . مەن غەمكىن تەلمۈرۈشۈم ، ئۈمىدسىز كۈتۈشلىرىم بىلەن ئۇنىڭ قۇلىغا ئايلاندىم .

مۇقەددەس مۇھەببەت

ئانىنىڭ بىر تېمىم سۆتى ھەققىگە
يەتتە رەت ئاپارماق ھاجەت مەككىگە .
بىر تېمىم سۆت ھەققى بولسا شۇنچىلىك ،
نېمە دەيسەن ئۇنىڭ پۈتۈن ئەجرىگە .

ـــ ئا . ئۆتكۈر

قۇربان ھېيتتا قېرىنداشلىرىم بىلەن تۇپراق بېشىغا چىقتىم . ئۇزاق يىللار داۋامىدا بارغانسېرى كېڭىيىپ روھلار دۇنياسىغا ئايلانغان قەبرىستانلىق سۈرلۈك ، مۇڭلۇق قىياپەتتە سوزۇلۇپ ياتاتتى . گاھى چوقچىيىپ ، گاھى قىڭغىيىپ تۇرغان ، گاھى گۈمبەزلىك ، گاھى گۈمبەزسىز قەبرىلەر ئارىسىدىن ئۆزۈمگە تونۇشلۇق بولغان يالغۇز ئاياغ يول بىلەن ئانامنىڭ قەبرىسىنىڭ بېشىغا كەلدىم ۋە يۈمشاق توپا ئۈستىگە يۇكۇندۇم . ياش قارىنىنىڭ مۇڭلۇق قىرائىتى يۈرىكىمنى لەرزىگە سېلىپ ، كۆزلىرىمگە ئىخ تىيارسىز ياش ئولاشتۇردى . ئاشۇ تەتره‌ڭگۇ قىرائەت ئىچىدە ئانام مېھرىلىك كۆزلىرى بىلەن ماڭا تىكىلىپ تۇرغاندەك ، ئىللىق ئالقانلىرى بىلەن بېشىمنى سىلاۋاتقاندەك بىلىنمەكتە ئىدى . قىرائەتتىن كېيىن ئورنۇمدىن تۇرۇپ قەبرە يېنىغا كەلدىم ـ دە ، تېخى كونىرىمغان قەبرە تۇلۇقىنى ئاستا قۇچاقلىدىم . بىردىنلا چەكسىز سېغىنىش ، ئېغىر جۇدالىق قەلبىمنى قاتتىق مۇجۇپ ، كۆز ياشلىرىمنى سەلدەك ئاققۇزدى . قەبرىگە

يۈزۈمنى يېقىپ ، بوغۇلۇپ ـ بوغۇلۇپ يىغلاشقا باشلىدىم .

ئانام ھايات ۋاقتىدا ئۆزۈمنى بەھۈزۇر ، ئەركىن سېزەتتىم . گەرچە ھايات مۇشكۈلچىلىكلىرى مېنى ھەر خىل روھىي ئازابلارغا دۇچار قىلغان بولسىمۇ ، بىر خىل مۇقەددەس خاتىرجەملىك مېنى ئەللەيلەپ تۇراتتى . ئەمدى ئويلىسام ، ئۇ ئانامنىڭ قۇدرىتىدىن ئىكەن . ئانام سەممىي ، مېھرىبان ئانا ، پىشقەدەم ، تەجرىبىلىك ئوقۇتقۇچى بولۇش سۈپىتى بىلەن مېنى ۋاپادار ، غۇرۇرلۇق ئوغۇل ، چىداملىق ، ھەقىقىي ئادەم قىلىپ تەربىيىلەش ئۈچۈن بەدەل تۆلەپ باراتتى . ئۆزىنىڭ سېھرىي قۇدرىتى ، ئانىلىق سالاھىيىتى بىلەن ماڭا تەسىر كۆرسىتەتتى . مېنىڭ غەلىبەمدىن ، شادلىقىمدىن تەڭ بەھرىمەن بولۇپ ، ئورتاق تەنتەنە قىلاتتى . ئوڭۇشسىزلىققا ، مەغلۇبىيەتكە ئۈچرىسام ، ئۇ ماڭا تەسەللى بېرىپ ، مېنى بەردەم بولۇشقا ئۇندەيتتى ۋە ئىشەنچىمنى ئاشۇراتتى . ئۇ ئۆزىنىڭ ھېسابسىز كۆيۈمچانلىقى ، ئەخلاق ـ پەزىلىتى بىلەن ماڭا ئۆرنەك بولاتتى . ئەپسۇس ، شۇ چاغلاردا ئانا مۇھەببىتىنىڭ زادى قانچىلىك چوڭقۇر ۋە مۇقەددەس بولىدىغانلىقىنى تولۇق ھېس قىلمىغان ئىكەنمەن . ئانام ئارىمىزدىن ۋاقتىسىز كەتكەندە ، رەھىمسىز رېئاللىققا ئىشىنەلمەي داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالدىم ، پۈتكۈل روھىيىتىمگە قاراڭغۇلۇق تىقىلدى ، قەلبىمنى مەڭگۈلۈك زىمىستان ئىگىلىدى ، نازۇك تەبىئىتىم پۈتۈنلەي گۈمران بولۇپ ، ياشاشنىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى قالمىغاندەك ھېس قىلدىم ۋە بۇ چىدىغۇسىز ئازابتىن ئۆزۈمنى ئوڭشۇالالمىغۇدەك دەرىجىگە بېرىپ قالدىم . ئانامنى ھازىرلا بىر يەردىن قايتىپ كېلىدىغاندەك ، كۈلۈمسىرەپ يېنىمدا پەيدا بولىدىغاندەك بىر خىل خىيالىي سېزىم ئىچىدە ئەتراپلارغا تەلمۈرۈپ يۈردۈم . بىراق ، رەھىمسىز تەقدىر ئېزگۈ خىياللىرىمنى پۈتۈنلەي بەربات قىلدى . ئاخىر بۇ پاجىئەلىك ئەمەلىيەتكە تەن بېرىشكە مەجبۇر بولدۇم . ئەتراپتىكى ساخاۋەتلىك قۇرداشلىرىمنىڭ تەسەللىسى ، رىغبىتى بىلەن ئۆزۈمنى ئازراق تۇتۇۋالغان بولساممۇ ، بىراق يۈرىكىمدە مەڭگۈ ئېرىمەس مۇز قېتىپ قالغان ، چېھرىمدىن ھەقىقىي كۈلكە مەڭگۈلۈك غايىب بولغان

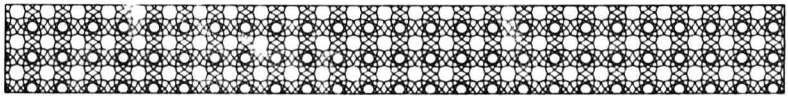
ئىدى . يېتىملىك ، مىسكىنلىك تۇيغۇسى قەلبىمنى چۇلغۇۋالدى . بۇ خىل جۇدالىقنىڭ ئورنىنى ئەبەدىي تولدۇرۇپ بولمايدىغانلىقىنى ، ئانا مېھرىگە ھېچقانداق نەرسىنى تەڭ قىلغىلى بولمايدىغانلىقىنى چەكسىز قايغۇ ئىچىدە ھېس قىلىپ يەتتىم . دەل مۇشۇ چاغدىلا ئانا مۇھەببىتىنىڭ بىر كۆپ مەدھىيىلەۋاتقان ، ھارماي يېزىۋاتقاندىنمۇ زور دەرىجىدە يۇكسەك ۋە مۇقەددەس بولىدىغانلىقىنى ھېس قىلدىم . بىراق ، مەن بۇنى بەك كېچىكىپ ھېس قىلغان ئىدىم . گەرچە مەن ئانامنىڭ ئۆمىدىگە لايىقدا جاۋاب قايتۇرغان بولسامۇ ، يەنىلا بىر خىل خىجىللىق ، پۇشايمان ، ئۆكۈنۈش ھامان مېنى قىيناپ كەلدى . دەل شۇ سەۋەبتىن ، مەجبۇرىيەت ، پەرزەنتلىك تۇيغۇسى بىلەن نۇرغۇن ئېزگۈ ئىستەكلەرنى قەلبىمگە پۇكۈپ ، ھەقىقىي ئادەملىك يولىدا ياشاپ كەلدىم . گەرچە مەڭگۈلۈك جۇدالىق ، ئېغىر ھەسرەت يۈرىكىمنى قۇرتتەك غاجاپ كەلگەن بولسىمۇ ، بۇ خىل ئازابلىق مۇھەببەتتىن تەسەللى ئېلىپ ، روھىيىتىمنى تاۋلاپ كەلدىم . ئۇزاق كېچىلەردە ئانام بىلەن خىيالىي سۆھبەتلىشىپ ، ھايات يولۇمدىكى مۇشكۈل توسالغۇلارنى يېڭىش ئىشەنچىمنى ئاشۇردۇم . ھەربىر نەتىجەم ، مۇۋەپپەقىيىتىم ئارقىلىق ئانامنىڭ روھىنى خۇش قىلدىم . دېمەك ، ئانام يەنىلا ئۆزىنىڭ سېھرىي قۇدرىتى بىلەن ماڭا يار ـ يۆلەكتە بولۇپ ، مېنى توغرا يولغا باشلاپ كەلدى .

مانا ھازىر قەبرىستانلىقتىن قايتىپ كېلىۋېتىپ ئۆزۈمنى بىردىنلا يەڭگىللەپ قالغاندەك ، خاتىرجەملىككە ، ئازادىلىككە ئېرىشكەندەك ھېس قىلىپ قالدىم . مەن بۇ ئارقىلىق ئانا مۇھەببىتىنىڭ نەقەدەر ئۇلۇغ ، مەڭگۈلۈك ۋە سېھرىي كۈچكە ئىگە ئىكەنلىكىنى يەنە بىر نۆقتىدىن تولۇق چۈشەنگەندەك بولدۇم . چۈنكى ، مەن ئانامنىڭ ئاللىقاچان تۇپراققا ئايلانغان جىسمىنى قۇچاقلاپ ، بارلىق دەرد ـ ھەسرىتىمنى ، ئازابلىرىمنى تۆككەن ، ئىسسىق كۆز ياشلىرىم ئارقىلىق قەلبىمنى نامايان قىلغان ئىدىم . بۇنىڭ بىلەن روھىم تازىلىنىپ ۋە پاكلىنىپ ، قەلبىمدىكى كىر ـ داغلار يۇيۇلۇپ ، ھەسرەت ـ ئازابلار ئازراق بولسىمۇ يەڭگىللىدى . ئانام ئۆز رو-

ھىنىڭ ، ئۆز قۇدرىتىنىڭ سىمۋولىغا ئايلانغان ئاشۇ يېگانە قەبرىسى ئارقىلىق ماڭا تەسەللى بەرگەن ، ماڭا روھىي مەدەت بەرگەن ئىدى . دېمەك ، ئانام ئاللىقاچان بىز بىلەن ۋىدالاشقان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ مۇھەببىتى ، قۇدرىتى ماڭا مەڭگۈ ھەمراھ بولۇپ ، مېنى ئىلھاملاندۇرۇپ تۇرىدىكەن .

مەن خىيالدىن ئېسىمنى يېغىپ ، يىراقتا قېلىۋاتقان قەبرىستانلىققا ئاخىرقى قېتىم قاراپ قويدۇم ـ دە ، ئۇ ئالەمدىكى بارلىق كىشىلەرنىڭ روھىغا خۇشلۇق تىلەپ ، ۋەزمىن قەدەملەر بىلەن يولۇمغا راۋان بولدۇم .

ئاھ ، پەرىشتەم

ئاھ ، پەرىشتەم ، تىنىق بۇلاقتەك ، چېكى يوق ئاسماندەك ، بىپايان دېڭىزدەك چەكسىز مېھىر ـ مۇھەببەتكە ، چىدىغۇسىز ھەسرەت ـ نادا ـ مەتكە تولغان ئاھۇ كۆزلىرىڭ بىلەن ماڭا تىكىلىپ تۇرماقتىسەن . تەسۈرلىگۈسىز قۇدرەتكە ئىگە كۆز نۇرۇڭ رەزىل ماھىيىتىمنى تېشىپ ئۆتۈپ ، بىخسىغان يۈرىكىمگە قادالماقتا . مەن ئۇچۇن تۆككەن تالاي ياشلىرىڭنىڭ شاھىتى بولغان ئۇزۇن ھەم تال ـ تال قايرىما كىرپىكلىرىڭ ئوماق كۆزلىرىڭگە سايە تاشلاپ ، نازۇك تىترەپ تۇرماقتا . مەن قوپال ۋە تۇزكور قوللىرىم بىلەن سېنى تۇتۇپ ، ھەر خىل ، ھەر شەكىلدىكى تالاي لەۋلەرنىڭ ئۆپۈشىدىن يېرىلغان ، گەزلەشكەن ، بۇزۇلغان چاڭقاق لەۋلىرىمدە ساڭا تەلمۈرۈپ تۇرماقتىمەن . بىراق ، سەن يوق ئىدىڭ ! ئالـ دىمدا تۇرغان ، ھاياتىي كۈچ تولۇپ تاشقان سۈرىتىڭ مېنى ئازابلىماقتا !

ئاھ ، پەرىشتەم ! دالا گۈلدەك پاك ، بىغۇبار تېنىڭ ، سەممىي ، مېھرىبان يۈرىكىڭ ، بوتىلاقتەك ئوماق ، مەسۇم چېھرىڭ ئىپلاس غۇرۇرۇم تەرىپىدىن چەيلىنىپ خازان بولدى ! يۈرىكىڭدىن تامچىلىغان قان ئاخىر سېنى قەبرىگە سۈرەپ ئېلىپ كەتتى ! ئەپسۇس ، سېنىڭ ئىسسىق قېنىڭدا بويالغان قولۇم پاك ئوبرازىڭنى يەنىلا تۇتۇپ تۇرماقتا ، سېنىڭ ھاياتىڭنى نابۇت قىلغان مەن يەنىلا ئىپلاس قۇرتتەك ئۆملەپ ياشاپ كېلىۋاتىمەن ! سەن سەممىي ، ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن بۇ دۇنيادىن ۋىدالاشتىڭ ، مەن رەزىل ، ئىپلاسلىقىم بىلەن بۇ دۇنيادا ياشاپ قالدىم . قېنى ئادىللىق ، قېنى قانۇن ؟!

ئاھ ، پەرىشتەم ! نېمىشقا مېنى سۆيۈپ قالدىڭ ؟! مەن بارلىق رەزىللىكلىرىم بىلەن سېنىڭ ئالدىڭدا قىپيالىڭاچ ئادەمدەك تاشلىنىپ يا-تاتتىم . سەن ئۆتكۈر كۆزلىرىڭ ، سەزگۈر يۈرىكىڭ بىلەن ئۆتمىتۆشۈڭ قەلبىمنى بەش قولدەك بىلەتتىڭ . مەن سەن ئۈچۈن ئەڭ نەپرەتلىك ئادەم ئىدىم . بىراق ، سەن مېنى قەدىرلەپ ، پۈتكۈل مۇھەببىتىڭنى ماڭا بېغىش-لىدىڭ . سېنىڭ مەسۇم ، بىغۇبار لەۋلىرىڭدىن ئاجرالغان لەۋلىرىم يەنە تالاي نىشانسىز لەۋلەرگە سەيلىگاھ بولدى ...

ئاھ ، پەرىشتەم ، سەن كەتتىڭ ، بۇ بىۋاپا دۇنياغا ھەسرەت ، ئازا-بىڭنى قالدۇرۇپ ، كىچىككىنىمۇ خوۋلۇق كۆرمەي ئارمان بىلەن كەتتىڭ . مەن نامەرد سەندىن ئايرىلىپ ئېغىر يۈكتىن قۇتۇلغاندەك ھېس قىلدىم ، ئۆزۈمنى يەڭگىللەپ قالغاندەك سەزدىم . ئەپسۇس ، مەن سەندىن ئايرىلىپ بىر پەسىل ئۆتكەندىلا ، سېنىڭ قەدرىڭ بارغانچە ئۆتۈلۈشكە باشلىدى . سېنى تىللىدىم ، قاغىدىم ، قوغلىدىم . لېكىن ، سەن كەتمىدىڭ ، مەيلى كەچتە بولسۇن ، مەيلى كۈندۈزدە بولسۇن ، سەن كۆز ئالدىمدا مىسكىن تۇرقۇڭ بىلەن ھاياتتەك گەۋدىلەندىڭ . ھەرقانچە قىلىپمۇ مېڭەمگە ، ھاياتىمغا ئورناشقان سۈرىتىڭنى ، ئوبرازىڭنى ئۆچۈرۈۋېتەلمىدىم . سەندىن ئايرىلىپ خارلاندىم ، شۇمشەيدىم ، كەمستىلدىم ، شاللاقلىق كوچىسىدا پاتقاقتا تىقىلىپ ، سۆرۈلۈپ يۈردۈم . مانا ھازىرلا سېنىڭ پەزىلىتىڭ ئالدىدا ھېچنېمىگە ئەزىمەيدىغان بىر ناتونۇش قىزغا يالقۇنلۇق سۆيگۈ - مۇھەببەت ئىبارىلىرىنى ياغدۇردۇم . تەسىرلىنىشتىن ياتلارنىڭ قۇلاقلىرىغا خۇشامەتگۈيلارچە پىچىرلىدىم . مۇشۇ سۆزلىرىمنىڭ مېڭدىن بىرىنى ساڭا دېگەن بولسامچۇ كاشكى ...

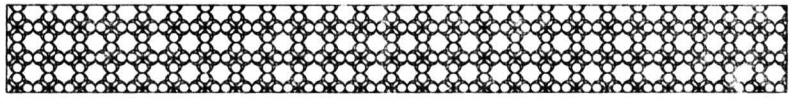
ئاھ ، پەرىشتەم ! ئاخىر تەن بەردىم ! پۈتۈن ئىپلاس ، بۇزۇقچىلىقتىن ئۆزۈمنى تارتىپ ، ساڭا ھەمراھ بولۇش قارارىغا كەلدىم . ئەمما ، سەن يوق ئىدىڭ . ھەقىقانىي تەڭرى ئاخىر سەن ئۈچۈن ئۆچ ئېلىپ بەردى . بىراق ، سەن ھايات بولغان بولساڭ ، مەندىن ھەرگىز ئۆچ ئالمايتتىڭ . ھەسرەت ، نادامەت ، پۇشايمان ، ئازابلار ماڭا قالدى ،

ئۆكسۈشلەر ماڭا كۆچتى .

ئاھ ، پەرىشتەم ، مانا ، مۇردىنىڭكىدەك سوغۇق ، جانسىز قوللىرىمدا سىنى تۇتۇپ ، قان تامچىلاۋاتقان خۇنۇك ، نۇرسىز كۆزلىرىمدە ساڭا تىكىلىپ ، تەشنالىق ئىلكىدە سۈسىز چۆلدەك قاغجىرىغان قەلبىمنى ساڭا يېقىپ ، يېگانە ھالەتتە ئاجىز تىترەپ تۇرماقتىمەن . بارلىق سۈلكەت ، قىلمىشلىرىم يەر بىلەن يەكسان بولدى ، ھاياتىم ئۆكۈنۈش ، پۈشايمانغا ، نادامەتكە تولدى . ئاخىر يېگانىلىق پاتقىقىغا تىقىلىپ ، مىسكىنلىك كويچىسىدا ئاجىز ئۆمىلەپ كېلىۋاتىمەن . ئەمدى ماڭا كىم ئىچ ئاغرىتىدۇ ؟! نادامەتلىك تەقدىرىمنى كىم ئۆزگەرتىدۇ ؟! ...

ئاھ ، پەرىشتەم ! ...

يېنىمدىكى قۇياشلارغا

ئايال ــ دۇنيانىڭ قۇياشى . ئايال ــ هاياتلىقنىڭ ئانىسى . ئايال سىز شائىرانىڭ ئايالسىز پاساھەتنى ، ئايالسىز مۇھەببەتنى ، ئايالسىز ئىنسانىيەتنى تەسەۋۋۇر قىلىش مۇمكىن ئەمەس . ئانىنىڭ ھەربىر تولغىقى ، ھەرتامچە سۈتى دۇنيانى يارىتقۇچى ، هاياتلىقنى كۆكلەتكۈچى ئەڭ چوڭ ئىمكانىيەت . شۇڭا ، لىپمۇلىپ مۇھەببەت تولغان قىزغىن يۈرىكىم بىلەن بارلىق خانىم ـ قىزلارنىڭ بايرىمنى ئەڭ پاكىز تۈيغۇدا سەمىمي مۇبارەكلەيمەن .

ئانامغا

پەرزەنتلەرنى قانچىلىك جەبىر ـ جاپادا بېقىپ چاتارغا قوشقىنىڭنى ئەسلىيەلمەيمەن . ئانا ، پەقەت مەنمۇ دادا بولۇپ ، يۈرەك باغرىمىزنى يېرىپ چىققان تاتلىق پەرزەنت تەڭ كېچىدىكى شىرىن ئۇيقۇمىزنى بۇزۇپ قىرقىراپ يىغلىغىنىدا ، ئۇنىڭ ـ بۇنىڭ خەقىشىنى قىلغىنىدا ، تۈيۈقسىز ئوت ـ كاۋاپ بولۇپ قىزىپ بىزنى ساراسىمگە سالغىنىدا ، سېنىڭ ئىزىڭنى بېسىپ پەرزەنت ئىشقىدا پەرۋانە بولۇۋاتقان مېھرىبان كېلىنىڭنىڭ تۇغقانلىرىنى كۆرگىنىمدە ، ئاندىن سېنىڭ هېسابسىز مېھنەتلىرىڭ ۋە بەدىلىڭنىڭ ، مۇقەددەس تەرىڭنىڭ ۋەزنىنى هەقىقي تونۇپ يەتتىم . ناھايەت سەن بىر ئەمەس ، بەش پەرزەنتنى تەربىيىلەپ قاتارغا قوشقانتىڭغۇ ، ئانا !

تەنتەك ياشلىقىمىنىڭ دەسلەپكى يىللىرىدا يۇرت جۇدالىقى ، مۇھەببەت جاراھىتى ، ھايات ئوكۇشسىزلىقىغا ئوخشاش ئەرزىمەس ئازابلار دەستىدىن ئوتتىكى قىلدەك تولغىنىپ ، جاھانغا سىغماي ئاھ ئۇرۇپ ، ھاياتتىنمۇ ئۈمىدسىزلەنگەن ئىكەنمەن . مانا سەندىن ، ئانا ھارارىتىدىن ئايرىلغاندىن كېيىنلا ، ئازابنىڭ نېمىلىكىنى يۈرىكىم پارە - پارە بولغان ھالدا تونۇپ يەتتىم . ئانا جۇدالىقى ، ئانىدىن ئايرىلىش ئازابى ئالدىدا باشقا ئازابلار دېگىزدىكى بىر تامچە سۇ ئىكەنغۇ ئاخىر !

ئويلاپ باقسام ، ياشلىققا قەدەم باسقاندىن تارتىپ ئانامنىڭ مېھرىگە قېنىپ تۇرۇپ ئانامنى قۇچاقلاپ ، ئانامنىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ ئا-نام بىلەن سىردىشىپ باقماپتىمەن . مانا ئەمدى پېشانىسىگە سۆيگىلى ، باغرىغا چۆككىلى ، دەرد - ھەسرىتىمنى تۆككىلى ئەزىز ئانام قەيەردە ؟! روھىڭ ئاڭلاۋاتقاندۇ ئانا ، سېنىڭ ھەقىقىي ھۆرمىتىڭنى ، سېنىڭ مۇھەببىتىڭنى قۇدرىتى بىلەن بارلىق ئانىلارغا يۈرىكىمدىن تارام - تارام ياش تۆكۈپ شۇنداق خىتاب قىلىمەن : ئېھ ، قەدىردان ئانىلار ، سىزلەرگە ھەركۈنى بايرام بولسۇن !

ئايالىمغا

تەنتەكلىك كوچىلىرىدا مۆدۈرۈپ ، رەڭدار قۇيۇنلاردا گاڭگىراپ ، نازلىق كۈلۈشلەردىن مەست بولۇپ ، شاراب ھەسرىتىدىن تولغىنىپ ئەقلىم خىرەلەشكەن ، تەپەككۇرۇم گاللاشقان ، ئەقىدەمنى چاڭ باسقان ، يۈرىكىم ئۆتمىتۆشۈك بولۇپ ، لەختە - لەختە قانغا ئايلانغان بىر پەيتتە ، تاسادىپىي ساڭا يولۇققان ئىدىم . شۇنىڭدىن كېيىن سەن چۆلدىكى بۇلاق سۈيىدەك ، جىمجىت ئورماندىكى رويال كۈيىدەك ، زېمىستان قىشتىن كېيىنكى باھار-دەك ، ئۈزاق تۇندىن كېيىنكى سەھەردەك ئاستا - ئاستا قەلبىمگە سىرغىپ كىردىڭ . چاڭقاپ چاك - چاك يىرتىلىپ كەتكەن قەلب جەزىرەمگە سې-نىڭ پاك ، بىغۇبار ، ئابىھايات سۈيۈك يېڭى ھاياتلىق ، يېڭى مۇھەببەت

بەخش ئەتتى . سەن ماڭا چەكسىز ئىپتىخار ۋە ھارارەت بېغىشلىغان لاتا-
پەتلىك ، سۆلكەتلىك ، لېۋەن ۋە مەسۇم بىر گۈلدىن مانا ئەمدى ماڭا
ھەقىقىي بۇرچ ۋە ئەقىدىنى تونۇتىدىغان مېھرىبان ، مۇلايىم ۋە ئاق كۆڭۈل
ئانىغا ئايلاندىڭ . تالاي كېچىلەردە بالىمىز بىلەن تەڭ ياش تۆككىنىڭدە ،
بىرەر قېتىمىمۇ ئىسسىق تاماق يېيەلمەي پەرزەنت ئۈچۈن پەرۋانە
بولغىنىڭدا ، بالىمىزنىڭ ھەرقانداق خەقسىلىرىگە مۇلايىملىق ۋە سەۋرچان-
لىق بىلەن ھەمدەم بولغىنىڭدا ، ھەركۈنى قۇياشتىن بۇرنەچچە سائەت
بۇرۇن تۇرۇپ تۇغقىمەس ئۆي ئىشلىرىغا كىرىشىپ كەتكىنىڭدە ، ماڭا
بىرەر قېتىمۇ رەھمەت ئېيتالمىدىم . پەقەت ھارغىن ، ئەمما ئوماق ، مۇلايىم
چېھرىڭگە ، مېھرىبانلىق ، ساپ دىللىق سىڭىپ كەتكەن ۋۇجۇدۇڭغا سۆ-
يۈنۈش بىلەن نىگاھ تاشلىغان ئىدىم . مانا بۇگۈن ئوتلۇق يۈرىكىم بىلەن
ماڭا قىزغىن تەشەككۈر بىلدۈرۈپ ، يۈرىكىڭگە پىچىرلاي : كەلگىن ئەز-
زىم ، مېنىڭ ئىشقىم ماڭا بايرام بولسۇن !

قىزىمغا

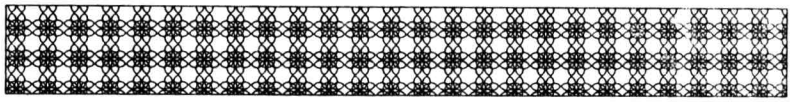
پەرزەنت دۇنياغا كۆز ئېچىشى بىلەنلا ، ئانىنىڭ ۋۇجۇدىدا پەرزەنت
مۇھەببىتى بىخلىنىدىكەن . بىراق ، ئاتىنىڭ قەلبىدىچۇ ؟

قىزىم ، سەن دۇنياغا كۆز ئاچقان كۈنى بىر پارچە گۆشتىن
پەرقلەنمەيدىغان ۋىجىك ، ئەتسىز گەۋدەڭگە ھېچقانداق ھېسسىياتسىز ،
مۇھەببەتسىز نەزەردە مۇنداقلا كۆز تاشلىغان ئىدىم . مانا ئاردىدىن ئىككى
يىل ئۆتۈپ ، مەسۇم ، سەبىي كۈلكىلىرىڭ ئۆيىمىزدە جارانلىغاندا ، چۈ-
چۈك ، تاتلىق تىلىڭ ھەممىمىزنى ھەيران قالدۇرغاندا ، ئوماق ، غەرەزسىز
قىلىقلىرىڭ بىزنى سۆيۈندۈرگەندە ، پۈتۈن مۇھەببىتىمنى كۆزۈمگە يېغىپ
ماڭا قانماي - قانماي تىكىلدىم ، سېنى يېنىش - يېنىشلاپ پۈرىدىم .
مۇشۇ دەقىقىلەردە ئايانچلىق پەرزەنت مېھرى ، مۇقەددەس ئاتىلىق
مۇھەببەتتىن قەلبىم ئۆركەشلەپ ، ۋۇجۇدۇم لەرزىگە كەلدى . ئادەمگە ئا-

لەمچە شادلىق ، تەگسىز سۆيۈنۈش ئاتا قىلىدىغان بۇنداق سېھىر ساڭا نەدىن كەلدى قىزىم !؟ توغرا ، سېنىڭ يۈمران ۋۇجۇدۇڭغا سۆيۈملۈك ئا-ناگىنىڭ ، مېھرىبان مومامنىڭ ، ئۇنىڭدىنمۇ بۇرۇنقى نەچچە ئەۋلاد بوۋا ، مومىلىرىڭنىڭ مۇھەببىتى ، مېھرى ، ئەقىدىسى سىڭگەن . شۇڭا ، سەندىن كېلىۋاتقان مەسۇم ، سېھىرلىك پۇراق ئەجدادلارنىڭ مۇقەددەس پۇرىقى .

مانا ھازىردىن باشلاپ نۇزۇگۇمنىڭ ناخشىلىرىنى ئېيتىپ ، مونچاقتەك قارا ، بىغۇبار كۆزلىرىڭدە ھەممە نەرسىگە ھەيرانلىق ، قىزىقىش بىلەن تىكىلىپ ، چۈچۈك تىللىرىڭ بىلەن مېنى ئاۋۇندۇرۇپ ، كۆڭلۈمنى شاد ئەتمەكتىسەن . ئانىلار بايرام شادلىقىغا چۆمۈلگەن بۇگۈنكى كۈندە قەلبىم سۆيۈنگەن ، تەشۋىشلەنگەن ، كۆزلىرىم ياشلانغان ھالدا پېشانەڭگە سۆيۈپ تۇرۇپ ، چەكسىز مېھىر بىلەن ساڭا شۇنداق دەيمەن قىزىم : ماڭغىن يۈرەك پارەم ، سېنى بايراملار كۈتۈۋاتىدۇ ! ...

سىر ...

1

قاشتېشىدەك سۇزۇك ، پەرىشتىنىڭكىدەك بىغۇبار ، پاك يۈزۈڭگە ئۇزاقتىن ـ ئۇزاق تىكىلدىم . ئەتىر گۈلنىڭ پۇرىقىدەك خۇشبۇي ، مەسۇم ، ھارارەتلىك تىنىقلىرىڭنى قانماي ـ قانماي پۇرىدىم . ھىدايەت نۇرلىرى تۆكۈلۈپ تۇرغان ، مېھرلىك ، قاپقارا كۆزلىرىڭگە يېنىش ـ يېنىشلاپ شۇڭغۇدۇم . باغرىڭدا ئېرىگەن مۇشۇ دەقىقىلەردە دۇنيانى ئۇنتۇپ ، ماكان ، زامان ئېڭىمدىن كۆتۈرۈلۈپ ، چەكسىز بەختيارلىق لەززىتىگە چۆمۈلدۇم . ۋۇجۇدۇم ، روھىم ئاتەش قۇچىقىڭدا يالقۇنغا ئايلىنىپ ، پاكىز ، ئەسەبىي ھۇزۇردىن جەننەت مەستخۇشلۇقىغا چۆكتۇم . بۇنداق تەڭداشسىز بەختنى باشقا ھېچقانداق ۋۇجۇد ، ھېچقانداق روھتىن ھېس قىلالمايمەن . سۆيۈملۈك پەرىشتەم ، مانا بۇ مېنىڭ ساڭا بولغان دېڭىزدىن چوڭقۇر سۆيگۈم ، چەكسىز مەھلىيالىقىم ئەمەسمۇ ؟ سەن يەنە نېمە ئۈچۈن گۇمان ، كۈنداشلىق تۇيغۇسى بىلەن مېنى ساداقەتسىزلىكتە ئەيىبلەيسەن ؟ مەن باشقا گۈللەرگە قارىغان ، ئۇنى ھىدلىغان تەقدىردىمۇ ، بۇ پەقەت ۋۇجۇدۇمدىكى ئىسيانكار تەبىئىتىمنىڭ يولقۇنۇشى ، زاھىرى ، قىزىقىشتىنلا ئىبارەت ، خالاس . ۋاھالەنكى ، مېنىڭ سۆيگۈم ، چىن ئەقىدەم مەڭگۈ ساڭا مەنسۇپ . مەندە سىرتقى دۇنياغا قىزىقىدىغان ، باشقا گۈللەرگىمۇ نەزەر تاشلايدىغان مۇشۇنداق تۇيغۇ بولمسا ، سېنى پۈتكۈل ۋۇجۇدۇم بىلەن سۆيەلەيمەنمۇ ؟ مۇھەببىتىمىزنىڭ چىن مەنىسىگە

يېتەلەيمەنمۇ ؟ ئەگەر مەن ساڭا ئاسىيلىق قىلماقچى بولسام ، سەن مېنى ھەرگىزمۇ توسۇپ قالالمايسەن . سېنىڭ تەقىبلىڭ ئاستىدا ۋۇجۇدۇم ساڭا ھەمراھ بولسىمۇ ، روھىم باشقا گۈللەرنىڭ بەرگىدە جەۋلان قىلىۋېرىدۇ . دېمەك ، مەندىن شۇبھىلىنىشىڭنىڭ ھاجىتى يوق . پەقەت قەلبىمنى دىيانەت ، مۇھەببەت نۇرلىرىنىڭ يەنمۇ جىلۋىلىك بورۇتۇشنى تىلە . ئۆزۈڭنىڭ تەسۋىرلىگۈسىز سېھرىي قۇدرىتىگە ئىشەن !

2

ئاھۇنىڭكىدەك مەسۇم ، بۇلاقتەك تىنىق ، قاپقارا كۆزلىرىڭدىن مارجانىدەك ياشلار تۆكۈلۈپ ، ئۆكسۈپ ـ ئۆكسۈپ يىغلىماقتىسەن . مەن بولسام سېنىڭ كۆز ياشلىرىڭغا قىلچە پەرۋا قىلمىغاندەك ، لەۋلىرىمدە سۇس تەبەسسۇم ئويناتتىپ ، مەجھۇل بىر تۇستە ساڭا قاراپ ئولتۇرماقتىمەن . سەن مېنىڭ بۇ ھالىتىمدىن تېخىمۇ بوغۇلۇپ ، ئۆكسۈشۈڭنىڭ رېتىمىنى يەنمۇ تېزلەتتىڭ . ياق ، ياق ، ئەزىزىم ! پاكىز ياشلىرىڭنى بىكار ئىسراپ قىلما . كۆز يېشى ھەقىقىي ھېسسىياتقا تويۇنغاندىلا ، چىن مەنىدىكى ياشقا ئايلىنالايدۇ . بىراق ، مەن كۆڭۈل كۆزۈم بىلەن كۆزلىرىڭگە تىكىلىپ ، قارىچۇقلىرىڭنىڭ ئىچكىرىسىدىكى تۇيغۇنىڭ ساختا تۇيغۇ ئىكەنلىكىنى بىلىپ قالدىم . سېنىڭ ھەقىقىي يىغىنى بىلگۈڭ بارمۇ ؟ ئۇنداقتا قەلب قۇلاقلىرىڭنى دىڭ تۇتۇپ ، يۈرىكىمنىڭ ئۆكسۈشىنى ئاڭلاپ باق . شۇ تاپتا كالپۇكۇمدا شەكلەن تەبەسسۇم زاھىر قىلىۋاتقان يۈرىكىم ئىچ ـ ئىچىدىن بوغۇلۇپ ، دۇنيانى ئۇنتۇغان ھالدا قان ـ قان يىغلاۋاتىدۇ .

يۈلتۇزدەك نۇرلۇق ، قۇندۇزدەك قارا ، سېھرىلىك چوڭ كۆزلىرىڭدە كۆلكە چاقنىتىپ ، ئىچ ـ ئىچىڭگە پاتماي قاقاقلاپ كۈلمەكتىسەن . مەن بولسام سېنىڭ كۈلكەڭ بىلەن ھېچقانداق مۇناسىۋىتىم يوقتەك ، كۆزلىرىمدە ياش ، لەۋلىرىمنى ئۆمچەيتىپ مەجھۇل تۇستە ساڭا تىكىلىپ ئولتۇرماقتىمەن . سەن مېنىڭ بۇ ھالىتىمگە قاراپ كۈلكەڭنى يەنمۇ يۇ-

قىرى تېمىپغا كۆتۈردۈڭ . ياق ، ئەزىزىم ، ياق ! بىغۇبار كۈلكىلىرىڭنى بىكار زايە قىلما . كۈلكە چىن ھېسسىياتقا تويۇنغاندىلا ، ھەقىقىي مەنىدىكى كۈلكىگە ئايلىنالايدۇ . بىراق ، مەن كۆڭۈل كۆزۈم بىلەن تىكىلىپ ، قالىرىچۈقلىرىڭنىڭ چوڭقۇرىدىكى تۈيغۇنىڭ ساختا تۈيغۇ ئىكەنلىكىنى ، كۈلكەڭنىڭ سۈنئىي كۈلكە ئىكەنلىكىنى بىلىپ قالدىم . سېنىڭ ھەقىقىي كۈلكىنى ئاڭلىغۇڭ بارمۇ ؟ ئۇنداقتا سەزگۈ نېرۋىلىرىڭنى ئەڭ زور دەرىجىدە مەركەزلەشتۈرۈپ ، يۈرىكىمنىڭ ساداسىنى تىڭشاپ باق . شۇ تاپتا لەۋلىرىمدە شەكلەن ئۆمچىيىش زاھىر قىلىۋاتقان يۈرىكىم ئىچ - ئىچىدىن شادلىنىپ ، دۇنيانى ئۇنتۇغان ھالدا قاقاقلاپ كۈلۈۋاتىدۇ . ھەقىقىي كۈلكە مانا مۇشۇنداق بولىدۇ .

3

ئەتراپىڭدىكى ھەربىر تال تاش ، ھەرتامچە سۇ ، ھەربىر تال يوپۇرماق ، ھەتتا سەن نەپەس ئېلىۋاتقان ھاۋاغىمۇ مېنىڭ پايانسىز مۇھەببىتىم سىڭگەن . سەندە سۆيگۈمنى چۈشىنىدىغان سەزگۈر يۈرەك بولسا ، ئەتراپىڭدىكى ھەربىر شەيئىدىن مېنىڭ مۇھەببىتىمنى ھېس قىلالايسەن . شۇڭا ، ئېھتىيات قىل ، سەن مەقسەتسىز تېپىۋەتكەن تاش مېنىڭ يۈرىكىم بولۇشى ، سېنى بىزار قىلغان يامغۇر تامچىسى مېنىڭ كۆز يېشىم بولۇشى ، سەن پەرۋاسىز تاشلىۋەتكەن يوپۇرماق مېنىڭ ئاجىز تىترەپ تۇرغان قەلبىم بولۇشى مۇمكىن .

4

سېنى گۈلۈم دېدىم ، بىراق سەن مەن ئۈچۈن تىكەنگە ئايلاندىڭ . سېنى باغرىم دېدىم ، ناھايەت سەن ئوتلۇق باغرىمنى لەختە - لەختە قان قىلدىڭ . سېنى قۇياشىم دېدىم ، لېكىن سەن دەھشەتلىك مۇزغا ئايلىنىپ

كۆكسۇمنى زېمستان سوغۇقىغا بەند قىلدىڭ . سېنى جېنىم دېدىم ، ئەپسۇس ، سەن ئەزرائىلغا ئايلىنىپ ھاياتىمنى نابۇت قىلدىڭ . سېنى نېمە دەپ چاقىراي ...

5

قەلبىمنىڭ مۇنبەت تۇپرىقىدا مېنى ئۇمىدسىزلەندۇرىدىغان تىكەنلىك ئازغانلار ئۆسۈپ چىقتى . ھەر قېتىم كۆكۈل غەشلىكىمدىن ئەپسۇسلۇق بورانلىرى كۆتۈرۈلگەندە ، ئۆتكۈر تىكەنلەر قەلب ئېتىزىمنى تىلغاپ ، يۇرىكىمنى لەختە ـ لەختە قانغا ئايلاندۇردى . مەن تەلپۈنگەن قىزىلگۈل باشقىلارنىڭ شورلۇق تۇپرىقىدىمۇ شۇنچىلىك باراقسان ئايناماقتا . خەير ، قىسمەت شۇنداق ئوخشايدۇ ؟!

6

مەن مۇھەببەت سەپىرىمنىڭ ئاداققى پەللىسىدە مەغلۇبلۇق تەقدىرىمگە تەن بېرىشكە مەجبۇر بولدۇم . سېنىڭ كۈلۈمسىرەشكە ئايلانماقچى بولغان يۈز مۇسكۇلۇڭ بىردىنلا نەپرەت تۇسىدە قېتىپ قالدى . ماڭا نە چارە ؟ ئەي چىن ئەقىدىلىك قىز ، مېنىڭ ئىرادىسىز تەبىئىتىم سېنىڭ ھايات ـ ماماتلىق سىنىقىڭغا بەرداشلىق بېرەلمىدى . ئۇمىدۋار بولۇپ سىنىقىڭنى داۋاملاشتۇر . چوقۇم باتۇر ، پالۋان يىگىتتىن بىرى چىقىپ ، سېنىڭ شۆھرەت گۈلۈڭنى چېكىسىگە قىسىدۇ . مەنمۇ ئۆز لايىقىمدا ئەقىدىسى ئانچە مۇستەھكەم بولمىغان قىزدىن بىرنى تېپىپ يولۇمغا راۋان بولاي .

ئىنزلىرىڭ بىر قىدە مەڭگۈ ھاياتسىن

(ئوت يۈرەك شائىر ئابدۇخالىق ئۇيغۇر تەۋەللۇتىنىڭ 100 يىللىقىغا)

چۈشلەر تومۇرىدا مۇقەددەس روھىڭغا ھاملىدار بولغان ئىدىم. مانا شۇنىڭدىن بۇيان ۋەسلىڭ دەھشتىدە ھەربىر تامچە نۇرۇڭدىن مەنە ئىزدەپ، ئىنزلىرىڭ چېچەكلىرىگە زارىقىپ - زارىقىپ ئىنتىلىمەن.

ئالدىمدا تۇرغان سۇرىتىڭ — تىكىلگەن جايىنى ۋاژىدە كۆيدۇ- رۇۋېتەلەيدىغان، بۇركۈتنىڭكىدەك ئالغۇر، تەپەككۇر ۋە جەسۇرلۇق كېمىلىرى ئۇزۇپ يۈرگەن دېڭىزدەك تېرەن كۆزلىرىڭدە كۆزلىرىمنىڭ ئىچكىرىگە قادالدىڭ. قارىچۇقلىرىڭدىن چاچرىغان ئۆتكۇر ۋە ھارارەتلىك نۇرلار زەربىسىدىن مەجھۇل روھىم ئىزتىراپقا چۈشۈپ، كۆز ئالدىمدا چاقماقلار چېقىلدى. ناھاتكى، مەغرۇر قامىتىڭگە قىلىچ ئۇرۇلغاندا، جاھالەت ۋەسىلىرى زېمىننى تىترىتىپ چاققان چاقماقنى سەزمىدىمكىنە؟ ياق، ئۇ پاسىقلارنىڭ قەلب كۆزى كور، كۆڭلى سېسىغان لەشتەك لايقال. سېنىڭ ۋۇجۇدۇڭ يىقىلغان تەقدىردىمۇ، ئۇلار روھىڭنىڭ مەڭگۈ قەد كۆتۈرۈپ تۇرىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ ۋە بىلەلمەيدۇ.

مانا، ئاسمان ئەركىسى بولغان بۇلۇتتەك ئاق رەڭدە جۇلالىنىپ تۇرغان قەبرەڭ ئالدىدا چەكسىز ماتەم، ھۆرمەت تۇيغۇسىدا تەۋازۇ بىلەن سۇكۈتتە تۇرماقتىمەن. بالىلار، ئەۋلادلار پاك، مەسۇم تەپەككۇرى بىلەن قەلبىدەك ئاق، تازا قەبرەڭ تۇلۇقىغا بىغۇبار ھېسسىيات چەشلىرىنى، گۈزەل ئەھدۇ ئارمانلىرىنى ئۇنچىدەك تىزىشقان، قەبرەڭ ئۈستىدە باھار

ھۆسنىنى نامايىش قىلىپ ، رەڭدار گۈللەرنى « ئېچىلدۇرغان » . تۈيۇقسىز قەبرەڭ ئۈستىدە بىر ئۇلۇغ يالقۇننىڭ گۈرۈلدەپ كۆيۈۋاتقانلىقىنى سەزدىم . بۇ يالقۇن قەبرە تۈلۈقۇڭدىن لاۋۇلداپ كۆتۈرۈلۈپ ، مۇقەددەس ئىدىقۇت تېغىنى ، مۆرۈۋەتلىك زېمىننى ، ئەقىدىلىك يۈرەكلەرنى يالقۇن رەڭگىدە بويىماقتا ۋە تاۋلىماقتا . ناھايەتكى ، جاھالەت ھامىلىرى مەغرۇر گەۋدەڭگە قىلىچ ئۇرغاندا ، زېمىندىكى پۈتكۈل پاسىقلىقنى ئۆرتەپ تاشلىغۇچى يالقۇننىڭ تېنىڭدىن ۋە قېنىڭدىن لاۋۇلداپ كۆتۈرۈلۈۋاتقانلىقىنى كۆرمىدىمكىنە ؟! ياق ، ئۇ مەلئۇنلارنىڭ قەلب كۆزى كور ، ئىنسانلىق تەبىئىتى ئۆلگەن . ئۇلار بۇ مۇقەددەس يالقۇننى كۆرمەيدۇ ۋە كۆرەلمەيدۇ .

مانا ، پاساھەت ۋە ئادالەت زەمزەملىرى ئوقچۇپ تۇرغان ئىلھامبەخش ئەشئارلىرىڭنى كۆزلىرىمگە سۈرتتۈم . تېرەن مۇتائىلە ، چوڭقۇر ئىدىيىلەر بالقىپ تۇرغان مىسرالىرىڭنى نەچچە ئون قېتىملاپ زىكىر قىلدىم . يۈرەك قېنىڭدىن ، تەۋرەنمەس ئېتىقادىڭدىن چېچەكلىگەن يارقىن ، قەتئىي مىسرالار مەنىۋى ئالىممدە شىددەتلىك دولقۇن پەيدا قىلىپ ، مېنى بىر ساماۋى دۇنياغا باشلاپ باردى . بىردىنلا ئەتراپىمدا رەڭگارەڭ گۈللەر پورەكلەپ ئېچىلىپ كەتكەندەك ، بۇ جەننەت كەبى گۈلزارلىقىنىڭ سېھرىدىن بىھوش بولۇپ قالغاندەك ھېس قىلدىم . ناھاتكى ، زۇلمەت پاسىبانلىرى خاسىيەتلىك ئەشئارلىرىڭنى كۆيدۈرگەندە ، پۈتۈن زېمىننى رەڭدار گۈللەرنىڭ قاپلاپ كېتىۋاتقانلىقىنى ، ھەممە ياقتىن خۇش پۇراق گۈل ھىدىنىڭ تەپچىپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى سەزمىدىمكىنە ؟! ياق ، ئۇ ئاسىيلارنىڭ قەلب سەزگۈلىرى ئۆلگەن ، كۆكۈل كۆزى قارىغۇ . ئۇلار بۇ گۈللەرنى كۆرمەيدۇ ۋە مەڭگۈ كۆرەلمەيدۇ .

مانا ، كىندىك قېنىڭ تۆكۈلگەن ، ئوتلۇق تىنىقلىرىڭ لەيلەپ تۇرغان ، مەزمۇت قەدەم ئىزلىرىڭ بېسىلغان قەدىمكى تۇراغۇڭغا قەدەم باسقىنىمدا ، نەقىشلىك تام ـ تورۇسلاردىن ، تالاي كەچمىشلەرگە شاھىت

بولغان تۇۋرۇك ، پىشايۋانلاردىن سېنىك نۇرلۇق سېيمايىڭنى كۆرىمەن . پانارنىڭ قىزغۇچ يورۇقىدا تەپەككۇر كۆزلىرىڭ بىلەن ئاق قەغەزگە تىكىلىپ ، قوۋمىڭ ئۇچۇن قان سىرغىتىۋاتقان ، سەھەرنىڭ ساپ ھاۋاسىدا نەقىشلىك پىشايۋان ئاستىدا قەددىڭنى مەغرۇر كېرىپ تەپەككۇر قاينىمىغا غەرق بولغان ، مېھرى ئىسسىق قوبۇلخاناڭدا ئاۋامنىڭ قايغۇسىنى قەلبىگە پۈككەن مەسلەكداشلىرىڭ بىلەن قىزغىن مۇتائىلە ، مۇشائىرە قىلىۋاتقان ھالىتىڭ نامايان بولىدۇ . تام ـ تورۇسلاردىن ئەشئار ئوقۇۋاتقان جاراڭلىق ئاۋازىڭ كېلىۋاتقانىدەك ھېس قىلىمەن . ناھاتكى ، پاسىق مەلئۇنلار ھۆرلۈك ، ئادالەت يولىدىكى چۇقانلىرىڭنى بوغماقچى بولغانلىرىدا ، ھەممىلا جايىدىن قەھرلىك ئاۋازىڭنىڭ ياڭراپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى ، ئىدىقۇت دىيارىدىكى ھەربىر تاش ، دەرەخ ، ھەرتامچە سۇنىڭ ئۆلمەس مىسرالىرىڭنى ئۇنسىز يادلاپ بېرىۋاتقانلىقىنى ئاڭلىمىدىمىكىنە ؟! ياق ، ئۇ مەلئۇنلارنىڭ قەلب سەزگۈسى ئۆلگەن ، كۆكۈل قۇلىقى گاس . ئۇلار بۇ ئاۋازلارنى ئاڭلمايدۇ ۋە مەڭگۇ ئاڭلىيالمايدۇ .

كۆرگىن ، ئاڭلىغىن شائىر بوۋا ، سەن سۇنغان گۈللەر ھەممە قەلبلەردە پورەكلىمەكتە ، سەن ئوقۇغان شېئىرلار بارچە قەلبلەردىن ياڭرىماقتا ، سەن قالدۇرغان ئىزلار پۈتكۈل قەلبلەرگە تۇتاشماقتا .

本集子由作者一部分短篇小说和散文编成。

جاۋابكار مۇھەررىرى : **ئابدۇرەھمان ئابدۇرەھىم**
جاۋابكار كوررېكتورى : **بەختىيار ئابلىمىت جەسۇر**
تېخنىكىلىق مۇھەررىرى : **ئارزۇگۈل سدىق**

قايدىسەن دىلدار
(ھېكايە ـ نەسرلەر)
ئاپتورى : **ئۆمەرجان سدىق (مىسكىن)**

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلىپ تارقاتتى
(قەشقەر شەھىرى تاربوغۇز يولى 14 ـ قورۇ ، پوچتا نومۇرى : 844000)
جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرىدا سېتىلىدۇ
قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى : 1168×850 مم 32/1
باسما تاۋىقى : 4.625 قىستۇرما ۋاراقى : 1
2001 ـ يىل 9 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2001 ـ يىل 9 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى : 2570 ـــــ 1

ISBN7 — 5373 — 0877—2/I. 245
باھاسى : 8.00 يۈەن

« تۇرپان » ، « ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى » قاتارلىق گېزىت ـ ژۇرناللاردا 200 پارچىدىن ئارتۇق شېئىر ، ھېكايە ، نەسر ، ئوبزور ۋە مۇلاھىزە ماقالىلىرىنى ئېلان قىلغان. ئۇ نەشرگە تەييارلىغان (باشقىلار بىلەن بىللە) « پەرۋاز قىل تۇرپان » ، « ئاتەش نەپەسلەر » ناملىق ئىككى كىتاب 1996 ـ يىلى شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنغان . ئۇنىڭ بىر قىسىم ئەسەرلىرى « يۇرەكسىز سۆيگۈ » ، « قەشقەردىكى يەر شارى » ناملىق ئەدەبىي توپلاملارغا كىرگۈزۈلگەن ۋە ھەر خىل مۇكاپاتلارغا ئېرىشكەن . « ھالقىش » ، « بولۇمسىز ستودىنت » ، « كېچىكىپ كەلگەن خەت » قاتارلىق ھېكايىلىرى ھەققىدە مەتبۇئاتلاردا ئوبزور ئېلان قىلىنغان . ئۇ 2001 ـ يىلى « توغراقتا ئايلانغان ئادەملەر » ناملىق ئەسىرى بىلەن 11 ـ قېتىملىق خانتەڭرى ئەدەبىيات مۇكاپاتىغا نائىل بولغان .

بۇ توپلامغا ئاپتورنىڭ 10 نەچچە يىللىق ئىجادىيىتىدىكى نادىر ھېكايە ۋە نەسرلىرى كىرگۈزۈلدى .

مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى : مەخمۇتجان تۇردى

ISBN 7-5373-0877-2

9 787537 308779 >

ISBN 7 — 5373 — 0877 — 2

I. 245(民文)يۇمن 8.00 : باھاسى